

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

Soós Viktor Attila

Az Állami Egyházügyi Hivatal archontológiája

– Az ÁEH szervezeti felépítése, nemzetközi kapcsolatai és dolgozóinak hivatali pályaképe

Történelemtudományok Doktori Iskola, vezető: Dr. Erdődy Gábor DSc

Új- és Jelenkori Magyar Történelem Doktori Program, vezető: Dr. Varga Zsuzsanna CSc

A bizottság elnöke: Dr. Izsák Lajos DSc, egyetemi tanár

Felkért bírálók: Dr. Balogh Margit CSc

Dr. Fazekas Csaba PhD, habilitált egyetemi docens

Titkár: Dr. habil. Sipos Balázs PhD

A bizottság tagjai: Dr. Varga Zsuzsanna CSc

Dr. Várszegi Asztrik OSB PhD

Dr. M. Kiss Sándor PhD

Témavezető: † Dr. Gergely Jenő DSc

Dr. Föglein Gizella CSc, habilitált egyetemi docens

Budapest, 2014.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezető.....	6
1.1	Témaválasztás.....	6
1.2	A kutatás módszertana	10
1.3	A disszertáció szerkezete.....	13
1.4	Doktori kutatásom eredménye.....	13
2.	Források	15
2.1	Historiográfia.....	15
2.1.1	Önálló kötetek.....	15
2.1.2	Cikkek, tanulmányok.....	18
2.2	Levéltári források az Állami Egyházügyi Hivatal működéséről	24
2.2.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal központi iratanyaga.....	26
2.2.1.1	Állami Egyházügyi Hivatal Elnöki iratok	26
2.2.1.2	Állami Egyházügyi Hivatal Általános iratok.....	27
2.2.1.3	Állami Egyházügyi Hivatal Adattár	28
2.2.1.4	Állami Egyházügyi Hivatal TÜK iratok.....	29
2.2.1.5	Állami Egyházügyi Hivatal Tematikusan rendezett iratok.....	29
2.2.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal összefüggő iratai más szervek iratanyagában.....	30
2.2.2.1	MDP.....	30
2.2.2.2	MSZMP	32
2.2.2.3	Minisztertanács	33
2.2.2.4	Művelődésügyi Minisztérium	36
2.2.3	Az Állami Egyházügyi Hivatal iratai a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltáraiban és Budapest Főváros Levéltárában	36
2.2.3.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltáraiban	37
2.2.3.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyaga Budapest Főváros Levéltárában	42
2.3	Levéltári források az Állami Egyházügyi Hivatal archontológiájához.....	43
3.	Az egyházak állami felügyelete Közép- és Kelet-Európában 1945–1990 között – Nemzetközi összehasonlítás.....	47
3.1	Egyházügyi Hivatalok Közép- és Kelet-Európában	47

3.1.1	Szovjetunió	47
3.1.1.1	Vallásellenes Bizottság (1922–1929).....	48
3.1.1.2	Kultuszügyi Kérdések Állandó Központi Bizottsága (1929–1938)....	48
3.1.1.3	Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács (1943–1965).....	50
3.1.1.4	Vallási Kultuszügyi Tanács (1944–1965).....	51
3.1.1.5	Vallásügyi Tanács (1965–1991).....	53
3.1.2	Románia.....	54
3.1.3	Csehszlovákia	55
3.1.4	Német Demokratikus Köztársaság.....	56
3.1.4.1	Az NDK Egyházügyi Államtitkárság feladatai.....	56
3.1.4.2	Az Egyházügyi Államtitkár	57
3.1.5	Bulgária	59
3.1.6	Kuba	60
3.2	Egyházügyi Hivatalok vezetőinek tanácskozásai	60
3.2.1	Az egyházügyi hivatalok vezetői, akik a tanácskozásokon részt vettek .	69
3.3	Kétoldalú kapcsolatok – Az Állami Egyházügyi Hivatal kapcsolatai a többi egyházügyi hivatallal.....	75
3.3.1	A Bolgár Állami Egyházügyi Bizottsággal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	76
3.3.2	A Csehszlovák Egyházügyi Titkársággal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	76
3.3.3	A Jugoszláv Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	78
3.3.4	A Kínai Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	79
3.3.5	A Kubai Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	79
3.3.6	A Lengyel Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	80
3.3.7	A Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi Államtitkársággal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	81
3.3.8	A Román Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések.....	82
3.3.9	A Szovjet Egyházügyi Tanáccsal folytatott kétoldalú megbeszélések ...	82

4.	Az Állami Egyházügyi Hivatal létrejötte és működése Magyarországon 1951–1989 között.....	84
4.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal felállítása.....	85
4.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal elhelyezése a pártállam intézményrendszerében.....	88
4.2.1	A Magyar Dolgozók Pártja és az Állami Egyházügyi Hivatal kapcsolata 89	
4.3	Az ÁEH működése 1951–1956 között.....	93
4.3.1	Az ÁEH szervezete és létszáma.....	93
4.3.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai 1951–1956 között	95
4.3.2.1	A Hivatal munkatársainak létszáma	95
4.3.3	Az Állami Egyházügyi Hivatal gazdálkodása, anyagi helyzete	100
4.3.3.1	A Hivatalban dolgozók fizetése	101
4.3.4	Pártélet.....	102
4.3.5	A Hivatal székhelye.....	103
4.4	Az Állami Egyházügyi Hivatal működése 1956–1959 között	104
4.4.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetése, átalakítása 1956-ban ..	104
4.5	Az újra önálló Állami Egyházügyi Hivatal működése 1959–1989 között....	111
4.5.1	Szervezeti és ügyrendi szabályzatok 1961–1988 között	112
4.5.1.1	Az ÁEH 1961-es szervezeti és ügyrendi szabályzata.....	112
4.5.1.2	Az ÁEH 1963-as szervezeti és ügyrendi szabályzata.....	119
4.5.1.3	Szervezeti változások a hatvanas évek második felében.....	121
4.5.1.4	Az ÁEH 1973-as szervezeti és ügyrendi szabályzata.....	123
4.5.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal 1975-ös létszámiránya és költségvetése és ennek vizsgálata	129
4.5.2.1	Az ÁEH 1981-es szervezeti és ügyrendi szabályzata.....	132
4.5.2.2	Az ÁEH 1988-as szervezeti és ügyrendi szabályzata.....	134
4.6	Az Állami Egyházügyi Hivatal jogutód nélküli megszüntetése.....	137
4.6.1	Előzmények – „Amikor még minden rendben volt”	137
4.6.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetése.....	139
4.6.3	Miklós Imre felmentése az Állami Egyházügyi Hivatal elnöki pozíciójából.....	148
4.6.4	Az Állami Egyházügyi Hivatal helyzete 1989-ben – alternatívák az ÁEH utáni életre	149

4.6.5	Az Országos Vallásügyi Tanács létrehozása és működése	152
5.	Az Állami Egyházügyi Hivatal működési keretei	155
5.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Belügyminisztérium kapcsolata	155
5.1.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai, akik kapcsolatba kerültek a Belügyminisztériummal	161
5.1.2	Mit mutatnak az ÁEH – BM munkaviszonyok?	167
5.1.3	A „Világosság” rezidentúra az ÁEH-ban	169
5.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal nemzetközi kapcsolatai	174
5.2.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Külügyminisztérium kapcsolata ..	174
5.2.2	Tárgyalás az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai és a Vatikán képviselői között	176
6.	Az Állami Egyházügyi Hivatal archontológiája	186
6.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal vezetői	186
6.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezete és működése	189
6.2.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti egységei	189
6.3	Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai	190
6.3.1	Katonai állomány 1983-ban	194
6.3.2	A Hivatal dolgozóinak képzettsége a '80-as években	195
6.4	Az Állami Egyházügyi Hivatal püspökségi megbízottai	201
6.5	Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei munkatársai	212
6.5.1	Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei előadói	212
6.5.2	Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei titkárai	213
7.	Összegzés	219
8.	Az Állami Egyházügyi Hivatal munkavállalói - Melléklet	221
8.1	Életrajzok	222
9.	Szakirodalom	321
10.	Köszönetnyilvánítás	331

1. Bevezető

1.1 Témaválasztás

Az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) történetével, működésével viszonylag sok történész, levéltáros foglalkozott.¹ Az állampártot és a miniszteriális szerveket leszámítva, talán nincs még egy olyan hivatal, intézmény a pártállami időszak vonatkozásában, aminek iratanyagát ennyien kutatták volna, aminek tevékenységével ilyen sokan foglalkoztak volna. Ennek ellenére mégis vannak olyan területek az ÁEH működésében, amelyek fehér foltok, e kevésbé, vagy egyáltalán nem ismert részterületek feltárása szükséges ahhoz, hogy az 1945 utáni egyházüldözés, az egyházak felügyeletének pártállami működési mechanizmusa, az egyházak és az állam kapcsolata, az együttműködés, egymás mellett élés és egymástól való elhatárolódás sztereit mindenre kiterjedően láthassuk.

Ez motivált akkor, amikor megfogalmaztam disszertációm témáját. Eddig nem tudtuk pontosan, hogy hányan, kik tevékenykedtek e hivatal keretei között 1951. május 19. és 1989. június 30. között. Korábban egyes vezetők, munkatársak tevékenységére esett a figyelem, de egyben nem térképezte még senki sem fel az ÁEH teljes apparátusát, a budapesti központban és vidéken, a püspökségi székhelyeken² tevékenykedő egyházügyi megbízottak, valamint a megyeszékhelyeken a tanácsai rendszer végrehajtó bizottságok titkárságai keretében dolgozó egyházügyi főelőadók, majd egyházügyi tanácsosok személyi körét. Munkám szigorúan vett archontológia, az ÁEH munkatársainak életrajzeit, a tisztségviselők által betöltött pozíciókat tartalmazza. Jelen dolgozat keretei között nem kívánok az egyházpolitika irányvonalával, annak végrehajtásával, az egyházak helyzetével, a papok, lelkészek működésével foglalkozni, kifejezetten az Állami Egyházügyi Hivatal működése, szerkezete, kapcsolatrendszere, az ott dolgozók hivatali előmenetele, a betöltött pozíciók ténykérdése foglalkoztatott. Disszertációmban érintőlegesen foglalkoztam az ÁEH intézménytörténetével, hiszen ennek feldolgozása már sok szempontból megtörtént. Annyiban érintem ezt a témakört,

¹ KISSASSZONDY, 2005., KÖBEL, 2005a., KÖPECZI, 2004., LÉNÁRD-TÍMÁR-SZABÓ-SOÓS, 2006., SZABÓ, 2000., SZABÓ-SOÓS, 2006., SZÁNTÓ, 1990.

² Győr, Szombathely, Esztergom, Pannonhalma, Veszprém, Székesfehérvár, Kalocsa, Nyíregyháza, Debrecen, Szeged, Pécs, Eger, Vác, Hejce.

amennyire ez dolgozatom lényegi részének megismeréséhez szükséges, de nem ezt tekintettem fő feladatnak. Dolgozatomban arra vállalkozom, hogy a hozzáférhető levéltári források alapján rekonstruáljam, hogy kik, mitől-meddig, milyen beosztásban dolgoztak az ÁEH keretén belül. Akinél lehetséges, ott teljes szakmai életutat vázolok fel. Disszertációm függelékében megtalálható az Állami Egyházügyi Hivatal közel 350 munkatársának életrajza ábécérendben. A történeti múlt megismerése, az intézmény működése szempontjából fontosnak érzem, hogy – amennyiben lehetséges – teljes, mindenre kiterjedő életrajzokat tegyek közzé, hogy így fel lehessen térképezni a Hivatal munkatársi körét. Az összeállított életrajzokból vontam le azokat a következtetéseket, készítettem el azokat az elemzéseket, amelyek a disszertáció főszövegében találhatók.

Az Állami Egyházügyi Hivatal története, a Hivatalban dolgozók életútjának és hivatali előmenetelének összeállítása kiváló lehetőség, hogy egy, a pártállam alatt működő, az egyházak állami felügyeletét, ellenőrzését megvalósító szervnél rekonstruálhassuk, kik is voltak azok, akik irányították, felügyelték, végrehajtották az egyházak adminisztratív ellenőrzését.

Mivel az ÁEH újonnan felállított hivatal volt, és jogutód nélkül szűnt meg, ezért viszonylag könnyen rekonstruálható a 38 éves működése alatt ott dolgozó személyek köre, és megrajzolható szakmai életútjuk. Kutatásaim arra irányultak, hogy feltérképezzem, kik dolgoztak az ÁEH-ban, mikortól meddig, milyen munkaköröket töltöttek be e munkatársak számára milyen társadalmi mobilizációs lehetőség volt a Hivatal, hogyan tudtak megfelelni a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) és a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) által megfogalmazott követelményeknek az egyházpolitika kérdéskörében.

Kutatásaim során több olyan személyt felkerestem, akik korábban az ÁEH-ban dolgoztak, hogy velük interjút készítek, visszaemlékezéseiket összegyűjtsem. A rendre elutasítással végződő telefonok, levelezések nyomán érdekes tanulság volt számomra, hogy bár a közelmúlt történetének feltárásában óriási segítség lehetne az „oral history”, ez azonban egy ilyen kényes téma és egy ilyen kétoldalúan megítélt szerv, mint az Állami Egyházügyi Hivatal esetében miért nem valósulhatott meg. Egy olyan munkatársat sem találtam, aki elmondta volna emlékeit, élményeit, hogy mit jelentett neki ez a munkahely. Így a disszertáció ezen a területen hiányos. Bízom benne, hogy kutatási eredményeim a későbbiekben valamilyen formában eljutnak a Hivatal volt munkatársaihoz, akik látva a munka jellegét, formáját és tartalmi kereteit, nem riadnak meg, hanem megosztják velem emlékeiket.

Számos, az archontológia elvi megalapozását³, a középkori, újkori, legújabb kori tisztségviselőket, világi és egyházi méltóságokat felvonultató könyvet, tanulmányt ismerünk,⁴ azonban az 1945 utáni korszak vezető tisztségviselőinek kutatása nem kap akkora érdeklődést és figyelmet, mint amennyit kellene.⁵ Ezért is éreztem fontosnak, hogy doktori disszertációm az ÁEH munkatársainak életútjára, a hivatalban betöltött tisztségekre fókuszáljon.

Az 1945 utáni egyháztörténettel, az állampárt egyházakkal kapcsolatos tevékenységével, az ÁEH működésével foglalkozva magam is sokszor szembesültem azzal, hogy egy-egy személy tevékenységének bővebb ismeretére, teljes életútjára lett volna szükség, és csak hosszas kutatással, utánajárással sikerült néhány életrajzi adatot megtudni az illetőről. Miután több kutató kollégának tudomására jutott, hogy az ÁEH történetével, szervezetével, működésével foglalkozom, gyakran megkerestek, hogy egy-egy hivatali tisztviselő életúti adataira, a Hivatalban betöltött tisztségeire lenne szükségük, így reményeim szerint értekezésem a későbbiekben más kutatók munkáját is segítheti.

Tény, hogy nem a legmagasabb, az ország vezetése, irányítása szempontjából legfontosabb személyekről van szó, azonban az ÁEH kiemelt szerepe, státusza, jelentős rangja indokoltá teszi, hogy a 38 évig működött jogelőd és jogutód nélküli intézményben dolgozó munkatársak életútjának feltárása megtörténjen.

Az ÁEH munkatársai életútjának rekonstruálása, társadalmi összetételüknek, iskolai végzettségüknek, előmenetelüknek, a hivatalban betöltött szerepüknek feltérképezése kiváló lehetőség, hogy egy, a pártállam alatt működő, az egyházak felügyeletét, ellenőrzését megvalósító szervezetnél bemutathassuk, kik is voltak azok, akik irányították, felügyelték, végrehajtották az egyházak adminisztratív ellenőrzését.

Felmerül a kérdés: szükséges-e egy ilyen összeállítás? Nem elég-e az ÁEH vezetőinek, elnökeinek, elnökhelyetteseinek tevékenységét bemutatni?

Azt gondolom, hogy a központban dolgozó politikai munkatársak tevékenysége, meghatározó szerepe az egyházpolitika alakításában indokoltá teszi a munkatársak életútjának bemutatását is. Talán még fontosabb, hogy kik tevékenykedtek püspökségi

³ EMBER, 1940.; FALLENBÜCHL, 1986.; ENGEL, 1998.

⁴ FALLENBÜCHL, 1988.; MOLNÁR, 2000.

⁵ Az ELTE Szociológiai Intézetében folytatott kutatásról lásd bővebben: HUSZÁR, 2007. Az állambiztonság vonatkozásában: TABAJDI-UNGVÁRY, 2008. A politikai rendőrség irányítói és parancsnokai című fejezet. 51–143. Kiemelendő az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának kutatása, melynek témája az Állambiztonsági archontológia, elérhető az intézmény honlapján: <https://www.abtl.hu/archontologia/f?p=108:1:956552504336566>

megbízottként úgynevezett „bajszos püspökként” azon a 14 vidéki településen – érseki és püspöki székhelyeken, valamint egyházi szempontból fontosabb helyeken –, ahova az ÁEH megalakulása után nem sokkal kinevezésre kerültek a politikai megbízottak.⁶ Ugyanígy összeállításra vár, hogy a megyei tanácsokon kik töltötték be az egyházügyi titkári pozíciót.

Az ÁEH vezetői, a politikai munkatársak, püspökségi megbízottak, egyházügyi titkárok döntő többségében férfiak voltak. Az ügyviteli, irodai munkában, valamint a pénzügyi, gazdasági munkakörökben dolgoztak vegyesen nők és férfiak, többségében hölgyek. Talán a hivatal kiegészítő munkaköreiben, amelyek nem tartoztak szorosan az egyházpolitika irányításához, elgondolkoztató, hogy érdemes-e az életutak feltárása, de azt gondolom, hogy akkor alkothatunk teljes képet a hivatal működéséről, az ott dolgozók társadalmi összetételéről, a felemelkedés lehetőségéről, ha minden egyes munkatársra vonatkozó adatot összegyűjtünk és feldolgozunk.

Az ÁEH a munkatársak körének személyi összetétele szempontjából nem tekinthető különleges intézménynek, hiszen számos közintézmény, hivatal, minisztérium személyi állománya épült fel hasonlóan. Abban azonban mégis sajátosságos, hogy egy újonnan létrejött intézmény volt, hivatali előzmények nélkül. Így itt számos intézménnyel, minisztériummal ellentétben nem a korábbi időszakban vagy korábbi vezető által felvett munkatársakkal kellett együtt dolgozni, hanem az 1951-es alakuláskor „megbízható” emberek kerülhettek kulcspozícióba.

Számos kolléga, kutató-történész foglalkozott az Állami Egyházügyi Hivatal történetével, működésével. A legtöbb írás, kutatás egy-egy eseményre, történésre, az egyházüldözés, az együttműködés módozataira, vagy az ÁEH tevékenységének egy-egy szeletére vonatkozott, különösen a központ, a Hivatal országos jelentőségű működésére koncentrálva.⁷ Az én célom, szándékom az volt, hogy megpróbáljam rekonstruálni, hogy miként működött nap mint nap a Hivatal a Központban, a kihelyezett megbízottak, tanácsi munkatársak milyen elvek mentén hogyan tevékenykedtek vidéken, mekkora hatalommal rendelkeztek a papok, lelkészek fölött. Ezen szempontok szerint kerestem és tártam fel, hogy egyes döntések, ténykedések mögött ki állt. Célom nemcsak az volt, hogy összegyűjtsem 1951–1989 közötti viszonylatban, hogy egyes feladatköröket,

⁶ MNL OL XIX–A–21–a 138/1951. (1. d.)

⁷ BALOGH, 1991., BEKE, 2010., BERTALAN, 1998., FAZEKAS, 2000., FAZEKAS, 2002., FAZEKAS, 2004., GYÖRGYI, 2012., KÖBEL, 2000., KÖBEL, 2001., KÖBEL, 2005b., KÖBEL, 2010., KÖVÉR, 2002a., KÖVÉR, 2002b., LUKÁCS, 2006., MÓZESSY, 2010., SOÓS, 2010a., SOÓS, 2010b., SOÓS, 2011b., SZABÓ, 2006a., SZABÓ, 2006b., VIGH, 2006., ZÁBORI, 2004.

munkaterületeket ki töltötte be és hol tevékenykedett, hanem az is, hogy – amennyire ez egybe gyűjthető volt –, az ÁEH apparátusában dolgozó személyek teljes életútját feltárjam, így rekonstruálni lehet, hogy mit jelentett egy-egy személy életében a Hivatal, honnan került ide és esetleg hova ment innen tovább. Vizsgálataim a társadalmi mobilitást, az egyes szakterületeken elvárt képzettséget, az anyagi és társadalmi megbecsülés létét, vagy hiányát kívánta feltárni, azt, hogy mekkora hatalma volt egy-egy megbízottnak, előadónak. Hosszabbtávú cél volt az is, hogy a tanulmányok, hivatali, szakmai előmenetel feltárásán túl képet kapjunk az állambiztonsági, belügyi szervekkel való szoros kapcsolat, együttműködés formai megvalósulásáról is. Ahhoz, hogy e szempontok, elképzelések szerint kerüljön sor a Hivatal szervezetének, működésének a feltárására, nemcsak az ÁEH a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár (MNL OL) őrizetében lévő állagait, hanem a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltáraiban megtalálható egyházügyi megbízottak hátramaradt iratait, valamint a megyei pártapparátus egyházakra vonatkozó iratait is fel kellett, valamint fel kell még tárni, párhuzamosan az egyes püspökségek egyházkormányzati irataival – különösen 1951–1956 közötti viszonylatban –, hogy a püspökségen dolgozó megbízottak és az adott egyházkormányzatot vezető személy kapcsolatra reálisan bemutatható legyen.

1.2 A kutatás módszertana

Nincs publikálva, és az ÁEH hátramaradt iratanyagában sem található teljes összeállítás a hivatal dolgozóiról. Így elsőként a legfontosabb feladat annak összegyűjtése volt, hogy kik dolgoztak az ÁEH-ban. A rendelkezésre álló személyzeti anyagokra, a dolgozók törzslapjára alapozva egy adatbázist hoztam létre, amelyben a következő adatok összegyűjtésére került sor: Név; Adatlap éve; Születési hely; Születési idő; Apja neve és foglalkozása; Anyja neve és foglalkozása; Családi állapot; Házastárs neve; Házastárs foglalkozása; Lakcím; Párttagság; Szülők vagyoni helyzete 1945 előtt; Szülők vagyoni helyzete 1945 után; Saját vagyoni állapota 1945 előtt; Saját vagyoni állapota 1945 után; Iskolai végzettsége; Szakképzettsége; Tanult mestersége; Nyelvismerete; Mely társadalmi szervezetnek volt tagja; Munkahely; ÁEH-beosztás; Mettől meddig dolgozott az ÁEH-ban; Fizetése; Kitüntetés.

Ezen adatok alapján írtam meg az egyes dolgozók életútját, és állítottam össze, hogy ki milyen tisztséget töltött be az ÁEH-ban. Cél, hogy ne csak az egyes személyek

életrajzát rajzoljam meg, hanem az egyes osztályokhoz, főosztályokhoz tartozó munkatársak listája is rendelkezésre álljon, hiszen ez nagyban segíti az ÁEH működésének rekonstruálását.

Ahogy korábban már jeleztem, doktori kutatásom során a legnagyobb nehézséget az jelentette, hogy a hivatal korábbi munkatársait nem sikerült megszólaltatnom. A ma még élő ÁEH munkatársak közül eddig közel 10 személlyel vettem fel a kapcsolatot telefonon, e-mailben, levélben. Azért kerestem meg őket, hogy interjút készítssek velük, kifejezetten arra lettem volna kíváncsi, hogy hogyan működött a hivatal, milyen személyes élményeik, emlékeik vannak, illetve arra, hogy mit jelentett számukra az ÁEH. Elmondtam, leírtam, hogy doktori disszertációt készítek az ÁEH történetéből, szeretnék erről velük beszélgetni, és mindenki, egytől egyig elutasított. A leghatározottabb elutasítást Bugár Péter⁸ korábbi elnökhelyettestől, 1990 utáni iskolaigazgatótól kaptam. Ő telefonon történt beszélgetésünk során csak a nemig jutott. Nem ad interjút, nem beszél, nem mond semmit. Mások is – kutatók, történészek, újságírók – megkeresték korábban Bugár Pétert, de mindenkit elutasított.

Az egyik legérdekesebb interjúnak a Varga Ilonával tervezett beszélgetés ígérkezett.⁹ Ő hosszú ideig Miklós Imre mellett dolgozott, titkárnője volt. Eleve meglepődött a megkeresésen, és azon, hogy honnan tudtam a telefonszámát. Elmondtam, hogy fennmaradt személyzeti anyaga, amely kutatható a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, és az ebben lévő adatok, lakcím alapján nem volt nehéz telefonszámát megtalálni. Idős korára és arra hivatkozva, hogy semmire sem emlékszik, elhárította a beszélgetés lehetőségét. Mivel komoly ismeret birtokában lehet, ezért próbáltam úgy közelebb férkőzni hozzá, hogy egy tanulmányomat, amelyben róla is írtam, elküldtem neki, hogy véleményezze. Ezen próbálkozásom sem járt sikerrel, mert azon túl, hogy elolvasta és nem talált benne semmi kivetnivalót, beszélgetésre, személyes találkozásra nem volt hajlandó. Hasonlóan sikertelen próbálkozás volt a kapcsolatfelvétel több más dolgozóval is. Egy pozitívnak mondható telefonbeszélgetésem volt dr. Bojszko Imréné Várhegyi Hedviggel.¹⁰ Hosszasan beszélünk telefonon, és próbálta megértetni velem, hogy lezárták életük ezen szakaszát,

⁸ Bugár Péter 1984. január 1. és 1989. június 30. között dolgozott elnökhelyettesi rangban az Állami Egyházügyi Hivatalban.

⁹ Varga Ilona 1952. október 6-án került az Állami Egyházügyi Hivatalba, ahol nyugdíjazásáig, 1987. november 30-ig dolgozott. Előbb adminisztrátor volt, majd az 1960-as években elnöki titkárnő és a Titkosan Ügykezelt Iratok referense, kezelője lett.

¹⁰ Dr. Bojszko Imréné Várhegyi Hedvig gyors- és gépírósnak került az Állami Egyházügyi Hivatalhoz 1959-ben, 1972-től a Katolikus Főosztályon dolgozott titkárnőként, 1974-től pedig elnöki titkárnő lett.

és nem szeretne sem ő, sem volt kollégái erről az időszakról beszélni. Elmondtam, hogy próbálják ők megérteni, hogy mennyire fontos lenne, ha elmondaná élményeit, hogy hogyan emlékszik a hivatal működésére, ottani munkájára, hogy ezzel segítse a tudományos munkát, feldolgozást. Nem lehetett őt sem meggyőzni. Nagyon kedves, jó légkörű beszélgetést folytattunk, de személyes találkozóra nem adott lehetőséget.

Minden dolgozó, akinél próbálkoztam, arra hivatkozott, hogy nem szeretne erről az időszakról beszélni. Ez is egy adalék, ez is egy fontos tény, amit nem lehet megváltoztatni, de leszögezendő, hogy ezen interjúk, beszélgetések nélkül egyoldalú munka születhet, hiszen a levéltári kutatások alapján, a levéltárakban fennmaradt iratanyagokat feldolgozva adatszerű, tényszerű munkát lehet írni, de a véleményem szerint fontos emberi történetek, emberi sorsok hiányoznak. Próbálkozom továbbra is több korábbi dolgozó megkeresésével, hátha valamelyikük teret enged kérdéseimnek, és rajta keresztül eljuthatok másokhoz is.

Eddig egyetlen sikeres beszélgetésem volt, igaz őt eredetileg nem az ÁEH-val kapcsolatos munkája miatt kerestem meg. Kaposi György 1952–1956 között volt az ÁEH Vas megyei megbízottja, 1956 után szentgotthárdi rendőrkapitányként dolgozott. Vele Brenner János 1957. december 14-éről 15-ére virradó éjszaka meggyilkolt szombathelyi egyházmegyes pap ügyében készítettem interjút. E beszélgetés során kitértünk ÁEH-s működésére is, de nem sok érdemi információt mondott el.

A korábbi években néhány történész kollégának sikerült néhány személlyel interjút készítenie, ezek pozitív kivételeket, példákat jelentenek. A legelső interjút az ÁEH utolsó vezetőjével Sarkadi Nagy Barnával készítette Meszleny László, ez a beszélgetés az Igen című havilapban jelent meg Volt egyszer egy ÁEH... címmel.¹¹ Kálmán Peregrin és Szabó Csaba 2001-2002 során másfél éven keresztül rendszeresen keresték fel az ÁEH elnökét, akivel közel 30 órás interjút készítettek életéről, tevékenységéről.¹² Köbel Szilviának sikerült megszólaltatnia Horváth Istvánt, aki az ÁEH Somogy megyei tanács egyházügyi titkáráként tevékenykedett 1975. és 1989. június 30. között.¹³

¹¹ MESZLENY, 1992.

¹² Az interjú felvételét a készítők megosztották velem is, sajnos az interjú eddig nem jelent meg semmilyen formában, hivatkozások vannak rá és némi feldolgozása. Pl. SZABÓ, 2006b.

¹³ KÖBEL, 2002.

1.3 A disszertáció szerkezete

A dolgozat első fejezetében a témaválasztás indokoltságáról, a kutatás módszertanáról, majd a disszertáció szerkezetéről írok.

Ezt követi a második a fejezet, amelyben egy teljes historiográfiai áttekintést adok azokról a kötetekről, tanulmányokról, melyek az ÁEH szerkezetére, működésére, tevékenységére vonatkoznak. Ezt követően áttekintem azokat a levéltári fondokat és állagokat, amelyek kutatása és feltárása szükséges volt a dolgozat megírásához.

A harmadik fejezetben egy nemzetközi összehasonlítást igyekszem arról adni, hogy elsősorban a Szovjetunióban miként működött az egyházak, különös tekintettel az ortodox egyház felügyelete, milyen hasonlóságok és különbségek voltak a szovjet és a magyar intézmény, valamint a többi Közép- és Kelet-Európában működő egyházügyi hivatal között. Miként tartotta a kapcsolatot az ÁEH a Szovjetunióban, az NDK-ban, a Lengyelországban, a Csehszlovákiában, a Romániában, és más szocialista kötődésű országokban működő egyházügyi hivatalok között. Az Egyházügyi Hivatalok értekezletei változó intenzitással zajlottak, de az intézmények közti információcsere egyik leghasznosabb eszköze volt, ugyanígy az egyes országokkal való kétoldalú kapcsolatok, amelyek különböző szinten, mélységben voltak az adott országokkal.

A negyedik fejezetben az ÁEH 1951-1989 közötti működéséről, az ötödik fejezetben belföldi és külföldi kapcsolatairól, működési keretekről írtam. A hatodik fejezetben az ÁEH archontológiáját, egyes időszakaszokban, pozíciókat betöltő személyek áttekintése található. A nyolcadik fejezet az Állami Egyházügyi Hivatal összes munkavállalójának életrajza, vagy ha ez nem volt összeállítható, akkor az ÁEH-ban betöltött tisztségük.

1.4 Doktori kutatásom eredménye

Doktori disszertációm célja, hogy bemutassam, hogy hogyan működött az Állami Egyházügyi Hivatal, milyen szervezeti, szerkezeti változásokra került sor a közel negyvenéves fennállás alatt. Fel kívánom térképezni az egyes főosztályok mindennapi működését. Be szeretném mutatni, hogy hogyan zajlott a hivatalban a pártélet, hány párttag volt és mennyire működött hatékonyan a párt alapszervezete. Három székhelyen, először a II. kerületben, a Pasaréti út 59. szám alatt, majd a Művelődési Minisztérium keretén belül az V. kerület, Szalay utca 10–12. szám alatt, végül az 1960-as évek

elejétől a VI. kerület, Lendvay utca 28. szám alatti ingatlanban tevékenykedett az ÁEH. Fontosnak éreztem ezen épületek történetének, az ÁEH szempontjából meghatározó szerepének a bemutatását. Doktori disszertációm teljes újdonsága az ÁEH archontológiája, hogy egyes munkakörökben kik töltötték be pozíciót, kik dolgoztak a püspöki székhelyeken és a megyeszékhelyeken. Fel kívánom dolgozni és be kívánom mutatni az ÁEH munkatársainak életútját. Ezen életpályák feldolgozása lehetőséget ad arra, hogy megismerjük és statisztikai adatokat nyerjünk a hivatal munkatársainak származására, iskolázottságára, nyelvtudására vonatkozóan. Megismerhetjük, hogy a hányan kaptak és milyen állami kitüntetést, hányan voltak pártnak és tömegszervezeteknek tagjai. Képet nyerhetünk arról, hogy mekkora fizetést kaptak az ÁEH dolgozói. Így e számszerű adatok alapján élénk tárul az ÁEH tényleges szerepe, súlya. Csak az ÁEH munkatársaira vonatkozó adatokból írtam az életrajzokat, az ÁEH munkatársainak házastársait csak abban az esetben neveztem meg munkahelyével együtt, amennyiben a Párt, vagy a Belügyminisztérium volt a házastárs munkahelye, hiszen ez nagyban orientálta a házastársakat. A válásra, gyermekek születésére, számára vonatkozó adatokat disszertáciomban nem publikáltam, ugyan összegyűjtöttem, de mivel ez nem kapcsolódik szorosan a disszertáció témájához, ezért ezek közlésétől eltekintettem.

Jogosan felmerül a kérdés, hogy ezen életutak feltárása, feldolgozása és publikálása nem sért-e jogszabályt. Azt gondolom, hogy a történelmi múlt megismerése az elsődleges. Az, hogy feldolgozzuk, kik irányították és hajtották végre a pártállam egyházpolitikáját, valamint hogy kik felügyelték és ellenőrizték Magyarországon az egyházakat. Nem az ő személyes adataik közlése fontos, ezek csak azért szükségesek, hogy egyértelműen beazonosíthatók legyenek, ne lehessen pontatlansággal, figyelmetlenséggel, vagy tudatos módosítással vádolni, és ezen adatok közlésével minden tény, állítást igazolni tudjak.

2. Források

Disszertációm forrásbázisául elsősorban a levéltári kutatásaim során összegyűjtött iratanyag szolgált, természetesen a vonatkozó szakirodalom ismerete és felhasználása elengedhetetlen volt. Áttekintésemben azokra a kötetekre, cikkekre, tanulmányokra koncentráltam, amelyek kifejezetten az Állami Egyházügyi Hivatal szervezetével, működésével foglalkoztak, vagy az írásokból akár feldolgozás, akár forrás szinten a mindennapi ügymenetre vonatkozó információkat kaphatunk. Az egyházak 1945 utáni életével, a pártállam egyházpolitikai felfogásával, annak bemutatásával foglalkozó munkák nem képezik ennek az áttekintésnek a részét. Ugyanígy a levéltári források áttekintésénél is az motivált, hogy az ÁEH szervezeti, működési vonatkozású iratanyagait mutassam be, azokat, amelyek eligazítanak bennünket az 1951–1989 közötti időszak életére, hogy hogyan ellenőrizték az egyházak működését, hogy működött a hivatal nap mint nap.

2.1 Historiográfia

2.1.1 Önálló kötetek

Az Állami Egyházügyi Hivatal működésével, szerepével több szerző önálló kötetben foglalkozott. Vannak olyan munkák, amelyek monografikusan dolgozták fel a Hivatal működésének részterületeit, vagy olyan forráskiadványok, amelyben az ÁEH által készített dokumentumokból közölt a szerkesztő válogatást. A köteteket kronologikus sorrendben tekintem át.

Az ÁEH működésére vonatkozó kötetek közül a legelső volt Szántó Konrád ferences szerzetes könyve, ami inkább az 1951–1956 közötti időszakkal foglalkozott, de kitekintett az 1989-ig elnyúló eseményekre is.¹⁴ Kis terjedelmű, de olyan nagyon fontos információkat tartalmaz a kötet, amiket a rendszerváltás előtt és a diktatúrából demokráciába tartó időszakban szerezhetett meg a ferences egyháztörténész.

Ugyancsak nagyon közel a rendszerváltás időszakához jelent meg Bindes Ferenc győri egyházmegyes pap és Németh László iváni történelem tanár közös

¹⁴ SZÁNTÓ, 1990.

dokumentumválogatása a győri egyházmegye 1945–1956 közötti életéből. A válogatás a Győri Egyházmegyei Levéltár irataiból történt, a kötetben külön fejezet foglalkozik az ÁEH-val való kapcsolattal, de más témák között is feltűnnek az ÁEH-ban készült, vagy oda megküldött dokumentumok.¹⁵ Mivel az egyházmegyei hivatal működése során keletkezett iratokból, Papp Kálmán győri megyéspüspök tevékenységéhez kapcsolódó dokumentumokból adtak válogatást a szerkesztők, így betekintheünk abba a folyamatba, hogy az ötvenes években milyen hatással volt egy püspökség életére az ÁEH.

Szabó Csaba 2000-ben megjelent forráskiadványában olyan jelentéseket tett közzé, amelyeket László István írt az Állami Egyházügyi Hivatal számára az 1951-es és az 1953-as esztendőben a budapesti katolikus állapotokról, illetve Szerényi Sándor egyházügyi előadó által írt havi jelentéseket. Az ÁEH létrejöttére, az 1951-1956 közötti szervezetre, tevékenységre, működésre, valamint Szerényi Sándor egyházügyi előadó személyére, tevékenységére találunk ebben a nagyon fontos forráskiadványban nélkülözhetetlen adatokat.¹⁶ 1951 szeptemberétől a fővárosi tanács keretében az egyházak tevékenységét egyházügyi előadóként felügyelő és havi jelentésekben a történekekről beszámoló Szerényi Sándor egyházügyi előadó tevékenységének bemutatása az első volt egy területre, jelen esetben a fővárosra vonatkozó tevékenység bemutatásai között.

Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök Önéletrajz című írásában, visszaemlékezésében külön fejezetet szentel az egyházügyi előadóknak. A székesfehérvári püspökségre telepített egyházügyi előadókat külön-külön jellemzi. Nem rendelkezünk a többi püspökség, érsekség vonatkozásában ilyen színes leírásokról az oda telepített egyházügyi előadók vonatkozásában, ezért Shvoy Lajos Önéletrajz című írása elengedhetetlen forrásmunka. Visszaemlékezésében e fejezeten kívül is sok hasznos adatot találunk az ÁEH működésére vonatkozóan.¹⁷

Részben monografikus, részben dokumentumkötet Köpeczi Bócz Edit könyve, amiben az ÁEH tevékenységéről, a Hivatalra vonatkozó jogszabályokról, hatáskörökről, szervezeti felépítésről olvashatunk, és egyes területeket, témákat feldolgozó fejezeteket találunk. A kötet második felében 29 facsimile dokumentumot közölt a szerző a Magyar

¹⁵ BINDES–NÉMETH, 1991.

¹⁶ SZABÓ, 2000.

¹⁷ SHVOY, 2002. 95–100.

Országos Levéltár 1945 utáni Politikai kormánysszervek, MDP-MSZMP főosztály iratanyagából.¹⁸

A Kisasszony Éva által szerkesztett, az Állami Egyházügyi Hivatal Adattárának levéltári állagát bemutató a Magyar Országos Levéltár segédletei sorozat 17. kötete¹⁹ egy speciális munka, hiszen egy levéltári egység leírását, a kutatók segítését, kutatásaik megkönnyítését szolgálja, de a bevezetőben található az ÁEH-ra vonatkozó szervezeti megállapítások, és különösen az Adattár története fontos adatokat, információkat ad a kutatóknak. Az ÁEH által kialakított mutató rendszer feloldása, valamint az egyes tételek alá tartozó teljes iratanyag leírása segíti e téma iránt érdeklődő kutatókat. Fontos levéltári alpmű, segédlet ez a kiadvány, az ÁEH egy speciális gyűjteményéről.²⁰

Szabó Csaba A Szentszék és a Magyar Népköztársaság kapcsolata a hatvanas években című forráskiadványa nemcsak az ÁEH, hanem a teljes pártállam egyházakkal való kapcsolatát, a magyar-vatikáni kapcsolatok, tárgyalások kérdéskörét mutatja be. Az ÁEH szempontjából kiemelt terület volt a Vatikánnal való kapcsolattartás, ahol a tárgyalásokat az ÁEH felügyelte és irányította, ezért Szabó Csaba monumentális és igen alapos forráskiadványa elengedhetetlen a korszak, a magyar-vatikáni kapcsolatok és ebben az ÁEH szerepének bemutatásához.²¹

Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatáról írt doktori értekezésében, majd önálló kötetében nagyon részletesen és sok szempontból foglalkozott az ÁEH tevékenységével Köbel Szilvia.²² A kötet első fejezete – Az állam és az egyházak kapcsolatának közjogi modellje 1945 és 1989 között Magyarországon – tárgyalja az egyházak jogi helyzetét, szabályozásokat. A második fejezet – Az Állami Egyházügyi Hivatal működése (1951–1989) – foglalkozik kifejezetten a Hivatal tevékenységével. A harmadik fejezet – A politikai rendőrség egyházpolitikai feladatairól – kifejezetten az állambiztonsági szervek működéséről, az egyházpolitika végrehajtásában vitt szerepéről szól. A negyedik fejezetben – Az egyházpolitika – az 1945-1989 közötti időszak, mind a koalíciós kormányzás, mind az egypártrendszer időszakára vonatkozóan tárgyalja az egyházpolitikát. Az ötödik fejezetben – A lelkiismereti és vallásszabadság néhány volt szocialista országban 1945-1989 között –

¹⁸ KÖPECZI, 2004.

¹⁹ KISASSZONDY, 2005.

²⁰ Erről a gyűjteményről bővebben a II. 2. 1. 3. Állami Egyházügyi Hivatal Adattár című alfejezetben talál bővebb információt az olvasó.

²¹ SZABÓ, 2005.

²² KÖBEL, 2005a.

mutatja be a szerző az egyes országokban működő, az egyházak felügyeletét ellátó szervezeteket. A kötet mellékletében 10 dokumentumot közölt a szerző.

Egy speciális forráskiadvány az ÁEH-ba telepített „Világosság” fedőnevű rezidentúra tevékenységét bemutató kötet, amely kifejezetten a katolikus egyházra vonatkozó 25 dokumentumot mutatott be Szabó Csaba és jelen disszertáció szerzőjének szerkesztésében. A bevezető tanulmány bemutatja a „Világosság” fedőnevű belső rezidentúrát, az ÁEH-n belüli elhelyezkedését és feladatát, működését, vezetőjét és a tagjait, valamint a rezidentúra működésével kapcsolatba hozható belügyminisztériumi szerveket és annak vezetőit.²³

A Lénárd Ödön és munkatársai által jegyzett Utak és útvesztők című könyv második fele foglalkozik kiemelten az ÁEH-val. A Hivatal működésével, tevékenységével, az egyes ügyekhez, témákhoz kapcsolódó anyagokat dolgoztak fel a szerzők.²⁴

Az 1956 utáni egyházpoltika eseményeiről, Dél-Dunántúli lecsapódásáról, a történelmi egyházak helyzetéről, így e relációkban az ÁEH tevékenységéről tudhatunk meg részleteket Bertalan Péter kötetéből.²⁵

A rendszerváltás környékének egyházpolitikája, intézmény-rendszerének változásai állnak Fazekas Csaba Az Országos Vallásügyi Tanács 1989–1990 című írásának középpontjában. Ahogy a címe is mutatja, e mű nem az ÁEH-val foglalkozik elsősorban, de mivel az ÁEH megszűnése után létrejött szervezet működésének bemutatásáról van szó, a kötetben a szerző külön foglalkozik az ÁEH megszűnésével, ezért ugyancsak fontos a munkája.²⁶

2.1.2 Cikkek, tanulmányok

Azokról a tudományos cikkekről, tanulmányokról kívánok az alábbiakban áttekintést nyújtani, amelyek kifejezetten az Állami Egyházügyi Hivatal szervezetével, működésével foglalkoznak. Az áttekintés itt is kronologikus sorrendben történik.

Az első említésre méltó írás egy gyakorló lelkész tollából született rögtön a történelmi események időszakában. Iványi Gábor egy történelmi áttekintést nyújtó, az ÁEH

²³ SZABÓ-SOÓS, 2006.

²⁴ LÉNÁRD-TÍMÁR-SZABÓ-SOÓS, 2006.

²⁵ BERTALAN, 2006.

²⁶ FAZEKAS, 2011.

létrehozására és működésére vonatkozó, aktuális, lényegretörő, tabukat döntőgető tanulmányt hozott létre, természetesen aktuálpolitikai kitekintésekkel.²⁷

A História történeti magazin 1991-ben tematikus számban foglalkozott a témával, ennek címe Az egyházak a 20. században – megújulás vagy visszarendeződés. Több írás kapcsolódik az ÁEH működéséhez, kiemelkedik ezek közül Balogh Margit írása, amely a szocialista országok egyházügyi hivatalait tekintette át.²⁸

Ugyancsak ebben a számban találjuk Ólmosi Zoltán írását és forrásközlését Proletárdiktatúra és egyház, 1951. címmel, ebben az írásban az MDP Titkárság 1951. május 4-i ülésének jegyzőkönyvét és ott hozott határozatának körülményeit, annak következményeit ismertette a szerző.²⁹

Az 1956 utáni egyházpolitikai visszarendezésről, az ÁEH helyzetéről, 1959-ben ismét önállóvá válásáról, az MSZMP, a Belügyminisztérium és az ÁEH közti együttműködés, kapcsolatrendszer kialakításáról, az egyházpolitika hatvanas évek elejéről szól Balogh Margit 1994-ben a História folyóiratban megjelent tanulmánya.³⁰

Prazsák Mihály, a szegedi püspökség megbízottja tevékenységével, működésével kapcsolatos forrásokat közölt tanulmányában Mészáros István. Prazsák később Vas és Veszprém megyében volt az ÁEH megyei megbízottja, így tevékenysége, életútja feltárásához elengedhetetlen ez az írás.³¹

Nyilas Zoltán: „Bölcs szívvel 1951-ben.” Az ÁEH felállításának háttere, féléves tevékenysége című írása a Református egyház folyóiratban jelent meg, bemutatva a Hivatal felállításának körülményeit.

Nagyon izgalmas forrásközlés kapcsolódik Fazekas Csaba nevéhez, aki a Lobkovitz László, Borsod megyei egyházügyi főelőadó tanulmányi előmeneteléhez kapcsolódó leveleit közölte egy bevezető tanulmány kíséretében. Külön értéke a tanulmánynak, hogy bepillantást nyerhetünk egy megyei egyházügyi előadó felfogásába, helyzetébe. Tanulmányában a szerző meghatározó adatokat közölt Lobkovitz László életútjára vonatkozóan.³²

²⁷ IVÁNYI, 1989.

²⁸ BALOGH, 1991.

²⁹ ÓLMOSI, 1991.

³⁰ BALOGH, 1994.

³¹ MÉSZÁROS, 1995.

³² FAZEKAS, 2000.

Az ÁEH működését, az egyházpolitika megvalósítását az egyik legtöbbet kutató, és összegző doktori értekezésében³³ nagyon alaposan feldolgozó Köbel Szilviának több tanulmánya is foglalkozott az ÁEH történetével. Ebből kiemelkedik az a feldolgozás, amely a Magyar Közigazgatás folyóiratban jelent meg, és két részben mutatta be az ÁEH működését. Az első rész az 1951–1959 közötti időszakról³⁴, a második rész az újjászervezéstől a megszűnésig, az 1959–1989 közötti időszakról foglalkozott³⁵.

Az 1956 utáni megyei egyházpolitika megvalósításáról, a Borsod megyei egyházügyi főelőadó, Lobkovitz László működéséről írt tanulmányt és közölt forrást Fazekas Csaba a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltári évkönyvben. Fontos adalékokat ad írása a megyei helyzetről és Lobkovitz László személyéről.³⁶

Az ÁEH Vas megyei egyházügyi megbízottainak – Kövesi Jenő, Kaposi György, Balázs Lajos, Prazsák Mihály – 1952 és 1959 közötti jelentéseiből adott egy két részes válogatást Kövér István. Ez a dokumentum-közlés a Vas Megyei Levéltár őrzetében található iratokra koncentrált és ezáltal bepillantást nyerhetünk Vas megye ötvenes évekre vonatkozó egyházügyi életébe.³⁷

A Kádár-korszak egyházpolitikájáról, az egyházpolitika intézményrendszeréről és működési mechanizmusáról, az egyházak helyzetéről, külügyi tevékenységéről írt Rajki Zoltán tanulmányában. Különösen az ÁEH és a BM kapcsolatát bontotta ki a szerző az intézményrendszer mechanizmusáról szóló részben.³⁸

Az ötvenes évekre fókuszálva a katolikus egyház állami ellenőrzése és korlátozása állt Szabó Csaba tanulmányának középpontjában, melyben az ÁEH megyei előadóiról, azokról a személyekről írt, akik az egyházi szertartásokról, eseményekről írtak jelentéseket a hivatal részére.³⁹

Az ÁEH egyházügyi előadóinak Pest megyére vonatkozó tevékenységéről, egy-egy jelentős terület – papok tevékenysége, hitoktatás, egyházi ünnepek – ismertetéséről szól Zábori László tanulmánya.⁴⁰

Az ÁEH meghatározó munkatársának, Miklós Imrének – aki több mint három évtizeden keresztül vezetői tisztséget töltött be a hivatalban, először elnök-helyettesként, majd

³³ KÖBEL, 2005a.

³⁴ KÖBEL, 2000.

³⁵ KÖBEL, 2001.

³⁶ FAZEKAS, 2002.

³⁷ KÖVÉR, 2002a., KÖVÉR, 2002b.

³⁸ RAJKI, 2002.

³⁹ SZABÓ, 2002.

⁴⁰ ZÁBORI, 2004.

1971-től elnökként tevékenykedett – 1989-es lemondásáról szól Fazekas Csaba tanulmánya, és a lemondás körülményeihez kapcsolódó dokumentumok közlése. Miklós Imre meghatározó alakítója volt a kommunista diktatúra egyházpolitikájának, és 1989-es lemondása azt is mutatta, hogy más felfogást képviselt, mint Németh Miklós kormányfő. Amikor 1989-ben a kormány részéről bejelentették, hogy az ÁEH-t megszüntetik, akkor – bár életkora alapján nyugdíjazási kérelme érthető – Miklós Imre lépése talán egyfajta csalódottságként is értelmezhető volt.⁴¹

Grósz András történész szakdolgozatában írt az ÁEH 1951-1956 közötti történetéről.⁴² Az Archivnet online folyóiratban megjelent tanulmányában és forrásközlésében az ÁEH és az MDP közös fellépését, a megyékre fókuszáló tevékenységüket mutatta be.⁴³

A szocialista országok egyházügyi hivatalainak helyzetét, a pártállami egyházpolitikát tekintette át Köbel Szilvia a Levéltári Szemlében megjelent tanulmányában.⁴⁴

Szabó Csaba az 1956 utáni eseményekre, az egyházak helyzetére vonatkozó forrást és ehhez kapcsolódóan bevezető tanulmányt tett közzé az Archivnet elektronikus folyóirat 2006. évi 5. számában. Gálik László: Tájékoztató az ellenforradalom után néhány egyházpolitikai eseményről című munkája az ÁEH adattár gyűjteményében maradt fenn, ennek a forrásnak a közlésére került sor.⁴⁵

Nagyon fontos személyes visszaemlékezés, tanulmány Vigh Szabolcs írása, amelyben a szerző, mint személyes résztvevő felidézi, hogy a Központi Szeminárium kisapjai Mindszenty bíboros utasítására 1956. november 3-án hogyan foglalták el az ÁEH épületét és vettek magukhoz fontos iratokat.⁴⁶

Izgalmas és újszerű tanulmány Szabó Csaba írása, amely Miklós Imre ifjúkori időszakát dolgozza fel életút-interjú alapján, amit a szerző készített. Írásában három időszakot – az ifjúkor (1927–1951) éveit, az interjú készítés idejét, a feldolgozás időszakát – bontja ki a szerző és mutatja be az ÁEH későbbi elnökének fiatalkori éveit. Ez a tanulmány nagyon fontos Miklós Imre életútjának korai szakaszára vonatkozóan.⁴⁷

Lukács Miklós doktori disszertációjában ír az ÁEH működéséről. Ehhez kapcsolódóan a Borsod megyei egyházügyi megbízott Virág János életére, tevékenységére vonatkozó

⁴¹ FAZEKAS, 2004.

⁴² GRÓSZ, 2004a.

⁴³ GRÓSZ, 2004b.

⁴⁴ KÖBEL, 2005b.

⁴⁵ SZABÓ, 2006a.

⁴⁶ VIGH, 2006.

⁴⁷ SZABÓ, 2006b.

tanulmányban mutatja be az ötvenes évek első felének Borsod megyei egyházpolitikai időszakát.⁴⁸

Az 1945 utáni magyar katolikus egyháztörténet új megközelítései címmel szervezett konferencia tanulmánykötetében található Nagy Mihály Zoltán tanulmánya, amely a román Egyházügyi Hivatal működéséről, az iratanyag hasznosíthatóságáról szól.⁴⁹

Jelen disszertáció szerzője az ÁEH 1951-1956 közötti időszakára, működésére vonatkozó tanulmánya 2010-ben jelent meg.⁵⁰

A Fehér Hollók Munkacsoport kiemelkedő rendezvénye volt 2010-ben az Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban című kiállítás és tudományos konferencia, valamint ezen konferencián elhangzott előadások szerkesztett változata, amely tanulmánykötetben jelent meg. E kötetben öt tanulmány foglalkozott az ÁEH tevékenységével, működésének egy-egy területével.

Köbel Szilvia tanulmánya az egyházpolitika végrehajtásában tevékenykedő szervek, különösen az ÁEH és az állampárt kapcsolatát mutatta be. A Párt, az Országgyűlés, az Elnöki Tanács, a Minisztertanács, az ÁEH, a Belügyminisztérium, a Külügyminisztérium, a társadalmi szervezetek, tömegmozgalmak szerepéről írt tanulmányában.⁵¹

A kötetben megjelent tanulmányomban az 1956 utáni időszakban, a hatvanas évek végéig tekintetem át az ÁEH és a Belügyminisztérium kapcsolatrendszerét, a két szerv együttműködését.⁵²

Kálmán Peregrin tanulmánya Kiss István Nógrád megyei ÁEH megbízott működéséről, tevékenységéről ad képet. Kiss István több mint 350 oldalas visszaemlékezéséről, az ÁEH apparátusáról szól a tanulmány.⁵³

Mózessy Gergely egy korábban nem nagyon kutatott, de nagyon fontos és meghatározó témát dolgozott fel tanulmányában, nevezetesen az egyházi személyek kitüntetését, amelyek előterjesztésében az ÁEH-nak kiemelt szerep jutott.⁵⁴

Mezey András tanulmányában az ÁEH Csongrád megyei egyházügyi megbízottjának, Rátkai Jánosnak tevékenységéről és a megyei eseményekről olvashatunk, a kutatás, tanulmány a hatvanas évekre koncentrál. Természetesen szimbolikus és meghatározó

⁴⁸ LUKÁCS, 2006.

⁴⁹ NAGY, 2007.

⁵⁰ SOÓS, 2010a.

⁵¹ KÖBEL, 2010.

⁵² SOÓS, 2010b.

⁵³ KÁLMÁN, 2010.

⁵⁴ MÓZESSY, 2010.

témákra, mint a társadalmi szertartások, a papképzés, a szeminárium helyzete, a hitoktatás és az egyházpolitika végrehajtására is kitért a szerző.⁵⁵

Az ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola szervezésében, Gergely Jenő emlékére szervezett konferencia tanulmánykötetében jelent meg tanulmányom, ami egy módszertani kérdést vetett fel, hogy szükséges-e az ÁEH archontológiája.⁵⁶

Egy érdekes OTDK dolgozatot írt Beke Péter, aki a Szolnok megyei ÁEH 1970-es évekre vonatkozó eseményeit dolgozta fel.⁵⁷

2011-ben az Archivnet elektronikus folyóiratban jelent meg forrásközlő tanulmányom az ÁEH megszüntetéséről.⁵⁸

A Levéltári Közlemények jelentette meg a Magyar Országos Levéltárban szervezett A levéltári iratok és a rendszerváltás című konferencia szerkesztett tanulmányait, melyek között olvasható az ÁEH megszüntetéséről és az Egyházügyi Titkárság felállításáról szóló tanulmányom.⁵⁹

A Pest megyei egyházügyi előadó, Csala László tevékenységéről, valamint az 1954-es esztendő és akkor megrendezett Mária-év eseményeiről szerezhetünk információkat Györgyi Csaba tanulmányából.⁶⁰

Lukács Miklós a Vallástudományi Szemlében tekintette át az ÁEH szervezeti változásait 1951–1989 között. Tanulmányában kitért a szerző az 1945 utáni egyházpolitika változásaira, az ÁEH feladatkörére, működésére és szervezeti felépítésére.⁶¹

Peregrin doktorija

Bár nem az ÁEH működése, szervezete az elsődleges témája Mezey András doktori disszertációjának, azonban témája miatt részletesen foglalkozott az ÁEH Csongrád megyei előadójának tevékenységével, az ÁEH Csongrád megyei szerepével, így a disszertáció adatokat, szempontokat ad Rátkai János életútjához és tevékenységéhez.⁶²

Ugyancsak Rátkai János tevékenységét, a hatvanas évek elején Hamvas Endre államhatalommal való kapcsolatát dolgozta fel Sági György tanulmánya.⁶³

⁵⁵ MEZEY, 2010.

⁵⁶ SOÓS, 2010c.

⁵⁷ BEKE, 2010.

⁵⁸ SOÓS, 2011a.

⁵⁹ SOÓS, 2011b.

⁶⁰ GYÖRGYI, 2012.

⁶¹ LUKÁCS, 2013.

⁶² MEZEY, 2013.

⁶³ SÁGI, 2013.

2.2 Levéltári források az Állami Egyházügyi Hivatal működéséről

Az egyes egyházi állások betöltéséhez szükséges állami hozzájárulásról és az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetéséről az 1989. évi 14. sz. tvr.⁶⁴, az egyes szervezeti intézkedések végrehajtásáról pedig a 65/1989. (VI. 30.) számú Minisztertanácsi rendelet⁶⁵ rendelkezett. A Minisztertanács döntése nem az ÁEH átszervezéséről, hanem jogutód nélküli megszüntetéséről szólt, azonban arról nem határoztak, hogy mi lesz a Hivatal iratanyagával. Ahogy a többi államigazgatási szervének, úgy az ÁEH iratainak is az Új Magyar Központi Levéltárba kellett volna kerülnie⁶⁶, azonban 1989. szeptember 11-én a Művelődési Minisztérium miniszteri értekezlete tárgyalta az Egyházi Főosztály szervezetének kialakításáról szóló napirendi pontot, ahol döntöttek arról, hogy politikai megfontolásból az ÁEH iratanyagát a Művelődési Minisztérium intézkedési jogkörében kell tartani.⁶⁷ A dokumentumok 1989 decemberében kerültek a Művelődési Minisztériumba, a nyílt iratok a minisztérium irattárába, míg a minősített iratokat, azaz a TÜK iratokat⁶⁸, valamint az Adattárat, mivel az tartalmazott titkos iratokat, a TÜK irattárban helyezték el.⁶⁹

1990-ben az Országgyűlés Emberjogi-, Kisebbségi- és Vallásügyi Bizottsága egy albizottságot hozott létre azzal a céllal, hogy tájékoztassa az ÁEH működésére vonatkozó adatokat. A társadalmi nyomás és a parlamenti interpellációk sora miatt a Művelődési és Köznevelési Minisztériumnak döntenie kellett a végleges elhelyezés és az iratok kutathatósága ügyében, ezért 1991. január 15-én létrehoztak egy tárcaközi 'ad hoc' bizottságot, amelynek az volt a feladata, hogy tekintse át az iratanyagot. Döntöttek arról, hogy a nyílt iratokat átadják az Új Magyar Központi Levéltárnak 1991. június 30-ig, és ezt követően a vonatkozó jogszabályok szerint kutatható lesz. Azokat az irategyütteseket, amelyek minősített iratokat tartalmaztak, a Minisztérium titkos ügykezelést végző dolgozói átvizsgálják és előkészítik a minősítés felülvizsgálatára, és azt követően a nyílt iratokat 1991. december 31-ig átadják az Új Magyar Központi Levéltárnak. Az Adattárral kapcsolatban úgy döntött a bizottság, hogy vissza kell adni

⁶⁴ MK 1989/43. 1989. június 30.

⁶⁵ MK 1989/43. 1989. június 30.

⁶⁶ Erről az 1969. évi 27. tvr. rendelkezett.

⁶⁷ MNL OL XIX-I-9-e 1989. szeptember 11-i ülés. (41. d.)

⁶⁸ Titkosan ügykezelt iratok.

⁶⁹ KISASSZONDY, 2005. 10–11.

az egyházaknak azokat az iratokat, amelyek egyértelműen az ő tulajdonukat képezték, a fennmaradó többi iratot át kellett adni az Új Magyar Központi Levéltárnak.⁷⁰

Először az ÁEH nyílt iratai váltak kutathatóvá a levéltár részére 1992. márciusában történt átadás után. Ezt követően az adattárban lévő iratok is átkerültek az Országos Levéltárba.⁷¹ Az elnöki és a szigorúan titkos iratok átvételéről a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Jogi és Igazgatási Osztálya, a Levéltári Osztálya és a Magyar Országos Levéltár úgy döntött, hogy darabszintű átadás-átvételi procedúrával történjen, amelynek előkészítése több mint egy évig tartott. A minősített iratok felülvizsgálatára a kormány a 2026/1993. (VII. 13.) Kormány rendelettel létrehozott egy bizottságot a Miniszterelnöki Hivatal, a Belügyminisztérium, a Külügyminisztérium, a Nemzetbiztonsági Hivatal, az Igazságügyi Minisztérium, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Magyar Országos Levéltár szakértőiből. Több évig tartó felülvizsgálat után 1996-ban az elnöki, 1998-ban a szigorúan titkos iratok kerültek át a levéltárba. A minősítési szabályok változása után maradt számos dokumentum, amit a levéltárban minősítettként kezeltek, és így értelemszerűen nem volt a kutatók számára hozzáférhető. A 2009. évi CLV. törvény értelmében 2013. június 30-ig felül kellett vizsgálni minden minősített adatot. Ezen felülvizsgálat után már nem maradt 1979. december 31. előtt keletkezett olyan irat, aminek a minősítését fenntartották volna, és tudomásom szerint az 1980-1989 közötti időszakban keletkezett dokumentumok esetében is az iratok legnagyobb részének feloldása megtörtént.

⁷⁰ KISASSZONDY, 2005. 11.

⁷¹ „A 60-as és a 70-es évek fordulóján átszervezték a magyar levéltárügyet. A területi levéltárak a Fővárosi Tanács és a megyei tanácsok intézményei lettek, szaklevéltárakat létesítettek, a Magyar Szocialista Munkáspárt felállította saját archívumi hálózatát. Politikai okokból, a Szovjetunió levéltárügyéhez való igazodás céljából már másfél évtized óta törekedtek egy új, a szocialista korszak iratanyagát gondozó levéltári intézmény alapítására. A terv 1970. június 1-jével vált valóra, amikor a Levéltár Népi demokratikus osztályából létrehozták az Új Magyar Központi Levéltárat. Ezt követően Magyarországon több mint két évtizeden át kettéosztva működött a korábban egységes nemzeti intézmény. A Magyar Köztársaság Országgyűlése 1991. december 12-én törvényt alkotott a kettéosztott intézmény újraegyesítéséről. Az erről rendelkező 1991. évi 83. törvény egyúttal állami tulajdonná nyilvánította a volt kommunista állampárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt iratanyagát, amelyet ezt követően, 1992 első felében a Magyar Országos Levéltár vett kezelésébe.” LAKOS, 1996.

2.2.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal központi iratanyaga

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára őrzi az Állami Egyházügyi Hivatal központi iratanyagát⁷², amely iratanyag több, mint 150 iratfolyóméter. Az ÁEH fondja 5 állagra oszlik.

2.2.1.1 Állami Egyházügyi Hivatal Elnöki iratok

Az ÁEH Elnöki iratok⁷³ évköre 1951–1989 közötti, és 82 levéltári doboz terjedelmű.

Az 1951–1956 közötti időszakra vonatkozóan évente, iktatószám szerinti sorrendbe kerültek letételre az iratanyagok, mennyiségük 6 doboz. 1957-től kezdődően az Elnöki iratok évente, azon belül tételekbe vannak elhelyezve, a tételen belül iktatószám szerinti sorrendbe. A teljes iratanyagról korábban a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában biztonsági mikrofilm másolat készült, és a dokumentumok kutatását darabszintű jegyzék segíti.

Az Elnöki iratok önálló sorozataként kerültek elhelyezésre a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában Miklós Imre külön kezelt iratai. Mivel ez külön sorozatot képez, erről az iratanyagról nem készült mikrofilm felvétel. Miklós Imre külön kezelt iratai 7 levéltári doboz terjedelműek, és az alábbi tételeket tartalmazzák:

- Az ÁEH elnökének lektori véleményei 1962–1985;
- A sajtóban megjelent, Miklós Imre által írt cikkek gyűjteménye;
- Egyházpolitikai tájékoztatók 1956–1970 évkörben;
- Pártnapokon elmondott beszédei 1966–1987 közötti időszakban;
- Külföldi sajtótermékekből készített fordítások;
- Újévi üdvözlések;
- Folyóiratok, kiadványok;
- Az Országgyűlés Külügyi Bizottsága részére 1987 decemberében tartott beszámoló anyagai.

⁷² MNL OL XIX-A-21 156,36 ifm

⁷³ MNL OL XIX-A-21-a

2.2.1.2 Állami Egyházügyi Hivatal Általános iratok

A legterjedelmesebb és legszerteágazóbb az ÁEH Általános iratok állaga⁷⁴, 1951–1989 közötti évkörrel, amely közel 80 iratfolyóméter. Ebben az állagban a hétköznapi ügyekre, az egyes felekezetek működésére, a Hivatal tevékenységére vonatkozó dokumentumok találhatók. A főbb iratanyag-csoportok:

- Egyházi ügyekkel kapcsolatos 1945–1955 között keletkezett töredékes iratok;
- Csoportszámok szerint iktatott iratok felekezetek szerint az 1955–1957 közötti időszak vonatkozásában, itt inkább az iktatókartonok maradtak fenn, kevésbé az iratok;
- Tételszámok szerint kezelt iratok az 1958–1989 közötti időszak vonatkozásában.
Évente külön bontásban:
 - a Személyi ügyek,
 - Hely (megye, város, község) szerinti ügyek ABC rendben,
 - Általános ügyek (tárgyszavak szerint),
 - ÁEH igazgatási ügyei.

Ezek az iratok 385 levéltári dobozt tesznek ki.

Ezt követően iktatás nélküli vegyes iratok, tervdokumentációk találhatók 1949–1989 közötti időszakból, 62 levéltári doboz terjedelemben.

A következő nagyobb egység a pénzügyi, költségvetési iratok, bérjegyzékek az 1948–1989 évkörből. Ezen iratok között találhatók:

- Bérkartonok,
- Fizetési jegyzékek,
- MNB számlakivonatok,
- Főkönyvi kivonatok és naplók,
- Könyvelési kartonok, számlák,
- Házipénztár bizonylatok,
- Megszűnt személyi nyilvántartások, amelyek a korábbi dolgozók személyi anyagait tartalmazzák,
- Költségvetés, mérlegbeszámolók,
- Egyházak és egyházi személyek támogatásának nyilvántartókartonjai,

⁷⁴ MNL OL XIX-A-21-b

- Vegyes kartonok.

Ennek az állagnak a végére kerültek, az egykori „Szolgálati használatra” minősített, de külön iktatott iratok. Eredetileg is külön kezelték őket, így az Általános iratok rendezése után az állag külön sorozatát alkotják.

Ugyancsak ennek az állagnak a része az a 6 levéltári doboz, amelyben az ÁEH volt munkatársainak személyi nyilvántartója található, azok a dossziék, amelyek 1989. június 30-át követően kerültek be a Levéltárba.

2.2.1.3 *Állami Egyházügyi Hivatal Adattár*

Az Állami Egyházügyi Hivatal mindennapi munkájának segítésére egy Archívumot építettek ki, ebbe gyűjtötték a kiadványokat, iratokat, könyveket, folyóiratokat. A Hivatal dolgozói ezeket a háttéranyagokat használták munkájukhoz. Ez az Archívum került be 1992-ben Adattár néven a Magyar Országos Levéltárba.⁷⁵ Az ÁEH Adattár⁷⁶ 130 levéltári dobozban került elhelyezésre. Az iratanyagról segédlet jelent meg Dr. Kisasszony Éva főosztályvezető, főlevéltáros, az iratanyag referensének szerkesztésében.⁷⁷

Az ÁEH megalakulásától kezdve a munkatársak gyűjtötték azokat a dokumentumokat, amelyek sem az általános, sem a titkos ügykezelésbe nem tagozódtak be, de a mindennapi munkavégzésnél elengedhetetlen volt használatuk. Ezek kerültek a korabeli Archívumba, amelynek része volt a könyvtár is. 1956-ban az ÁEH Archívuma megsemmisült, ezt kellett az 1956-os forradalom után újra felépíteni. A '70-es évek elejére 20.000 tételt tett ki az Archívum anyaga, ezért szükségessé vált rendezése, selejtezése, és egy olyan szerkezet kialakítása, amely segítségével könnyen lehet a gyűjteményben keresni. Ekkor a gyűjteményt három kategóriába – Könyvek; Dokumentumok; Fordítások – sorolták. A dokumentumok könnyebb elérhetősége, keresése érdekében 1973-ban egy rendszert alakítottak ki, ahova be lehetett sorolni az iratanyagokat, amit egy tárgyszó-rendszer egészített ki.⁷⁸

A Magyar Országos Levéltárba az Archívum könyvtára nem került be, annak későbbi sorsa ismeretlen, ugyancsak nem került be az Archívum korabeli katalógus-rendszere

⁷⁵ KISASSZONDY, 2005. 11.

⁷⁶ MNL OL XIX-A-21-c

⁷⁷ KISASSZONDY, 2005.

⁷⁸ KISASSZONDY, 2005.

sem. Az Adattár végén 5 doboz fotógyűjtemény van, ami jelentős és fontos, de nyilván nem teljes. Két fotós, Koós Gyula és Lerner János évtizedeken keresztül dolgozott az ÁEH-nak, munkáiknak egy része került csak be az ÁEH Adattár részeként a levéltárba. Az Adattár ÁEH-n belüli elhelyezéséről, hogy hogyan tagozódott be a Hivatal struktúrájába, milyen előírások vonatkoztak az Archívumra, kik dolgoztak ott, arról Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti egységei című fejezetben írok.

2.2.1.4 *Állami Egyházügyi Hivatal TÜK iratok*

Az ÁEH Visszaminósított TÜK iratok állag⁷⁹ ugyancsak nagyon fontos. Ez az iratanyag korábbi minősített jellege miatt kiemelkedő. 1957–1989 közötti az évköre, ez nem jelenti persze azt, hogy 1956 előtt ne lettek volna „Szigorúan titkos!” iratok, de ezek valószínűleg az 1956-os forradalom során elkerültek a Hivatal Pasaréti út 59. szám alatti épületéből, és ’56. utáni sorsukról nincsen biztos információnk. Mindenesetre a 164 levéltári doboz terjedelmű iratanyag és a hozzá tartozó 19 doboz segédlet az ÁEH központi működésének legmeghatározóbb irategyüttese. 1957 és 1960 között darabszintű jegyzék segíti a kutatókat, ezt követően tétel szintű segédlet alapján lehet kutatni. Az 1957-1989 közötti időszakban csupán egyszer került módosításra a tételbeosztás, minden évben ugyanazon tételszám alá került letételre az iratanyag, így viszonylag könnyen átlátható. Korábban ezen anyag nagy része, különösen a vatikáni vonatkozású iratok minősítettek voltak, így értelemszerűen nem volt lehetséges a kutatásuk, 2013. június 30-ig e minősített anyagok felülvizsgálata megtörtént, és tudomásom szerint nem maradt fenntartott minősítésű iratanyag.

2.2.1.5 *Állami Egyházügyi Hivatal Tematikusan rendezett iratok*

Az ÁEH Tematikusan rendezett iratok állag⁸⁰ a legkisebb, ugyanis csak 34 levéltári doboz terjedelmű, de talán az egyik legérdekesebb, hiszen olyan iratanyagokat tartalmaz, melyek a Hivatal létrejöttét megelőző évektől – 1948-tól – a megszűnésig

⁷⁹ MNL OL XIX-A-21-d

⁸⁰ MNL OL XIX-A-21-e

összetartozó, szimbolikus ügyeket, témákat ölel fel. A Hivatal működését szabályozó jogszabályok, párthatározatok gyűjteménye éppúgy megtalálható ebben az állagban, mint a Hivatal belső szabályzatai, utasításai. Itt találjuk az egyházakkal kötött megállapodásokat; a felekezetek szabályzatait; több doboz terjedelemben a hitoktatással kapcsolatos iratokat, statisztikákat; egyházi személyekkel folytatott beszélgetések jegyzőkönyveit; az egyházak külügyi tevékenységének anyagi támogatásáról rendelkező forrásokat; a Paritásos Bizottság jegyzőkönyveit; az egyházi iskolák államosításával, működésével kapcsolatos iratokat; a Papi Békemozgalomra vonatkozó és a békepapokkal kapcsolatos vatikáni decretumokkal kapcsolatos iratokat; az Egyházügyi Hivatalok nemzetközi értekezleteinek anyagait; az ÁEH politikai munkatársainak, megyei egyházügyi titkároknak tartott továbbképzések anyagait; kitüntetési kartonokat; Mindszenty József személyével, Magyarországról történő elűzésével kapcsolatos iratokat; illetve a Vatikánnal folytatott tárgyalások jegyzőkönyveit.

2.2.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal összefüggő iratai más szervek iratanyagában

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára 1945 utáni Kormánysszervek Főosztálya az Állami Egyházügyi Hivatal központi iratanyaga mellett őriz olyan állagokat, melyben olyan összefüggő, vagy jelentős mennyiségű iratanyagok vannak, amelyeket az ÁEH keletkeztetett és hivatalból, illetékességből megküldött az adott szervnek, vagy az ÁEH és a korabeli másik hivatal, vezető közötti kapcsolatból kifolyólag maradtak fenn ilyen iratok. Mind a Párt – akár az MDP, akár az MSZMP – mind a Minisztertanács, annak egyes meghatározó vezetői, szervezeti egységei szoros együttműködésben voltak az ÁEH-val, ezért számos dokumentum maradt fenn ezen iratképzőknél.

2.2.2.1 MDP

A Magyar Dolgozók Pártja vezető szerveinek levéltári iratanyagának áttekintése során kifejezetten arra törekedtem, hogy az 1951–1956 közötti időszakban az ÁEH létrehozására, működésére, mindennapi ügyeire, valamint az 1953-as és 1955-ös MDP KV Politikai Bizottság határozataira vonatkozó anyagokat mutassam be, és nem

foglalkozom ebben az áttekintésben a Párt vagy a Hivatal által az egyházpolitika megfogalmazására, végrehajtására, az egyes egyházak és felekezetek működésére vonatkozó iratokkal. A „klerikális reakcióval”, az aktuális egyházpolitika megvalósításával is nyilvánvalóan számos korabeli dokumentum foglalkozik, de kifejezetten az ÁEH működésével, tevékenységével kapcsolatban a következő iratok keletkeztek és kerültek elhelyezésre az MDP Politikai Bizottság⁸¹, a Titkárság⁸², a KV Iroda⁸³, az Agitációs és Propaganda Bizottság⁸⁴, a Párt- és Tömegszervezetek Osztálya⁸⁵, az Agitációs és Propaganda Osztály⁸⁶, az Adminisztratív Osztály Közigazgatási Alosztály⁸⁷ állagokban. Ugyancsak számos, az ÁEH tevékenységét tükröző forrás található Rákosi Mátyás⁸⁸, Farkas Mihály⁸⁹, Révai József⁹⁰, Szalai Béla⁹¹ titkári iratai között is. Ezek részben a Párt szervei, munkatársai, részben az ÁEH munkatársai, valamint az ÁVO, ÁVH tevékenysége során kerültek az említett vezetők elé.

Ezek az MDP fondőcsoportban található források az ÁEH működésének rekonstruálása szempontjából elengedhetetlenek, hiszen nagyon kevés 1956 előtti levéltári iratanyag maradt fenn az ÁEH tevékenységére vonatkozóan a hivatal iratai között, így a mindennapi működés bemutatása ezen források nélkül nem lehetséges, illetve a Párt, mint legfelsőbb és legmeghatározóbb szerv felügyelte, irányította és ellenőrizte a hivatal munkáját.

⁸¹ MNL OL M–KS 276. f. 53. cs. 272. ö. e. 1956. február 22. 7. napirendi pont Különfélék Kapcsolat létesítése Magyarország és az NDK egyházügyi hivatalai között. – Szóbeli bejelentés.

⁸² MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. Kiemelendő a működésre vonatkozóan: 140. ö. e. 1951. április 25-i ülés 8. napirendi pont Tervezet az egyházpolitika módosítására. 142. ö. e. 1951. május 4. Az egyházpolitika módosítása, Állami Egyházi (sic!) Hivatal felállítása.; 152., 174., 179., 278., 400. ö. e. a személyzeti kérdésekre; 245. ö. e. 1953. május 27. 7. napirendi pont a KV APO és az ÁEH közös jelentése az egyes egyházak helyzetéről és az ÁEH munkájáról; 372. ö. e. 1955. július 11. 2. napirendi pont KV APO és az ÁEH közös jelentése az ÁEH munkájáról; A KV PTO feljegyzése a megyei egyházügyi hivatalok és egyházügyi megbízottak munkájáról. – Határozat az Állami Egyházügyi Hivatal munkájának megjavításáról és az egyház reakciós tevékenységének visszaszorításáról. 411. ö. e. 1956. szeptember 17. A lengyel, a román, az NDK, a magyar és a csehszlovák Egyházügyi Hivatal vezetőinek megbeszélése Prágában.

⁸³ MNL OL M–KS 276. f. 61. cs. Ebben az iratanyagban kifejezetten az Agitációs és Propaganda Osztály feljegyzései találhatók hittan beiratásokról, püspöki karról, a 266. ö. e. Az Állami Egyházügyi Hivatal levele Rákosi Mátyáshoz a Központi Vezetőség 1953. június 27-28-án hozott határozata alapján a Hivatal előtt felmerült néhány kérdéssel.

⁸⁴ MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 117. ö. e. 1953. május 22.

⁸⁵ MNL OL M–KS 276. f. 88. cs.

⁸⁶ MNL OL M–KS 276. f. 89. cs.

⁸⁷ MNL OL M–KS 276. f. 96. cs.

⁸⁸ MNL OL M–KS 276. f. 65. cs.

⁸⁹ MNL OL M–KS 276. f. 67. cs.

⁹⁰ MNL OL M–KS 276. f. 68. cs.

⁹¹ MNL OL M–KS 276. f. 70. cs.

2.2.2.2 MSZMP

A Magyar Szocialista Munkáspárt vezető szerveinek levéltári iratanyagának áttekintése során azt mutatom be, hogy az 1956–1989 közötti időszakban az ÁEH működésére, 1959-ben történt önállóvá válására, a mindennapi ügyekre vonatkozóan milyen levéltári iratanyagok találhatók, és nem foglalkozom ezen áttekintésben a Párt vagy a hivatal által az egyházpolitika végrehajtására, az egyes egyházak és felekezetek működésére vonatkozó iratokkal.

Az MSZMP központi szervei közül a Központi Bizottság nem tárgyalta külön az ÁEH működésére, tevékenységére vonatkozó kérdéskört, ami érthető, hiszen a Központi Bizottság ülésein inkább elvi, átfogóbb témákat tárgyaltak. Egyházi vonatkozásban különösen Mindszenty József helyzete, a Vatikánnal való kapcsolatok és tárgyalások kerültek megvitatásra. „A KB ülésein tárgyalt napirendekhez az első, kezdeti időszakot leszámítva írásos előterjesztéseket készítettek, amelyeket a Központi Bizottság egyes osztályai, állami vagy társadalmi szervek állították össze. A KB illetékes titkára vagy az érintett külső szerv vezetője bevezető előadást/szóbeli kiegészítőt tartott. A KB ülésének előkészítése során a Politikai Bizottság megtárgyalta az előterjesztést (annak teljes szövegét vagy téziseit), és határozati javaslatot készített. Ha adott kérdésben állami szerv döntésére volt szükség, akkor a KB ülésén kialakított véleményt ajánlás vagy irányelvek formájában fogalmazták meg, amit az illetékes szervek messzemenően figyelembe vettek és érvényesítettek a konkrét döntések során.”⁹²

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága viszont már annál több, az ÁEH működését, szervezetét, hovatartozását, személyi kérdéseit felölelő előterjesztést tárgyalt.⁹³ A

⁹² Az MSZMP Központi Vezető Szervei üléseinek napirendi jegyzékei I. kötet 1956–1962. Összeállította: Németh Jánosné. Magyar Országos Levéltár segédletei 1/1. Magyar Országos Levéltár, Budapest, 1995.

⁹³ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 108. ö. e. 1958. december 16. A klerikális reakció elleni harcról. Az állam és az egyházak közötti viszony alakulásáról. A vallásos világnézet leküzdésének főbb feladatairól.; MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 260. ö. e. 1962. március 16. Javaslat a szocialista országok egyházügyi hivatali vezetőinek budapesti értekezletére.; M-KS 288. f. 5. cs. 314. ö. e. 1963. szeptember 24. Kállai Gyula bejelentése, illetve tájékoztatója König érsek beutazási vízum kéréséről; a Vatikáni Zsinatra utazó delegációval folytatott beszélgetéséről; a Csehszlovák Egyházügyi Hivatal elnökének érkezéséről; Szent-Györgyi Albert köszönő leveléről.; M-KS 288. f. 5. cs. 1014. ö. e. 1987. december 1. Egyházpolitikai kérdések. (Bartha Tibor református püspök levele Kádár Jánoshoz; az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének országgyűlési beszámolója)

Szervező Bizottság az ÁEH vonatkozásában az alábbi napirendet tárgyalta.⁹⁴ Az MSZMP KB Titkársága⁹⁵ számos egyházpolitikai vonatkozású előterjesztést tárgyal, kifejezetten az ÁEH működésével az alábbi napirendi pont foglalkozott. Az MSZMP vezető szerveinek ülésein kívül meghatározó forráscsoport a vezetőket tájékoztató információs jelentések állag, amelyben lényegre törően foglaltak össze egy-egy témát, ügyet, amit a Párt vezető személyeinek elküldtek tájékoztatás céljából.⁹⁶ Mivel az MSZMP KB osztályok közül az Agitációs- és Propaganda Osztály felügyelte az ÁEH működését, ezért az Osztály iratai⁹⁷ között bőven találunk az ÁEH működésére, tevékenységére vonatkozó iratot, sőt minden évben külön egy-két őrzési egységben került megőrzésre kifejezetten ÁEH-s iratanyag, amelyet a KB egyházi ügyekért illetékes osztályának küldtek meg. A KB titkárok közül kifejezetten foglalkozott egyházpolitikával és felügyelte az ÁEH működését Kállai Gyula, Óvári Miklós, amely tevékenység lenyomata megtalálható a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában a KB titkári irataik között. A magyar-vatikáni tárgyalások az egyik legmeghatározóbb, leghosszabb ideig tartó folyamata volt az ÁEH működésének, amely tárgyalásokon mindvégig az ÁEH munkatársai vettek részt, néha kiegészülve a Párt munkatársaival, ezért e tárgyalásokról szóló beszámolók is segítenek rekonstruálni a Hivatal működését. Ezek a jelentések, beszámolók különösen az Agitációs- és Propaganda Osztály és a KB Infó jelentések iratanyagában találhatók meg.

2.2.2.3 *Minisztertanács*

A Minisztertanács Titkársága fond állagai közül kiemelkedik Aczél György miniszterelnök-helyettes (1974–1982) iratai.

Aczél Györgyöt 1974. március 21-én nevezték ki a minisztertanács elnökhelyettesévé.⁹⁸ Ezt a tisztségét 1982. június 25-ig töltötte be.⁹⁹ A kinevezése előtt négy hónappal, 1973.

⁹⁴ MNL OL M-KS 288. f. 6. cs. 4. ő. e. 1956. november 28. Javaslat az Állam- és Egyházügyi Hivatal hovatartozására.

⁹⁵ MNL OL M-KS 288. f. 7. cs. 32. ő. e. 1958. július 18. 6. Különfélék Javaslat fizetési besorolásra. (Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa.)

⁹⁶ MNL OL M-KS 288. f. 11. cs. 741. ő. e. Feljegyzés az Állami Egyházügyi Hivatal tájékoztatójából.; M-KS 288. f. 11. cs. 965. ő. e. Tájékoztató a szocialista országok egyházügyi hivatalai vezetőinek értekezletéről.

⁹⁷ MNL OL M-KS 288. f. 22. cs.

⁹⁸ MNL OL M-KS 288. f. 4. cs. 125-126. ő. e. MSZMP KB 1974. március 19-20-i ülése.

⁹⁹ MNL OL M-KS 288. f. 4. cs. 186-187. ő. e. MSZMP KB 1982. június 23-i ülése.

december 4-i ülésén a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság Politikai Bizottsága egy fontos döntést hozott az Állami Egyházügyi Hivatal felügyeletével kapcsolatban, ugyanis a kormányfelügyeletet a területért felelős miniszterelnök-helyettesre bízták¹⁰⁰, aki 1974. március 21-től Aczél György volt. Korábban és 1982 után sem ismerünk olyan miniszterelnök-helyettest, aki olyan aktív kapcsolatot ápolt volna – az 1971-től az Állami Egyházügyi Hivatal elnöki tisztét betöltő – Miklós Imrével, mint Aczél György.

Miklós Imre 1974. március 26-án kelt levelében jelentkezett be felügyeleti előljárójánál, Aczél Györgynél, és 1974 márciusától 1982 júniusáig évente átlagosan 20-30 jelentést, feljegyzést küldött meg Aczél Györgynek különböző hazai és nemzetközi egyházi vonatkozású eseményről. A korabeli egyházpolitika irányítását tükröző, Aczél György miniszterelnök-helyettes irathagyatékában¹⁰¹ megtalálható, eredetileg „Szigorúan titkos” minősítéssel ellátott dokumentumokat az Állami Egyházügyi Hivatal keletkeztette, és Miklós Imre egy-egy kísérőlevél keretében küldte meg Aczél Györgynek. Aczél György a legtöbb esetben szignójával jelezte az elolvasás tényét, néha megjegyzést fűzött a kapott jelentéshez, és néhány alkalommal levélben, vagy személyes találkozó keretében reagált Miklós Imrének a megküldött egyházpolitikai jelentésre. Természetesen a legfontosabb ügyekről tájékoztatta Kádár Jánost, az MSZMP Központi Bizottságának titkárát.

Sokan kutattak, foglalkoztak már Aczél György politikai pályafutásával, tevékenységével, különösen is a Magyar Tudományos Akadémia „Aczél-hagyatéka” került a kutatók érdeklődésének homlokterébe, azonban a hagyaték kutatható részében nagyon kevés egyházakkal kapcsolatos iratanyag lelhető fel. Révész Sándor: *Aczél és korunk*¹⁰² című monográfiájában is nagyon kevés információ található Aczél György egyházakkal kapcsolatos felfogásáról, a velük való együttműködésről. Azonban miniszterelnök-helyettesi időszakának a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrizetében lévő dokumentumai szépen bemutatják az egyházpolitikával kapcsolatos viszonyát.

Aczél György elsősorban kultúrpolitikus volt, azonban nem véletlenül bízták rá az ÁEH felügyeletét, ellenőrzését. Ennek megfelelően Aczél a tőle megszokott alaposággal

¹⁰⁰ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 625. ő. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1973. december 4-i ülése.

¹⁰¹ MNL OL XIX-A-2-ad

¹⁰² RÉVÉSZ, 1997.

igyekezett feltérképezni és figyelemmel kísérni az egyházak tevékenységét, különösen nemzetközi kapcsolatrendszerét.

Miklós Imre és az Állami Egyházügyi Hivatal elsősorban nemzetközi eseményekről, nemzetközi szervezetekről, külföldi személyek magyarországi utazásairól, tárgyalásairól, magyar egyházi személyek külföldi útjairól és szerepvállalásairól készített és küldött jelentést Aczél Györgynek. Egyébként ezek a jelentések amúgy is elkészültek az ÁEH-ban, összefoglalták egy-egy találkozó, esemény történéseit, de fontos megfigyelnünk, hogy az ÁEH mely ügyekben tartotta fontosnak, hogy jelentését megküldje Aczél Györgynek, aki a Minisztertanács részéről felügyelte a Hivatalt. Érdeemes megfigyelni, hogy mely ügyek azok, amelyeket csak tudomásul vett, és mely ügyekben adott tanácsot, utasítást Aczél György. Látható Miklós Imre és Aczél György jó együttműködése, kiváló kapcsolatrendszere, a nemzetközi egyházpolitika egyes eseményeinek kiemelése.

A Vatikán képviselőivel folytatott tárgyalásokról, a szocialista országok egyházügyi hivatalainak vezetőivel folytatott kétoldalú, vagy többoldalú tárgyalásokról, az egyes egyházi világszervezetek működéséről, benne a magyar résztvevők tevékenységéről részletes jelentéseket olvashatunk.

Aczél György írásaiban, köteteiben számos egyházpolitikával kapcsolatos téma merül fel. A szocialista állam és az egyházak Magyarországon címmel tanulmányt is írt.¹⁰³ Sőt két interjúkötetben is beszélt az egyházak helyzetéről, szerepéről.¹⁰⁴ Helyzetéből adódott, hogy miniszterelnök-helyettesként és az Állami Egyházügyi Hivatal felügyeletét ellátó politikusként több magas rangú egyházi személlyel is találkozott, így maga is formálta, alakította a párt egyházpolitikáját.

Az utókor Aczél Györggyel kapcsolatban elsősorban, mint kultúrpolitikusra, a 3T (támogat, tilt, tűr) legendás atyjára emlékezik, azonban e dokumentumok, amelyek miniszterelnök-helyettesi irataiban megtalálhatók, azt is bizonyítják, hogy az egyházak ellenőrzése és felügyelete, az egyházpolitika irányítása is közel állt hozzá.

Miután Aczél Györgyöt felmentették miniszterelnök-helyettesi munkaköréből, feladatát, és ezzel az Állami Egyházügyi Hivatal felügyeletét Sarlós István miniszterelnök-helyettes vette át. Sarlós István rövid ideig – 1982. június 25. és 1984. december 19.

¹⁰³ ACZÉL, 1976a.

¹⁰⁴ ACZÉL, 1976b.; ACZÉL, 1982.

között – töltötte be a miniszterelnök-helyettesi posztot, de az egyházak felügyeletét, az ÁEH ellenőrzését hasonlóan aktív módon végezte, mint Aczél György.¹⁰⁵

Sarlós István miniszterelnök-helyettes parlament elnökévé történt megválasztása után Csehák Judit miniszterelnök-helyettes vette át az ÁEH felügyeletét a Minisztertanács részéről.¹⁰⁶ Kicsit csökkent az ÁEH által kezelt iratok száma, de folytatódott az 1974-től kialakult gyakorlat, mely szerint a Minisztertanács egyik elnökhelyettese aktívan rajta tartotta a szemét az egyházak működését ellenőrző és felügyelő szerv – az ÁEH – működésén. Természetesen ezen ügyiratok az ÁEH iratanyagában is megtalálhatók, mégis fontos látni, hogy mely anyagokat küldték meg a miniszterelnök-helyetteseknek.

2.2.2.4 *Művelődésügyi Minisztérium*

Az Egyházügyi Hivatal 1957–1959 között a Művelődési Minisztérium egy főosztálya volt, ez azonban nem jelentkezik és nyilvánul meg a Művelődési Minisztérium levéltári állagaiban, hiszen az ÁEH esetében nem került sor az iratok proveniencia elv szerinti letételére. Az Egyházügyi Hivatal működésére, tevékenységére vonatkozó iratok az ÁEH irattárába kerültek, majd innen kerültek a levéltárba. Ettől függetlenül a vezetők iratanyagaiban maradt fenn az ÁEH működésére vonatkozó iratanyag, jó példa erre Ilku Pál miniszterhelyettes iratanyaga¹⁰⁷, aki felügyelte az Egyházügyi Hivatalt, és ezért a hivatal működésén túl, a szervezetre, a tevékenységre is találunk forrásokat, amelyben az Egyházügyi Hivatal tájékoztatta a működést felügyelő miniszterhelyettest.

2.2.3 **Az Állami Egyházügyi Hivatal iratai a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltáraiban és Budapest Főváros Levéltárában**

A püspökségeken lévő megbízottak a hivatal központjához tartoztak, a megyei megbízottak azonban az adott megyei tanács alkalmazásában álltak, így e megbízottak személyi anyagai és a működésük során keletkezett iratok az egyes megyei

¹⁰⁵ MNL OL XIX-A-2-ag

¹⁰⁶ MNL OL XIX-A-2-ah

¹⁰⁷ MNL OL XIX-I-4-zs 109. d.

levéltárakban találhatók. Néhány megyeszékhelyen jelentős mennyiségű iratanyag áll a kutatók rendelkezésére, máshol pár doboz. Hasonló hatáskörű, státuszú volt Budapest Főváros egyházügyi előadója, mint a megyei előadók, nyilván azzal a speciális helyzettel, hogy ő Budapest területére fókuszált, az adott egyházak egyházkormányzati sajátosságai miatt több egyházmegye papságát kellett felügyelnie, ellenőriznie, együttműködve a környező megyék, különösen Pest megye megbízottjával.

Áttekintésem arra vonatkozik, hogy az egyes megyei levéltárakban, illetve Budapest Főváros Levéltárában milyen ÁEH iratok vannak, a többi, egyházakra vonatkozó, egyházak működését tükröző iratanyagra nem tértem ki.

2.2.3.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyaga a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltáraiban

Doktori kutatásom során áttekintettem, hogy az egyes megyékben milyen iratanyag maradt hátra az egyházügyi előadó tevékenysége után, és kitérek arra is, hogy e levéltári iratok feldolgozására, publikálására az adott megye vonatkozásában milyen formában került sor. A legtöbb iratanyag az ÁEH megyei előadóinak, egyházügyi tanácsosainak működésével, tevékenységével kapcsolatban a felügyeleti szerv, a Párt adott osztályaihoz került, legjellemzőbb az Agitációs és Propaganda Osztály az adott megyében, de más párt és tanácsszervekhez is kerültek dokumentumok. Az áttekintés kifejezetten a megyei egyházügyi előadók, mint iratképzőkre vonatkozik, arra, hogy a Tanács szervezeti rendszerében elhelyezkedve milyen iratanyagot hagytak hátra. A jelentéseik, amelyeket az első időszakban hetente, majd kéthetente, havonta és negyedévente adtak, az ÁEH központjába kerültek felterjesztésre, de legtöbbször a megyei pártszervek is kaptak az adott jelentésből.

A Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltár őrizetében található a Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Titkárságának iratai között az Egyházügyi előadó iratai 1957–1989 közötti évkörben, 21 levéltári doboz terjedelemben.¹⁰⁸ A Bács-Kiskun Megyei egyházügyi titkárok közül Fekete János életútjára vonatkozó feldolgozás történt meg Urbán Miklósné munkája nyomán.¹⁰⁹ A

¹⁰⁸ MNL BKML XXIII. 2. g.

¹⁰⁹ URBÁN, 2005.

megyei egyházügyi szervek tevékenységének, működésének feldolgozására eddig még nem került sor.

A Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltárában az egyházügyi titkár iratai a tanács irattári rendjében nem alkotnak külön állagot. Az egyházügyi titkár iratai 1950–1976 között a Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárságának iratai között találhatóak, 5 levéltári doboz terjedelemben.¹¹⁰ 1977–1990 között a Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Szervezési és Jogi osztály dokumentumai között találhatóak az egyházügyi titkár iratai 12 levéltéri doboz terjedelemben¹¹¹. A Baranya Megyei egyházügyi titkárok tevékenységének, működésének feldolgozására eddig még nem került sor.

A Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Mezőcsáti Fióklevéltárában található Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Állami Egyházügyi Hivatalának Iratai 1959–1964 közötti évkörben 5 levéltári doboz terjedelemben.¹¹² Az iratanyaghoz kapcsolódó kutatás eredményeként Lukács Miklós írt tanulmányt Virág János az ÁEH Borsod-Abaúj-Zemplén megyei egyházügyi megbízott tevékenységéről¹¹³, valamint Fazekas Csaba dolgozta fel Lobkovitz László az ÁEH megyei megbízottjának tevékenységét, kinevezésének körülményeit.¹¹⁴ Ugyancsak Fazekas Csaba forrásközlő tanulmánya foglalkozik Lobkovitz László jelentésével.¹¹⁵

A Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltárában található a Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárának iratai 1952–1990 közötti évkörben.¹¹⁶ A fond két állagra oszlik: a. Rezervált iratok¹¹⁷ 2 levéltári doboz és b. Általános iratok¹¹⁸ 9 levéltári doboz. A Békés Megyei egyházügyi titkárok tevékenységének, működésének feldolgozására eddig még nem került sor. Az ÁEH megyei megbízottja a megyei tanács apparátusában az oktatási, majd a népművelési

¹¹⁰ MNL BaML XXIII. 3. a. Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárságának iratai Titkársági iratok.

¹¹¹ MNL BaML XXIII. 3. b. Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárságának iratai Szervezési és Jogügyi Osztály iratai.

¹¹² MNL BAZML Mcs. XXIII. 1. c. (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács TÜK ÁEH – Egyházügyi főelőadó titkos iratai.)

¹¹³ LUKÁCS, 2006.

¹¹⁴ FAZEKAS, 2000.

¹¹⁵ FAZEKAS, 2002.

¹¹⁶ MNL BéML XXIII. 23. A Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága egyházügyi titkárának iratai.

¹¹⁷ MNL BéML XXIII. 23. A Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága egyházügyi titkárának iratai Rezervált iratok.

¹¹⁸ MNL BéML XXIII. 23. A Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága egyházügyi titkárának iratai Általános iratok.

osztály keretében működött. Békés megyében az 1959. október 27-i vb-ülés döntött az egyházügyi főelőadói állás létesítéséről a titkárság keretében (419/1959. vb-hat. sz.).¹¹⁹

A Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárában található a Csongrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárának iratai 1951–1989 közötti évkörben.¹²⁰

A Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltárában található Fejér Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkár iratai 1974–1990 közötti évkörben, 17 doboz terjedelemben.¹²¹ A Fejér Megyei egyházügyi titkárok tevékenységének, működésének feldolgozására eddig részben került sor. Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök Önéletrajz című írásában írt a püspökségi megbízottak tevékenységéről, jellemezte őket. Emellett Mózessy Gergely foglalkozott a székesfehérvári egyházmegye 1945 utáni történetével, természetesen érintve az ÁEH megyei megjelenését, tevékenységét.¹²²

A Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltárában találhatók a Győr-Sopron Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága egyházügyi titkárának iratai 1950–1989 közötti évkörben. Viszonylag jelentős iratanyag maradt hátra, 80 levéltári doboz terjedelemben.¹²³ Győr-Moson-Sopron megye egyházpolitikája, az ÁEH megyei megbízottjainak, különösen is Kovács István tevékenysége feldolgozásra vár.

A Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárában található a Hajdú-Bihar Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi előadójának iratai 1951–1989 közötti évkörben 55 levéltári doboz terjedelemben. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltárban a beszállítás után az iratanyagot típusonként különítették el, a főbb témakörök: levelezés, tervek, lelkészokról referátumok, áthelyezések, nyugdíjazások. Az 1951-1956 közötti időszak iratai egy dobozt töltenek meg, majd egy-egy év iktatott iratai kerültek egy-két levéltári dobozba. Mivel Debrecen a magyarországi református egyház központja, ezért nagyon sok református vonatkozású dokumentum található ebben a fondban. Pl. Dr. Bartha Tibor református püspök 70. születésnapjára érkező köszöntők, a Református Kollégium 1988-as jubileumi ünnepségének anyaga, a Debreceni Református Nagytemplom ügyei.¹²⁴

¹¹⁹ JÁROLI, 2006., 62.

¹²⁰ MNL CsML XXIII. 3.

¹²¹ MNL FML XXIII. 15. Fejér Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkár iratai.

¹²² MÓZESSY, 2010.

¹²³ MNL GyMSML GyL XXIII. 24. A Győr-Sopron megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi titkárának iratai.

¹²⁴ MNL HBML XXIII. 24. A Hajdú-Bihar Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi előadójának iratai.

A Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltárában található a Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárának iratai az 1974–1989 közötti évkörben, 15 levéltári doboz terjedelemben.¹²⁵ Sem az egyházügyi előadók tevékenysége, sem a megyei egyházpolitika, nem került feldolgozásra.

A Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárában található a Szolnok Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárságának iratai az 1950–1991 közötti évkörben, 46 levéltári doboz terjedelemben.¹²⁶ Az iratok túlnyomó része az 1970-es, 80-as években keletkezett. A korábbi anyag általában kimutatásokat, körleveleket tartalmaz. Az iktató- és mutatókönyvek nem kerültek a levéltárba. Beke Péter végzett kutatásokat és dolgozta fel a Szolnok megyei egyházakkal, az egyházügyi megbízottal kapcsolatos adatokat a hetvenes évekre vonatkozóan.¹²⁷

A Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltárában található a Komárom Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárának iratai az 1950–1989 közötti évkörben, 31 levéltári doboz terjedelemben.¹²⁸ Sem a megye egyházpolitikája, sem az egyházügyi előadók tevékenysége nem került eddig feldolgozásra.

A Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltárában található a Nógrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Hivatalának iratai az 1951–1989 közötti évkörben, 37 levéltári doboz terjedelemben. Az első 13 dobozban iktatott iratok, a többiben iktatatlan iratok vannak, téma szerint csoportosítva, ebben található Kiss István egyházügyi előadó visszaemlékezése, iratai.¹²⁹ Nógrád megye vonatkozásában, különösen is Kiss István tevékenységével kapcsolatban Kálmán Peregrin tanulmánya kiemelendő.¹³⁰

A Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltárában található a Pest Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága egyházügyi titkárának iratai az 1952–1989 közötti évkörben, 63 levéltári doboz terjedelemben.¹³¹ Pest megye egymást követő egyházügyi titkárai – Csala László (1951-1957), Udvardy János (1957-1975) és Lukács József (1975-1989) – idejük nem csekély részét fordították jelentések írására. Tevékenységükkel több szerző

¹²⁵ MNL HML XXIII. 28. Heves Megyei Tanács VB Egyházügyi Titkárának iratai.

¹²⁶ MNL JNSZML XXIII. 26. Szolnok Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárságának iratai.

¹²⁷ BEKE, 2010.

¹²⁸ MNL KEML XXIII. 15. Komárom Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Titkárának iratai.

¹²⁹ MNL NML XXIII. 20. Nógrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi Hivatalának iratai.

¹³⁰ KÁLMÁN, 2010.

¹³¹ MNL PML XXIII. 23. Pest Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi titkárának iratai.

is foglalkozott.¹³² Az iratanyag 1962-ig meglehetősen hiányos, ráadásul a fennmaradt iratok döntő többsége nem kapott iktatószámot sem. 1965-től helyreállt az iratkezelés rendje, s ettől kezdve az iratanyag teljesnek mondható.

A Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltárában található a Somogy Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkársága, Szervezési és Jogi Osztály iratai az 1951–1990 közötti évkörben, ebben található az egyházügyi titkárok iratai, tehát ez nem képez külön állagot.¹³³ Bertalan Péter több tanulmányában foglalkozott a dél-dunántúli megyék egyházpolitikai helyzetével, az egyházügyi előadók tevékenységével.¹³⁴

A Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárában található a Szabolcs-Szatmár megyei egyházügyi titkár iratai az 1950–1989 közötti évkörben, 22 levéltári doboz terjedelemben.¹³⁵ Sem az egyházügyi előadók, azok tevékenysége, sem a megye egyházpolitikája nem került feldolgozásra.

A Magyar Nemzeti Levéltár Tolnai Megyei Levéltárában található a Tolna Megyei Tanács VB. Egyházügyi Titkárának iratai az 1974–1989 közötti évkörben, 5 levéltári doboz terjedelemben.¹³⁶ Sajnos az egyházügyi előadók működésére, tevékenységére vonatkozó kutatásra, publikálásra eddig nem került sor.

A Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltárában található a Vas Megye Tanácsa Egyházügyi Titkár iratai az 1951–1973, valamint az 1981–1989 közötti évkörben, 11 levéltári doboz terjedelemben.¹³⁷ Az ÁEH megyei megbízottainak tevékenységével kapcsolatban kiemelendő Kövér István két forrásközlő tanulmánya.¹³⁸ Kifejezetten Prazsák Mihály Vas megyei egyházügyi megbízott tevékenységével és életútjával foglalkoztam a Brenner-papgyilkosság nyomozati eljárásáról szóló tanulmányomban.¹³⁹

A Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárában található a Veszprém Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi titkár iratai az 1950–1983 közötti évkörben, 33 levéltári doboz terjedelemben.¹⁴⁰

¹³² ZÁBORI, 2004.; GYÖRGYI, 2012.

¹³³ MNL SML XXIII. 1. c. Somogy Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkársága, Szervezési és Jogi Osztály iratai.

¹³⁴ BERTALAN, 1998. 229–248.; BERTALAN, 2006.

¹³⁵ MNL SzSzBML XXIII. 32. Szabolcs-Szatmár megyei egyházügyi titkár iratai.

¹³⁶ MNL TML XXIII. 2. Tolna Megyei Tanács VB. Egyházügyi titkárának iratai.

¹³⁷ MNL VaML XXIII. 24. Vas Megye Tanácsa Egyházügyi titkár iratai.

¹³⁸ KÖVÉR, 2002a. 618–641.; KÖVÉR 2002b. 763–788.

¹³⁹ SOÓS, 2012.

¹⁴⁰ MNL VeML XXIII. 25.

A Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltárában található a Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Egyházügyi titkár iratai az 1956–1989 közötti évkörben, 22 levéltári doboz terjedelemben.¹⁴¹

Már az egyes állagok elnevezése, időhatára és különösen terjedelme mutatja, hogy minden egyes megyében más-más rend szerint kerültek a levéltárba az iratok, van, ahol a teljes működés idejére (1951–1989), van, ahol csak egy bizonyos időszakra található iratanyag. Emellett ki kell emelni a pártanyagokat, ahol a vezető szervek és egyes megyei vezetők, osztályok anyagaiban bőven találhatók az egyházak ellenőrzését, felügyeletét bemutató dokumentumok.

2.2.3.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyaga Budapest Főváros Levéltárában

1951-től kezdve a Budapest területén felmerülő valamennyi egyházakkal kapcsolatos ügyet a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága alá rendelt külön szakigazgatási szerv, az egyházügyi előadó látta el. Az egyházügyi előadó működése során kapcsolatot tartott fenn a különböző egyházak vezetőivel, a főváros területén működő egyházi iskolákkal, intézkedett egyházi állások betöltéséről, az egyházi személyek javadalmazásáról, felügyelte a hitoktatást, foglalkozott a különböző egyházi épületek építésével és karbantartásával kapcsolatos ügyekkel. A főváros kerületeiben nem jött létre az egyházak felügyeletére, ellenőrzésére külön szerv, hanem a kerületi Végrehajtó Bizottság elnökei jelöltek ki a kerületi apparátusból egy-egy személyt erre a feladatra. Az egyházügyi előadó és apparátusa a későbbiek folyamán külön hivatallá szerveződött. Budapest Főváros Levéltárában megtalálható a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottság Egyházügyi Hivatalának 1951–1990 évkörű iratanyaga. Korábbi előzmények 1948-tól megtalálhatók az iratok között, azonban az anyag döntő hányada az 1960-as évektől maradt fenn. Az iratanyag tartalmaz lelkészekről készített kimutatásokat, hitoktatással kapcsolatos ügyeket, egyházügyi operatív levelezést, körleveleket, beszámolókat, jelentéseket, építési iratokat is. A Fővárosi Egyházügyi Hivatal ügyviteli iratai 107 doboz terjedelemben, a Tanácsok – XXIII. – fondfőcsoport 134. fondszám alatt került megőrzésre.

¹⁴¹ MNL VeML XXIII. 25.

Az Állami Egyházügyi Hivatal pártalapszervezetének dokumentumai is Budapest Főváros Levéltárában találhatók, külön az adott kerületi pártbizottságok iratai között. Mivel az ÁEH-nak 1951–1956 között a II. kerület Pasaréti út 59. szám alatt volt a székhelye, ezért ebben az időszakban az MDP II. Kerületi Bizottságának iratai között van az ÁEH pártalapszervezetének működését tükröző iratanyag.¹⁴² 1956-ban az ÁEH önállósága megszűnt, a Művelődési Minisztérium Egyházügyi Hivatala néven a minisztérium egyik főosztálya lett, ezért a pártalapszervezet iratai az MSZMP V. kerületi Bizottság alapszervezetének iratai között találhatók meg.¹⁴³ 1963-ban az ÁEH a Lendvay utca 28. szám alá költözött, ezért 1963-tól az MSZMP VI. kerületi Bizottság alapszervezetének iratai között található meg az ÁEH pártalapszervezetének iratanyaga.¹⁴⁴

2.3 Levéltári források az Állami Egyházügyi Hivatal archontológiájához

Az ÁEH munkatársainak személyzeti anyaga a hivatal többi iratanyagával együtt 1992 után folyamatosan került be a Magyar Országos Levéltárba. Disszertációm forrásául elsősorban ez, a jelenleg is az MNL OL őrzetében lévő iratanyag szolgált. Ebből is elsődlegesen a hivatalban dolgozók személyzeti anyaga, mely csaknem minden egyes, a hivatallal munkakapcsolatba került személy fennmaradt személyzeti anyagát tartalmazza.¹⁴⁵ Két különálló irategyüttesre bukkantam kutatásaim során. Először arra a a hat levéltári doboz terjedelmű iratanyagra, ami személyi jellegű anyag, valószínűleg az ÁEH személyi nyilvántartója volt. Ebből az iratanyagból indultam el, ennek feldolgozására építettem ki egy adatbázist. Amikor ezen iratok feldolgozása megkezdődött, kiderült, hogy nagyon sok, korábban az ÁEH-ban dolgozó személy személyzeti iratanyaga nem található meg, így az iratok átnézésével próbáltam bővíteni a szóba jöhető ÁEH munkatársak körét. Ahogy a Magyar Nemzeti Levéltár Országos

¹⁴² BFL XXXV.97. c. Magyar Dolgozók Pártja II. Kerületi Bizottságának iratai Alapszervezetek iratai (1948–1956)

¹⁴³ BFL XXXV. 10. c. Magyar Szocialista Munkáspárt V. Kerületi Bizottságának iratai Alapszervezetek iratai (1956–1989) ÁEH Pártalapszervezetének iratai.

¹⁴⁴ BFL XXXV. 11. c. Magyar Szocialista Munkáspárt VI. Kerületi Bizottságának iratai Alapszervezetek iratai (1956–1989) ÁEH Pártalapszervezetének iratai.

¹⁴⁵ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d., Személyzeti iratok H-L 669. d., Személyzeti iratok M-R 670. d., Személyzeti iratok S-V 671. d., Vegyes személyzeti iratok 672-673. d.

Levéltára Politikai kormánysszervek (1945-), MDP-MSZMP iratok főosztályának munkatársai rendezték az ÁEH iratainak Általános iratok állagát, úgy derült ki, hogy ebben az állagban nagyon sok olyan irat van, ami felhasználható a disszertációhoz. A hat doboz terjedelmű személyi nyilvántartóhoz hasonló irategyüttes található az ÁEH Általános iratok között, ez a megszűnt személyi nyilvántartások iratanyaga.¹⁴⁶ Itt is megtalálható olyan személyzeti anyagok gyűjteménye, amely a Hivatalban korábban dolgozók anyagait tartalmazza, de szerepelnek köztük olyanok is, akik a nyolcvanas évek végéig a Hivatal munkatársai voltak. Nem lehet pontosan tudni, hogy mi indokolta az ugyanolyan iratanyag külön kezelését. Számos ÁEH dolgozónak van mindkét állagban személyzeti anyaga. Ezt a két irategyüttest kellett összefésülni, hogy teljes életrajzokat lehessen összeállítani.

A politikai munkatársakról, a hosszabb időt a hivatalban dolgozókról terjedelmes személyi dossziék keletkeztek, amelyek magukban foglalják az adott személy személyi adatlapját és törzslapját is.

Ezen a törzslapon a dolgozó alábbi adatait tüntették fel:

Név; Születési hely, idő; Jelenlegi lakása; Foglalkozása; Személyi igazolvány száma; Családi állapota; Házastárs neve; Munkahelye; Gyermekeinek száma; Gyermekeinek születési éve; Apja neve; Apja foglalkozása; Anyja neve; Anyja foglalkozása; Szülők vagyoni állapota felszabadulás előtt; Felszabadulás után; Saját vagyoni állapota felszabadulás előtt; Felszabadulás után; Legmagasabb iskolai végzettsége; Oklevél kelte, száma; Szakképzettsége; Tanult mestersége; Nyelvismerete; Katonai szolgálat (munkaszolgálat, kiegészítő szolgálat), mikor és hol teljesítette; Elért legmagasabb fokozata; Milyen polgári és katonai kitüntetései vannak; Volt-e fegyelmi ítélete, hol, mikor, milyen határozattal?; Volt-e saját maga vagy közös háztartásban élő családtagjai közül valaki internálva, bírósági eljárással bűncselekmény miatt elítélve?; Az ellenforradalom során alakult különböző szervezetekben töltött-e be tisztséget?; Melyik társadalmi szervezetnek volt tagja és jelenleg melyiknek tagja?; Mely munkaadónál, milyen minőségben, mettől meddig dolgozott?; Fizetése; Mennyi a nyugdíj szempontjából beszámítandó ideje?; Megjegyzések.

¹⁴⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások A-F 558. d., Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d., Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., Megszűnt személyi nyilvántartások R-Sz 562. d., Megszűnt személyi nyilvántartások T-V 563. d., Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d., Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d., Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

Sajnos nem mindenkinél töltötték ki minden adatot, de a legtöbb munkatárs, így a politikai munkatársak személyes adataival rendelkezünk. A hivatal működése során közel 340 személyt foglalkoztatott.

A személyzeti anyagok mellett mind az ÁEH Elnöki,¹⁴⁷ mind a TÜK¹⁴⁸ iratanyagban találhatók kinevezésekre, határsávba való belépésre, kitüntetésekre való javaslatok, amelyekben egy-egy dolgozó adatait, hivatali előmenetelét ismerhetjük meg. Az ÁEH Általános iratok állagban külön tételben évenként megtalálhatóak a hivatal dolgozóinak személyi ügyei.¹⁴⁹ Az ÁEH archontológiájának összeállításában nagy segítséget jelentettek az ÁEH Általános iratai között megtalálhatók pénzügyi, költségvetési iratok, bérjegyzékek,¹⁵⁰ ezekben is fellelhetők a dolgozók személyes adatai, és az is egy érdekes vizsgálati lehetőség, hogy mekkora fizetést kaptak a hivatal dolgozói, milyen egyéb juttatásokban, kedvezményekben részesültek. Különösen fontos összehasonlítási alap lehet ez más állami szervek munkatársainak keresetével.

Az ÁEH vezetése minden hónapban, illetve negyedévente jelentést várt a püspökségeken tevékenykedő megbízottaktól, valamint a megyei egyházügyi titkároktól. Számos jelentésük fellelhető az ÁEH Elnöki és TÜK iratai között. E jelentések alapján rekonstruálható, hogy ki dolgozott egy-egy püspökségen vagy egy-egy megye egyházügyi titkári megbízatásában.

E forrásokon kívül egy-egy ügyirat aláíróiból, láttamozóiból lehet következtetni egy-egy ügyosztály munkatársaira.

Tulajdonképpen szinte a teljes, az ÁEH által keletkeztetett és a hivatalhoz beküldött iratanyagot fel kell ahhoz dolgozni, hogy minden egyes dolgozóra vonatkozó iratot fellelhessünk. Természetesen emellett az egyes dolgozók korábbi és későbbi munkahelyeit, a rá vonatkozó máshol keletkezett dokumentumokat is fel kell kutatni. Nagyban segíti a kutatást, a feldolgozást, hogy a hivatal számos munkatársa szinte a teljes működés idején munkatársként dolgozott az ÁEH-ban, vagy legalább egy-két évtizedig tartó munkaviszonyban állt az egyházak működését felügyelő szervvel. Két helyről, az állampárt megyei vagy országos munkaköreiből, illetve a

¹⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-a

¹⁴⁸ MNL OL XIX-A-21-d

¹⁴⁹ MNL OL XIX-A-21-b 1959 után található előbb a 3., majd a 4. tétel ÁEH igazgatási ügyei, ezen belül a hivatal dolgozóinak személyi ügyei. 1973-tól megváltozott az ÁEH Általános iratainak tételszáma, így a 32. tételszám alatt, 1975-ben pedig a 42-es tételszám alatt irattározták a hivatali dolgozók személyi ügyeit.

¹⁵⁰ MNL OL XIX-A-21-b pénzügyi, költségvetési iratok, bérjegyzékek 435–530. d.

Belügyminisztérium közegeiből érkezett a legtöbb munkatárs, vagy a Hivatalból oda távozott, így a legfontosabb kutatandó terület az ÁEH személyzeti anyagain túl a megyei és országos MDP-, MSZMP-iratok, valamint a BM személyi anyagai voltak. Természetesen nemcsak a központi MDP, MSZMP iratokat, hanem a megyei pártanyagokat, illetve a tanácsi szervek iratait is fel kellett tární egy-egy egyházügyi előadó, megbízott életrajzának összeállításához. Eddig már több mint húsz olyan ÁEH-s munkatársról tudunk, aki ÁEH-s munkája előtt, után vagy párhuzamosan a BM kötelékében dolgozott.¹⁵¹ Így az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található BM dolgozók fogyatéki anyagai is forrásul szolgáltak.

A személyzeti anyagok feldolgozása mellett szükség lenne az ÁEH munkatársainak megszólaltatására. Ez kutatásom legnagyobb, és jelenleg úgy tűnik, hogy megoldhatatlan problémája. Az interjúkészítés nehézségeiről a kutatás módszertana című részben értekezek bővebben. Itt csak annyit jegyzek meg, hogy a legfontosabb vezetők közül Sarkadi Nagy Barnával Meszleny László 1992-ben készített interjút, Miklós Imrével Kálmán Peregrin és Szabó Csaba készített egy hosszabb beszélgetést, amit a kollégák rendelkezésemre bocsátottak. Emellett egy korábbi munkatárssal, egyházügyi titkárral készült beszélgetés jelent meg a *Beszélő* folyóiratban, így ez az interjú is fontos forrásul szolgál.¹⁵²

¹⁵¹ Ennek a kutatásnak első eredményeiről lásd: SOÓS, 2010., illetve a Disszertáció Az Állami Egyházügy Hivatal munkatársai, akik kapcsolatba kerültek a Belügyminisztériummal című fejezetét.

¹⁵² KÖBEL, 2002.

3. Az egyházak állami felügyelete Közép- és Kelet-Európában 1945–1990 között – Nemzetközi összehasonlítás

Az Állami Egyházügyi Hivatal nem magyar találmány. Hasonló intézmények működtek a Szovjetunióban és a többi kommunista rendszerű országban Közép-Európa, vagy a Föld más területein is. Az etalont a Szovjetunióban hozták létre – viszonylag későn – 1943-ban, ahol a Minisztertanács felügyelete alá rendelték az Egyházügyi Tanácsot.¹⁵³ A szovjet példát leggyorsabban Romániában követték, ahol 1948. augusztus 3-án elfogadott „kultúrtörvény” alapján állították fel a Felekezetügyi Hivatalt. Bulgáriában az 1949. február 26-án meghozott törvény hozta létre a Minisztertanács alá rendelt egyházi kérdésekkel foglalkozó hivatalt. Ezt követően 1949. október 25-én állították fel az Állami Egyházügyi Titkárságot Csehszlovákiában, majd 1950. április 19-én az Egyházügyi Hivatalt Lengyelországban. Kínában 1951 januárjától működött az Államtanács Egyházügyi Hivatala.¹⁵⁴ Mivel a disszertációm alapvetően az ÁEH archontológiájára fókuszál, ezért terjedelmi és koncepcionális keretek miatt nem foglalkozom részletesen az Egyházügyi Hivatalok működésével, szervezetével, csak érintőlegesen, egy-két példát kiemelve foglalkozom és ugyanez igaz az Egyházügyi Hivatalok kétoldalú és nemzetközi értekezleteire. Ezen értekezletek és kapcsolatok bemutatásánál arra törekedtem, hogy képet alkothassunk, hogy a magyar ÁEH milyen irányban, milyen gyakran és kikkel tárgyalt.¹⁵⁵

3.1 Egyházügyi Hivatalok Közép- és Kelet-Európában

3.1.1 Szovjetunió

A Szovjetunióban 1943. szeptember 14-én hozták létre az Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanácsot és 1944. május 19-én a Vallási Kultuszügyi Tanácsot. Azonban ezen szerveknek komoly és meghatározó előzménye volt, amelyek 1922-ig nyúltak vissza.

¹⁵³ BALOGH, 1991.

¹⁵⁴ Uo.

¹⁵⁵ Ez a kérdéskör egy külön disszertációban feldolgozható lenne, itt a találkozók személyi jellegét kívántam bemutatni, a lényegi, tartalmi elemzésre nem kerülhetett sor.

3.1.1.1 *Vallásellenes Bizottság (1922–1929)*

A Vallásellenes Bizottságot¹⁵⁶ az OK(b)P¹⁵⁷ Központi Bizottsága hozta létre azzal a céllal, hogy kidolgozza a vallásellenes harc irányelveit. A bizottság széleskörű jogokkal rendelkezett az egyházakat érintő szervezeti, vallási és pénzügyi kérdésekben egyaránt. Hatásköre az összes felekezetre kiterjedt, az általa előkészített anyagokról pedig közvetlenül a Politikai Bizottság döntött. De miután 1929. augusztus 8-án a Politikai Bizottság az egyházak tevékenységét és a vallási szertartásokat, ünnepeket egységesen ellenforradalmi ideológiai erőnek nyilvánította, így a bizottságot végül megszüntették. A Vallásellenes Bizottságot egész fennállása alatt Jevgenyij Alekszandrovics Tucskov¹⁵⁸ vezette. Tucskov 1892-ben született, szakmája szerint eredetileg cukrász volt. A forradalom után lépett be a pártba, 1918-ban pedig a Cseka szervezetébe, s itt folytatta tovább pályafutását. A Vallásellenes Bizottság titkáráként és a OGPU¹⁵⁹ titkos politikai főosztálya 6. (egyházügyi) osztályának vezetőjeként közvetlen felelősség terheli a húszas évek egyházüldözési politikájának kidolgozását és végrehajtását illetően. 1931-ben az OGPU titkos politikai főosztályának helyettes vezetőjévé, 1932-ben pedig az Urál területén működő OGPU helyettes vezetőjévé nevezték ki. A szervezetből 1939-ben bocsátották el őrnagyi rangban. Ezt követően sem vonult vissza az egyházi ügyektől, 1947-ig a Harcos Ateisták Tanácsának titkára tisztségét töltötte be. Halálakor azonban, 1957-ben, az egyházak ellen elkövetett tettei ellenére magához rendelte a moszkvai patriarchát.

3.1.1.2 *Kultuszügyi Kérdések Állandó Központi Bizottsága (1929–1938)*

A vallási szervezetek tevékenységével foglalkozó újabb bizottságnak, a Kultuszügyi Kérdések Állandó Központi Bizottságának¹⁶⁰ felállításával kapcsolatban az Összoroszági Központi Végrehajtó Bizottság Elnöksége 1929. április 8-án hozott határozatot. A bizottságot végül 1931. május 30-án hagyták jóvá azzal a céllal, hogy „a

¹⁵⁶ Антирелигиозная комиссия

¹⁵⁷ Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt.

¹⁵⁸ http://ru.wikipedia.org/wiki/Тучков,_Евгений_Александрович (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁵⁹ Egyesített Állami Politikai Igazgatóság.

¹⁶⁰ Постоянная центральная комиссия по вопросам культов при ВЦИК

pártpolitikának megfelelően felügyelje és irányítsa a kultuszokról hozott törvények és rendeletek végrehajtását”. A bizottság hatásköre így a törvénytervezetek kidolgozásától, az Elnökségnek nyújtott szakértői jelentésektől a törvénysértő hívek ügyeinek felülvizsgálatán át a harangok eltávolításáig, a temetők felszámolásáig és a papi gazdaságok terménybeszolgáltatásáig mindenre kiterjedt. A bizottságban az Igazságügyi Népbiztosság, az Nevelési Népbiztosság, a Szakszervezetek Központi Tanácsa és a Népbiztosok Tanácsa alatt működő OGPU, majd később az NKVD megbízottjai is képviseltették magukat.

1934. április 3-án a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának Titkársága és az Összoroszárszági Központi Végrehajtó Bizottság kezdeményezésére a bizottságot megszüntették és helyébe a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottság Elnöksége alá tartozó bizottság került. A bizottsága összetétele is tovább bővült, ebben a felállásban az eddigi szervezetek mellett már a párt Központi Bizottságának, a Legfelsőbb Bíróságnak, a Legfőbb Ügyészségnek, valamint a Harcos Ateisták Tanácsának megbízottjai is részt vettek a munkában. A bizottságot 1938-ban szüntették meg.

A Kultuszügyi Kérdések Állandó Központi Bizottságának vezetője Pjotr Germogenovics Szmidovics¹⁶¹ volt 1929 és 1935 között, aki korábban a Vallásellenes Bizottság tagjaként vett részt az egyházellenes politika végrehajtásában. 1874-ben született, az egyetemi tanulmányait Moszkvában végezte, de kicsapták onnan, mivel részt vett az illegális diákmozgalmakban. Így Párizsban tanult tovább az Elektrotechnikai Főiskolán, közben belga gyárakban dolgozott, s ekkor lépett be a Belga Munkáspártba is. 1898-ban hazatért, belépett a kommunista pártba, de két év múlva letartóztatták és kiutasították az országból. Ezt követően Umanyban csatlakozott a Szikra illegális nyomdájának megszervezéséhez, majd részt vett a moszkvai fegyveres felkelésben. 1908-ban újra letartóztatták és Vologdába száműzték, de ennek ellenére 1910-től már ismét aktív pártmunkásként tevékenykedett: az 1917-es forradalmak idején a Szociáldemokrata Munkáspárt bolsevik szárnyának megbízottjaként tagja volt a Moszkvai Bizottságnak és a Moszkvai Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága Elnökségének, majd a moszkvai Forradalmi Katonatanácsnak, az Összoroszárszági Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének és a Legfelsőbb Népgazdasági Tanácsnak is. 1920-ban a szovjet békeküldöttség egyik képviselője volt Lengyelországban, 1921-ben pedig részt vett az antonovszki és kronstadti lázadás leverésében. 1924-től a

¹⁶¹ http://ru.wikipedia.org/wiki/Смидович,_Пётр_Гермогенович (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

Központi Végrehajtó Bizottság Nemzeti Tanácsa Elnökségének a tagja. Az ún. Észak Bizottság elnökeként az északi területeken élő nemzetiségek pártfogójaként tartották számon, s támogatásának köszönhetően hozták létre a Nyenyec Autonóm körzetet és vezettek be számos gazdasági, közigazgatási, kulturális reformot ebben a térségben. 1935-ben hunyt el.

3.1.1.3 Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács (1943–1965)

A korábbi bizottság megszüntetését követően az egyházi ügyeket és vallási kérdéseket a helyi hatalmi szervek (egészen a járási, települési szintig) felügyeletére bízták, de az állami ellenőrzés lényegében teljes egészében a Belügyi Népbiztosság különleges, az egyházi és szektás ellenforradalom elleni harc osztályához került. A világháború idején a szovjet állam számára drámaian átértékelődött az egyház helye és szerepe, hiszen a kormányt komoly kül- és belpolitikai okok kényszerítették arra, hogy párbeszédbe kezdjen az (elsősorban ortodox) egyház vezetőivel. Ezt követően azonban a sztálini vezetés mindenképp szükségesnek találta egy olyan szervezet létrehozását, amely segítségével továbbra is megfelelően és hatékonyan valósíthatja meg saját egyházpolitikáját.

Ennek a döntésnek az eredményeként 1943. szeptember 14-én hozta létre a Népbiztosok Tanácsa az újabb egyházügyi bizottságot, a Minisztertanács felügyelete alá tartozó Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanácsot¹⁶² az ortodox egyház felügyeletére és irányítására.¹⁶³ A Tanácsnak két meghatározó vezetője volt, 1943 és 1960 között Georgij Grigorjevics Karpov, majd 1960 és 1965 között pedig Vlagyimir Alekszejevics Kurojedov.

Georgij Grigorjevics Karpov¹⁶⁴ 1898-ban született, munkáscsaládban, apja a kronstadti székesegyház díszítésének egyik fafaragó mestere volt. Karpov Péterváron tanult és kezdetben gépészként helyezkedett el, a pártba 1920-ban lépett be. A Cseka szervezetéhez 1922-ben került, pályája pedig gyorsan ívelt felfelé: az Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács megalakulásakor már állambiztonsági alezredes, 1943 és 1946

¹⁶² Совет по делам русской православной церкви при Совете Министров СССР

¹⁶³ Чумаченко, Т.А.: Совет по делам Русской Православной Церкви при СНК (СМ) СССР в 1943–1947 гг.: особенности формирования и деятельности аппарата. <http://www.rusoir.ru/03print/02/102/> (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁶⁴ http://ru.wikipedia.org/wiki/Карпов,_Георгий_Григорьевич (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

között az NKGB 2. (kémelhárítás) főosztály 5. osztály osztályvezetője volt. 1955 márciusában helyezték át a Minisztertanácshoz. 1960 januárjában azonban kizárták a pártból a szocialista törvényesség megsértése miatt, azzal a váddal, hogy 1937-1938-ban, az NKVD Leningrádi körzetében, Pszkovban osztályvezetőként tömegesen tartóztatott le ártatlan állampolgárokat, szadista vizsgálati módszereket alkalmazott, a kihallgatási jegyzőkönyveket pedig meghamisította. Ennek ellenére úgy találták, hogy ezt követően azért mégiscsak kiváló munkát végzett, így 1960 márciusában visszavették a pártba és csupán szigorú megrovást kapott. Ekkor nyugdíjba vonult és 1967-ben hunyt el.

Karpov nyugdíjba vonulása után Vlagyimir Alekszejevics Kurojedov¹⁶⁵ vette át a Tanács vezetését. Kurojedov 1906-ban született, diplomáját a Nyizsnyij Novgorodi Pedagógiai Intézetben szerezte 1930-ban. 1936-ban lépett be a pártba. Az ötvenes években a Szovjet-Oroszország című lap szerkesztője volt, az állambiztonsági pályán pedig egészen a KGB altábornagy rangjáig vitte. Az egyházi ügyekkel foglalkozó főosztály vezetője, s ebben a minőségben a hatvanas évek eleji hrucsovi vallásellenes kampány elsőszámú kidolgozója és végrehajtója volt. 1994-ben hunyt el.

3.1.1.4 *Vallási Kultuszügyi Tanács (1944–1965)*

A Pravoszláv Egyházügyi Tanács elnevezése ellenére kezdetben nem csupán az ortodox egyház ügyeivel foglalkozott, hiszen a Szovjetunió területén több más, jelentős felekezet és vallási szervezet is működött. Karpov eleinte úgy gondolta, hogy nem szükséges felállítani egy újabb tanácsot, hanem elég a meglévő, ortodox egyház ügyeit központi kérdésként kezelő tanácsot átalakítani, bővíteni. A Népbiztosok Tanácsa mégis úgy döntött, hogy 1944. május 19-én létrehozza a Vallási Kultuszügyi Tanácsot¹⁶⁶ szintén a Minisztertanácsnak alárendelt szervként, de az ortodox egyházon kívül létező minden egyéb felekezet ellenőrzésére.

A Tanács jogai, felelőssége és szervezete „párjához” hasonlóan épült fel: a központi apparátust az elnök, az elnök helyettese, két tanácstag és a felelős titkár alkotta. Hatásköre minden olyan felekezetre és szektára kiterjedt, amelyek tevékenységéhez a szovjet vezetés engedélye és jóváhagyása szüksége volt. Ennek alapján alakították ki a

¹⁶⁵ http://ru.wikipedia.org/wiki/Куроедов,_Владимир_Алексеевич (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁶⁶ Совет по делам религиозных культов при Совете Министров СССР

muszlim, a zsidó és buddhista vallások, az örmény, a katolikus, református és az evangélikus egyház ügyeivel foglalkozó ügyosztályokat is, valamint azt a központi részleget, amely lényegében a gyakorlati teendőket látta el: az utasítások előkészítését, a körlevelek kiküldését, az információs anyagok és a statisztikai adatok feldolgozását, valamint az apparátus munkájának megtervezését. A Tanács a felállítást követően szinte azonnal, körülbelül 40 fős létszámmal kezdte meg a munkát. Ezzel szemben a szövetségi köztársaságok és a területi régiók nehezebb helyzetben voltak, mivel ezeken a részeken a párhatóságok nem siették el túlzottan az egyházügyi biztosok kinevezését, akiknek negyedéves jelentésekben kellett beszámolót készíteniük a központi iroda számára. A létszám 1945-ben 139 főre emelkedett, 1953-ban pedig már 107 kinevezett biztos működött a Szovjetunió területén, de a Tanács szervezete 1955-ig ebben a formában maradt.¹⁶⁷

A Tanács élén 1944 és 1956 között Karpov személyes barátja, Ivan Vasziljevics Poljanszkij¹⁶⁸ állt. A polgárháború időszakában partizánként harcolt, majd elég fiatalon lett az ufai Cseka vezetője. Itt ismerkedett össze Jevgenyij Tucskovval, aki 1926-ban Moszkvába hívta, hogy dolgozzon vele az OGPU titkos politikai főosztálya 6. (egyházügyi) osztályán, ahol 1929-ben fel is váltotta elődjét. 1935 és 1942 között az UNKVD leningrádi körzetében helyettes osztályvezető, majd osztályvezető volt, végül a vasúti közlekedést felügyelő osztályra került. 1947-ben egészségügyi okok miatt távozott az szervektől, 1956-ban hunyt el. Poljanszkijt a halála után Alekszej Alekszandrovics Puzin¹⁶⁹ követte. Puzin 1926-tól volt párttag, s 1938-ban a párt Jaroszlavi Bizottságában a Propaganda és Agitációs Főosztály osztályvezetőjeként tűnt fel. 1940-ben a Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Főosztályán a sajtóosztály vezetőjévé, majd a hivatal helyettes vezetőjévé is kinevezték. 1944-től a Rádiósugárzásért és közvetítésért felelős bizottság, 1949-től 1957-ig pedig a Kulturális Minisztérium Rádiózásért felelős Főosztályának vezetője volt, s innen helyezték át a Vallási Kultuszügyi Tanács vezetőségébe. 1966-ban nyugdíjba vonult és 1987-ben hunyt el.

¹⁶⁷ Советов, И.М.: Совет по делам религиозных культов при СНК СССР в 1944–1945 гг.: обязанности и сфера компетенции, организационная структура и основные направления деятельности. <http://www.rusoir.ru/president/works/186/> (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁶⁸ http://ru.wikipedia.org/wiki/Полянский,_Иван_Васильевич (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁶⁹ http://ru.wikipedia.org/wiki/Пузин,_Алексей_Александрович (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

3.1.1.5 *Vallásügyi Tanács (1965–1991)*

A Vallásügyi Tanácsot¹⁷⁰ a Minisztertanács állította fel 1965. december 8-án a két korábbi, független intézmény egyesítése folytán, s egészen 1991 márciusáig állt fenn.

Az egyesítés azonban nem csupán adminisztrációs átszervezést jelentett, hanem a szovjet egyházpolitika azon törekvése érvényesült, hogy teljes egészében, a legszigorúbb ellenőrzés mellett vonja magához ismét a vallási élet feletti irányítást. Feladatai és hatásköre a korábbiakhoz képest tehát bővült, de lényegét tekintve nem változott: a Tanács elnökét és annak helyetteseit a Minisztertanács nevezte ki. A tanácstagok az elnök javaslata alapján kerültek a szervezetbe, s a Tanács (a korábbi években jól bevált) méretét és szerkezetét is az elnök hagyta jóvá, amely az 1980-as évekig szinte egyáltalán nem változott.¹⁷¹

A Vallásügyi Tanács élére az Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács vezetőjét, Vlagyimir Alekszejevics Kurojedovot állították, aki 1965-től egészen 1984-ig irányította a Tanács működését.

Kurojedovot 1984-ben Konsztantyin Mihajlovics Harcsev¹⁷² követte. Harcsev 1934-ben született, tanulmányait a rigai és vlagyivosztoki Hajózási Főiskolán végezte. 1967-ben a Központi Bizottság Társadalomtudományi Akadémiáján a gazdaságtudományok kandidátusa fokozatot szerzett, s ezt követően kapcsolódott be a pártmunkába: előbb a kerületi pártbizottság, majd a városi pártbizottság első titkára volt Vlagyivosztokban, végül párttitkár Primorszkban. 1978-tól diplomáciát is tanult, így 1980 és 1984 között nagykövetként teljesített szolgálatot a Guyanai Szövetségi Köztársaságban. Elnöksége a Vallásügyi Tanács élén, a belpolitikai változásokkal párhuzamosan a korábbi évtizedekhez képest komoly fordulatot jelentett, amelynek legszembevetőbb példái a csaknem kétezer vallásos szervezet regisztrálása, valamint az egyházi épületek és vagyon visszajuttatásához való hozzájárulás voltak. 1990 és 1992 között nagykövet volt az Egyesült Arab Emírségekben, 1993 és 1998 között pedig Oroszország Külügyminisztériumának központi apparátusában dolgozott főtanácsadóként. Ma az Orosz Jogi Akadémia Nemzetközi Jog Tanszékének professzora.

¹⁷⁰ Совет по делам религий при Совете Министров СССР

¹⁷¹ Маслова, И.И.: Совет по делам религий при совете министров СССР и Русская Православная Церковь (1965 - 1991 г.г.). Отечественная история. 2005 г. Но. 6. с. 52-65. [http://www.bogoslov.ru/data/342/198/1234/ОИ_2005_6_52-65._Маслова_И.И._Совет_по_делам_РПЦ_\(1965_-_1991_гг.\).doc](http://www.bogoslov.ru/data/342/198/1234/ОИ_2005_6_52-65._Маслова_И.И._Совет_по_делам_РПЦ_(1965_-_1991_гг.).doc) (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁷² http://ru.wikipedia.org/wiki/Харчев,_Константин_Михайлович (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

Harcsev után végül rövid ideig, 1989 és 1991 között Jurij Nyikolajevics Hrisztoradnov¹⁷³ vezette a Tanácsot. Hrosztoradnov 1929-ben született, 1951-ben lépett be a pártba, s miután befejezte pénzügyi-gazdasági tanulmányait, pártmunkát vállalt: 1966-tól másodtitkára, majd 1968-tól a Gorkiji Városi Bizottság első titkára, 1974 és 1988 között pedig a területi pártbizottság első titkára volt. 1988 és 1989 között a Legfelsőbb Tanács Szövetségi Tanácsának elnöki tisztségét is betöltötte, s ezt követően vonult nyugdíjba.¹⁷⁴

Mivel ezt a szovjet mintát követte a többi kommunista ország, valamennyire a saját helyzetére, az egyházak szerepére vonatkoztatva, ezért érdemes áttekinteni, összehasonlítani a szovjet modellt a többi ország hivatalaival.

3.1.2 Románia

A romániai helyzetről, az ott működő Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítéséről, működéséről Nagy Mihály Zoltán kutatásaiból¹⁷⁵ szerezhetünk bővebb ismereteket, aki kifejezetten a Tismăneanu Bizottság tagjaként többedmagával kapott megbízást a romániai magyar nemzetiség kommunista diktatúra időszakára vonatkozó helyzetének feltárására, így levéltári, irattári forrásokat tekinthettek át, olyanokat, amelyek korábban zároltak voltak. Ezen áttekintés során feltérképezték a román Egyházügyi Hivatal működésére vonatkozó forrásokat is. Romániában 1948-ban a Kultuszminisztériumot széles körű – részben intézkedési, részben ellenőrzési – jogokkal ruházták fel. Ezt a jogkört 1957-ben, amikor a minisztérium megszűnt, átruházták az Egyházügyi Hivatalra. Ezt az 1957-ben felállított Egyházügyi Hivatalt közvetlenül a Minisztertanácsnak rendelték alá. A Hivatal 4 igazgatóságból:

- Titkársági, Tervezési, Beruházási és Adminisztratív Igazgatóság
- Területi Megbízottak Testületének Igazgatósága
- Elemző, Adatgyűjtő és Kiadói Igazgatóság
- Pénzügyi, Könyvelési és Számviteli Igazgatóság

és két ügyosztályból:

¹⁷³ http://ru.wikipedia.org/wiki/Христораднов,_Юрий_Николаевич (Utolsó letöltés: 2014. június 25.)

¹⁷⁴ Külön köszönöm Müller Gabriella segítségét, aki a szervezeti és személyi kérdések összeállításában nagyon sokat segített!

¹⁷⁵ NAGY, 2007, 197-207.

- Főtitkári Iroda mellett működő Ellenőrző Testület
- Jogi Hivatal

állt.

1970-ben átszervezték a Hivatalt, ekkor két igazgatóság maradt:

- Felekezeti Kapcsolatok és Nemzetközi Vallási Ügyek Igazgatósága
- Szervezeti, Ellenőrzési, Személyi és Oktatási Igazgatóság

és két ügyosztályból

- Műszaki és Gazdasági Ügyosztály
- Titkársági és Adminisztratív Ügyosztály

működött.

Nagy Mihály Zoltán kutatásai alapján tudjuk, hogy Romániában a kezdeti elképzelések után nem az egyházak felszámolására, hanem azok átalakítására törekedtek, mert az egyházi szervezeteket propaganda eszközként kívánták felhasználni a tömegek irányítására.

3.1.3 Csehszlovákia

Csehszlovákia esetében 1949. október 14-én, a 271/1949 kormányrendelettel fogadták el az Állami Egyházügyi Hivatal létesítését. Cseh részen a Štátný úrad pre veci cirkevné (SÚC) – a Cseh Állami Egyházügyi Hivatal, szlovák részen pedig Slovenský úrad pre veci cirkevné – Szlovák Állami Egyházügyi Hivatal (SIÚC) működött. Lényegében véve folyamatosan kapcsolatban volt egymással a két szervezet, és egy szabályzat vonatkozott rájuk.¹⁷⁶

A két szerv, azaz a SUC és SIÚC felügyeletét az Ústredný akčný výbor národného frontu (ÚAV NF) – a Nemzeti Front Központi Bizottsága látta el, valamint a vezetők is innen kerültek ki.

SUC vezetője Alexej Čepička, a SIÚC vezetője Gustáv Husák¹⁷⁷ volt.

¹⁷⁶ PEŠEK–BARNOVSKÝ, 1997, 98–99.

¹⁷⁷ PEŠEK–BARNOVSKÝ, 1997, 99.

A szervezeti struktúra vonatkozásában így épült fel a Cseh és a Szlovák Állami Egyházügyi Hivatal: négy osztályból állt, ezek a Kultusz osztály, a Személyügyi osztály, az Információs osztály és a Gazdasági, igazgatási osztály. A Kultusz osztály két részből állt: A Katolikus csoport vezetője Emil Göllner, a Más vallások csoport vezetője Štefan Malíček volt. A Személyügyi osztály 3 részből állt. A papság káder és személyügyi részlege vezetője Ján Fišer; az alkalmazottak káder és személyügyi részlege vezetője Rudolf Sadecký volt; a harmadik részleg feladata az Iskolázások volt. Információs osztály 2 részből állt, a Tanulmányi részleg vezetője Jozef Straka; a Propagációs és hírközlési részleg vezetője Ján Kedro volt. A Gazdasági és igazgatási osztály 3 részből állt, Az egyház gazdasági hivatala vezetője Ondrej Pavlík, az Adminisztratív és gazdasági hivatal vezetője Benjamin Šimkovič; a harmadik egység a Számviteli osztály volt.¹⁷⁸

A SUC és a SIÚC működése során 1951–1953 között kisebb belső átszervezések voltak, de ezek nem voltak jelentősek.

A Cseh és Szlovák Állami Egyházügyi Hivatal teljes létszámára nem találtam adatokat. A Hivatalt 1956-ban a 16/1956 kormányrendelettel szüntették meg. A feladatát az Iskola és Kulturális Minisztérium (Ministerstvo školství a kultury) vette át, melyben létrehoztak egy Egyházügyi osztályt a Sekretariát pro věci církevní-t (SPVC). Ez alá tartozott az egyházügyek felügyelete a rendszerváltásig.¹⁷⁹ A Szovjetunió Egyházügyi Hivatala mellett a legaktívabb kapcsolata a magyar Állami Egyházügyi Hivatalnak a csehszlovákokkal volt.¹⁸⁰

3.1.4 Német Demokratikus Köztársaság

3.1.4.1 Az NDK Egyházügyi Államtitkárság feladatai

Az NDK idején Kelet-Németországban az Egyházügyi Államtitkárság foglalkozott az állam és az egyházak, valamint további vallási közösségek közti viszonytal. A Szovjetunió és a többi szocialista ország mintájára az Egyházügyi Államtitkárság 1957-ben jött létre. A létrehozással az volt a cél, hogy megakadályozzon minden beavatkozást

¹⁷⁸ PEŠEK–BARNOVSKÝ, 1997, 106–107.

¹⁷⁹ PEŠEK–BARNOVSKÝ, 1997, 109.

¹⁸⁰ Külön köszönöm Baucsek Csaba segítségét, aki a szervezeti és személyi kérdések összeállításában nagyon sokat segített!

az egyházi tisztviselők részéről az állami ügyekbe, különösen az oktatás és nevelés kérdésében. Ezen kívül az Államtitkár feladata volt gondoskodni arról, hogy „a társadalmi fejlődés jelenlegi állapota megfeleljen a Köztársaság céljainak”. Az egyházak képviselői ezen berendezkedésre úgy tekintettek, mint „Az Államtitkárság szembenállása az egyházi ügyekkel”¹⁸¹ Az Egyházügyi Államtitkár mögött állt egy időközben egyre bővülő hivatal. E hivatal 1957-ben 25 főből állt. 1979-ben azonban már 40-45 főt foglalkoztattak.¹⁸²

Ezt követően minden egyháznak és vallási közösségnek az Államtitkárságon keresztül lehetett csak kapcsolatba kerülni bármely vezető állami intézménnyel. Közvetlen párbeszéd valamely minisztérium és egy adott egyház között nem volt megengedett.

Mindazonáltal a mindenkori Államtitkár az 1970-es évektől a minisztériumok és az egyházak képviselői között közvetítve úgynevezett szakmai megbeszéléseket folytatott. Szintén az Államtitkár tette meg alapvető előkészületeit az Erich Honecker és az evangélikus egyház vezetése közötti 1978-as megbeszéléseknek.

Az Egyházügyi Államtitkárság nem volt önálló minisztérium, hanem közvetlenül a Miniszterek Tanácsának alárendelt szervként működött.

Az Államtitkár feladatai közé tartoztak az adminisztratív feladatok, mint például az egyházak képviselőinek külföldi utazásainak engedélyezése. Az államtitkárnak az egyházak és a vallási közösségek irányában kellett képviselnie és érvényesítenie a Német Szocialista Egységpart (SED) és az Állam politikáját, másrészt pedig az egyházak részéről érkező kívánságokat kellett közvetítenie a kifejezett állami intézmények felé.

Végző soron pedig az Egyházügyi Államtitkárság feladata az volt, hogy az egyházak szerepét a társadalomban visszaszorítsa és azok mozgásterét beszűkítse. Egyidejűleg az egyházakon belül „fejlődést és az állami tudat megerősödését” megkövetelni.¹⁸³

3.1.4.2 Az Egyházügyi Államtitkár

Az államtitkárok rendszerint a Német Szocialista Egységpart funkcionáriusai voltak. Az első Egyházügyi Államtitkár Werner Eggerath volt, őt követte Hans Seigewasser, majd

¹⁸¹ WALLMANN, 2003. 300.

¹⁸² BOYENS, 1997. 137.

¹⁸³ WALLMANN, 2003. 300.

Klaus Gysi. 1988-ban Kurt Löffler, majd pedig a rendszerváltás megkezdését követően Lothar de Maiziere töltötte be a posztot.

A kifejezetten súlytalan helyettesek a Német Keresztény-Demokrata Unióból jöttek. Közülük az első volt Fritz Flint, majd őt követte Hermann Kalb.

Tényleges befolyása a törvényhozásra és a rendelet kibocsátásra egyházi kérdésekben az egyházügyi államtitkárnak alig volt, az egyházügyi kérdésekben a leginkább fontos szerepet a Németországi Szocialista Egységpárt Központi Tanácsának egyházi ügyekkel foglalkozó munkacsoportja töltötte be. Ugyanakkor Seigewasser és Gysi személyes politikai megítélését tekintve növelte tekintélyüket annak lehetősége, hogy bármikor befolyással lehettek az egyházügyi politikára.

Az egyházügyi államtitkár kinevezésével egyidejűleg 1957-ben a kapcsolat az Egyházpolitika és maguk az egyházak között megromlott. Ennek következtében a Német Evangélikus Egyházzal való kapcsolatok megszakadtak. Ehelyett Eggerath megpróbálta a nemzeti egyházakat egymás ellen kijátszani.

Eggerath utódja is kerülte a találkozást a Német Evangélikus Egyház képviselőivel és erős kritikát gyakorolt a nemzeti egyházakra, amelyek megtartották szervezeti felépítésükben az egységes Németország struktúráját és ezáltal egybetartották a két Németországot.

Csak azt követően, hogy 1969-ben megalakult az Evangélikus Egyházak Szövetsége az NDK-ban, kezdődött meg a közeledés Seigewasser és Gysi részéről az egyházak irányába.

A protestáns egyházak elismerték az államtitkárokat, mint az Állam képviselőit, azonban ennek ellenére sürgették őket a Honecker által 1978-ban garantált egyházak közti egyenjogúság és az egyházak számára kijáró egyenlő figyelem megtartására.

A katolikus egyház ebben a tekintetben tartózkodó volt, csupán megbízta a Püspökök Konferenciáját, hogy tárgyaljon az államtitkárral. A katolikus egyház a központi kérdésekben az egyházügyi államtitkárt megkerülve próbált az állammal és a párttal közvetlen úton eljárni, olyan kérdésekben, mint az NDK-beli katolikus egyház kapcsolata az NSZK-beli katolikus egyházzal, az egyházi igazságszolgáltatás, vagy a Vatikánhoz fűződő kapcsolatok.

3.1.5 Bulgária

Bulgáriában a kommunista állam egyházpolitikájában arra törekedett, hogy a bolgár ortodox egyházat háttérbe szorítsa, és egy olyannyira jelentéktelen intézménnyé redukálja, amely nem több néhány „rituálénál”. A kommunizmus későbbi éveiben az ideológusok aktív együttműködést követeltek meg az egyháztól, két fő területen. Először, hogy támogassák a rezsim „hazafias propagandájának” terjesztését a bolgár kivándoroltak között, másodsor pedig, hogy általánosságban is működjenek együtt a kommunista rendszer népszerűsítésében.

A kommunista állam egyházpolitikája három nagy korszakra bontható. Az első korszak 1944 szeptemberétől az 1950-es évek közepéig tartott. Erre az időszakra a papság, mint a szellemi elit képviselőinek fizikai üldözése volt jellemző. Amikor Sztálin meghalt, egyfajta politikai liberalizáció következett, ami az egyházhoz való jóval mérsékeltebb hozzáállást eredményezte. A második időszak az 1950-es évek közepétől az 1970-es évek elejéig tartott, amikor az egyház viszonylag szabadon működhetett, feltéve, hogy továbbra is távol tartja magát a politikától és tartózkodik a vallási propagandától, utat hagyva az állam, valamint a „tudományos és ateista világnézet” számára. Végül a harmadik korszak az 1970-es évek elejétől a kommunista rezsim bukásáig tartott, amit a polgári szertartások érvényesítéséért folyó kampány, vagyis leginkább a helyi papság ellen irányuló szervezeti/közigazgatási elnyomáshoz való visszatérés határozott meg.

Az 50-es évek közepéig az ortodox egyház elleni kampányt a központi párt- és állami vezetés irányította. A Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának Politikai Bizottsága hagyott jóvá számos, az ateista propagandát erősítő határozatot. Az egyházpolitika ezt követően fokozatosan másodlagos állami intézmények – elsősorban az Egyházügyi Bizottság és az Állambiztonság kezébe került. Az Egyházügyi Bizottság pozíciója Mihail Kjudukov vezetése alatt vitathatatlan volt, s mint a bizottság elnöke, egyike volt az egyház elleni politika kidolgozóinak. A 60-es évek végén az Állambiztonság azonban megkérdőjelezte a bizottság kizárólagosságát, különösen a metropolita kinevezése kapcsán, amely hivatali háborúhoz vezetett a két intézmény között. A csatát végül az Állambiztonság nyerte, s ezt követően a bizottság elnökei – Stoino Barumov és Ljubomir Popov – csak névleges bábfigurák voltak, mígnem a valódi irányítást az 1970-es évek végén Hristo Marincsev vette át. Marincsev a bizottság főosztályvezetőjeként dolgozott, úgy, hogy közben az Állambiztonság Hírszerzési Főosztálya Kulturális-történelmi osztályán helyettes vezető volt. A

kommunista időszak alatt két állambiztonsági osztály foglalkozott az egyházzal és a papság tevékenységével. A 6. Főosztály 3. osztálya összpontosított a klérus ellenőrzésére, a hírszerző osztály feladata pedig az volt, hogy bevonja a papságot a rezsim külpolitikájába és a propagandába.¹⁸⁴

3.1.6 Kuba

José Felipe Carneado a Kubai Kommunista Párt KB Tudományos és Kulturális Osztály vezetője 1985-ben tájékoztatta Miklós Imrét, hogy a Kubai Kommunista Párt KB Politikai Bizottsága döntést hozott az Egyházügyi Hivatal felállításáról, de nem önálló intézmény jött létre, hanem a Kubai Kommunista Párt KB Titkárságához rendelték osztály rangban.¹⁸⁵ Ezt megelőzően is felügyelte, nyomon követte a Kubai Kommunista Párt Központi Bizottságának Titkársága az egyházak helyzetét, azonban nem volt önálló egyházüggyel foglalkozó szerv Kubában.

3.2 Egyházügyi Hivatalok vezetőinek tanácskozásai

Az egyházügyi hivatalok vezetői rendszeresen találkoztak egymással, ezért az, hogy kik vezették az adott szervet, milyen beállítottságúak voltak, meghatározó az adott intézmény életében és a kapcsolatok kiépítésében. Véleményt cseréltek, feladatokat osztottak ki egymás között, tájékoztatták egymást a belpolitikai eseményekről, nemzetközi kérdésekről. A következő áttekintésben az Egyházügyi Hivatalok vezetőinek tanácskozásait tekintem át, hogy hol, mikor tartották, az egyes országokat kik képviselték, illetve ha összegyűjthető volt, akkor milyen napirendi pontok mentén zajlottak a tárgyalások.¹⁸⁶

Az Egyházügyi Hivatalok értekezletei jellegűknél, fontosságuknál fogva a Hivatal Szigorúan titkos iktatású iratai közé kerültek, de mivel később egy egységbe gyűjtötték össze őket, nem az ÁEH TÜK állagában, hanem a Tematikus állagban találhatók meg, a hivatkozásnál az eredeti TÜK iktatószámot is feltüntettem. A Nemzetközi értekezletekkel kapcsolatos iratanyag nagyon változatos. Nyilvánvalóan azok az

¹⁸⁴ METODIEV, 2010.

¹⁸⁵ MNL OL XIX-A-21-a K-3-6/1985.

¹⁸⁶ Ezen értekezleteket érdemes lenne feldolgozni, elemezni, de ez nem tárgya jelen disszertációnak.

értekezletek, amelyeket Magyarországon tartottak, ott már az előkészítés, programtervezetek, szószserinti emlékeztetők, jegyzőkönyvek megtalálhatók. A nem Magyarországon tartott értekezletek esetében az adott rendező országon múlt, hogy milyen emlékeztetőt küld. Az értekezleteken részt vevő magyar küldöttek, az ÁEH vezetői, munkatársai mindig beszámoltak az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály vezetőjének, ha ő is jelen volt egy-egy értekezleten, akkor értelemszerűen erre nem került sor, illetve az adott MSZMP KB titkárnak, valamint a Művelődési Miniszternek.

A Csehszlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium kezdeményezésére 1956. szeptember 22–26. között Prágában megtartott tanácskozáson a lengyel, a román, az NDK, a magyar és a csehszlovák Egyházügyi Hivatalok, illetve annak megfelelő szervek vettek részt. Miklós Imre az ÁEH elnök-helyettese kérvényezte Ács Lajosnál, hogy engedélyezzék az ÁEH vezetőinek ezen az értekezleten a részvételt.¹⁸⁷

1956 után az első értekezletet Budapesten tartották 1957. szeptember 2–5. között. Csehszlovákiát Carl Hruza, Milos Hori, Andrei Balanski, Vencel Lorenc, Lengyelországot Jan Lach, Magyarországot Horváth János, Miklós Imre, és több munkatárs (a különböző fogadásokon részt vett: Telepó Sándor, Veres Pál, Hidvégi István, Völgyesi Mátyás, Grnák Károly, Léederer Frigyesné, Csala László, Straub István, Herling Jakab, Lippényi Ferenc), az NDK-t Willi Barth, Walter Eggerath, Romániát Dogaru Dimitru, Barbulesku John, a Szovjetuniót A. Pusin (Puzin), G. Karpov képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. Tájékoztatás az egyes országok egyházpolitikai helyzetéről. 2. A Vatikán politikája és magatartása a szocialista országokkal szemben. 3. A protestáns egyházak nemzetközi kapcsolatai. A tanácskozás jegyzőkönyvét lezáró oldalt követően, a tanácskozás dátumának vége szeptember 6-a!¹⁸⁸

A második értekezletet Karlovy-Vary-ban tartották 1961. május 17–20. között. Bulgáriát – ami először vett rész ilyen értekezleten – Michail Kjucukov, Csehszlovákiát Carl Hruza, Magyarországot Köteles István, az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa, Olt Károly, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, a delegáció vezetője, valamint Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese, az NDK-t Seigewasser, Weise és Willi Barth képviselte. Románia levélben közölte, hogy nem tudnak ott lenni az értekezleten. Szovjetunió részéről Kurojedov, Puzin és még 2 fő

¹⁸⁷ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 411. ö. e. 1956. szeptember 17.

¹⁸⁸ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1957–1964. 19. d. 0047/1957.

volt jelen. Az értekezlet napirendje: 1. A Prágai I. Keresztyén Béke-Világgyűlés előkészítéséről szóló jelentés és a Prágai Keresztyén Békekonferencia feladatai a világgyűlés után. 2. A szocialista országok egyházi delegációinak egységes irányvonala és magatartása az Egyházak Világtanácsa new-delhi-i ülésén.¹⁸⁹

A harmadik értekezletet Budapesten tartották 1962. április 25–28. között. Bulgáriát M. Kjcukov, Golemanov, Csehszlovákiát Werner, Hrasek, Walchar, Lengyelországot T. Zabinski, A. Wolovicz, S. Pypro, Magyarországot Prantner József, Baló István, Csala László, Veres Pál, Miklós Imre, az NDK-t H. Seigewasser, H. Weise, Willy Barth, Romániát J. Barbulesku, Nemciu, Szovjetuniót Kurojedov, Puzin, Makarcev, Morocov képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. A szocialista országokban működő egyházak és egyházi képviselők békeharcának koordinálása, valamint az Egyházak Világtanácsával való kapcsolat. 2. A Prágai Keresztyén Békekonferencia további működésének elvi és gyakorlati feladatai. 3. A Vatikán jelenlegi politikai és ideológiai magatartása, különös tekintettel a II. Vatikáni Zsinatra. 4. Kölcsönös információk az egyes szocialista országok egyházpolitikáját illetően.¹⁹⁰

A negyedik értekezletet újra Budapesten tartották 1963. május 28–30. között, ezen a tanácskozáson csak négy ország vett részt. Csehszlovákiát K. Hruza, Hrasek, Magyarországot Prantner József, Veres Pál, az NDK-t H. Weise, a Szovjetuniót Makarcev képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. a Prágai Keresztyén Békekonferencia problémái. 2. a Vatikán kapcsolatainak alakulása a szocialista országokban.¹⁹¹

Az ötödik értekezletet Berlinben tartották 1964. május 25–30. között. Bulgáriát Kjcukov, Csehszlovákiát Hruza, Hrasek, Magyarországot Prantner József, az NDK-t H. Seigewasser, Románia meghívást kapott, de sok elfoglaltság miatt lemondták az értekezletet, a Szovjetuniót Puzin, Kurojedov képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. a Prágai Keresztyén Békekonferencia tevékenysége és perspektívái. 2. Az 1964 június végén Prágában sorra kerülő Keresztyén Béke-Világkongresszus előkészítése. 3. Kölcsönös tájékoztatás a katolikus egyház problémáiról és a Vatikán politikájáról.¹⁹²

A hatodik értekezletet Budapesten tartották 1967. június 26-28. között. Bulgáriát Todorov, Csehszlovákiát Divis, Lengyelországot A. Szkarynszki, az NDK-t H. Weise, R. Bellmann, Magyarországot Miklós Imre, Prantner József, Balló István, a

¹⁸⁹ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1957–1964. 19. d.; MNL OL M-KS 288. f. 22. cs. 1961. 4. ő. e. 46–52.; 0014-6/1961

¹⁹⁰ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1957–1964. 19. d. 0028-1/1962.

¹⁹¹ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1957–1964. 19. d. 0044-1/1963.

¹⁹² MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1957–1964. 19. d. 0015-1-a/1964.

Szovjetuniót Makarcev képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. A II. vatikáni zsinat után kialakult helyzet értékelése, a Vatikán ideológiai és politikai koncepciójával szembeni közös elvi állásfoglalás, sajátos gyakorlati feladatok. 2. A Prágai Keresztyén Békekonferenciával kapcsolatos munka elemzése, különös tekintettel az 1968. évi világgyűlésre. 3. Az Egyházak Világtanácsával kapcsolatos munka elemzése, a közös feladatok meghatározása, különös tekintettel az 1968. évi világgyűlésre. 4. Javaslat a dialógushoz.¹⁹³

A hetedik értekezletet Varsóban tartották 1967. szeptember 25–30. között. Sajnos a küldöttségek pontos személyi összetételét nem mindenkinél lehet beazonosítani, de az alábbi országok és képviselőik vettek részt az értekezleten: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország (A. Szkarzynszki képviselte), NDK, Magyarország (Prantner József, Miklós Imre, Balló István volt jelen) és a Szovjetunió. Az értekezlet napirendje: 1. A Vatikánról. 2. Prágai Keresztyén Békekonferencia. 3. Egyházak Világtanácsa. 4. Marxisták és keresztyének párbeszédének problémáiról. A beszámolóban szó van román és kubai küldöttekről is, míg az értekezlet összegzésében és a jelentésben egyiket sem említik.¹⁹⁴

A nyolcadik értekezletet Budapesten tartották 1968. szeptember 12–13. között. Bulgáriát Todorov, Lengyelországot A. Szkarzynszki, az NDK-t H. Weise, R. Bellmann, Magyarországot Prantner József, Miklós Imre, a Szovjetuniót Makarcev képviselte. Csehszlovákia az 1968. augusztusi események miatt nem vett részt a tanácskozáson. Az értekezlet napirendje: 1. A csehszlovákiai események hatása a jelenlegi egyházpolitikai helyzetre. 2. a Prágai Keresztyén Békekonferenciával kapcsolatos azonnali tennivalók. 3. A Vatikánnal kialakult legújabb érintkezések.¹⁹⁵

A kilencedik értekezletet Moszkvában tartották 1970. július 27. – augusztus 2. között. Az egyházügyi hivatalok csak egyetlen egyszer, ekkor tartották értekezletüket Moszkvában. Ezen az értekezleten külön cseh és szlovák delegáció vett részt, valamint Bulgária, Lengyelország, az NDK, Magyarország (akit Móna Gyula, Miklós Imre, Balló István képviselt), Mongólia, Románia és Szovjetunió. Az értekezlet napirendje: 1. A Vatikán politikája a szocialista országokkal kapcsolatban. 2. A Keresztyén

¹⁹³ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1967.

¹⁹⁴ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-5/1967.

¹⁹⁵ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1968.

Békekonferencia aktivitása a béke védelmében. 3. A szocialista országok egyházai szerepének növelése a nemzetközi egyházi és vallásos szervezetekben.¹⁹⁶

A tizedik értekezletet Prágában tartották 1971. március 3–4. között. Ezen Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK, Magyarország, Románia és a Szovjetunió vett részt. Az értekezlet napirendje: 1. A Keresztyén Békekonferencia további tevékenységének koncepciója és új szervezeti szabályzatának tervezete. 2. A IV. Béke-Világgyűlésre tervezett dokumentumok. 3. A Keresztyén Békekonferencia vezetés személyi kérdései. 4. A Keresztyén Békekonferencia általános anyagi helyzete és a IV. Béke-Világgyűléssel kapcsolatos anyagi kiadások.¹⁹⁷

A tizenegyedik értekezletet Karl-Marx-Stadtban tartották 1971. szeptember 7–8. között. Bulgáriát Todorov a Bolgár Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője, Csehszlovákiát Hruza a Csehszlovák Föderatív Kormány Egyházügyi Hivatala vezetője, Hrasek a Cseh Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője, Kmety a Szlovák Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője, Lengyelországot Duszik a Lengyel Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője, Merckell a Lengyel Egyházügyi Hivatal politikai munkatársa, az NDK-t H. Seigewasser, H. Weise, Rudi Bellmann, a Párt Központi Bizottság osztályvezető-helyettese, Magyarországot Balló István, Grnák Károly, Gyulai Istvánné tolmács, Romániát Muntianu a Román Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője, a Szovjetuniót Makarcev a Szovjetunió Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. A Keresztyén Békekonferencia IV. Béke-Világgyűlése. 2. Az Európai Keresztények berlini konferenciája IV. Plenáris ülés (1971. november) előkészületi munkái, valamint az ezzel kapcsolatos tennivalók.¹⁹⁸

A tizenkettedik értekezletet Visegrádon tartották 1972. július 19–20. között. Csehszlovákiát Hruza, Lengyelországot A. Skarzynski, Magyarországot dr. Mona Gyula, Miklós Imre, Balló István, a Szovjetuniót Makarcev képviselte. Az értekezlet fő témája az 1972. október 14-én Szófiában sorra kerülő egyházügyi hivatalok vezetőinek és a pártok képviselői értekezletének előkészítése, valamint a napirend kialakítása.¹⁹⁹

A tizenharmadik értekezletet Szófiában tartották 1972. október 23–25. között. A tanácskozáson résztvevő országok és képviselők: Bulgária, Csehszlovákia (Hruza), Lengyelország (A. Skarzynski), az NDK, Magyarország (Miklós Imre, Mona Gyula,

¹⁹⁶ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1970.

¹⁹⁷ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1971.

¹⁹⁸ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-2/1971.

¹⁹⁹ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-2/1972.

Balló István), Mongólia, Románia, Szovjetunió (Kurojedov, Makarcev). Az értekezlet napirendje: 1. A Vatikán politikája a szocialista országokkal kapcsolatban. 2. Az egyházak és a vallási egyesületek felhasználása a világbékéért és a nemzetek közötti megértésért folytatott harcban.²⁰⁰

A tizennegyedik értekezletet a csehszlovákiai Kladnóban tartották 1973. február 6–7. között. Az értekezleten Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK, Magyarország és a Szovjetunió vett részt. Az értekezlet napirendje: 1. Keresztyén Békekonferencia ügyekben állásfoglalások – bizottsági ülések – személyi kérdések, anyagi problémák, KBK költségvetés, 1975. 2. Berliini konferencia.²⁰¹

A tizenötödik értekezletet Budapesten tartották 1973. augusztus 24-én. Csehszlovákiát Hruza, az NDK-t R. Bellmann, H. Weise, Magyarországot Miklós Imre, Balló István, a Szovjetuniót Makarcev képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. Keresztyén Békekonferencia konkrét feladatok. 2. Berliini konferencia munkája röviden. 3. A Moszkvai Békevilágkongresszus előkészületei. 4. Vatikáni kapcsolatokról kölcsönös tájékoztatás.²⁰²

A tizenhatodik értekezletet Berlinben tartották 1974. június 4–8. között. Résztvevők: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK-t H. Seigewasser, Magyarországot Miklós Imre, Mona Gyula, Mongólia és a Szovjetuniót Kurojedov képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. A szocialista országokban működő egyházak aktivizálása a nemzetközi munkában és a békeharcban. (Európai Katolikusok Berliini Konferenciája). 2. A Vatikánnal való kapcsolatokról véleménycsere.²⁰³

A tizenhetedik értekezletet a csehszlovákiai Kladnóban tartották 1974. november 5–7. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Bulgária, Csehszlovákia (Hruza), Lengyelország, az NDK (Weise), Magyarország (Balló István), Szovjetunió. Az értekezlet napirendje: 1. A Keresztyén Békekonferencia és a Berliini Konferencia 1975. évi munkaterve. 2. A Moszkvai Összegyházi Békekonferencia terve.²⁰⁴

A tizennyolcadik értekezletet Budapesten tartották 1975. október 20–25. között. Bulgáriát S. Baramov, O. Cseljoseva, N. Arszenov, Csehszlovákiát Hruza, Cinódr, Homola, Jelinek, Lengyelországot K. Kakol, J. Siemaszkiewicz, A. Merker, az NDK-t

²⁰⁰ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-3/1972.

²⁰¹ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1973.

²⁰² MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-2/1973.

²⁰³ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-1/1974.

²⁰⁴ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1967–1974. 20. d. 0046-2/1974.

Seigewasser, R. Bellmann, H. Petzke, Magyarországot Miklós Imre, dr. Mona Gyula, Straub István, Mongóliát D. Balzsinnjam, S. Szuhé, Cs. Zséhder, Romániát G. Nenciu, E. Munteanu, O. Oprea, a Szovjetuniót Kurojedov, I. Liszacev, V. N. Tyitov képviselte. Az értekezlet napirendje: 1. A szocialista országok egyházai tevékenységének aktivizálása és szélesítése a béke védelmére, a nemzetközi enyhülés feltételei között. 2. A Helsinkai Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet után az egyházak közötti kapcsolatok. 3. A Keresztyén Békekonferencia, az Európai Katolikusok Berlini Konferenciája és az Ázsiai Buddhisták Békemozgalmának munkája. 4. A Vatikán törekvései a szocialista országokkal való kapcsolatépítés érdekében. Az Egyházak Világtanácsa tevékenysége.²⁰⁵ Az értekezleten részt vett a kubai delegáció: J. P. Carneado a Kubai Kommunista Párt KB tudományos- és kulturális osztályának vezetője, A. R. Rivera a belügyi szervek képviselőjében, I. S. Gomes a Párt tudományos osztályának munkatársa. Kubában ekkor még nem volt ÁEH, a pártszervek végezték az egyházpolitikai tevékenységet, de szándékukban állt felállítani egyházügyi hivatalt.²⁰⁶

A tizenkilencedik értekezletet Varsóban tartották 1978. február 27. és március 3. között. A tanácskozáson az alábbi országok Egyházügyi Hivatalai vettek részt: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, NDK, Magyarország, Mongólia, Románia, Szovjetunió. Az alábbi országok pártképviselei vettek részt a tanácskozáson: Csehszlovákia, Kuba, Magyarország, NDK, Szovjetunió. Az értekezlet napirendje: 1. Egyházi világszervezetek – a Keresztyén Békekonferencia, az Európai Katolikusok Berlini Konferenciája, a Buddhista Ázsiai Békekonferencia tevékenysége. 2. A szocialista országok és a Vatikán közötti viszony. 3. A Moszkvában 1977-ben lezajlott világvallások konferencia.²⁰⁷

A huszadik értekezletet ugyancsak Varsóban tartották 1979. október 25–28. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Lengyelország (K. Kakol), NDK, Magyarország (Miklós Imre, dr. Mona Gyula, Banadics Ferenc), Mongólia, Románia, Szovjetunió és Vietnám. Az értekezlet napirendje: 1. A Vatikán politikája. 2. Az egyházak és vallási szervezetek aktivizálása a békeharcban és együttműködésben.²⁰⁸

²⁰⁵ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1975.

²⁰⁶ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-2-k/1975. Jelentés a kubai delegációval folytatott megbeszélésről.

²⁰⁷ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1978.

²⁰⁸ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1979.

A huszonegyedik értekezletet Prágában tartották 1982. január 18–22. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, NDK, Magyarország (Miklós Imre, dr. Boros Sándor), Mongólia, Románia és Szovjetunió, valamint részt vettek a kubai, laoszi, kambodzsai küldöttség tagjai. Az értekezlet napirendje: 1. Az egyházak és egyházi szervezetek tevékenységének aktivizálása, a békéért, a leszerelésért és az atomfegyverkezés elleni harcban.²⁰⁹

Az Egyházügyi Hivatalok értekezletei között nem találtam iratanyagot a Berlinben 1983. március 1–3. között tartott értekezletről, de Miklós Imre 1983. március 14-én kelt jelentésében tájékoztatást adott az egyházügyi hivatalok vezetőinek berlini tanácskozásáról.²¹⁰ Ebből rekonstruálható ez az értekezlet. Az alábbi országok vettek részt a megbeszélésen: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, NDK, Magyarország, Mongólia, Románia és a Szovjetunió. Az értekezlet napirendje: 1. Tájékoztatás Luther Márton születésének 500. évfordulójával kapcsolatos állami és egyházi rendezvények programjáról. 2. A Szovjetunió Egyházügyi Tanács elnökének elemzése a békeharcban és az atomháború elleni küzdelemben az egyházak aktivizálásának lehetőségéről. 3. A Csehszlovák Egyházügyi Hivatal újonnan kinevezett elnökének tájékoztatója az 1983. június 21–26. között Prágában megrendezésre kerülő békekongresszus előkészületeiről. 4. A lengyel Egyházügyi Minsiztérium tájékoztatója II. János Pál 1983. június 16–22. között tervezett lengyelországi látogatásának programjáról. 5. A Mongol Egyházügyi Hivatal elnöke beszámolója az Ázsiai Buddhista Békekonferencia munkájáról.

A huszonkettedik értekezletet a csehszlovákiai Dobrisban tartották 1984. október 9–12. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, NDK, Magyarország (dr. Boros Sándor, Sarkadi Nagy Barna) képviselte, Mongólia, Románia és a Szovjetunió, valamint a kubai, laoszi, vietnami küldöttség. Az értekezlet napirendje: 1. A Vatikán politikájának megítélése. 2. A Keresztyén Békekonferencia helyzetének megítélése.²¹¹

A huszonharmadik értekezletet a mongóliai Ulan Batorban tartották 1985. szeptember 17–24. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Bulgária (L. Popov, S. Efremov, H. Marincev), Csehszlovákia (V. Janku, F. Cinódr, V. Macovsky), Lengyelország (A. Lopatka, J. Klica, P. Dyjecinski), NDK (P. Heinrich, R.

²⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1982.

²¹⁰ MNL OL XIX-A-2-ag S. I./041/1983 (2. d.)

²¹¹ MNL OL XIX-A-21-e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1984.

Bellmann), Magyarország (Sarkadi Nagy Barna, Boros Sándor, Kovács András), Mongólia (Sz. Szoszorbaram, D. Cahilgán, Sz. Cedendamba), Románia (I. Companasu, V. Constantinescu, V. S. Cimpoesu) és a Szovjetunió (K. M. Harceev, Liszacev, Milovanov, Asztahov). Az értekezleten részt vett további küldöttségek és tagjai: Laosz (B. Kounghmalivan, a laoszi Nemzeti Front Irodájának vezetője, Thepbouali, Senekhampfon), Kambodzsa (Vandi Kaonn, Peou Lida Sisavath, Tchet Naren), Kuba (Carneado, Santos, Mesa) és Vietnam (Dang Than Chon, Nguyen Quang Hieu, Pham Dang Hien). Az egyházi szervezetek béketörekvéseinek egyesítése című fő téma keretében plenáris ülésen értékelték a különböző egyházi békemozgalmak helyzetét, az egyházi világszervezetek és a Vatikán tevékenységét.²¹²

Az Egyházügyi Hivatalok viszonylag rövid időn belül kétszer is üléseztek 1986 elején, mindkét alkalommal Budapesten. Ennek az volt az oka, hogy az 1984. októberi prágai értekezleten a magyar delegáció javasolta, hogy a szocialista országok a korábbi gyakorlathoz képest sokkal jobban hangolják össze tevékenységüket. Az 1985-ös ulanbatori értekezleten megállapodás született, hogy a Vatikán politikáját tekintik át először a soron következő budapesti értekezleten, így először a munkatársak, majd a vezetők tárgyalják meg a kérdéskört.²¹³ Ezt követően azonban nem került már sor ilyen értekezletre.

A huszonnegyedik értekezletet Budapesten tartották 1986. január 27–29. között. Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a megbeszélésen: Csehszlovákia (F. Jelinek, L. Hrasek), Lengyelország (A. Merkel, E. Kotowsky), NDK (C. Hartwig, G. Will), Magyarország (Sarkadi Nagy Barna), Szovjetunió (E. L. Galustian, Sz. Dunajev), Kuba (José Marque és Vietnam (Phan Van Khan). A konzultatív tanácskozás résztvevői áttekintették a Vatikán politikájának fő vonásait, valamint az egyes küldöttségek ajánlásokat tettek az 1986. márciusi Budapesten sorra kerülő értekezletre.²¹⁴ Itt nem az Egyházügyi Hivatalok vezetői, hanem munkatársai tanácskoztak.

A huszonötödik értekezletet Budapesten tartották 1986. március 23–26. között, ahol az Egyházügyi Hivatalok vezetői vettek részt, a januári találkozó által előkészített tematika alapján. A megbeszélésre a Minisztertanács D/100-as vendégházában (Budapest, XII. kerület Mátyás király út 26.) került sor. A delegációk vezetőit március 24-én fogadta

²¹² MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0046-1/1985.

²¹³ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0025/2-8/1986. Miklós Imre tájékoztatója Berecz János részére.

²¹⁴ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0025/1-1/1986. - 0025/1-8/1986.

Berecz János KB titkár. Az egyeztetésre a Az alábbi országok és képviselőik vettek részt a tanácskozáson: Bulgária (L. Popov), Csehszlovákia (L. Hrasek), Lengyelország (A. Lopatka), NDK (Klaus Gysi, H. Hartwieg), Magyarország (Miklós Imre, dr. Boros Sándor, Sarkadi Nagy Barna, Bugár Péter), Szovjetunió (K. M. Harceev, L. Ny. Uljanov, Sz. Dunajev) Kuba (J. F. Carneado, I. Gomez), Vietnam (Dang Khan Chon, Nguyen Quang Huy). Az értekezlet napirendje: A Vatikán politikájának értékelése és a szocialista országok Vatikánnal kapcsolatos politikájának összehangolása.²¹⁵ Az ÁEH kétoldalú tárgyalásokat szervezett a megjelent országok küldötteivel.

3.2.1 Az egyházügyi hivatalok vezetői, akik a tanácskozásokon részt vettek

Abban a harminc évben, amikor rendszeresen tanácskoztak az egyházügyi hivatalok vezetői, voltak olyan országok, akik minden egyeztetésen képviselték magukat, és voltak olyanok, akik értelemszerűen később kapcsolódtak be, vagy egy-egy értekezletre nem küldtek képviselőt. Nem haszontalan látnunk, hogy az egyes országokat kik képviselték, milyen beosztású megfigyelőket, munkatársakat delegáltak a kommunista pártok és az egyházügyi hivatalok. A tárgyalásokon résztvevő személyek politikai tisztségét tartalmazza az 1. táblázat.

név	delegáció	beosztás
Arszenov, Nikola	Bulgária	a Bolgár Állami Egyházügyi Bizottság pravoszláv és nemzetközi osztályának vezetője
Baramov, Stoyno	Bulgária	a Bolgár Állami Egyházügyi Bizottság elnöke
Cseljoseva, Olga	Bulgária	a Bolgár Kommunista Párt KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa
Efremov, Sztefán	Bulgária	a Bolgár Kommunista Párt KB ideológiai osztályának munkatársa
Golemanov	Bulgária	a Bolgár Kommunista Párt KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa
Kjucukov, Michail	Bulgária	a Bolgár Állami Egyházügyi Bizottság vezetője

²¹⁵ MNL OL XIX–A–21–e ÁEH Nemzetközi értekezletei 1975–1986. 21. d. 0025/2/1986.

Marincsev, Hriszto	Bulgária	a Bolgár Egyházügyi Bizottság tanácsosa
Popov, Ljubomir	Bulgária	külügyminiszter-helyettes, a Bolgár Egyházügyi bizottság elnöke
Todorov	Bulgária	a Bolgár Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője
Belanski, Andrei	Csehszlovákia	a Szlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium egyházügyek osztályának helyettes vezetője
Cinódr, Frantisek	Csehszlovákia	a csehszlovák Kommunista Párt KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa
Divis	Csehszlovákia	a csehszlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium Egyházügyi Titkársága Külügyi kapcsolatok osztályának vezetője
Lorenc, Vencel	Csehszlovákia	Iskola és Kultúrügyi Minisztérium protestáns ügyosztályvezető
Hori, Milos	Csehszlovákia	Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztály munkatársa
Hrasek	Csehszlovákia	a csehszlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium Egyházügyi Főosztályának munkatársa
Hruza, Karel	Csehszlovákia	Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium egyházügyek osztályvezetője; 1961-ben a csehszlovák ÁEH vezetője, a Csehszlovák Föderatív Szocialista Köztársaság Egyházügyi Titkárság igazgatója
Homola, Karel	Csehszlovákia	a Szlovák Szocialista Köztársaság Egyházügyi Titkárság igazgatója
Jelinek, Frantisek	Csehszlovákia	a Cseh Szocialista Köztársaság Egyházügyi Titkárságának Igazgatója
Janku, Vladimír	Csehszlovákia	a csehszlovák egyházügyi hivatal vezetője
Kmety	Csehszlovákia	a szlovák Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője
Macovsky, Vincent	Csehszlovákia	a Szlovák Kulturális Minisztérium Egyházügyi Titkárságának Főigazgatója
Walchar	Csehszlovákia	a Csehszlovák Kommunista Párt munkatársa
Werner	Csehszlovákia	a Csehszlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium Egyházügyi Főosztály vezetője

Peou Lida Sisavath	Kambodzsa	a kambodzsai Egységfront Nemzeti Tanácsának főtitkár-helyettese
Tchet Naren	Kambodzsa	a kambodzsai Népi Forradalmi Párt Nemzetközi Osztályának munkatársa
Vandi Kaonn	Kambodzsa	az Államtanács tagja
Carneado, Joseph Philip	Kuba	a kubai Kommunista Párt KB Tudományos és Kulturális Osztályának vezetője, a delegáció vezetője
Gomes, Isidoro Santos	Kuba	a kubai Komm. Párt KB Tudományos és Kulturális Osztályának munkatársa; a kubai KP KB Egyházügyi Hivatalának munkatársa
Mesa, Antonio Saturniro	Kuba	a kubai KP KB tudományos, kulturális, oktatási osztályának munkatársa
Rivera, Antonio Rodriguez	Kuba	a kubai Belügyminisztérium munkatársa
Khamtan Thepbouali	Laosz	a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság Nemzeti Frontja Irodájának tagja
Kouangmalivan, Bounmi	Laosz	a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság Nemzeti Frontja Irodájának a vezetője
Sourota Senekhampfon	Laosz	a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság Nemzeti Frontja Irodájának munkatársa
Duszik	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal helyettes vezetője
Dyjecinski, Piotr	Lengyelország	az Állami Egyházügyi Hivatal miniszteri irodájának vezetője
Kakol, Kazimierz	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal igazgatója, delegáció vezetője
Klica, Jerzy	Lengyelország	a Lengyel Egyesült Munkáspárt KB adminisztratív osztálya helyettes vezetője
Lach, Jan	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese
Lopatka, Adam	Lengyelország	miniszter, a Lengyel Állami Egyházügyi Hivatal elnöke
Merkell	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal politikai munkatársa
Pypro, Stanislay	Lengyelország	a Lengyel Kommunista Párt munkatársa

Siemaszkiewicz, Jozefa	Lengyelország	a Lengyel Egyesült Munkáspárt Adminisztratív Osztály helyettes vezetője
Szkarzynski, Alexander	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal elnöke 1967-ben
Wolovicz, Alexander	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal osztályvezetője
Zabinski, Tadeusz	Lengyelország	a Lengyel Egyházügyi Hivatal elnöke
Balló István	Magyarország	a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztályának helyettes vezetője
Banadics Ferenc	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal főmunkatársa
Boros Sándor, dr.	Magyarország	a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság osztályvezető helyettese
Bugár Péter	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese 1984. január 1. – 1989. június 30. között
Csala László	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője
Horváth János	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke 1952–1959 között
Kovács András	Magyarország	Állami Egyházügyi Hivatal Protestáns Főosztály főosztályvezető-helyettese
Miklós Imre	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese, 1971-től elnöke
dr. Mona Gyula	Magyarország	A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztályának helyettes vezetője
Prantner József	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke 1961–1971 között
Sarkadi Nagy Barna	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal általános elnökhelyettese 1984. január 1. – 1989. június 30.
Straub István	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese
Veres Pál	Magyarország	az Állami Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője
Balzsinnjam, D.	Mongólia	a Mongól Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi Tanács elnöke, a delegáció vezetője
Cahilgán, D.	Mongólia	az MNFP KB ideológiai osztályának helyettes vezetője

Cedendamba, Sz.	Mongólia	az Egyházügyi Tanács elnökhelyettese
Szoszorbaram, Sz.	Mongólia	a Minisztertanács mellett működő Egyházügyi Tanács elnöke
Szuhé, S.	Mongólia	a Mongól Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi Tanács szakértő titkára
Zséhder, Cs.	Mongólia	a Mongol Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi tanács tagja, a filozófia tudományok doktora
Barth, Willi	NDK	a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának osztályvezetője; 1962-ben főosztályvezetője
Bellmann, Rudi	NDK	a Német Szocialista Egységpárt KB Egyházügyi Osztályának helyettes vezetője
Eggerath, Walter	NDK	Egyházügyi Államtitkárság államtitkára
Gysi, Klaus	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi államtitkára
Heinrich, Peter	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Kormánya Egyházügyi Államtitkárságának főosztályvezetője
Petzke, Horst	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Kormánya Egyházügyi Államtitkárságának munkatársa
Seigewasser, Hans	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi Államtitkárság vezetője
Weise, Hans	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi Államtitkárság főosztályvezetője
Will, Gerd	NDK	a Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi Államtitkárság Nemzetközi osztályának vezetője
Barbulesku, John	Románia	az egyházügyi problémákkal foglalkozó hivatal főigazgatója
Cimpoesu, Valeriu Stefan	Románia	az Egyházügyi Hivatal tanácsosa
Companasu, Ion	Románia	az RSZK Egyházügyi Hivatalának elnöke

Constantinescu, Virgil	Románia	az Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője
Dogaru, Dimitru	Románia	az egyházügyi problémákkal foglalkozó hivatal főtitkára; 1962-ben a román ÁEH főtitkára
Munteanu, Eugen	Románia	a román Külkapcsolatok és Tanulmányi Osztály igazgatója, a román Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője
Nenciu, Gheorgiu	Románia	a román egyházügyi Hivatal elnöke
Oprena, Olimpiu	Románia	az Egyházügyi Hivatal referense
Asztahov, J. V.	Szovjetunió	az Egyházügyi Tanács külügyi osztályának helyettes vezetője
Harcsev, Konsztantyin Mihajlovics	Szovjetunió	a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi Tanács elnöke
Karpov, Georgij Grigorjevics	Szovjetunió	a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács elnöke
Kurojedov, Vlagyimir Alekszejevics	Szovjetunió	a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács vezetője; 1967-ben a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi Tanács vezetője
Liszacev, E. I.	Szovjetunió	a Szovjetunió Kommunista Pártja KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa
Makarcev, Pjotr Vlaszovics	Szovjetunió	a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Orosz Pravoszláv Egyházügyi Tanács munkatársa; 1963-ban osztályvezetője; 1967-ben az Egyházügyi Tanács helyettes vezetője
Milovanov, Jevgenyij Jevgenyevics	Szovjetunió	az Egyházügyi Tanács elnökhelyettese
Morocov	Szovjetunió	a Szovjetunió Kommunista Pártja Agitációs és Propaganda Osztály Munkatársa
Puzin (Pusin), Alekszej Alekszandrovics	Szovjetunió	Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Vallási Kultuszügyi Tanács/Vallási Kultuszügyeket Vizsgáló Tanács vezetője

Tyitov, Vitalij Nyikolajevics	Szovjetunió	a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Egyházügyi Tanács elnökhelyettese
Uljanov, Leonyid Nyikiforovics	Szovjetunió	az SZKP pszkovi területi bizottságának ideológiáért felelős titkára
Dang Than Chon	Vietnám	a VKP tömegszervezeti osztályának helyettes vezetője, az Egyházügyi Kormánybizottság elnöke
Nguyen Quang Hieu	Vietnám	a VKP tömegszervezeti osztálya csoportvezetője
Pham Dang Hien	Vietnám	a VKP Tömegszervezeti osztálya munkatársa

1. táblázat Kimutatás az Egyházügyi Hivatalok nemzetközi értekezletein részt vett személyekről

3.3 Kétoldalú kapcsolatok – Az Állami Egyházügyi Hivatal kapcsolatai a többi egyházügyi hivatallal

A kommunista országok egyházügyi hivatalai nemcsak nemzetközi értekezleteket tartottak, és ott egyeztettek az egyházpolitikai kérdésekről, hanem kétoldalú megbeszéléseket is folytattak. Ezekre sor kerülhetett egy-egy nemzetközi értekezleten, amikor külön egyeztetett két ország egyházügyi hivatalának képviselője, de sokkal jelentősebbek azok a megbeszélések, amelyeket a magyar Állami Egyházügyi Hivatal vezetői folytattak le az egyes országok egyházügyi hivatalainak képviselőivel. Ezek a megbeszélések hol Budapesten, hol az adott ország fővárosában, vagy jelentős városaiban zajlottak. Ezeken a megbeszéléseken formálisan egyeztettek különböző egyházpolitikai kérdésekről, nemzetközi eseményekről, informálták egymást az egyházügyi hivatalok helyzetükről, tevékenységükről, ennek nyoma van az emlékeztetőkben, és persze sok információ cserélt gazdát úgy, hogy ezek nem szerepelnek a jelentésekben, emlékeztetőkben. A legtöbb kétoldalú konzultációra a Csehszlovák Iskola- és Kultúrügyi Minisztérium Egyházügyi Főosztály/Titkárság képviselőivel zajlott le. Emellett természetesen a Szovjetunió egyházügyi vezetőivel folytatták a legtöbb megbeszélést.²¹⁶

²¹⁶ Jelen áttekintés a két ország kapcsolatára és a kétoldalú tárgyalások időpontjára vonatkozik. Ezen kétoldalú tárgyalások és kapcsolatok külön-külön nagyobb kutatás, tanulmány tárgya lehetne.

3.3.1 A Bolgár Állami Egyházügyi Bizottsággal folytatott kétoldalú megbeszélések

A Bolgár Állami Egyházügyi Bizottság képviselői 1961-ben vettek részt először az egyházügyi hivatalok értekezletein, de ezt követően aktívan és rendszeresen jelen voltak ezeken a megbeszéléseken. Kétoldalú tanácskozásra négy alkalommal került sor:

Budapesten 1973. április 20-24. között.²¹⁷

Budapesten 1979. június 11-14. között.²¹⁸

Szófiában 1981. november 30. – december 4. között²¹⁹

Szófiában 1985. augusztus 26-29.²²⁰

3.3.2 A Csehszlovák Egyházügyi Titkársággal folytatott kétoldalú megbeszélések

A legmeghatározóbb, legaktívabb kapcsolat a magyar egyházügyi hivatal és a csehszlovák egyházügyi titkárság között volt. Már 1951. június 21-én a csehszlovák Egyházügyi Hivatal a magyar kormány részére összefoglalót küldött a Külügyminisztérium Politikai Főosztályán keresztül az ottani hivatal működéséről, és kérték, hogy a magyar fél is küldjön hasonlót a csehszlovák kormány számára.²²¹ Kossa István ÁEH elnök túl korainak találta a tájékoztató küldését, mivel az ÁEH szervezési nehézségeivel volt elfoglalva.²²² 1952. május 1. alkalmából a Csehszlovák Egyházügyi Hivatal Üzemi Bizottsága a prágai követségen keresztül köszöntötte a magyar ÁEH munkatársait, amelyre válaszoltak az ÁEH dolgozói, biztosítva csehszlovák kollégáikat, hogy „A békéért folyó harcban bekapcsolva a vallásos érzelmű dolgozók ezreit és a lelkeskedő papok százait, erősítjük a békefrontját.”²²³

Az 1956-os forradalom után rendezni kellett a megszakadt kapcsolatokat. A csehszlovák partner 1957. január 1-jén kelt levélben fejezte ki aggodalmát Horváth János ÁEH elnök helyzetével és a magyarországi eseményekkel kapcsolatban.²²⁴ A

²¹⁷ MNL OL XIX-A-21-d 0043/2/b/1973.

²¹⁸ MNL OL XIX-A-21-d 0043/1/1979.

²¹⁹ MNL OL XIX-A-21-d 0043/1/1981.

²²⁰ MNL OL XIX-A-21-d 0043/1-1/a/1985.

²²¹ MNL OL XIX-A-21-a 82/1951.

²²² MNL OL XIX-A-21-a 82/1951.

²²³ MNL OL XIX-A-21-a 149/1952.

²²⁴ MNL OL XIX-A-21-a K-37/1957.

Művelődési Minisztérium Egyházügyi Hivatalának elnök-helyettese Miklós Imre és osztályvezetője 1957. május 6-12. között megbeszéléseket folytatott az NDK Egyházügyi kérdésekkel foglalkozó Államtitkárság vezetőjével, munkatársaival és a Német Szocialista Egységpárt Központi Vezetősége Egyházügyi Osztálya vezetőjével. Emellett rövid látogatást tettek Prágába, ahol megbeszélést folytattak a Csehszlovák Iskolaügyi Minisztérium Egyházügyi Főosztálya vezetőjével és munkatársaival. A megbeszélések célja a korábbi kapcsolatok felújítása és a kölcsönös tájékoztatás az egyházpolitikai eseményekről, valamint időszerű kérdések megtárgyalása volt.²²⁵ Az első kétoldalú megbeszélésre 1958. október 13-15. között került sor Budapesten. Hruza, a csehszlovák Egyházügyi Hivatal elnöke és Horák, a Csehszlovák Kommunista Párt agitációs-propaganda osztályának munkatársa 1958. október 2-10. között a Szovjetunióban folytatott megbeszéléseket Karpov és Puzin, a Minisztertanács mellett működő két Egyházügyi Hivatal vezetőjével. Ezt követően érkezett a két csehszlovák, Hruza és Horák Magyarországra, ahol közvetítették a szovjet egyházügyi vezetők álláspontját.²²⁶ Ezután negyvenkilenc alkalommal zajlottak kétoldalú tanácskozások, az alábbi helyszíneken és időpontokban:

²²⁵ MNL OL XIX-A-21-d 0024/1957.

²²⁶ MNL OL XIX-A-21-d 0048/1958.

Budapest, 1958. október 13-15.	Prága, 1973. január 10-11.
Pozsony, 1960. október 31.	Budapest, 1973. június 7.
Pozsony, 1962. május 15-18.	Budapest, 1973. október 1.
Prága, 1962. szeptember 24-26.	Budapest, 1975. április 2.
Budapest, 1963. január 18.	Pozsony, 1975. június 18.
Jilovist, 1963. február 27-28.	Prága, 1975. július 16-18.
Budapest, 1964. március 31.	Brnó, 1976. január 13.
Budapest, 1965. október 10.	Budapest, 1976. május 3-6.
Prága, 1966. január 25-28.	Prága, 1976. október 11-16.
Budapest, 1966. április 28-29.	Budapest, 1976. december 6-9.
Prága, 1966. július 25-27.	Pozsony, 1977. március 21.
Pozsony, 1966. december	Prága, 1977. április 18-21.
Budapest, 1968. október 4-5.	Budapest, 1977. június 17.
Prága, 1969. február 3-6.	Budapest, 1978. szeptember 25-27.
Budapest, 1969. november 13-15.	Prága, 1979. június 27-29.
Prága, 1970. február 17-19.	Budapest, 1980. március 4-5.
Brno, 1970. december 4-5.	Pozsony, 1980. július 4-5.
Prága, 1971. április 8.	Budapest, 1980. augusztus 19.
Budapest, 1971. június 18-19.	Pozsony, 1982. április 29.
Prága, 1971. augusztus 21-26.	Prága, 1983. május 30. – június 3.
Prága, 1972. február 18.	Budapest, 1984. december 12-16.
Budapest, 1972. június 1.	Budapest, 1986. április 9-11.
Prága, 1972. június 22-23.	Prága, 1986. július 9-11.
Prága, 1972. szeptember 19-23.	Budapest, 1986. december 2.
Budapest, 1972. december 8.	

3.3.3 A Jugoszláv Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések

Az ÁEH a Jugoszláv Állami Egyházügyi Hivatallal hat alkalommal tartott kétoldalú megbeszélést az ÁEH. Először 1966. június 29. – július 3. között került sor megbeszélésre a jugoszláv egyházügyi munkatársakkal. Impozáns budapest, balatoni

program kíséretében került sor az első tárgyalásra.²²⁷ Ezt követően 1969-ben, 1970-ben egy-egy, majd 1977-ben és 1978-ban zajlottak tárgyalások a következő helyszíneken és időpontokban:

Budapest, 1966. június 29. – július 3.

Belgrád, 1969. május 26-30.

Budapest, 1970. december 15-17.

Belgrád, 1977. június 27-28.

Budapest, 1978. december 11-14.

3.3.4 A Kínai Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések

A magyar és a kínai egyházügyi hivatalok között jó kapcsolat alakult ki az ötvenes években, 1958. május 24. – június 10. között Budapesten sor is került kétoldalú találkozóra, ezt követően két és fél évtizedig nem volt érdemi kapcsolat a két fél között. A kínai Egyházügyi Hivatal kezdeményezte 1985-ben, hogy az ÁEH elnöke Miklós Imre látogasson el Kínába. Erre 1985. október 23. – november 4. között sor is került.²²⁸ Kölcsönösségi alapon visszahívta az ÁEH kínai kollégáit, így Budapestem 1986. szeptember 9-15. között került sor újabb tanácskozásra.

3.3.5 A Kubai Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések

Kétoldalú kapcsolatok keretében Kubában először 1976. szeptember 20-26. között találkozott Miklós Imre José Felipe Carneadoval, a Kubai Kommunista Párt KB Tudományos és Kulturális Osztály vezetőjével²²⁹, majd Budapesten találkoztak 1980. szeptember 22-én.²³⁰ 1983. október 3-án újabb tárgyalásra invitálta Budapestre Miklós Imre²³¹, amire 1983. december 5-10. között került sor.²³² 1984. október 12-19. között Budapestre látogatott José Felipe Carneado és kísérete. Ezt követően Kubában került sor

²²⁷ MNL OL XIX-A-21-a K-1-40/1966.; MNL OL XIX-A-21-d 0043/1-1/M/1966.

²²⁸ MNL OL XIX-A-21-d 0042-3/1985.

²²⁹ MNL OL XIX-A-21-d 0043-4/1976.

²³⁰ MNL OL XIX-A-21-d 0043-1/1980.

²³¹ MNL OL XIX-A-21-a K-1-6/1983.

²³² MNL OL XIX-A-21-d 0043-1/1983.

kétoldalú tárgyalásra 1986. szeptember 28. – október 5. között. 1988 tavaszán jelezte José Felipe Carneado Miklós Imrének, hogy Magyarországra kíván látogatni, és örülne egy megbeszélésnek. Bár a látogatás nem szerepelt az ÁEH előzetes fogadási tervében, de személyes jó kapcsolatokra hivatkozva kérte az ÁEH elnöke Lakatos Ernőt, az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály osztályvezetőjét, hogy engedélyezze a látogatást, amire 1988-ben sor is került.²³³ Talán Miklós Imre és José Felipe Carneado személyes kapcsolata határozta meg a kétoldalú együttműködést, hiszen nagyon jó, mondhatni baráti szál szövődött a két politikus között, így ezek a szakmai megbeszélések emberi kötődéssel is párosultak.

3.3.6 A Lengyel Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések

Évente, kétfévente találkozott a magyar és a lengyel egyházügyi hivatal küldöttsége, hogy egyes adott napirendi pontok, témák bemutatása, feldolgozása mellett eszmét cseréljenek a magyar és a lengyel helyzetről, specialitásokról. A tárgyalások Budapesten és Varsóban kerültek megrendezésre az alábbi időpontokban:

²³³ MNL OL XIX–A–21–a K-1-5/1988.

Varsó, 1959. szeptember 20-30.
 Varsó, 1967. május 24-27.
 Budapest, 1969. október 21-25.
 Budapest, 1971. június 30. – július 7.
 Varsó, 1972. január 24-26.
 Varsó, 1973. június 3-6.
 Varsó, 1973. augusztus 28-31.
 Budapest, 1973. október 24-27.

Budapest, 1975. március 26-29.
 Varsó, 1976. június 7-11.
 Budapest, 1978. június 17-21.
 Varsó, 1979. február 26-28.
 Budapest, 1982. november 22-25.
 Varsó, 1983. április 25-28.
 Varsó, 1986. január 13-15.
 Budapest, 1986. március 25.

3.3.7 A Német Demokratikus Köztársaság Egyházügyi Államtitkársággal folytatott kétoldalú megbeszélések

1957-től kezdődően, pár év szünet után lényegében 1965-től rendszeresen és viszonylag arányosan, hol Budapesten, hol Berlinben, egyszer Drezdában találkoztak a magyar és az NDK egyházakat felügyelő szervek képviselői.

Az alábbi időpontokban és helyszíneken került sor ezekre a megbeszélésekre:

Berlin, 1957. május 6-12.
 Budapest, 1965. április 3.
 Berlin, 1966. február 11-12.
 Berlin, 1967. április 29. – május 5.
 Budapest, 1969. június 12-13.
 Berlin, 1972. február 2-3.
 Budapest, 1972. június 21-24.
 Dreza, 1972. szeptember 29-30.
 Berlin, 1973. szeptember 17-21.
 Berlin, 1974. augusztus 9.
 Budapest, 1975. július 13-16.
 Budapest, 1976. augusztus 2-4.
 Budapest, 1977. szeptember 19-20.

Berlin, 1979. március 5-6.
 Budapest, 1979. május 28. – június 1.
 Budapest, 1981. február 23-26.
 Budapest, 1981. március 26-29.
 Budapest, 1982. április 28.
 Berlin, 1982. május 5-7.
 Berlin, 1982. szeptember 27-30.
 Berlin, 1983. március 1-3.
 Budapest, 1983. december 16-21.
 Berlin, 1985. március 6-8.
 Budapest, 1985. december 9-10.
 Budapest, 1986. március 24-25.

3.3.8 A Román Állami Egyházügyi Hivatallal folytatott kétoldalú megbeszélések

Ahogy Magyarország és Románia között a politikai életben, a diplomáciai kapcsolatokban sem volt felhőtlen és hatékony az együttműködés, ugyanezt megfigyelhetjük az egyházügyi hivatalok kétoldalú kapcsolatainál, ugyanis a hetvenes évek második felében összesen három alkalommal, kétszer Budapesten, egyszer Bukarestben került sor kétoldalú tárgyalásra. E megbeszélések helyszínei és időpontjai:

Budapest, 1976. október 1-6.

Bukarest, 1977. augusztus 2-6.

Budapest, 1978. október 16-22.

3.3.9 A Szovjet Egyházügyi Tanáccsal folytatott kétoldalú megbeszélések

Az egyházügyi hivatalok szovjet mintára létesültek a kommunista államokban, így a szovjetek által adott iránymutatás és intenzív kapcsolat elvárható volt. Ennek eredményeként 1967-től zajlottak kétoldalú tárgyalások. Arányaiban egy budapesti tárgyalásra két moszkvai jutott. Ezek a tárgyalások az alábbi helyszíneken és időpontokban kerültek megrendezésre:

Budapest, 1967. május 15-20.

Moszkva, 1969. április 14-18.

Moszkva, 1971. július 6.

Moszkva, 1971. december 20-23.

Moszkva, 1974. március 18-22.

Moszkva, 1974. október 14-17.

Budapest, 1975. április 21-24.

Moszkva, 1975. szeptember 2-4.

Budapest, 1976. március 10-11.

Budapest, 1976. június 16-17.

Moszkva, 1976. szeptember 6-9.

Budapest, 1977. február 8-10.

Moszkva, 1977. december 8.

Moszkva, 1978. május 16-17.

Moszkva, 1979. március 13-15.

Budapest, 1980. október 23-26.

Moszkva, 1981. március 10-13.

Moszkva, 1981. július 8.

Budapest, 1982. augusztus 3-9.

Moszkva, 1983. április 6-8.

Budapest, 1983. október 6-9.

Moszkva, 1984. április 17-19.

Moszkva, 1985. április 15-18.

Moszkva, 1986. január.

Az egyházügyi hivatalok kétoldalú tájékoztatóiról megállapítható, hogy az intenzívebb, aktívabb eszmecsere Miklós Imre elnök idején, 1971 körül és azt követő időszakban indul el.

4. Az Állami Egyházügyi Hivatal létrejötte és működése Magyarországon 1951–1989 között

Először a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőség Titkársága 1949. február 9-i ülésén fogadtak el egy javaslatot egy egyházakkal foglalkozó állandó szerv létrehozásával kapcsolatban.²³⁴ A párt vezetősége elégedetlen volt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkájával, a PB 1950. március 9-i²³⁵ és 1951. február 1-jei²³⁶ ülésén tárgyalta a VKM-mel kapcsolatos tennivalókat. Az 1951. február 1-jei Politikai Bizottsági ülésre készített „*Jelentés a VKM munkájáról*” című anyagban több az egyházügyi hivatalra vonatkozó részt találunk,²³⁷ mely az önálló, VKM-től elválasztott vallásügyi hivatal létrehozásának fontosságára utalt.

Az MDP KV Titkársága 1951. április 5-én tartott ülésére az MDP Központi Vezetősége Agitációs és Propaganda Osztály készített egy javaslatot, melyben szerepelt, hogy ne 1951 őszén, hanem két hónapon belül állítsák fel az Egyházügyi Hivatalt,²³⁸ és a Pártközpont Agitációs és Propaganda Osztályán egyházi kérdésekkel foglalkozó 4 tagú csoportot állítsanak fel, melynek vezetője Révai József, tagjai Darvas József miniszter, az Agit. Prop. Osztály egy munkatársa, és Péter elvtárs²³⁹ egy megbízható szakértője legyen.²⁴⁰ A Titkárság döntése értelmében Lakatos Éva és Kiss Zoltán 1951. április első heteiben előbb Csehszországba, majd Lengyelországba utaztak egyházakkal kapcsolatos politika tanulmányozásának céljából, és a Párt felhatalmazása értelmében kizárólag pártvonalon tárgyalhattak.²⁴¹

²³⁴ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 29. ö. e. 7. MDP KV Titkársága 1949. február 9-i ülés. „*Az egyházzal kapcsolatos munka irányítására egy állandó szervet kell létrehozni, mely kidolgozza az anyagokat, napirenden tartja a kérdést, biztosítja az egyház és az alsópapság felé az operatív munka irányítását. Egy politikailag fejlett felelős elvtársat kell a szerv élére állítani, aki állandóan ezzel a kérdéssel foglalkozik.*”
²³⁵ MNL OL M–KS 276. f. 53. cs. 47. ö. e. 1. napirendi pont: „*Jelentés a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban folyó ellenséges tevékenységről és javaslatok a munka megjavítására.*”

²³⁶ MNL OL M–KS 276. f. 53. cs. 68. ö. e. 2. napirendi pont: „*Jelentés az újjászervezett VKM munkájáról.*” Ea. Darvas József.

²³⁷ Uo. „*Jelentés az újjászervezett VKM munkájáról.*” 6-12. A jelentésen belül „*A minisztérium munkájának hiányosságai*” rész 10. pont: „*A minisztérium egészéből kikivánczik az Egyházügyi Osztály. Az egyház és az állam szétválasztása után indokolt lenne a közoktatásügy és a vallásügy intézésének szétválasztása.*” 10.

„*Feladatok, javaslatok*” rész 9. pont: „*Irányt kell venni arra, hogy az egyházi ügyek intézését leválasszuk a VKM-ről, s a vallásügyek intézésére külön vallásügyi hivatalt szervezzünk.*” 12.

²³⁸ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 137. ö. e. 1951. április 5. 13.

²³⁹ Péter Gábor.

²⁴⁰ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 137. ö. e. 1951. április 5. 15. Másolat a Titkárság 1951. április 5-i ülésének határozata a római katolikus egyházzal kapcsolatban.

²⁴¹ Uo.

4.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal felállítása

A hazai és nemzetközi események, a Párt vezetőségének elképzelései meggyorsították az Állami Egyházügyi Hivatal felállításának elképzelését, és módosítottak a végrehajtás időpontján.

Rákosi Mátyás titkári iratai között fennmaradt egy *„Tervezet egyházpolitikánk módosításáról”*.²⁴² A 10 oldalas tervezet 1951. április 24-én kelt, azonban sem az irat fejlécén, sem aláírásként nincs semmi olyan nyom, amiből kiderülhetne, hogy ki készítette azt. A tervezet számos egyházpolitikai kérdést, problémát érint, jelen vizsgálatban az Állami Egyházügyi Hivatalra vonatkozó rész érdekes. Jól mutatja a „klerikális reakció” jelentőségét, erejét, a helyzet komolyságát, hogy az MDP KV Titkársága külön ülésen foglalkozott az aktuális egyházpolitikával, hiszen két nappal korábban 1951. május 2-án tartottak ülést²⁴³, és a kb. hetente ülésező Titkárság 2 nap múlva külön összejövetelt szentelt az aktuális egyházi ügyek megtárgyalásának.²⁴⁴ A *„Tervezet egyházpolitikánk módosításáról”* az MDP KV Titkársága 1951. május 4-i üléséről készült jegyzőkönyvében is fennmaradt.²⁴⁵ Az említett ülésen az első és egyetlen napirendi pont „Egyházpolitikánk kérdése”, előadója Révai József volt, feltételezhető, hogy a *„Tervezet egyházpolitikánk módosításáról”* szóló írást is ő készítette.

A Tervezet 2. és 3. oldalán az egyházpolitika módosításával kapcsolatban kész tényként közölte, hogy az Országgyűlés 1951. májusában törvényt fogad el az ÁEH

²⁴² MNL OL M–KS 276. f. 65. cs. 354. ö. e. 23-32. *Tervezet egyházpolitikánk módosításáról*. Budapest, 1951. április 24.

²⁴³ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 141. ö. e. 1951. május 2-i ülés.

²⁴⁴ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 142. ö. e. 1951. május 4-i ülés.

²⁴⁵ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 142. ö. e. 1951. május 4-i ülés. 3-12.

felállításáról.²⁴⁶ Feladatként megfogalmazta, hogy ki kell dolgozni az ÁEH szervezeti és káderkérdéseit, felvázolta a szerkezeti és működési elképzeléseket.²⁴⁷

Az MDP KV Titkársága 1951. május 4-i ülésén határozott az Állami Egyházügyi Hivatal felállításával kapcsolatban arról, hogy az ÁEH felállításáról szóló törvény másnapján ki kell nevezni a Hivatal vezetőjét, Kossa Istvánt, és ki kell dolgozni a Hivatal szervezetét, hogy működni tudjon.²⁴⁸

Az MDP KV Titkársága ülésével egy napon – 1951. május 4-én – a Minisztertanács is tárgyalta ülésén a Vallás- és Közoktatásügyi miniszter előterjesztése nyomán a törvényjavaslat-tervezetet az Állami Egyházügyi Hivatal felállításáról.²⁴⁹ A vita során a tervezethez 2 személy – Gerő Ernő, a Népgazdasági Tanács elnöke és Révai József népművelési miniszter – szólt hozzá.²⁵⁰ A Minisztertanács az előterjesztést elfogadta

²⁴⁶ MNL OL M-KS 276. f 65. cs. 354. ö. e. 23-32. *Tervezet egyházpolitikánk módosításáról.* Budapest, 1951. április 24. 2. pont: „Az Országgyűlés májusi ülészakántörvényt fogad el az Állami Egyházi Hivatal felállításáról. Ez rövid néhány szakaszos törvény legyen, amely hivatkozva az alkotmányra, kimondja a közoktatás ügyeivel foglalkozó minisztérium és az egyházi és vallási ügyekkel foglalkozó állami hatóság elválasztását. Az Állami Egyházi Hivatal hatáskörébe utal mindent, ami egyházi és vallási vonatkozásban eddig a VKM-hez tartozott és azt, amit a jövőben törvények, rendeletek, vagy a Minisztertanács határozatai az ÁEH-hoz utalnak. A törvényjavaslat előadója a szűkszavú törvénytörvényhez tartsa magát, de legyen egy felszólaló, aki utal a tavalyi egyezmény megszegésére a püspöki kar által.”

²⁴⁷ MNL OL M-KS 276. f 65. cs. 354. ö. e. 23-32. *Tervezet egyházpolitikánk módosításáról.* Budapest, 1951. április 24. 3. pont: „Ki kell sürgősen dolgozni az ÁEH szervezeti és káderkérdéseit. Az indulásnál egyelőre három osztály /vagy csoport/ létesítése szükséges: a./ egyházpolitikai osztály, b./ személyzeti osztály, c./ gazdasági osztály. A megyei végrehajtó bizottságoknál egyelőre nem javasolunk külön ÁEH osztályokat, hanem egy-egy előadót, akik vagy közvetlenül a tanácselnököknek, vagy pedig ideiglenesen a köznevelési- és népművelési osztály vezetőjének lesznek alárendelve.

Az adminisztratív személyzettel együtt ez az indulásnál körülbelül 40-50 megbízható ember kiválasztását teszi szükségessé.

Maga az ÁEH vagy a Minisztertanács Elnöksége mellett működő hivatal legyen, vagy pedig az OTSB mintájára a Minisztertanács jelöljön ki intern egy minisztert, akit megbíz az ÁEH felügyeletével. A Minisztertanács Elnökségének mai helyzetében, ezt az utóbbi megoldást javasoljuk.”

²⁴⁸ MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 142. ö. e. MDP KV Titkársága 1951. május 4-i ülése. 1-2.: „Az Állami Egyházügyi Hivatal felállítására vonatkozó törvényt a Parlament fogadja el.

Az elfogadás utáni napon ki kell nevezni az ÁEH vezetőjét és vasárnap nyilvánosságra hozni.

Előre ki kell dolgozni a hivatal szervezetét, hogy azonnal funkcionálni tudjon. [...]

Az ÁEH-ra vonatkozó végrehajtási utasításba bele kell venni, hogy az ÁEH köteles biztosítani az egyház funkcióinak zavartalan menetét.

Egyházpolitikánkról a május végén tartandó K. V. ülésen beszámolunk.

Az ÁEH vezetője Kossa István elvtárs legyen.

Elő kell készíteni az ÁEH szervezeti felépítésére, kádereire vonatkozó tervet, gondoskodni kell megfelelő helyiségről.

A Minisztertanács az ÁEH ellenőrzésével ideiglenesen bizza meg Darvas József minisztert.”

²⁴⁹ MNL OL XIX-A-83-a 383 jegyzőkönyv 12. napirendi pont. Minisztertanács 1951. május 4-i ülése.

Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium előterjesztése „Törvényjavaslat az Állami Egyházügyi Hivatal felállításáról” tárgyban.

²⁵⁰ Népgazdasági Tanács elnöke: „Javasolja, hogy az OTSB [Országos Testnevelési és Sportbizottság] példájára iktassanak be a törvényjavaslatba rendelkezést arról, hogy a minisztertanács a Hivatal feletti felügyeleti jogát egy tagja útján gyakorolja.”

Népművelési miniszter: „Kéri, hogy az előterjesztés indoklása második bekezdésének második sorából a „kölcsonös” szót hagyják el.”

azzal, hogy a törvényjavaslatot olyan rendelkezéssel kellett kiegészíteni, amely szerint a Minisztertanács a Hivatal feletti felügyeleti jogát egy tagja útján gyakorolta.²⁵¹ A Minisztertanács 1951. május 18-i ülésén a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére tárgyalták az ÁEH felállításának tárgyában készült rendelettervezetet.²⁵² A különböző párt és állami döntéshozó körök – MDP KV Titkársága, VKM, Minisztertanács –javaslataiban annyi változás történt a Minisztertanács 1951. május 18-ai ülésén, hogy az ÁEH elnökének kinevezési jogköre az Elnöki Tanács kezébe került. A felállítandó új Hivatal fölött, habár a Minisztertanács felügyelete alá rendelték, Rákosi Mátyás javaslatára a felügyeleti jogot mégis Darvas József közoktatásügyi miniszterre bízta.²⁵³

²⁵¹ MNL OL XIX–A–83–a 383 jegyzőkönyv 12. napirendi pont. Minisztertanács 1951. május 4-i ülése.

²⁵² MNL OL XIX–A–83–a 385 jegyzőkönyv 11. napirendi pont. Minisztertanács 1951. május 18-ai ülése. 59-60.: *Rendelet az Állami Egyháziügyi Hivatal felállításának végrehajtása tárgyában, Minisztertanácsi előterjesztés:*

„Az Alkotmány az egyháznak az államtól való különválasztása érdekében tett rendelkezéseinek megfelelően ez év május havában az Országgyűlés törvényt fogadott el, amely az állam és a felekezetek együttműködése előmozdítására Állami Egyháziügyi Hivatalt állított fel.

Az Állami Egyháziügyi Hivatal a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő szerv, amely többek között hivatott intézni az állam és a vallásfelekezetek között felmerülő ügyeket, az egyes vallásfelekezetekkel kötött egyezményeket és végrehajtja a vallásfelekezetek állami támogatását.

A Hivatal szervezetére és hatáskörére, működésére vonatkozó rendelkezéseket azonban a törvény a Minisztertanács későbbi szabályozására bízta és a jelen rendelettervezet hivatott a törvény 2. §-a /1/ bekezdésében foglaltaknak megfelelően intézkedni.”

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának .../1951. .../M.T. számú rendelete az Állami Egyháziügyi Hivatal felállításáról szóló 1951. évi ... számú törvény végrehajtása tárgyában. /Közigazgatási rendszáma: 1.100/

„/1/ Az 1951. évi ... számú törvénnyel létesített Állami Egyháziügyi Hivatal /:a továbbiakban: Hivatal:/ feladatkörébe tartozik:

a/ az egyházakkal és vallásfelekezetekkel kötött egyezmények és megállapodások végrehajtása;

b/ az egyházak és vallásfelekezetek állami támogatásával kapcsolatos személyi és dologi ügyek intézése;

c/ a mentesített egyházi és vallásfelekezeti általános gimnáziumok fenntartására szolgáló személyi és dologi államsegélyek folyósítása;

d/ az iskolai hitoktatás költségeinek biztosítása;

e/ egyházi alapítványi és egyéb egyházi vagyoni jogi ügyek intézése;

f/ a vallásiügyi vonatkozású jogszabályok előkészítése és végrehajtása;

g/ a lelkiismereti szabadsággal és a vallás szabad gyakorlásának biztosításával összefüggő kérdések intézése, az egyházi funkciók zavartalan menetének biztosítása;

h/ mindazoknak a vallásiügyi igazgatás körébe eső egyéb tennivalóknak ellátása, amelyeket az 1951... törvény hatálybalépéséig a vallás- és közoktatásügyi miniszter intézkedett;

i/ a Minisztertanács által az egyházak ügyeiben tett intézkedések végrehajtása és annak ellenőrzése.

/2/ Az egyes egyházakkal és vallásfelekezetekkel létesített egyezmény alapján működő egyházi és vallásfelekezeti általános gimnáziumok felett az állami főfelügyeletet a közoktatásügyi miniszter gyakorolja. /:1951:14.tvr.5.§ /2/ bekezdés:/. Ugyancsak a közoktatásügyi miniszter és a közoktatási szervek feladata az iskolai vallásoktatás tanulmányi felügyelete is.

2. §. /1/ A Hivatal élén az elnök áll, akit a Minisztertanács elnökének előterjesztésére a Minisztertanács nevez ki.

/2/ A Hivatal személyzetét az elnök nevezi ki, illetve osztja be szolgálattételre.

3. §. A Hivatal személyzeti- és ügybeosztását, valamint működési rendjét a közhivatalok ügyrendjére vonatkozó szabályoknak megfelelően az elnök állapítja meg. A Hivatal eljárásában a minisztériumokkal és az egyéb állami szervekkel közvetlenül érintkezik.”

²⁵³ MNL OL XIX–A–83–a 385 jegyzőkönyv 11. napirendi pont. Minisztertanács 1951. május 18-i ülése.

Az MDP KV Titkársága határozatának értelmében az Egyházügyi Hivatal felállításáról szóló 1951. május 15-én az Országgyűlés 37. ülésén beterjesztett törvényjavaslatot²⁵⁴ május 18-án vita és hozzászólás nélkül, egyhangúlag elfogadta az Országgyűlés.²⁵⁵ A törvényt – Titkárság határozata szerint – másnap, május 19-én kihírdették.²⁵⁶

Az 1951. évi I. tc., illetve a végrehajtása tárgyában kiadott minisztertanácsi rendelet értelmében az ÁEH létrehozásának elsődleges céljával a vallásfelekezetekkel kötött egyezmények és megállapodások végrehajtását tekintette. Az ÁEH elé kitűzött célok, feladatok sok lehetőséget adtak az egyházak és felekezetek tevékenységének fokozatos korlátozására, háttérbe szorítására.

4.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal elhelyezése a pártállam intézményrendszerében

Az ÁEH 1951-es felállítása, majd 1956–1959 között a Művelődésügyi Minisztériumba történő betagózódása, önállóságának megszűnése, majd 1959-től újra önállóvá válása és a Minisztertanács felügyelete alatti működése számos szabályozás – törvény, törvényerejű rendelet, kormányhatározat, párthatározat – folytán jött létre, és határozta

„Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Rendelettervezetet terjeszt elő az Állami Egyházügyi Hivatal felállításának végrehajtása tárgyában. Javasolja, hogy az előterjesztéstől eltérően a Hivatal elnökét ne a minisztertanács, hanem az Elnöki Tanács nevezze ki. Javasolja továbbá, hogy a rendeletbe iktassák be az elnökhelyettesi tisztséget is, akit a minisztertanács elnökének előterjesztésére a minisztertanács nevezzen ki.

Népgazdasági Tanács elnöke: Javasolja, hogy az 1. §. /1/ bekezdésének f./ pontja a következő legyen: »az egyházi vonatkozású jogszabályok előkészítése és végrehajtása«.

Dobi István a minisztertanács elnöke: Javasolja, hogy a minisztertanács tegyen előterjesztést az Elnöki Tanácshoz, hogy a Hivatal elnökéül Kossa Istvánt nevezzék ki.

Rákosi Mátyás a minisztertanács elnökhelyettese: Javasolja, hogy a minisztertanács főfelügyeleti jogát a Hivatal felett Darvas József közoktatásügyi miniszter gyakorolja.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy:

1./ a Hivatal elnökét az Elnöki Tanács nevezi ki,

2./ a rendeletet ki kell egészíteni azzal, hogy az elnököt elnökhelyettes helyettesíti, akit a minisztertanács nevez ki,

3./ az 1. §. /1/ bekezdés f./ pontját a következőképpen kell megszövegezni: „az egyházi vonatkozású jogszabályok előkészítése és végrehajtásának biztosítása”.

A minisztertanács elhatározta, hogy előterjesztést tesz az Elnöki Tanácshoz Kossa Istvánnak a Hivatal elnökévé való kinevezésére.

A minisztertanács a Hivatal feletti főfelügyelet gyakorlásával Darvas József közoktatásügyi minisztert bízta meg.”

²⁵⁴ 1951. május 15. az Országgyűlés 37. ülésének jegyzőkönyve 471.

²⁵⁵ 1951. május 18. az Országgyűlés 40. ülésének jegyzőkönyve 601-605.

²⁵⁶ 1951. évi I. törvény, 110/1951. /V. 19./ MT rendelet. Magyar Közlöny, 1951. évi 77. sz.

meg mindenapjait. A Hivatal létevel, működésével kapcsolatos szabályozását részben kronologikus, részben tematikai rendben teszem.

Az egyes döntéseknél érdekes információkat nyújt egy-egy eszmecsere, vita az adott szerv, legyen ez a Párt, vagy a Minisztertanács ülésén, de a politikai döntés után ezek a viták formálisak voltak, inkább a finomhangolást segítették.

4.2.1 A Magyar Dolgozók Pártja és az Állami Egyházügyi Hivatal kapcsolata

1951. május 22-én ülésezett az MDP Központi Vezetősége, mely ülésen két napirendi pont szerepelt. Ebből az első „Tájékoztató Kádár János, Donáth Ferenc, Kállai Gyula és Losonczy Géza ügyéről, valamint a klerikális reakció demokráciaellenes tevékenységéről.” A napirend előadója Rákosi Mátyás volt.²⁵⁷ Az MDP belpolitikai ügye, különböző funkcionáriusokkal kapcsolatos problémák és a „klerikális reakció” helyzete, háttérbe szorítása, az Állami Egyházügyi Hivatal kérdésköre egy napirendi pont alatt számos alkalommal keveredett egymással.²⁵⁸ Az egyház helyzetéről, a „klerikális reakció” tevékenységéről, Mindszenty és Grösz személyéről, politikájáról, Grösz letartóztatásáról, a lelkészkedő papok fizetésének rendezéséről, és az ÁEH felállításáról beszélt Rákosi.²⁵⁹

Az Állami Egyházügyi Hivatal felállítását követően a Magyar Katolikus Püspöki Kar tagjai Czapik Gyula egri érsek vezetésével 1951. június 15-én tisztelgő látogatást tettek Kossa Istvánnál, az ÁEH elnökénél.²⁶⁰

Előbb az MDP KV Agitációs és Propaganda Bizottsága 1951. augusztus 3-ai ülésén²⁶¹, majd az MDP KV Titkársága 1951. augusztus 8-i ülésén²⁶² foglalkoztak a Párt prominens képviselői „A klerikális reakció elleni harc feladataival”, és az „Egyházzal kapcsolatos kérdésekkel”. Az Agitációs és Propaganda Bizottság ülésén az ÁEH-val kapcsolatban két kitétel hangzott el, az egyik szerint megfogalmazásra került, hogy a

²⁵⁷ MNL OL M–KS 276. f. 52. cs. 17. ö. e. MDP Központi Vezetősége 1951. május 22-i ülése.

²⁵⁸ Uo.

²⁵⁹ Uo. 18-19. „A kongrua-rendezés mellett, mint az elvtársak tudják, felállítottuk az Állami Egyházügyi Hivatalt. Erre a lépésre nemcsak azért volt szükség, mert az egyház és az állam elválasztása után helytelen lett volna, hogy a Központi Minisztérium foglalkozzék ezekkel az ügyekkel. Másrészt az Állami Egyházügyi Hivatalon keresztül jobban kézben tudjuk tartani és figyelemmel tudjuk kísérni az egyházon belül folyó munkát, jobban tudjuk ellenőrizni a klerikális reakció működését.”

²⁶⁰ MNL OL M–KS 276. f. 65. cs. 354. ö. e. 60-62. Balogh, 2008. A Püspöki Kar 1951. június 5-én tartott tanácskozása 340-344.; A Püspöki Kar 1951. június 15-én tartott tanácskozása 345-353.

²⁶¹ MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 80. ö. e. 2-3.; 17-22.

²⁶² MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 155. ö. e. 1-3.; 8-17.

megyei tanácsok mellett legyen az ÁEH-nak 1-1 megbízottja, illetve, hogy az ÁEH-nál baloldali elhajlás mutatkozott, mivel állandóan a püspökök ellen akartak harcolni.²⁶³ Az MDP KV Titkársága ülésén megtárgyalták az ÁEH működését, hogy milyen esetekben lépjen fel, mit tegyen, mi a feladata.²⁶⁴ A Titkárság legfontosabb útmutatása az ÁEH számára: „*A Titkárság felhívja az ÁEH figyelmét, hogy nyugodtabb, lassúbb tempóban végezze a munkáját.*”²⁶⁵

A Hivatallal kettős célt valósítottak meg, létrejött egy állami, operatív szerv, mely hivatali szinten ellenőrizte az egyházakat, és politikai szinten pedig irányította azokat.²⁶⁶ Nagy fegyvertényként könyvelte el, az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztálya – akik az előterjesztést készítették – hogy sor került Grósz József és társai letartóztatására.²⁶⁷

Az MDP KV Agitációs és Propaganda Bizottsága 1951. december 21-i ülésén tárgyalta a „*Javaslat a klerikális reakció és vallásos ideológia elleni agitációs és*

²⁶³ MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 80. ö. e. 3.

²⁶⁴ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 155. ö. e. 1-3.

„*Az ÁEH indokolt esetben függessen fel reakciós papokat, esetleg püspököket is.*

Az ÁEH készítsen kimutatást név és számszerint azokról a szerzetes-papokról, akik jelenleg egyházi funkciót végeznek. Meg kell állapítani, hány világi papi állás volt üres a megegyezés idején és csak ezeket lehet betölteni szerzetessel. Háromnál több szerzetes-pap nem lehet egy plébánián.

Az egyházi földek átadását az államnak nem kell kötelezővé tenni. Ehelyett javasolni kell, hogy a földeket ajánlják fel. Az átvétel módját ki kell dolgozni. Az ÁEH a felajánlott földekből befolyó összegeket a katolikus egyház céljaira gyűjtse össze.

Az egyházmegyék határainak módosítását csak kölcsönös megegyezés alapján, a püspöki karral egyetértve az engedékenység szellemében lehet végrehajtani. A javaslat szövegét ebben az értelemben kell megváltoztatni.

A teológiák regionális összevonására tárgyalást kell kezdeni a püspöki karral. Amennyiben a püspöki kar nem egyezik bele, hogy tanév végére 4 teológia maradjon, többet is meg lehet hagyni. A tárgyalás a kölcsönös megértés szellemében folyjon.

A Kormány tudta nélkül Rómából kinevezett vezető püspökök ügyében egyelőre döntés ne történjék.

Az ÁEH püspökségeken és főpapi székhelyeken dolgozó megbízottjai foglalkozzanak az alsópapsággal. Az alsópapság így megszokja, hogy ügyeivel hozzájuk forduljon.

A budapesti és megyei tanácsoknál beállítandó egy-egy egyházügyi előadó, aki a megyei tanácselnöknek és az ÁEH-nak van alárendelve, viszont az ÁEH egyelőre 10 személlyel csökkentse apparátusát.

A katolikus papok megbiztosítás szempontjából az SZTK-hoz tartozzanak.

Gondoskodni kell arról, hogy a megyei békebizottságokba a megye legtekintélyesebb demokratikus papjai kerüljenek. A papi békebizottságok vezetői szeptember folyamán tartsanak országos konferenciát, ahol újra választják az országos papi békebizottságot.

Előkészítéséért felelős Horváth Márton és Kossa István elvtárs.

Titkárság felhívja az ÁEH figyelmét, hogy nyugodtabb, lassúbb tempóban végezze a munkáját.”

²⁶⁵ Uo. 3.

²⁶⁶ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 155. ö. e. 8. „*Az Állami Egyházügyi Hivatallal megteremtettük azt az állami operatív szervet, mely alkalmas a klérus tevékenységének hivatali ellenőrzésére és részben politikai irányítására. A június 28-i törvényerejű rendelet, mely a katolikus papok kinevezését a Kormány hozzájárulásától teszi függővé, továbbá a papok fizetésrendezése a két legdőntőbb fegyvert ragadta ki a püspöki kar kezéből, mellyel régebben anyagilag és fegyelmileg biztosították az alsó-papság függőségét. Ugyanakkor lazult, s átmenetileg valószínűleg meg is szakadt a püspöki kar kapcsolata a Vatikánnal.*”

²⁶⁷ Uo. Grósz József peréről lásd bővebben: Szabó, 2001., Balogh-Szabó, 2002.

propagandamunka megjavítására” című, az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály által készített előterjesztést.²⁶⁸ Ez kifejezetten az MDP agitációs és propaganda munkájára vonatkozott, de az ÁEH munkatársaira is feladat hárult az előterjesztés szerint, melynek értelmében az ÁEH-nak és a megyei szerveknek rendszeresen tájékoztatni kellett az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztályát a klérus tevékenységéről. A javaslat Lakatos Évát az MDP KV Agit. Prop. Osztály munkatársát és Kossa Istvánt az ÁEH elnökét jelölte meg felelősként a feladat végrehajtásáért.²⁶⁹

Az Állami Egyházügyi Hivatal munkáját az 1951–1956 közötti viszonylatban két alkalommal, 1953. május 27-i²⁷⁰ és az 1955. július 11-i²⁷¹ ülésén értékelte az MDP KV Titkársága. Az 1953. május 27-i ülést megelőzően 5 nappal, a május 22-i ülésén az MDP KV Agitációs és Propaganda Bizottsága is tárgyalta az ÁEH munkájáról.²⁷² Az ülésre készített előterjesztés, jelentés nem maradt fenn az Agitációs és Propaganda Bizottság anyagában, de az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály iratai között megtalálható egy 1953. május 16-i keltezésű „*Jelentés az ÁEH munkájáról*” című dokumentum,²⁷³ amiről vélelmezhető, hogy nagyban megegyezik az Agitációs és Propaganda Bizottság ülésén tárgyalta jelentéssel.

Ezek a jelentések mindig az egyházpolitikát, a „klerikális reakció” elleni harc történéseit, eseményeit, a békepapi mozgalom és a hitoktatás helyzetét, az egyes egyházakkal, felekezetekkel való kapcsolatot elemezték, és emellett tértek ki az ÁEH tevékenységére. Az Agit. Prop. Bizottság 1953. május 22-i üléséről fennmaradt 3 oldalas emlékeztető nem nagyon tért ki érdemi részeket tekintve az ÁEH helyzetére, munkájára. Az Agitációs és Propaganda Osztály iratai között fennmaradt, 1953. május 16-ai keltezésű, az ÁEH és az MDP KV Agit. Prop. Osztály által keletkeztetett 6 oldalas „*Jelentés az ÁEH munkájáról*”, és az MDP KV Titkársága által 1953. május 27-én tárgyalta ÁEH és MDP KV Agit. Prop. Osztály által 1953. május 25-én keletkeztetett „*Jelentés az egyházak helyzetéről és az Állami Egyházügyi Hivatal munkájáról*” című jelentés nagyban megegyezik egymással, így ezeket összevonva mutatom be.

²⁶⁸ MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 89. ő. e. 1-12.

²⁶⁹ MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 89. ő. e. 9.

²⁷⁰ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 245. ő. e.

²⁷¹ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 372. ő. e.

²⁷² MNL OL M–KS 276. f. 86. cs. 117. ő. e. 1-3.

²⁷³ MNL OL M–KS 276. f. 89. cs. 276. ő. e. 113-118.

Az ÁEH munkáját két irányban – politikai és adminisztratív vonalon – folytatta. A munka nagyobb része politikai jellegű volt, melyet a Hivatal központja a püspökségeken és a megyei tanácsokon működő megbízottak segítségével végzett. A Hivatal tartotta nyilván az egyházak papjait, biztosította számukra az államsegély utalását, és intézte egyéb ügyeiket.²⁷⁴ A jelentés szerint a vidéki megbízottaknak hetente tartottak országos értekezletet, amelyen összefogó képet kaphattak az egyházpolitikai eseményekről, és instrukciókat a további munkájukra vonatkozóan.²⁷⁵ Ezek a vidéki megbízottak tevékenykedtek az egyes érseki, püspöki székhelyeken, feladatuk nagyon komoly és fontos volt. A megyei megbízottak havonta adtak jelentést elvégzett munkájukról, eseményjelentés volt ezeknek a tájékoztatóknak az elnevezése. Az ÁEH Elnöki iratok 1951-1956 közötti állagban a jellegénél fogva nem maradt fenn ilyen jelentés, de a Megyei tanácsok iratanyagában bőven megtalálható ilyen. A megyei megbízottak munkáját a Hivatal központjából kiküldött munkatársak rendszeresen ellenőrizték.²⁷⁶ Ennek számos nyoma maradt meg az ÁEH Elnöki iratokban, hiszen a Hivatal dolgozói részére adott megbízások, egy-egy megye területére szóló kiküldetések és az egyes határsávba történő belépésre jogosító engedélyek iránti kérelmek bizonyítékai ennek.²⁷⁷ A jelentés szerint a Hivatal jelentős tekintélyt vívott ki a különböző egyházak vezetői, a lelkeszkedő papság körében, ugyancsak elmondták ezt a vidéki megbízottak esetében is. Ennek talán ellentmond Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök Önéletrajz című írása, ahol az egyes vidéki megbízottak munkáját és személyét jellemzi.²⁷⁸

A jelentés szerint a Hivatal munkatársainak politikai és szakmai színvonala nem volt kielégítő. A Hivatal bevezette a kötelező szakmai oktatást, minden évben egy-két hetes képzést biztosítottak a dolgozóknak, de ezekkel sem sikerült a hiányosságokat pótolni. Az 1952-es év során több politikai munkatársat cseréltek le, mert nem feleltek meg a követelményeknek. A személyzeti hiány és a nem megfelelő munkatársak problematikája végigkísérte a Hivatal első éveinek a történetét.²⁷⁹

Az ÁEH megalakulása után két évvel volt az első komolyabb értékelés a Párt részéről a Hivatal munkáját tekintve, majd újabb két évvel később. 1955. július 11-ei ülésén

²⁷⁴ MNL OL M-KS 276. f. 89. cs. 276. ö. e. 117.; MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 245. ö. e. 81.

²⁷⁵ MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 245. ö. e. 81.

²⁷⁶ MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 245. ö. e. 81.

²⁷⁷ MNL OL XIX-A-21-a 145/1952. (2. d.) Megbízólevelek az ÁEH megbízottjai részére. 156/1952. Állandó határsávba való belépésre jogosító engedély kérése. 180/1953. (3. d.) Egyházakkal kapcsolatos feladatok. Határsáv átlépő igazolványok átvétele.

²⁷⁸ Shvoy, 2002.

²⁷⁹ MNL OL M-KS 276. f. 89. cs. 276. ö. e. 118.; MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 245. ö. e. 81-82.

értékelte az MDP KV Titkársága az addig elvégzett munkát. Ez az értékelés egy sokkal átfogóbb, terjedelmesebb anyag lett, pontosabban a titkársági vita, a fennmaradt észrevételek, gondolatok mutatják a Hivatal helyzetének komolyságát, illetve az, hogy a Nagy Imre leváltásával, félreállításával előállt helyzet, Nagy Imre korábbi tevékenységének értékelése is megtalálható a vita jegyzőkönyvében, illetve a jelentésben. A vita során felmerült, hogy az ÁEH tartozzon az MDP Adminisztratív Osztályához, azonban ezt a Titkárság elvetette, és továbbra is az Agitációs és Propaganda Osztályhoz tartozott.²⁸⁰ A vita során számos probléma felmerült, a templomok állapota, a szerzetesek helyzete, az MDP KV 1955. márciusi Határozatának fogadtatása és betartása. A vita során Rákosi Mátyás részéről elhangzott, hogy az ÁEH nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.²⁸¹ A Hivatal munkájával kapcsolatban megállapította Rákosi, hogy nem dolgoznak eléggé szorosan együtt a pártszervekkel erre sokkal jobban oda kell figyelni, és a pártszervek kívánságait, még az adminisztratív jellegűeket is végre kell hajtania a Hivatalnak. Felhívta Rákosi az Egyházügyi Hivatal figyelmét, hogy az eddigieknél keményebben lépjenek fel azon egyházi személyekkel szemben, akik ellenséges tevékenységet fejtenek ki. Az ülést követően az MDP KV részéről született egy *„Határozat az Állami Egyházügyi Hivatal munkájának megjavítására és az egyház reakciós tevékenységének visszaszorítására”*.²⁸² Az Állami Egyházügyi Hivatal felügyeletét, ellenőrzését, a napi munkakapcsolatot az MDP részéről, az Agitációs és Propaganda Osztály vezetője, Horváth Márton és munkatársa, Lakatos Éva irányította. Az egyházpolitikát a Párt irányította, az ÁEH adminisztratív szerv volt, de mindenben segítette az MDP egyházpolitikáját.

4.3 Az ÁEH működése 1951–1956 között

4.3.1 Az ÁEH szervezete és létszáma

A Párt döntése értelmében az ÁEH első elnöke Kossa István lett, aki 1952. január 5-éig töltötte be az elnöki pozíciót, ekkor Horváth János követte őt, aki korábban elnökhelyettes volt. 1951. május 21-én kelt előterjesztésében a Hivatal felépítésére és

²⁸⁰ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 372. ö. e.

²⁸¹ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 372. ö. e.

²⁸² MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 372. ö. e.

létszámára tett javaslatot. A létező három osztály – Elvi ügyek osztálya, Gazdasági ügyek osztálya és Személyzeti ügyek osztálya – mellé újabb két csoport, az Igazgatási és az Ellenőrzési csoport létrehozását javasolta. Az előterjesztés kitért az egyes osztályok tevékenységének bemutatására és az ott dolgozó munkatársak létszámára.²⁸³

Már a Hivatal felállítását követően két nappal fontos előterjesztést fogalmazott meg Kossa István elnök, hiszen a Rákosi Mátyás számára készült 1951. április 24-i tervezet még három osztályt javasolt, ezzel szemben egy hónap múlva jelenetős strukturális és létszámváltozást kért az ÁEH elnöke. Ez a struktúra és létszámelosztás 1951. szeptember végére módosult, akkor a következőképpen nézett ki az ÁEH felépítése: legfelső szinten állt az elnökség, amely a Hivatal vezetőjéből, helyetteséből, az elnökségi titkárból, valamint egy adminisztrátorból állt. Az elnökség alárendeltségében dolgozott az ellenőrzési csoport 5 fővel, a személyzeti osztály 5 fővel, az egyházpolitikai osztály 17 fővel, a könyvelési csoport 9 fővel, az ügyviteli csoport 13 fővel és a vidéki megbízottak 14 fővel.²⁸⁴ Ez a 67 fős létszám irányította és ellenőrizte az egyházak működését. A megyei tanácsokon dolgozó egyházügyi előadók a megyei tanácstól kapták a fizetésüket, de helyileg az ÁEH központi szervezetéhez tartoztak, a püspökségeken dolgozó egyházügyi megbízottak a Hivataltól kapták fizetésüket, de nem a Központban, hanem az egyes egyházkormányzati központokban dolgoztak.

²⁸³ MNL OL M–KS 276. f. 65. cs. 354. ö. e. 37-37/a. *Előterjesztés az Állami Egyházügyi Hivatal felépítésére és létszámára vonatkozóan*, Budapest, 1951. május 21.

„Az Elvi osztály feladata az egyház-politikai kérdések kidolgozása, javaslat készítés. Ehez az osztályhoz tartozna a jogi csoport is. Az osztály összlétszáma 17 fő.

A Gazdasági osztály az egyháznak az állam részéről nyújtandó anyagi támogatások adminisztrálásával, lebonyolításával foglalkozna. Az osztály összlétszáma 16 fő.

A Személyzeti osztály nemcsak a Hivatal személyzeti ügyeivel foglalkozna, hanem nyilvántartást vezetne azokról az egyházi személyekről is, akikkel az együttműködés lehetősége látszik. Az osztály összlétszáma 4 fő.

Az Igazgatási csoport a Hivatal belső gazdasági és adminisztrációs ügyeit intézi. A csoport összlétszáma 16 fő.

Az Ellenőrzési csoport, melyet a fennálló Kormányrendelet szerint minden önálló hivatalnak meg kell szervezni, tekintettel a Hivatal kis létszámára, összesen csak egy előadóból állana.

Az ide beosztandó előadó egyuttal kezelné a bizalmas irattárat is.

A Hivatal összlétszámát egyelőre 58 főben kellene megállapítani, amely viszonylag azért magas, mert a Gazdasági osztály és általában a gazdasági kérdések igen nagy létszámot kötnek le.

A fent megjelölt létszámba beletartozik az elnök, elnökhelyettes, titkár és egy gépiró is.

A személyi összetételre javaslom, hogy egyelőre minden változtatás nélkül vegyük át a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Vallásügyi Osztályát és a Minisztérium könyveléséből az egyházi gazdasági ügyek részlegét.

Az átvett személyek felülvizsgálata - elsősorban a bizalmasabb és felelősegteljesebb beosztásokban - folyamatosan megtörténne és amennyiben szükséges, személyi cserét fokozatosan kellene végrehajtani.

A fenti intézkedés szükséges azért, hogy a folyamatos ügyintézésben zavar ne keletkezzen.”

²⁸⁴ MNL OL XIX–A–21–b 1. doboz 2. tétel.

4.3.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai 1951–1956 között

4.3.2.1 *A Hivatal munkatársainak létszáma*

A munkatársak körének személyi összetétele szempontjából nem tekinthető különleges intézménynek az Állami Egyházügyi Hivatal, hiszen számos közintézmény, hivatal, minisztérium személyi állománya épült fel hasonlóan. Abban azonban mégis sajátságos, hogy egy újonnan létrejött intézmény volt, hivatali előzmények nélkül. Így itt számos intézménnyel, minisztériummal ellentétben nem a korábbi időszak, vagy korábbi vezető által felvett munkatársakkal kellett együtt dolgozni, hanem az 1951-es alakuláskor „megbízható” emberek kerülhettek kulcspozícióba.

Az apparátusba, vezető posztokra bekerült alacsony képzettségű, vagy nem a megfelelő képesítéssel bíró káderek erős ellenszenvet váltottak ki a náluk képzettebb, tanultabb munkatársak között.²⁸⁵ Az '50-es évek sajátossága, hogy hentesből, bányászból, vízvezeték szerelőből, kőművesből, szerszámkészítőből, repülőgép szerelőből lettek politikai munkatársak az Állami Egyházügyi Hivatalban, akiknek fel kellett venni a „harcot”, és meg kellett volna találni a hangot az egyházi vezetőkkel, főpapokkal, püspökökkel, papokkal.

Az értelmiségi pályán, a pozíciók betöltésénél nem a szakismeret, nyelvtudás, hanem a politikai megbízhatóság, pártelkötelezettség vált a legfontosabb szemponttá. Ahogy a társadalomban növekedett a munkás- és paraszti családból kikerülő új „káderértelmiségiek” száma és aránya,²⁸⁶ ugyanúgy megfigyelhető ez az Állami Egyházügyi Hivatalban is, sőt, túlnyomórészt ilyen származású munkatársak kerültek a Hivatal állományába. Egy ilyen munkahely felemelkedést, előrelépést, társadalmi mobilitást jelentett.

1950 után „a közigazgatás frontján harcoló” kádereknek tekintették a közigazgatásban dolgozókat, akik elsőrendű feladata a központi utasítások maradéktalan végrehajtása volt.²⁸⁷

²⁸⁵ Valuch, 2001. 149.

²⁸⁶ Valuch, 2001. 153.

²⁸⁷ Valuch, 2001. 155.

Az Állami Egyházügyi Hivatal, mint a Minisztertanács felügyelete alá rendelt állami szerv az államigazgatás vezető, csúcsszervei közé tartozott, így az ott dolgozók a tisztviselői-ügyintézői kar felső rétegéhez tartoztak. Ugyan országos szinten a nők aránya a tisztviselői pályákon nőtt, az ÁEH-ban politikai munkatársi munkakört nők egyáltalán nem töltöttek be, vezető tisztségben, osztályvezetői rangban is csak a 60-as évek közepétől jelentek meg.

Az ÁEH vezetői, munkatársai törekedtek arra, hogy a Hivatal dolgozói tovább képezzék magukat, vagy elfogadható iskolai végzettséget szerezzenek esti tagozaton, ha ennek nem voltak birtokában.

Az Állami Egyházügyi Hivatal 1951. májusi megalakulását követően gyorsan kialakult a szervezeti és személyi állománya. Az 1951. július 25-én keletkezett az ÁEH-ban dolgozó munkatársak részére történő személyi kifizetésekről szóló kimutatás tanúsága szerint ekkor 34 személy dolgozott a központban, 16 személy vidéki beosztásban. A központban 24 fő politikai részleghez, 10 fő a könyvelési részleghez tartozott. A Hivatal munkatársainak létszáma emelkedett. 1951. augusztus 1-jén készült kimutatás szerint, 57 álláshely volt, ebből 48 betöltve, 9 üres.²⁸⁸

Az ÁEH működésének első pár hónapjában több terv, elképzelés mutatkozott a Hivatal szervezeti, strukturális felépítésére. A változatokat, a megvalósult szervezeti formát a 2. táblázatban mutatom be, ebben a leírásban a szervezeti elnevezést és a létszámváltozást láthatjuk. Emellett egy több helyen már publikált, 1951. szeptemberi szervezeti struktúrát és egy eddig kevésbé ismert és bemutatott, 1951. májusi, amelyek a Hivatal szerkezetét, az egyes osztályok, csoportok felépítését mutatja be.

1951. május (Tervezet)		1951. július		1951. szeptember	
Szervezeti egység	fő	Szervezeti egység	fő	Szervezeti egység	fő
Elnökség	4 ²⁸⁹	Központi politikai részleg	23	Elnökség	4
Személyzeti osztály	4			Személyzeti csoport	5
Ellenőrzési csoport	1			Ellenőrzési csoport	5
Egyházi elvi osztály	17			Egyházpolitikai	17

²⁸⁸ MNL OL XIX-A-21-a 138/1951. (1. d.)

²⁸⁹ Hivatal vezetője (Kossa István), helyettese (Horváth János), az elnökségi titkár (Miklós Dénes), valamint egy adminisztrátor.

				osztály	
Igazgatási csoport	16			Ügyviteli csoport	13
Egyházi gazdasági ügyek osztálya	16	Központi könyvelés	10	Könyvelési csoport	9
		Vidéki politikai részleg	14	Vidéki megbízottak	14
Összesen	58 ²⁹⁰	Összesen	47 ²⁹¹	Összesen	67 ²⁹²

2. Táblázat – Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítésének és létszámának változása 1951.

Az ÁEH vezetése örökölte a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Egyházügyi osztályának munkatársait, így elég sok számviteli területen tevékenykedő személyt kellett foglalkoztatni, valamint helyet kellett biztosítani, be kellett építeni a Hivatal struktúrájába azt a 14 püspöki székhelyen tevékenykedő megbízottat, akik 1951 augusztusától-szeptemberétől tevékenykedtek. A 3. táblázat mutatja az 1951. augusztus 15-i és az 1952-es állapotot. Látható, hogy miként próbált létszám és munkakör tekintetében alkalmazkodni a Hivatal a felmerülő egyházpolitikai feladatokhoz.

	1951		1952
Szervezeti egység	fő	Szervezeti egység	fő
Hivatalvezető	1	Hivatalvezető	1
Hivatalvezető helyettes	1	Hivatalvezető helyettes	1
Összevont osztályvezető	1	Összevont osztályvezető	1
Osztályvezető	1	Osztályvezető	1
Osztályvezető helyettes	2	Osztályvezető helyettes	2
főelőadó	5	főelőadó	14
előadó	13	előadó	24
segédelőadó	2		
Ügyintézői munkakör	26	Ügyintézői munkakör	44

²⁹⁰ MNL OL M–KS 276. f. 65. cs. 354. ö. e. 37-37/a. *Előterjesztés az Állami Egyházügyi Hivatal felépítésére és létszámára vonatkozóan*, Budapest, 1951. május 21.

²⁹¹ MNL OL XIX–A–21–a 138/1951/Eln (1. d.) *Az ÁEH alkalmazottainak létszáma, illetmény ügye. 1951. július 25.*

²⁹² MNL OL XIX–A–21–b II. csomó (1. d.) *Az ÁEH létszámkimutatása, szervezeti beosztása 1951. szeptember*

Könyvelés vezetője	–	Könyvelés vezetője	1
Könyvelés vezetőjének helyettese	–	Könyvelés vezetőjének helyettese	1
Könyvelési csoportvezető	2		
Főkönyvelő	4	Főkönyvelő	3
Könyvelő	2	Könyvelő	5
Segédkönyvelő	6		
Számviteli munkakör	14	Számviteli munkakör	10
Pénztáros	1		
		Gondnok	1
Gazdálkodási és nyilvántartási munkakör	1	Gazdálkodási és nyilvántartási munkakör	1
Irodakezelő	1		
Gyors- és gépirónő	2	Gyors- és gépirónő	5
Kezelési munkakör	3	Kezelési munkakör	5
Hivatalsegéd különleges képzettséggel	1	Hivatalsegéd különleges képzettséggel	1
Hivatalsegéd	2	Hivatalsegéd	2
Gépjárművezető	3	Gépjárművezető	4
Kezelési és egyéb munkakör	6	Kezelési és egyéb munkakör	7
Összesen	50 ²⁹³	Összesen	67 ²⁹⁴

²⁹³ MNL OL XIX–A–21–b II. csomó (1. d.) *Az ÁEH létszámkimutatása. 1951. augusztus 15.*

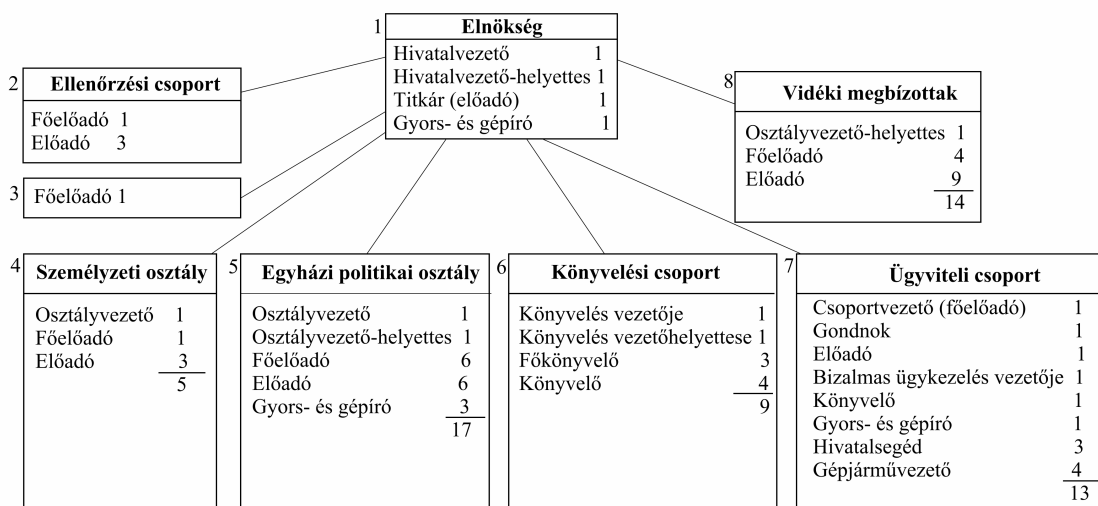
²⁹⁴ MNL OL XIX–A–21–b II. csomó (1. d.) *Az ÁEH létszámkimutatása - tervezet. 1952.*

3. Táblázat – Az Állami Egyházügyi Hivatal létszámkimutatása 1951–1952.

<div>Személyzeti csoport</div> <div>1 osztályvezető 1 előadó 1 gépiró</div>			<div>Elnökség</div> <div>1 elnök 1 elnökhelyettes 1 előadó (titkár) 1 gyors- és gépiró</div>			<div>Ellenőrzés</div> <div>1 előadó</div>											
<div>Egyházi elvi osztály</div> <div>1 osztályvezető 1 osztályvezető-helyettes 1 gépiró</div>						<div>Egyházi gazdasági ügyek osztálya</div> <div>1 könyvelési főcsoportvezető 2 könyvelési csoportvezető 3 főkönyvelő 8 könyvelő 2 segédkönyvelő</div>						<div>Igazgatási csoport</div> <div>1 csoportvezető 2 könyvelő 1 pénztáros 1 gépiró 1 előadó 2 kezelő 4 hivatalsegéd 2 takarító 2 gépkocsivezető</div>					
<div>Költségvetési és dologi csoport</div> <div>1 főelőadó 1 előadó 1 s. előadó 1 gépiró</div>			<div>Egyházi személyi ügyek csoportja</div> <div>4 főelőadó 2 előadó 1 tiszteletdíjas 1 gépiró</div>			<div>Jogi csoport</div> <div>1 főelőadó 1 előadó</div>											

Elnökség	4
Személyzeti csoport	3+1
Ellenőrzési csoport	1
Egyházi elvi osztály	17
Egyházi gazdasági osztály	16
Igazgatási csoport	16
Összesen	57+1

1. ábra – Előterjesztés az Állami Egyházügyi Hivatal felépítésére és létszámára vonatkozóan, Budapest, 1951. május 21.

- 1 = 4
- 2 = 4
- 3 = 1
- 4 = 5
- 5 = 17
- 6 = 9
- 7 = 13
- 8 = 14

2. ábra – Az ÁEH létszámkimutatása, szervezeti beosztása 1951. szeptember

4.3.3 Az Állami Egyházügyi Hivatal gazdálkodása, anyagi helyzete

A Hivatal felállítása egy kész, eldöntött tény volt. A fennmaradt iratok azonban arról tanúskodnak, hogy bár a Párt felső vezetése előbbre hozta a Hivatal felállítását a tervezettnél, ennek szakmai, anyagi és emberi előkészítése nem volt megfelelő. Megmutatkozik ez abban, hogy az elején teljes egészében átvették a VKM vallásügyi osztályát, és később került sor egyes dolgozók lecserélésére. Nem volt rendezve a Hivatalban dolgozó, korábban különböző megyei, vagy központi pártvonalon tevékenykedő munkatársak bérezése, így szükséges volt a Hivatal különböző beosztottainak bérkorrekciójára, ami hosszas tárgyalás és egyeztetés után valósult meg Gerő Ernő államminiszterrel, a Népgazdasági Tanács elnökével történt egyeztetés után.²⁹⁵ Számos alkalommal kellett a Hivatalnak póthitelhez folyamodnia, az anyagi forrásokat át kellett csoportosítani, hogy a kitűzött feladatoknak meg tudjanak felelni. Mind a Hivatal épületi elhelyezése, mind a dolgozók lakásproblémájának megoldása, mind a bérezés kérdésköre jól tükrözi az '50-es évek helyzetét, hangulatát. Egy teljhatalmú, egyházi ügyekben mindenképp fölött álló hivatalt kívántak létrehozni, azonban ennek megvalósítása, anyagi helyzete nem teljesen igazodott ehhez.

Az ÁEH gazdálkodásáról, anyagi helyzetéről, működéséről, – amivel kapcsolatban a Minisztertanács Titkársága részéről 1955. november 15-21. között egy vizsgálatot folytattak le – egy terjedelmesebb jelentés maradt fenn az Elnöki iratok 1951-56 közötti időszakra vonatkozó Elnöki iratok között.²⁹⁶ E jelentésben apróbb hibákat, pontatlanságokat, nem helyes költségelszámolásokat állapított meg a revizor, de különösebben nagy hibákról nem szól a jelentés. Amit komoly hibaként, problémaként fogalmazott meg, az arra vonatkozott, hogy a Hivatal a dolgozók létszámához képest túl nagy alapterületű székhelyen tevékenykedett, és ezt a jelentés az országos viszonyokhoz képest nagyobb területi igénybevételt kifogásolta.

²⁹⁵ MNL OL XIX-A-21-a 138/1951/Eln. (1. d.)

²⁹⁶ MNL OL XIX-A-21-a 220/1955 (5. d.) Hibajegyzék az ÁEH 1955. november 15-től november 21-ig megtartott éves dokumentális vizsgálat megállapításairól.

4.3.3.1 A Hivatalban dolgozók fizetése

Az ÁEH elnöke, Kossa István 1951. július 19-én engedélyt kért a Pénzügyminisztériumtól, miután Olt Károly pénzügyminiszterrel telefonon egyeztetett, hogy illetményt kiegészítő személyi pótlékot folyósíthasson egyes ÁEH dolgozóknak.²⁹⁷ Kezdetektől látható, hogy az újonnan felállított Hivatalba került dolgozók munkájának jelentőségét magas fizetéssel kívánták elismerni, ezért Kossa István rendszeresen egyeztetett Olt Károly pénzügyminiszterrel és a minisztériummal, valamint Gerő Ernő államminiszterrel. Párhuzamosan folyt a szervezeti struktúra kialakítása, a megfelelő emberek felvétele, betanítása és a fizetési, anyagi gondok orvoslása. A 4. táblázat az egyes munkakörökben dolgozók jövedelmi viszonyait mutatja be 1951-52-ben.

	Havi munkabér (Ft) 1951 ²⁹⁸	Havi munkabér + Személyi pótlék (Ft) 1951 ²⁹⁹	Létszám	Havi munkabér (Ft) 1952 (igény)	Létszám
Munkakör					
Hivatalvezető	2.900	3.200 + 650	1	2.900	1
Hivatalvezető- helyettes	2.720	2.720	1	2.720	1
Összevont osztályvezető	2.500	2.500 + 100	1	2.500	1
Osztályvezető	2.050	2.040 + 473	1	2.050	1

²⁹⁷ Indoklásul a következőket hozta fel Kossa István: „Az Állami Egyháziügyi Hivatal jó politikai munkájának biztosítása érdekében a Pártközponttól, vidéki pártszervektől, minisztériumoktól és más országos főhatóságoktól előzően vezető állásokban volt elvtársakat kellett átvennem, a Hivatal közigazgatási munkaköri - lényegesen alacsonyabb - bérkategóriáiba alapfizetés szempontjából csak lényeges illetménycsökkenéssel járna.” MNL OL XIX-A-21-a 12/1951. (1. d.)

²⁹⁸ MNL OL XIX-A-21-b (1. d.) Az ÁEH dolgozóinak 1951. évi fizetési kimutatása, közli Szabó 2000. 57.

²⁹⁹ MNL OL XIX-A-21-a 12/1951/Eln. (1. d.) Kimutatás a fizetendő személyi pótlékokról, 1951. július 19.

Osztályvezető -helyettes	1.840		2	1.840	2
Főelőadó	1.500	1.500 + 1.220	5	1.500	14
Előadó	1.160	1.160 + 440	13	1.160	24
Könyvelés vezetője				1.500	1
Könyvelés vezetőjének helyettese				1.500	1
Főkönyvelő	1.020	1.020	4	1.020	3
Könyvelő	810	720 + 161	2	810	5
Gyors- és gépirónő	710	710 + 130	2	710	5
Hivatalsegéd		640	2	560	2
Hivatalsegéd különleges képzettséggel			1	610	1
Gépjármű- vezető	710	1.200	3	1.200 1.000 640	1 2 1
Gondnok				800	1
Átlag alapbér	1.266			1.200	

4. Táblázat – Állami Egyháziügyi Hivatal egyes munkaköreiben dolgozók fizetése.

4.3.4 Pártélet

Egy 1951. június 4-én kelt feljegyzés szerint Kossa István, az ÁEH elnöke beszámolt Köböl Józsefnének, az MDP V. kerületi Bizottság tagjának az ÁEH-ban szervezendő pártélet helyzetéről. A Hivatal munkájának segítéséhez, a szervezett pártélet és pártmunka biztosításához volt szükség az önálló alapszervezet megalakítására, így engedélyt kért az önálló pártszervezet megalakítására. A kérelemből megtudjuk, hogy 1951. június 4-én 35 fő dolgozott a Hivatalban, ebből 15 volt párttag, 3 tagjelölt. A

pártügyek irányításával Veres Pált bízták meg.³⁰⁰ Egy hónappal később, egy 1951. július 7-én kelt átirat szerint már az MDP II. kerületi Bizottságához fordult Kossa István a pártszervezet megalakítása ügyében. Ekkor már 39 fő volt a Hivatal dolgozóinak száma, ebből 20 fő volt párttag és 2 fő a tagjelölt. A javaslat szerint Veres Pált javasolta az alapszervezet titkárának, Kruzsák Bélát és Horváth Endrét vezetőségi tagnak.³⁰¹

1951. október 11-én Kruzsák Béla, az ÁEH párttitkára javaslatot készített Budapest II. kerület Pártbizottság Káder Osztálya számára, mivel Dögei elvtársnő kérést intézett a kerület intézményi párttitkáraihoz, hogy a legjobb népnevelők neveit küldjék be káderezésre, és tegyenek javaslatot a legjobb népnevelők és kölcsönjegyzők pártiskolába történő küldésére. Ezen felszólítás értelmében 4 munkatársat emelt ki Kruzsák Béla párttitkár, akik a leginkább kiemelkedtek az ÁEH párttagjai közül a kölcsönjegyzésben és a népnevelésben.³⁰²

4.3.5 A Hivatal székhelye

Az Állami Egyházügyi Hivatal megalakulása után a Szalay utca 10-14. szám alatti épület egy részében kapott elhelyezést. Ez az elhelyezés átmeneti volt, hiszen a Hivatal felállításakor egyértelművé tették, hogy reprezentatív jellegű elhelyezés szükséges. Ez az elképzelés 1951. június 16-ával meg is valósult, hiszen a II. kerület Pasaréti út 59. szám alá költözött a Hivatal. Az ÁEH székházát az ÁVH bocsátotta rendelkezésre.³⁰³ Az ingatlan Szakasits Árpád és neje, Grosz Emma tulajdona volt.³⁰⁴ A szomszédos Pasaréti út 57. szám alatti épületet is megkapta az ÁVH-tól a Hivatal, úgy, hogy az ott lakó Dr. Berecz Sándor ügyvéd tulajdonában lévő 3 szoba és mellékhelyiségekből álló

³⁰⁰ MNL OL XIX-A-21-a 18/1951/Eln. (1. d.)

³⁰¹ MNL OL XIX-A-21-a 18/1951/Eln. (1. d.)

³⁰² MNL OL XIX-A-21-a 298/1951/Eln. (1. d.)

„Tujner Ferenc elvtárs az erejéhez mérten a legrövidebben jegyzett, a teljes havi fizetését. Tujner elvtársnak nincs lakása, bútora, ágyneműje. A legrosszabb gazdasági körülmények között él és mégis 1.000. Ft-os fizetése mellett egész havi bérét jegyezte. Tujner elvtárs a népnevelésben is egyike a legjobb volt. Tujner elvtársat 1 hónapos pártiskolára javasoljuk.

Mató Lászlóné a népnevelésben is és a jegyzésben is becsületesen kivette a részét. Ő egyike volt azoknak, akik a legtöbbször vettek részt a kölcsönjegyzés folyamán a népnevelő munkában. Javasoljuk Matónét a káderosztálynál káderezésre.

Katona Lajos azok közé tartozik, akik a kölcsönjegyzésben a legtöbbször voltak kint népnevelő munkán. Így Katona elvtársat is javasoljuk káderezésre.

Győri Vilmos elvtárs szintén azok közé tartozik, akik a legtöbbször voltak kint a kölcsönjegyzésben népnevelő munkán. A kölcsönjegyzésben személyesen is derekasan vette ki részét, ezért őt is javasoljuk káderezésre, ha lehetséges Tujner elvtárs a pártiskola elvégzése után őt is 3 hónapos pártiskolára javasoljuk.”

³⁰³ MNL OL XIX-A-21-a 211/1951/Eln. (1. d.)

³⁰⁴ MNL OL XIX-A-21-a 54/1952/Eln. (2. d.)

lakásért cserébe a Sztálin (ma Andrássy) út 84. szám alatt cserelakást bocsátottak rendelkezésére.³⁰⁵

Az Állami Egyházügyi Hivatal megalakulása, létrejötte, 1951–1956 közötti működése jól tükrözi azt az időszakot, melyet az MDP egyeduralkodóvá tette. Számos problémával – anyagi nehézségekkel, a megfelelő szakemberek hiányával, a Hivatalban dolgozó munkatársak megbecsülésével, fizetésük és képzésük javításával – kellett megküzdeni, és azért kellett tenni, hogy a Párt által megfogalmazott egyházpolitikai irányelveknek megfeleljenek, és a „klerikális” reakció elleni harcban olyan munkatársakkal tudjanak fellépni, amelyet a Párt elvárt, olyan színvonalon, hogy legyen esélyük az egyházak, különösen a katolikus egyház megalkuvást nem akaró személyeivel szembeni fellépésre.

4.4 Az Állami Egyházügyi Hivatal működése 1956–1959 között

4.4.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetése, átalakítása 1956-ban

Az 1956 előtti időszakban, különösen az '56-os forradalom alatt és után elég negatívan ítélték meg az Állami Egyházügyi Hivatal működését. Az ÁEH 1951–1956 közötti személyi és káder problémái, szakmai hibái, de sokkal inkább a munkatársak 56-os forradalom alatti megnyilvánulásai – „parancsra cselekedtem” nyilatkozatai –, a korábbi tettektől való elhatárolódása olyan helyzetbe hozta a Hivatalt, hogy az amúgy sem túl jó híre még tovább romlott.

1956 végén a rossz gazdasági helyzetre hivatkozva az állami szervek körében átszervezésekre, összevonásokra került sor, ami az egyházügyi közigazgatást is érintette.³⁰⁶ A művelődési és oktatási felső szintű irányításban jelentős változást hozott az 1956. évi 33. számú törvényerejű rendelet, amely az Oktatásügyi Minisztériumot és a Népművelési Minisztériumot Művelődésügyi Minisztériummá vonta össze. Az új

³⁰⁵ MNL OL XIX–A–21–a 211/1951/Eln. (1. d.)

³⁰⁶ Köbel, 2005. 71.

minisztérium 1957. január 1-én Kónya Albert kormánybiztos vezetésével kezdte meg a működést. 1957. március 1-től Kállai Gyula vezette a minisztériumot.

Az 1956. évi 33. törvényerejű rendelet az egyes minisztériumok összevonásáról 3. §. értelmében az 1951. évi I. törvénnyel alapított Állami Egyházügyi Hivatal 1956. december hó 31. napjával megszűnt. Feladatkörét a Művelődési Minisztérium vette át, a rendelkezés hatálybalépését követően, mint a Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala működött 1959-ig.³⁰⁷ Ebben az időszakban a minisztérium szervezete nagyon heterogén volt, több mint 30 szervezeti egységre tagolódott.

A Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala ügykörét a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az 1956. évi 33. számú törvényerejű rendelet 2. §-ában foglalt felhatalmazás alapján az alábbiak szerint határozta meg: „Az állam és az egyházak közötti egyezményekből folyó jogok és kötelességek gyakorlását, az egyházi kinevezésekhez és egyházak külföldi kapcsolatainak koordinálását, az egyházakkal kapcsolatos pénzügyi kötelezettségek teljesítését a „Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala”, mint a minisztérium főosztálya látja el.”³⁰⁸

A minisztérium felső vezetése 1957-ben a következő volt:

- Kállai Gyula miniszter
- Szigeti József a miniszter első helyettese
- Jóború Magda oktatási miniszterhelyettes
- Aczél György művészeti miniszterhelyettes
- Mihályfi Ernő népművelési miniszterhelyettes

A minisztérium a következő nagy részlegekre bomlott:

Funkcionális részlegek

- Minisztériumi Titkárság
- Személyzeti Osztály
- Tanácsigazgatási Főosztály
- Gazdasági Hivatal
- Tervgazdálkodási Főosztály

Oktatásügyi részlegek

³⁰⁷ Magyar Közlöny, 1956. december 29.

³⁰⁸ Magyar Közlöny 1957. évi 47. szám, 1957. április 25., valamint Művelődésügyi Közlöny I. évfolyam 4. szám, 1957. május 1. 52-53. (1045/1957.IV.25. Mt.sz. határozat a Művelődésügyi Minisztérium ügyköréről.)

- Általános iskolai Főosztály
- Gyógypedagógiai Osztály
- Óvodai Osztály
- Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztály
- Középiskolai Főosztály
- Technikumi Osztály
- Tanító- és Óvónőképző Osztály
- Felsőoktatási Főosztály
- Kollégiumi Osztály
- Folyóiratszerkesztőség

Művészeti részlegek

- Kiadói Főigazgatóság
- Filmfőigazgatóság
- Zenei Osztály
- Színházi Osztály
- Képzőművészeti Osztály
- Művészetoktatási Csoport

Népművelési részlegek

- Múzeumi Osztály
- Levéltári Osztály
- Közművelődési Főosztály
- Művészeti Személyzeti Osztály

Egyházügyi Hivatal

Kultúrkapcsolatok Intézete

Magyar Testnevelési és Sporthivatal

Az ÁEH önállósága megszűnt, beolvadt a Művelődésügyi Minisztérium szervezetébe, hivatalos elnevezése Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala lett. Az elnevezés és a fent bemutatott struktúra is mutatja a helyzet kettősségét, a Hivatal helyzetének problémáját. A Minisztérium szervezetében, a művelődésügyi miniszter irányítása alatt működve, ugyanakkor a minisztérium főosztályaitól eltérő önállósággal működött. Az Egyházügyi Hivatal felügyeletét először közvetlenül a miniszter látta el, majd 1958. október 1-től Ilku Pál miniszterhelyettes végezte az ellenőrzést az ÁEH

működése felett.³⁰⁹ Az Egyházügyi Hivatal vezetője 1956 után továbbra is Horváth János volt.

Az Egyházügyi Hivatal elnevezés is mutatta, hogy nem a Minisztérium egy osztályáról, vagy főosztályáról volt szó, hanem egy Hivatalról. A vezető személyében nem következett be változás, ahogy nem született új szervezeti és működési szabályzat sem, ami a Hivatal működését, tevékenységét szabályozta volna.

Ugyanakkor nemcsak a közigazgatási struktúrában elfoglalt helyében, hanem a Hivatal belső, szervezeti felépítésben is jelentős változások történtek. 1957 januárjában a hivatal dolgozói létszáma 25 főre csökkent, ami az alapítási 53 főhöz képest 47%-os létszámcsökkenést jelentett, ugyanakkor az 1956-os forradalmat követő helyreállítás, a kialakult helyzet rendezése, az egyházak „megregulázása” nem kevesebb, hanem több hivatali munkatársat igényelt volna.

A Hivatalt továbbra is az elnök vezette, de őt nem a miniszterelnök, hanem a művelődésügyi miniszter nevezte ki. Az elnök alárendeltségében működött a Titkárság, ahol 1 előadó, 1 gépíró és 1 hivatalsegéd dolgozott, a Pénzügyi osztály, melynek élén 1 vezető állt és a Pénzügyi osztály három részre tagolódott, az Illetmény csoportra, ahol 1 főelőadó és 5 előadó, a Költségvetési és könyvelési csoportra, ahol 1 főelőadó és 1 technikai munkatárs és a Helyreállítási Alapra, ahol 1 főelőadó dolgozott. Az elnökhelyettes irányításával működött az Elvi és politikai osztály, ami két részre oszlott, a Katolikus csoport 4 főelőadóból, a Protestáns csoport 3 főelőadóból állt, akik a megyei egyházügyi előadókat irányították. Ugyancsak az elnökhelyettes felügyelte a propaganda ügyintéző és az igazgatási ügyintéző munkáját.³¹⁰

Az ÁEH 1956–1959 közötti időszakában önálló iratkezeléssel zajlott az ügyek intézése, nem a Művelődési Minisztérium rendjét követték, és nem is került a minisztérium irattárába az ÁEH iratanyaga, hanem amikor 1959-ben újra önálló lett a hivatal, akkor mindent vittek magukkal. Azonban ez a közel három év sok nehézséget, problémát hozott a hivatal működésében.

³⁰⁹ 1958. szeptember 23-án megtartott miniszterhelyettesi értekezlet. A miniszterhelyettesi értekezlet ekkor tárgyalta a minisztérium átszervezésével kapcsolatos kérdéseket és ekkor hoztak határozatot arról is, hogy az egyes szervezeti egységek felügyeletét melyik felső vezető lássa el.

³¹⁰ MNL OL XIX–A–21–d 0058-3/1958.

Az ÁEH szuvenaritásának hiánya azt eredményezte, hogy 1957 januárja és májusa között a BM II/3-C. Alosztály³¹¹, 1957 és 1962 között a BM II/5-C Alosztálya³¹², 1962-1966 között a BM III/III-2. Osztály³¹³, 1966 után a BM III/III-1. Osztály³¹⁴ volt az a szerv, amely az MSZMP egyházakkal kapcsolatos utasításait, határozatait sokkal inkább megvalósította, és határozottabban, keményebben lépett fel az egyházakkal szemben, mint az ÁEH. Az ÁEH és a BM közti rivalizálás 1957 májusától nyomon követhető, amit a Magyar Katolikus Püspöki Kar tevékenységének dokumentálására 1950. szeptember 13-án nyitott³¹⁵ objektum dosszié-sorozat fennmaradt iratanyaga is igazol.³¹⁶

Ugyan az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1959. május 12-i³¹⁷, és a Minisztertanács 1959. május 28-i ülésén hozott határozata³¹⁸ értelmében az Elnöki Tanács 25. számú törvényerejű rendelete 1959. június 2-től visszaállította a Művelődési Minisztérium Egyházügyi Hivatala 1956 előtti státuszát és nevét, de az egyházpolitika végrehajtásában meghatározó szerepe csak lassan, évek múlva vált ismét kiemelkedővé.

A Hivatal munkatársai is kritikával illették a saját tevékenységüket, az ÁEH iratanyagának 1956-os forradalom alatti elszállítása Mindszenty bíboros utasítására³¹⁹, a politikai munkatársak elmenekülése vagy passzivitása jól mutatta, hogy még ők maguk sem voltak helyzetükkel, tevékenységükkel megbékélve.

A Hivatal 1956-ban nemcsak önállóságát veszítette el, hanem kezdeményezőképességét, határozottságát is. Hosszú évekbe telt, amíg önmagára talált.

Az ÁEH önállóságának megszüntetése és a Művelődési Minisztériumba történő beolvasztása, a dolgozók egy részének elbocsátása, a megmaradt dolgozók helykeresése

³¹¹ Az Országos Rendőr-főkapitányság keretei között újrászerveződő Politikai Nyomozó Főosztályon belül a II/3-C. Alosztály feladata volt az egyházakkal szembeni elhárítás 1957. január elejétől május elejéig. Vörös, 2010a. 289.

³¹² Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztály, Belső reakció elleni harc osztálya, Klerikális reakció elhárítás alosztálya.

³¹³ Vörös 2010a. 290.

³¹⁴ Vörös 2010a. 291.

³¹⁵ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) 3.1.5. O–13405/1. 31.p. Ipper Pál államvédelmi nyomozó hadnagy (ÁVH I/2. b. alosztály) javaslata objektum dosszié nyitására, Budapest, 1950. szeptember 13.

³¹⁶ ÁBTL 3.1.5. O–13405/1-3/b.

³¹⁷ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 130. ö. e. Tájékoztató az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1959. május 12-i egyházpolitikai kérdésekben hozott határozatáról.

³¹⁸ MNL OL XIX–A–83–a 116. jegyzőkönyv, a Minisztertanács 1959. május 28-i ülésének jegyzőkönyve. Az 1959. május 28-i Minisztertanácsi ülésen tárgyalt, 1959. évi 25. törvényerejű rendelet, megjelent a Magyar Közlöny, 61. számában, 1959. június 2-án.

³¹⁹ Ld. bővebben: Vigh 2006.

olyan helyzetet teremtett, hogy a Hivatal a Belügyminisztériumhoz képest lépéshátrányba került. Az MSZMP KB Politikai Bizottsága határozatainak végrehajtásában, az egyházakkal szembeni fellépés terén a BM II/5-c. alosztály tevékenysége sokkal aktívabb volt, jobban pozícionálták magukat a BM „Klerikális reakció elleni elhárítás alosztályának” munkatársai, mint az ÁEH dolgozói. A „klerikális reakció” elleni harcban a BM aktívabbnak mutatkozott.

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1959. május 12-i „Néhány egyházpolitikai kérdésről” hozott határozata kimondta: „az egyházpolitika hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt alapos, elmélyült elemző munkát igényel...”; „Az Egyházügyi Hivatal nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyet az egyházakkal folytatott jelenlegi politikánk és a Vatikánnal szembeni harc megkövetel.”; „Az Egyházügyi Hivatal központi és vidéki apparátusát meg kell erősíteni politikailag tapasztalt, marxista műveltséggel rendelkező elvtársakkal.”³²⁰

Az 1956-57-es átszervezés, a Művelődésügyi Minisztériumba történő betagozódás után rögtön megkezdődött a Hivatal helyzetének javítását célzó intézkedéssorozat. Horváth János elnök minden lehetséges fórumon hangoztatta, hogy ez a minisztériumi betagozódás nem jó, rombolja a munkatársak és a hivatal tekintélyét. Horváth János 1958 végére előterjesztést készített a Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatalának átszervezésére, melyben kifejtette, hogy ismét a Minisztertanács felügyelete alá kellene helyezni a Hivatalt.³²¹ Az '56-os forradalom előtti 51 főhöz és az említett előterjesztés elkészültének időpontjában aktuális 20 főhöz képest 41 főben határozta meg a megfelelő működéshez szükséges létszámot.³²²

Kállai Gyula az MSZMP Agitációs- és Propaganda Osztály vezetője az MSZMP PB 1959. május 12-i ülése elé terjesztette javaslatát a Hivatal átszervezéséről,³²³ amivel a PB egyetértett és határozatot hozott a hivatal átszervezéséről, valamint a korábbi elnök – Horváth János – felmentéséről és az új elnök – Olt Károly – kinevezéséről.³²⁴ Horváth János felmentésére az előterjesztés szerint azért került sor, mert alkalmatlan volt az új egyházpolitikai elvek megvalósítására.³²⁵

³²⁰ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 130. ő. e.

³²¹ MNL OL XIX-A-21-d 0058-1/1958; XIX-I-4-zs 87 tétel 109. d.

³²² MNL OL XIX-A-21-d 0058-1/1958; XIX-I-4-zs 87 tétel 109. d.

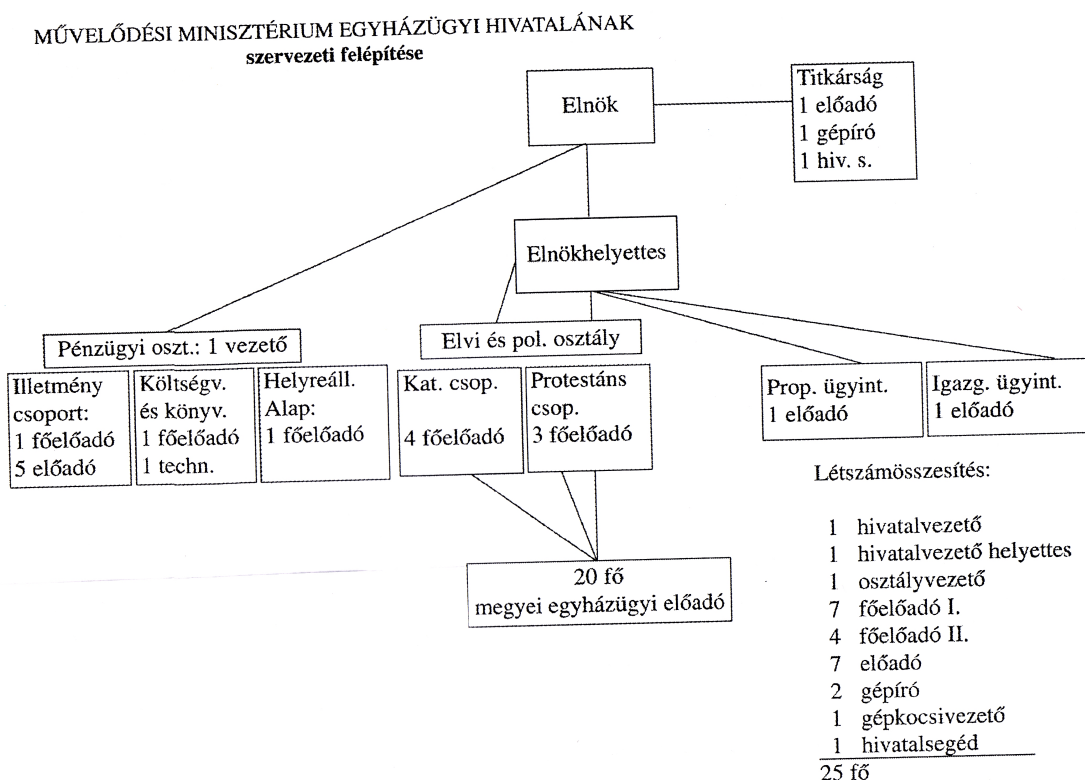
³²³ MNL OL XIX-A-21-d 0019/1959.

³²⁴ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 130. ő. e. A Politikai Bizottság 1959. május 12-i ülése.

³²⁵ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 130. ő. e. A Politikai Bizottság 1959. május 12-i ülése.

Az 1959. évi 25. törvényerejű rendelet előírásai folytán ismét a Minisztertanács közvetlen felügyelete alá került.³²⁶

A Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala 1957. január 7-től a Művelődésügyi Minisztérium épületében Budapesten a Szalay utca 10. szám alatt működött. Az 1959-es önállóvá válás nem hozta meg az ÁEH számára az önálló épület lehetőségét. 1963. február 17-ig a Szalay utca 10. szám alatt volt a Hivatal székhelye. Ekkor költöztek a Lendvay utca 28. szám alá.

3. ábra A Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatalának szervezeti felépítése 1958-ban

³²⁶ Az 1959. május 28-i Minisztertanács ülésen tárgyalta, 1959. évi 25. törvényerejű rendelet, megjelent a Magyar Közlöny, 61. számában, 1959. június 2-án.

4.5 Az újra önálló Állami Egyházügyi Hivatal működése 1959–1989 között

Ahhoz, hogy az ÁEH valóban az egyházpolitika meghatározó végrehajtójává váljon, több területen változásra volt szükség. A Hivatal 1959-ben ismét bekövetkező önállósága kevésnek bizonyult. A káderproblémák a '60-as évek elejéig megmaradtak és a vezetésben is nehézségek adódtak. 1967 decemberében jelentés készült az Állami Egyházügyi Hivatal munkájáról.³²⁷ Az ÁEH fejlécével ellátott jelentés elkészültét megelőzte egy feljegyzés, amely véleményt és bírálatot fogalmazott meg az ÁEH 16 éves tevékenységéről, különösen az „ellenforradalom” utáni időszakról és a jövő feladatairól.³²⁸ Ebben a két dokumentumban olvasható, hogy Horváth János más munkakörbe helyezése és Olt Károly elnöki kinevezése nem volt szerencsés. Különösen Olt Károly módszerei nem segítették az egyházpolitika megfelelő alakulását.³²⁹ A vélemény és bírálat szerzője kiemelte, hogy eltekintve egy-két kiemelkedő munkatárstól, a Hivatal személyi összetétele egyáltalán nem megfelelő.³³⁰ A feljegyzés írója megállapította, hogy ugyan a Hivatal személyi állománya lassan letisztult, de nem javult olyan mértékben, ahogy kellett volna. Problémaként vetették fel, hogy a Hivatalba nem a legjobb káderek kerültek.³³¹ Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya közösen az Állami Egyházügyi Hivatallal jelentést készített az MSZMP KB Politikai Bizottság részére. Ezt a jelentést 1968. február 19-én tárgyalta az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottsága.³³² Ezután került a jelentés az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1968. március 4-i ülésére, ahol megvitatták az egyházpolitikáról szóló jelentést, és meghatározták a további feladatokat.³³³

Ahhoz, hogy az egyházpolitika végrehajtásában az ÁEH meghatározó szereplő legyen, kellett a Hivatal önállósága, kellett, hogy az egyházak tevékenységének nemzetközi erősödését az ÁEH hatékonyan nyomonkövesse és ellenőrizze. A II. Vatikáni Zsinat, a Keresztyén Békekonferencia, az Egyházak Világtanácsa, a Lutheránus Világszövetség mind-mind olyan nemzetközi esemény vagy szervezet volt, ahol a magyar felekezetek

³²⁷ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/c/1967. (37. d.)

³²⁸ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/a/1967. (37. d.)

³²⁹ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/c/1967. 6. (37. d.)

³³⁰ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/c/1967. 2. (37. d.)

³³¹ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/c/1967. 2. (37. d.)

³³² MNL OL M-KS 288. f. 41. cs. 89. ő. e.

³³³ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 448. ő. e.

képviselték magukat, meghatározó szereplők voltak, és a hírszerzés, az állambiztonság nemzetközi területen való pozicionálásának kitűnő lehetőséget biztosítottak. Az ÁEH törekedett azokkal az egyházi személyekkel megfelelő, jó kapcsolatot kialakítani, akik ezeken az eseményeken részt vettek. Az is hozzájárult a kezdeményező, meghatározó szerep eléréséhez, hogy egy hosszabb időszak után 1963-ban az ÁEH a Művelődési Minisztérium Szalay utca 10-12. szám alatti épületéből újra önálló épületbe, a Lendvay utca 28. szám alá költözhetett. A legnagyobb siker és eredmény, ami az ÁEH jelentőségét, szerepét kiemelte, előtérbe hozta, az a Magyar Népköztársaság és a Vatikán képviselői között lezajló tárgyalások megkezdése és az 1964-ben aláírt részleges megállapodás.³³⁴ Ez az esemény megváltoztatta az ÁEH szerepét, növelte presztízsét. Hiszen sem korábban, sem később nem született hasonló megállapodás a Szentszék és szocialista ország között. Az ÁEH munkatársai ezt követően is folyamatosan tárgyaltak, rendszeresen találkoztak az Vatikán képviselőivel.

4.5.1 Szervezeti és ügyrendi szabályzatok 1961–1988 között

Az ÁEH Tematikus iratai között megtalálhatók a Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzatai. Az első ilyen szabályzat 1961-ben került elfogadásra. A vizsgált időszakban összesen hét alkalommal – 1961-ben, 1963-ban, 1969-ben, 1972-ben, 1973-ban, 1981-ben és 1988-ban – adott ki a hivatal Szervezeti és ügyrendi szabályzatot.³³⁵

4.5.1.1 Az ÁEH 1961-es szervezeti és ügyrendi szabályzata

1961. december 12-én adta ki az ÁEH elnöke, Prantner József – akit nem sokkal korábban neveztek ki Olt Károly utódjúl – a Hivatal Szervezeti és ügyrendi szabályzatát.³³⁶ A 14 oldal terjedelmű szabályzat első fő része a szervezeti tagozódás és feladatkör leírását tartalmazza. A Katolikus Ügyek Főosztálya, a Protestáns és más felekezetek Főosztálya, a Titkárság, a Pénzügyi és Igazgatási Főosztály feladatait szabták meg, amelyet az alábbiakban tekintek át:

³³⁴ Szabó 2005.

³³⁵ MNL OL XIX–A–21–e 0047-2/1967. 1. d. Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzatai. Az ÁEH szervezeti és ügyrendi szabályzata 1963.

³³⁶ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/1963. 1. d. Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzatai. Az ÁEH szervezeti és ügyrendi szabályzata 1963.

KATOLIKUS ÜGYEK FŐOSZTÁLYA

Feladatköre:

- A párt által meghatározott egyházpolitikai elvek gyakorlati megvalósítása a római és a görögkatolikus egyházaknál. Személyes kapcsolatok tartása, tárgyalások folytatása ezen egyházak vezetőivel és papjaival.
- A katolikus egyházat érintő egyházpolitikai kérdések intézése az ÁEH elnökének utasítása szerint. Ehhez kapcsolódva egyházpolitikai elvi javaslatok kidolgozása, az intézkedések végrehajtásának ellenőrzése.
- A papi békemozgalom aktív támogatása, az Országos Béketanács Katolikus Bizottságával és az Opus Pacissal való rendszeres foglalkozás.
- Az egyházmegyék érsekei, püspöke, püspöki helynökei által előterjesztett személyi kérdésekben a szükséges állami hozzájárulás politikai előkészítése, illetve az ÁEH elnöke által az állami hozzájárulás megadása.
- Az egyházmegyék által benyújtott államsegély kérelmek felülbírálása és jóváhagyása, valamint a kérelmek érdemi elintézése végett továbbítás a pénzügyi és igazgatási osztályhoz.
- A megállapodást be nem tartó egyházi személyek felelősségrevonása, az államsegély esetleges megvonása.
- A belföldi katolikus egyházi sajtó, rádiós félórák, egyházi kiadványok lektorálása és engedélyezése.
- Az egyházmegyék által kibocsátásra kerülő körlevelek lektorálása, valamint a kiadáshoz való hozzájárulás.
- Az egyházi egyesületek és csoportok feletti felügyelet gyakorlása.
- A szerzetesrendekkel kapcsolatos ügyek intézése.
- A Hittudományi Akadémia és a papneveldeket érintő ügyek intézése.
- Az állam, illetve az Állami Egyházügyi Hivatal képviselte katolikus egyházi rendezvényeken.
- Katolikus egyházi személyek nemzetközi kapcsolataival foglalkozás.
- A megyei egyházügyi főelőadók egyházpolitikai tevékenységének irányítása, és a megyei párt és állami szervek politikai munkájának támogatása, kiszállások alkalmával tájékoztatás a katolikus egyházzal kapcsolatban.

A főosztályvezető közvetlen irányításával az alábbi csoportok működtek:

- Dunántúli csoport – Csoportvezető + 2 főelőadó
- Tiszáninneni csoport – Csoportvezető + 1 főelőadó
- Tiszántúli csoport – Csoportvezető + 2 főelőadó

Létszám: 1 főosztályvezető
 1 főosztályvezető-helyettes
 2 csoportvezető
 5 főelőadó
 1 gyors- és gépíró

Összesen: 10 fő

PROTESTÁNS ÉS MÁS FELEKEZETEK FŐOSZTÁLYA

Feladatköre:

- A párt egyházpolitikai elveinek gyakorlati megvalósítása a protestáns egyházaknál és más felekezeteknél. Személyes kapcsolatok tartása, tárgyalások folytatása ezen egyházak vezetőivel és papjaival.
- Egyházpolitikai kérdések intézése az ÁEH elnökének utasítása szerint. Ehhez kapcsolódva egyházpolitikai elvi javaslatok kidolgozása, az intézkedések végrehajtásának ellenőrzése.
- Ezen egyházakban a haladó erők támogatása.
- Ezen egyházak és felekezetek vezetői által előterjesztett személyi kérdésekben a szükséges állami hozzájárulás politikai előkészítése, illetve az ÁEH elnöke által az állami hozzájárulás megadása.
- Az egyházak és felekezetek által benyújtott államsegély kérelmek felülbírálása és jóváhagyása, valamint a kérelmek érdemi elintézése végett továbbítás a pénzügyi és igazgatási osztályhoz.
- A megállapodást be nem tartó egyházi személyek felelősségrevonása, az államsegély esetleges megvonása.
- A belföldi nem katolikus egyházi sajtó, rádiós félórák, egyházi kiadványok lektorálása és engedélyezése.
- A teológiák és más papnevelő intézetek ügyeinek intézése.
- Az egyházak által kibocsátásra kerülő körlevelek lektorálása, valamint a kiadáshoz való hozzájárulás.

- Az állam, illetve az Állami Egyházügyi Hivatal képviselete a nem katolikus egyházi rendezvényeken.
- A szekták nyilvántartása és működésük ellenőrzése, a prédikátori igazolványok megadása.
- A protestáns egyházak és más felekezetek nemzetközi kapcsolatainak koordinálása és nemzetközi ügyek intézése.
- A megyei egyházügyi főelöládók egyházpolitikai tevékenységének irányítása, és a megyei párt és állami szervek politikai munkájának támogatása, kiszállások alkalmával tájékoztatás a katolikus egyházzal kapcsolatban.

A főosztályvezető az alábbi elosztású munkát közvetlenül irányította:

Csoportvezető közvetlenül foglalkozott a református egyház ügyeivel.

Főelöládó I. foglalkozott az evangélikus egyház és a szekták ügyeivel.

Főelöládó I. foglalkozott az izraelita egyház, az unitárius és a görögkeleti egyházak ügyeivel.

Létszám: 1 főosztályvezető
 1 főosztályvezető-helyettes
 1 főelöládó I.
 1 főelöládó II.
 1 gyors- és gépíró

Összesen: 5 fő

TITKÁRSÁG

Feladatköre:

- A nemzetközi egyházi szervezetek, elsősorban a Vatikán és a protestáns világszervezetek tevékenységének rendszeres és beható tanulmányozása, tevékenységük, politikai akcióiknak állandó figyelemmel kísérése és értékelése.
- A Vatikán, az Egyházak Világtanácsa, a Presbiteri Világszövetség, a Lutheránus Világszövetség, Baptista Világtanács, Szabadelvű Egyházak Nemzetközi Világszervezete, Adventista Nemzetközi Szervezet, valamint a zsidó Világszövetség munkájáról, azokról a személyekről, akik vezető pozíciót töltenek be tájékoztató készítése.
- A népi demokratikus országok egyházpolitikai tapasztalatainak rendszeres figyelemmel kísérése és meghatározott időnként összegzés készítése.

Javaslatként ezen országok egyházügyi szerveivel koordináló intézkedések és akciók megtételére, a nemzetközi reakciónak a népi demokratikus országok felé irányuló tevékenységek elemzése.

- A külföldön megjelenő sajtótermékek figyelemmel kísérése és olyan cikkek, tanulmányok, amelyek a magyarországi egyházakkal, a vallásos élettel vagy közvetlenül az ÁEH-val kapcsolatban megjelentek, azoknak a lefordítása. Ezen fordítások összegyűjtése és rendszerezése.
- A belföldi egyházi sajtó politikai és ideológiai vonalvezetésének rendszeres tanulmányozása és ennek alapján a hivatal gyakorlati egyházpolitikai munkájához, az egyházi sajtó politikai befolyásolásához szükséges javaslatok kidolgozása. A hivatal politikai munkatársainak, az egyházpolitikával foglalkozó párt és állami szervek rendszeres tájékoztatása.
- A hivatal fordítói és külföldi levelezési munkáinak lebonyolítása.
- A hivatal dolgozóival kapcsolatos személyi ügyek intézése, a szakvezetők személyügyi intézkedéseinek előmozdítása, a dolgozókat érintő munkaügyi kérdésekkel való foglalkozás. Személyzeti kérdésekben az ÁEH képviselte más szerveknél.
- Az ÁEH szervezeti egységeit érintő ügyintézés koordinálása, a különböző iratok szignálása.
- Jogszabálytervezetek szerkesztése és egyházjogi vélemények adása.
- A titkos és rendes ügykezelés intézése.
- Az ÁEH protokolláris ügyeinek és az elnök, az elnökhelyettes melletti adminisztráció intézése.

Létszám: 1 osztályvezető
3 főelőadó
1 előadó
2 adminisztrátor
1 hivatalsegéd

Összesen: 8 fő

PÉNZÜGYI ÉS IGAZGATÁSI FŐOSZTÁLY

Feladatköre:

- Az állam és az egyes egyházak között létrejött megállapodások pénzügyi részének végrehajtása, „Egyházak és Vallásfelekezetek támogatása” cím költségvetésének előkészítése, annak végrehajtása, személyi és dologi államsegélyek folyósítása, a „Vallásfelekezeti Alap” kezelése, negyedéves és éves mérlegbeszámolók készítése. A szükséges könyvelési anyag elvégzése, valamint az Országos Helyreállítási Alap felszámolásával kapcsolatos ügyek intézése.
- Az összes egyházak utalványozási adatainak nyilvántartása.
- Az összes felekezeti nyugdíjazások utalványozási adatainak nyilvántartása, illetve a nyugdíjak folyósításának biztosítása.
- Az egyházak részéről fellebbezés, vagy véleményezés címén az ÁEH-hoz továbbított államosítási ügyekben az illetékes politikai munkatárs bevonásával a kiadott törvényerejű rendelet értelmében intézkedés, illetve véleményezés.
- A katolikus, illetve protestáns ügyek főosztálya által jóváhagyott egyházi könyv és sajtótermékekhez szükséges papírmennyiség biztosítása, illetve a nyomtatási és kiadási engedély adminisztratív biztosítása.
- Vámkérdésekben a politikai munkatársak bevonásával véleményezés.
- Felügyelet az Ecclesia Szövetkezet és a Szolidaritás KTSZ felett.
- Az egyházak gépkocsi ügyeinek intézése.
- Az ÁEH elnöke által jóváhagyott útlevelek és vízumok ügyében intézkedés.
- Az ÁEH belső költségvetésének elkészítése, gazdasági és technikai kérdések intézése, a hivatal dolgozóinak illetményeinek számfejtése és kifizetése.

A főosztály munkáját így osztották el:

- 1./ Egyházi illetmény számfejtési csoport.
- 2./ Költségvetési és gazdasági csoport.
- 3./ Egyházi igazgatási ügyintéző.
- 4./ Országos Helyreállítási Alap ügyintéző.

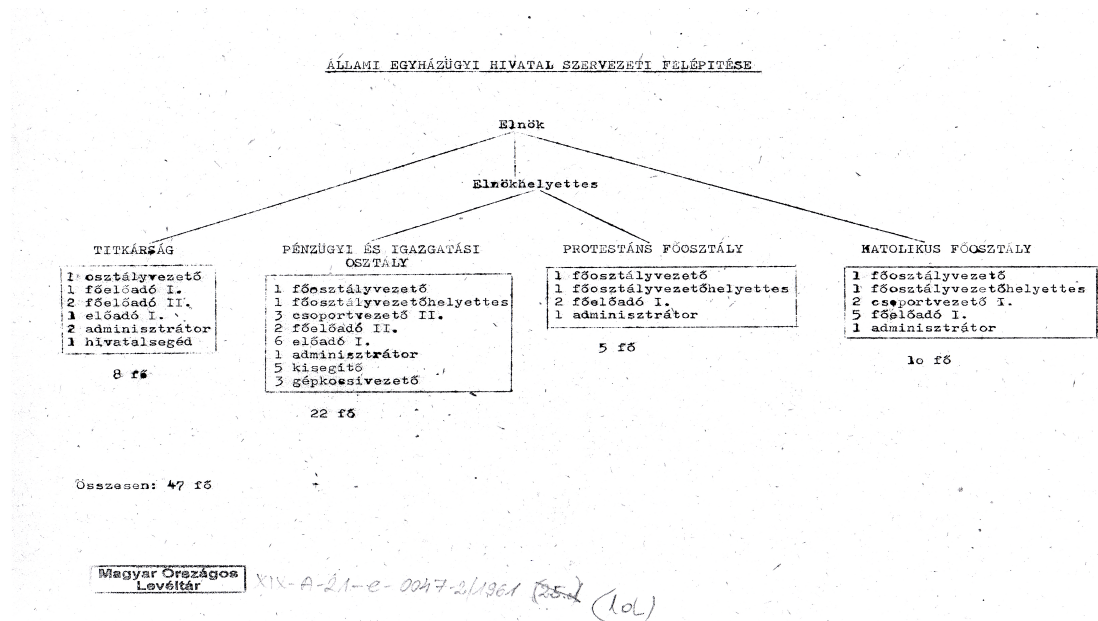
Létszám: 1 főosztályvezető
 1 főosztályvezető-helyettes
 3 csoportvezető
 2 főelőadó
 6 előadó
 1 gépíró

5 kisegítő

3 gépkocsivezető

Összesen: 22 fő

E feladatokat kellett a szervezeti egységeknek ellátni. A későbbiekben is nagyjából ezek a feladatok elvégzése volt a feladat, amikor lényeges átszervezés, változás volt, azt ismertetem. Az 1960-es szervezeti struktúrát a 4. ábra mutatja.

4. ábra Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítése 1961-ben

A két évvel korábban önállósult Hivatal létszáma ismét növekedni kezdett és 1961-re elérte a 47 fős létszámot, ami 1971-re 49-re emelkedett. Ez a közel 50 fős hivatali munkatársi létszám egészen 1989-ig változatlan maradt, kiegészülve a megyei megbízottakkal.

1962. január 30-án, még a Lendvay utca 28. szám alatti új épületbe történő költözés előtt, de már az önálló Állami Egyházügyi Hivatal szervezetében a következő 44 személy dolgozott:

Andor Oszkárné

Bai László

Bartha Kálmánné

Boha Lászlóné

Bojszko Imréné

Bottyán János

Csala László

Czár Lajos

Farkas Ferenc
Fülöp Sándorné
Gál Józsefné
Gáspár László
Gémesi Ferenc
Grnák Károly
Gölöncsér József
Győri Margit
Halász Miklósné
Herling Jakab
Izik János
Jeszenszki Mária
Kiss Ferenc
Kolozsvári Ferenc
László Vilmosné
Lippényi Ferenc
Lóránt Vilmos
Lovas Mártonné

Madai András
Mihajlovits Györgyné
Miklós Imre
Molnár György
Monori Istvánné
Prantner József
Rémi János
Sarus Sándor
Somos Ferenc
Szerényi Sándor
Tari Józsefné
Telepó Sándor
Ungár Imre
Varga Ilona
Varsányi Pál
Veres Pál
Vígh Józsefné
Völgyesi Mátyás

4.5.1.2 Az ÁEH 1963-as szervezeti és ügyrendi szabályzata

Prantner József 1963. január 1-én adta ki az ÁEH Szervezeti és ügyrendi szabályzatát.³³⁷ Az egyes főosztályok feladatai az 1961-es szervezeti és ügyrendi szabályzathoz képest nem nagyon változtak. A Katolikus Főosztály létszáma 1 főelőadóval csökkent, a Protestáns és más felekezetek Főosztálya létszáma nem változott, a Titkárság személyi struktúrája jelentősen változott, ugyanis 1 osztályvezető, 1 osztályvezető-helyettes, 1 csoportvezető, 2 főelőadó, 2 előadó, 1 adminisztrátor, 1 hivatalsegéd tette ki a szervezeti egység létszámát. Egy fő személyzeti vezetővel bővült az ÁEH szervezeti rendje, akinek feladata az ÁEH dolgozóival kapcsolatos személyi ügyek intézése, a szakvezetők személyügyi intézkedéseinek előkészítése, a dolgozók

³³⁷ MNL OL XIX-A-21-e 0011-1/1963. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1963. január 1.

politikai és szakmai fejlődésének előmozdítása, valamint a doldozókat érintő munkaügyi kérdésekkel való foglalkozás. Az ÁEH képviselte más szerveknél.

A Pénzügyi és Igazgatási Főosztály munkatársainak köre 1 csoportvezetővel csökkent.

Igaz, hogy 1963. január 1-én lépett életbe az ÁEH Szervezeti és ügyrendi szabályzata, azonban március 15-étől jelentősen módosult. A Titkárság feladata az alábbi feladatkörrel bővült:

- Keresztlevelek beszerzése az egyházaktól, továbbításuk a Külügyminisztérium útján külföldre.

A Titkárság létszáma 2 fővel csökkent, az új besorolások: 2 csoportvezető, 1 főelőadó, 2 előadó, 1 hivatalsegéd.

Ugyanakkor létrejött az ELNÖKI CSOPORT, amely az alábbi részekre oszlott:

1./ Tanulmányi és tájékoztatási referens

Feladatköre:

- A népi demokratikus országok egyházpolitikai tapasztalatainak rendszeres figyelemmel kísérése és meghatározott időnként összegzés készítése. Javaslattétel ezen országok egyházügyi szerveivel koordináló intézkedések és akciók megtételére. Feladata a tennivalók külső és belső koordinálása, a végzett munka szükség szerinti feldolgozása, értékelése – szorosan együttműködve a főosztályokkal.
- Az ÁEH elnöke által meghatározott egyházpolitikai témák értékelése, tanulmány jellegű összefoglaló készítése.
- A belföldi világi és egyházi sajtó rendszeres tanulmányozása és ennek alapján az ÁEH gyakorlati egyházpolitikai munkájához, az egyházi sajtó politikai befolyásolásához – a főosztályokkal egyetértésben – időnkénti javaslatok kidolgozása, tájékoztatók készítése.
- A hazai lojális haladó egyházi személyek társadalmi haladást, a béke ügyét szolgáló teológiai nézeteinek megfelelő propagálása, segítése külföldön.

2./ Nemzetközi ügyek referense

Feladatköre:

- Az ÁEH elnökének utasítása szerint nemzetközi egyházi kapcsolatok és ezzel összefüggő propaganda ügyeket intézte.

- A különböző egyházak papjaival nemzetközi kérdésekben közvetlenül nem tárgyal. Szükség esetén az illető főosztályvezető tudtával önállóan is tárgyalhatott.
- Együttműködött olyan küldő szervekkel, mint a Külügyminisztérium illetékes osztálya, a Magyarok Világszövetsége, az Országos Béketanács, az IBUSZ stb.
- A vallás és lelkiismereti szabadság tényeiről az állam és az egyházak jóviszonyáról a külföldön élő magyarok és más egyházi körök tájékoztatása.

3./ Személyzeti referens

Létszám: 1 osztályvezető
 1 osztályvezető-helyettes
 1 főelőadó I.
 1 adminisztrátor
 Összesen: 4 fő

Az ÁEH elnöke 1964. március 24-én kelt 35-1/1964. sz. elnöki utasításban rendelkezett a hivatali munka részleges átszervezéséről.³³⁸ A hivatali munka eredményesebb végzése érdekében szükségesnek látta a munkaerő a korábbiaktól eltérő elosztását, személyi, szervezeti intézkedések megtételét. Az ÁEH elnöke a hivatal pártvezetőségének és szakszervezeti bizottságának egyetértő véleményének figyelembe vételével 1964. március 25-i hatállyal az alábbi személyi átszervezéseket rendelte el:

- Nagy Lászlót a Katolikus Főosztály főosztályvezetőjének nevezte ki
- Straub István csoportvezetői minőségben a protestáns főosztályra került az evangélikus és szekta ügyek előadójának
- Telepó Sándor csoportvezetői minőségben az Elnöki csoportba került a nemzetközi ügyek, a katolikus sajtó és kiadványok lektorálási munkájának előadójaként

4.5.1.3 Szervezeti változások a hatvanas évek második felében

1966-ban 48 fő dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

³³⁸ MNL OL XIX-A-21-e

Így alakult a hivatali beosztás és az ahhoz rendelt szervezeti létszám:

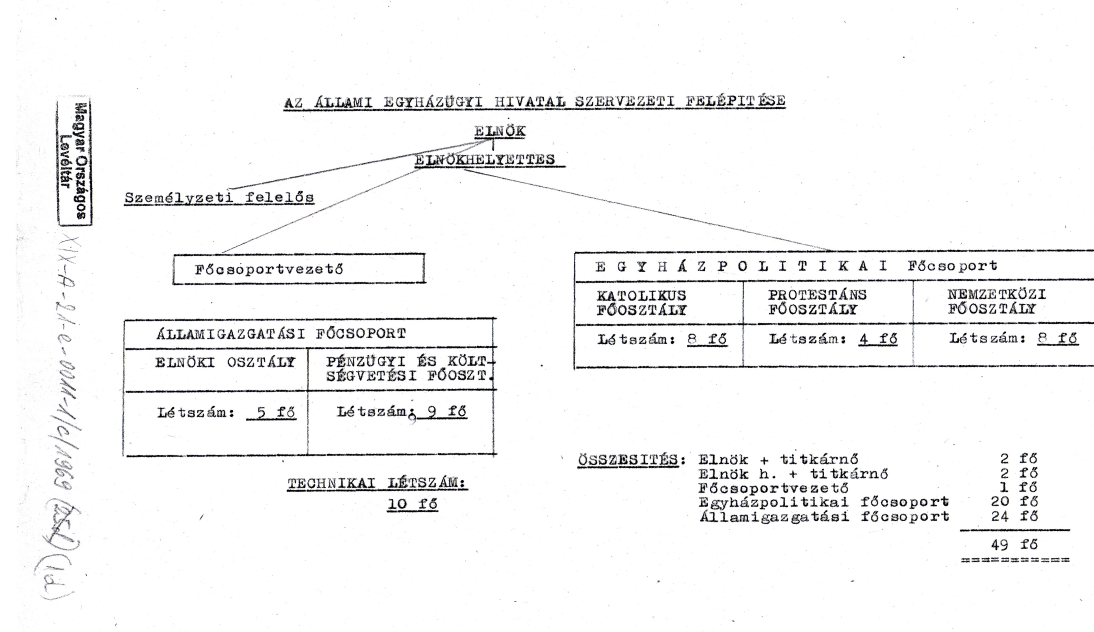
Beosztás	Létszám
elnök	1
elnökhelyettes	1
főosztályvezető	3
főosztályvezető-helyettes	3
osztályvezető	1
csoporthelyettes	4
főelőadó I.	10
főelőadó II.	5
előadó	4
adminisztrátor I.	4
adminisztrátor II.	2
kisegítő I.	1
kisegítő II.	3
takarítónő	3
gépkocsivezető	3
összesen	48

Újabb átszervezésre adott okot, hogy az 1967-ben az ÁEH-ba betelepített „Világosság” rezidentúra³³⁹ 4 tagját is el kellett helyezni a Hivatal szervezeti struktúrájában. Ez 1969-ben csapódott le, ekkor adta ki az ÁEH elnöke a hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzatát.³⁴⁰ Ez a változás a gyakorlatban úgy nézett ki a felső vezetés és segítői mellett – elnök + titkárnő; elnökhelyettes + titkárnő; személyzeti felelős – két nagy szervezeti egység alá rendelték a különböző főosztályokat. 1.) Egyházpolitikai Főcsoport: Katolikus Ügyek Főosztálya (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes; 5 politikai munkatárs; 1 adminisztrátor /A Protestáns Főosztály adminisztrációját is ellátja/); Protestáns és más felekezetek Főosztálya (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes; 2 politikai munkatárs); Nemzetközi és Tájékoztatási Főosztály (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes; 5 politikai munkatárs, 1

³³⁹ SZABÓ-SOÓS, 2006. A „VILÁGOSSÁG” rezidentúra működéséről lásd bővebben a 6.1.1. Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Belügyminisztérium kapcsolata, 6.1.1.1. A „Világosság” rezidentúra az ÁEH-ban című részt.

³⁴⁰ MNL OL XIX-A-21-e 0011-1/c/1969. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1969. március 31.

adminisztrátor) 2.) Államigazgatási Főcsoport: Elnöki osztály (1 osztályvezető; 3 munkatárs; 1 adminisztrátor); Pénzügyi és költségvetési Főosztály (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes, 7 munkatárs); Technikai személyzet³⁴¹ Ezt a szervezeti struktúrát mutatja be az 5. ábra.

5. ábra Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítése 1969-ben

4.5.1.4 Az ÁEH 1973-as szervezeti és ügyrendi szabályzata

1972-ben Ideiglenes szervezeti és ügyrendi szabályzatot fogadtak el, majd 1973-ban ismét átszervezték a Hivatalt. Ez a változás a korábbi felépítési struktúrához való visszatérést mutatja, ezért fontosnak érzem ennek az átszervezésnek a vázlatos bemutatását. Ekkor a „Világosság” rezidentúra már nem működött. 1973-ban a következő struktúra állt fel: elnök; elnökhelyettes + adminisztrátor; Elnöki Titkárság (1 elnöki referens; 1 személyzeti és protokoll referens; 1 elnöki irodavezető; 1 adminisztrátor; 1 hivatalsegéd); Gazdasági Hivatal vezetője, akinek alárendeltségében a Pénzügyi és Gazdasági Osztály (1 főosztályvezető-helyettes; 7 ügyintéző), az Igazgatási Osztály (1 osztályvezető; 3 ügyintéző) és a Technikai személyzet állt; valamint a Katolikus Főosztály (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes; 5 ügyintéző; 1 adminisztrátor); a Protestáns Főosztály (1 főosztályvezető; 1 főosztályvezető-helyettes;

³⁴¹ MNL OL XIX-A-21-e 0011-1/c/1969. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1969. március 31.

2 ügyintéző; 1 adminisztrátor) és a Tájékoztatási Osztály (2 osztályvezető; 2 ügyintéző).³⁴² Az ÁEH 1973-as szervezeti struktúrája a 6. ábrán látható.

1974-ben az egyes szervezeti egységekhez a következő politikai munkatársak tartoztak:

- Elnök: Miklós Imre
- Elnökhelyettes: Balló István
- Katolikus Főosztály
 - Straub István főosztályvezető
 - Herling Jakab főosztályvezető-helyettes
 - Bai László főelőadó
 - Dr. Somos Ferenc főelőadó
 - Bugár Péter főelőadó
 - Dr. Menkó László főelőadó
- Protestáns Főosztály
 - Madai András főosztályvezető-helyettes
 - Lóránt Vilmos főelőadó
 - Kovács András előadó
- Tájékoztatási és Információs Osztály
 - Grnák Károly osztályvezető
 - Göloncsér József osztályvezető
 - Banadics Ferencné előadó
 - Dr. Pozsonyi László elnöki referens
- Gazdasági Hivatal és Pénzügyi Főosztály
 - Dr. Völgyesi Mátyás a Gazdasági Hivatal vezetője
 - Rémi János főosztályvezető-helyettes
 - Kolozsvári Ferenc főelőadó
 - Farkas Ferenc főelőadó

³⁴² MNL OL XIX-A-21-e 0011-1/c/1973. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1973. május.

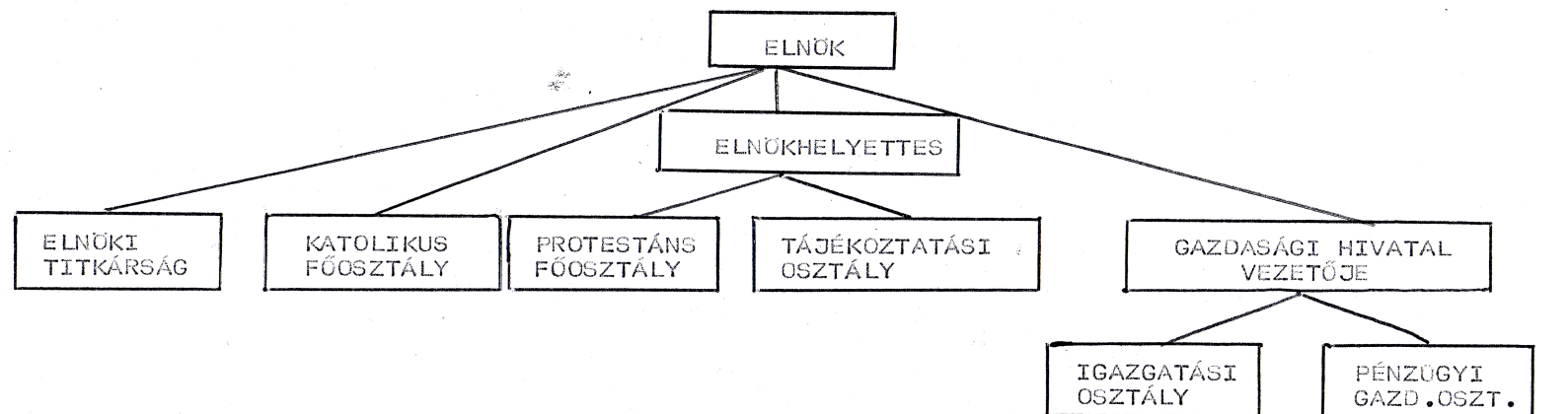
A további munkatársak dolgoztak még az ÁEH-ban:

Gyulai Istvánné	Losonczy Mihályné
Szeifert József	Rácz Magdolna
Izik János	Kovács Teréz
Dr. Kiss Ferenc	Mihájlovits Györgyné
Varga Ilona	Viczián Pálné
Gajdóczy Gyuláné	Szarvas Istvánné
Keresztes Pálné	Ungár Imréné
Mester Andrásné	Mohácsi Gézáne
Tari Józsefné	Turcsik Mihályné
Dr. Andor Oszkárné	Forgó József
Dr. Bojszko Imréné	Molnár György
Grossmann Tiborné	Pálinkás Endre
Kriczki Istvánné	Tuba Mihály
László Vilmosné	

A Hivatal felállítása, önálló működése, a Művelődésügyi Minisztériumba történő betagozódása, önállóvá válása, a „Világosság” rezidentúra telepítése, majd megszüntetése mindig hozott magával szervezeti átalakítást. Mutatja ezt a 3. táblázat, amelyben az ÁEH szervezeti felépítésének, létszámváltozásainak a nyomon követésére nyílik lehetőség.

A létszám közel 50 fő volt, kivételt ez alól a Művelődésügyi Minisztériumba történő integrálódás képezett. A Katolikus Főosztály, a Protestáns Főosztály és a Pénzügyi Főosztály/Gazdasági Hivatal a fix, minden felállásban meglévő szervezeti egységek voltak. A többi szervezeti egység az adott időszak prioritásait figyelembe véve jött létre.

AZ ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATAL SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

Létszám: 5 fő

1 elnöki ref.
1 szem. és prot. ref.
1 eln. irodavez.
1 adminisztr.
1 hivatalsegéd

Létszám: 8 fő

1 főoszt.v.
1 főov.h.
5 ügyintéző
1 adminisztr.

Létszám: 5 fő

1 főoszt.v.
1 főov.h.
2 ügyintéző
1 adminisztr.

Létszám: 4 fő

2 oszt. vez.
2 ügyintéző

Létszám: 4 fő

1 oszt. vez.
3 ügyintéző

Létszám: 8 fő

1 főoszt.v.h.
7 ügyintéző

Technikai létszám: 10 fő

Összesítés: Elnök 1 fő
Elnökh.+adm. 2 fő
Gazd.Hiv.vez. 1 fő
Elnöki Titk. 5 fő
Katolikus Főo. 8 fő
Protestáns Főo. 5 fő
Tájékoztatási Oszt. 4 fő
Gazdasági részleg 12 fő
Technikai alk. 10 fő

48 fő

Budapest, 1973. évi május hó.

6. ábra Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítése 1973-ban

	1951		1959	1961	1963	1965	1969			1973	
Szervezeti egység		Szervezeti egység					Szervezeti egység			Szervezeti egység	
	fő		fő	fő	fő	fő			fő		fő
Elnökség	4	Elnök	1	1	1	1		Elnök + titkárnő	2	Elnök	1
		Elnökhelyettes	1	1	1	1		Elnökhelyettes + titkárnő	2	Elnökhelyettes + adminisztrátor	2
Személyzeti Osztály	5	Személyzeti vezető	–	–	1	1		Személyzeti felelős	1		
Ügyviteli csoport	13	Titkárság		8	9	9	Államigazgatási Főcsoport	Elnöki osztály	5	Elnöki Titkárság	5
Ellenőrzési csoport	4										
Főelőadó	1										
										Gazdasági Hivatal vezetője	1
Könyvelési Csoport	9	Pénzügyi és Igazgatási Főosztály		22	21	23		Pénzügyi és kötségvetési Főosztály	9	Pénzügyi és gazdasági Osztály	8
										Igazgatási	4

										Osztály	
								Technikai személyzet	10	Technikai személyzet	10
Egyházi politikai Osztály	17	Katolikus Főosztály		10	9	9		Katolikus Ügyek Főosztálya	8	Katolikus Főosztály	8
		Protestáns és más felekezetek Főosztálya		5	5	5	Egyházpolitikai Főcsoport	Protestáns és más felekezetek Főosztálya	4	Protestáns Főosztály	5
								Nemzetközi és Tájékoztatási Főosztály	8	Tájékoztatási Osztály	4
Vidéki megbízottak	14		20	20	20	20			20		20
Összesen	53 ³⁴³	Összesen	20 ³⁴⁴	47 ³⁴⁵	47 ³⁴⁶	49 ³⁴⁷			49 ³⁴⁸		48 ³⁴⁹

3. Táblázat – Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítésének és létszámának változása 1951–1973. között

³⁴³ MNL OL XIX–A–21–b II. Az ÁEH létszámkimutatása, szervezeti beosztása 1951. (1. d.)

³⁴⁴ MNL OL XIX–I–4–zs (109. d.)

³⁴⁵ MNL OL XIX–A–21–e 0047-2/1961. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1961. december 12.

³⁴⁶ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/1963. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1963. január 1.

³⁴⁷ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/b/1965. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1965. június 10.

³⁴⁸ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/c/1969. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1969. március 31.

³⁴⁹ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/c/1973. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1973. május.

4.5.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal 1975-ös létszámiránya és költségvetése és ennek vizsgálata

Az ÁEH 1975-ös létszámirányát mutatja a következő táblázat, melynek segítségével láthatjuk, hogy összesen 49 fő dolgozott ekkor az ÁEH-ban 14 vezető, 24 ügyintéző, 4 ügyvitelt ellátó, 7 kisegítő.

A munkakör kulcsszáma	A munkakör megnevezése	1975. évi zárólétszám
	Elnök	1
	Elnökhelyettes	1
1006	Főosztályvezető	3
1007	Főosztályvezető helyettes	4
1008	Osztályvezető	5
2001	Csoportvezető	1
2002	Főelőadó	11
2004	Főelőadó	2
2005	Főelőadó	2
2006	Előadó	5
2007	Előadó	1
2008	Előadó	1
2009	Előadó	1
3001	Ügyviteli alkalmazott I.	3
3002	Ügyviteli alkalmazott II.	1
4004	Betanított munkás I.	1
4006	Kisegítő	2
	Gépkocsivezető	4
	Összesen	49

Ehhez a létszámhoz a főfoglalkozásúak alapbére, bérpótlékai és prémiumai 12 hónappal számolva

2.452.404 Ft

a kórpótlék 2 fő esetében 30.000

Nyel pótlék 2.235 26.820

Tanácsosi pótlék 16.800

Gépkocsi vezetők prémiuma	5.040
Gépkocsivezetők kocsimosási pótléka	7.200
Bérszint fejlesztés 3 %	79.000
összesen	2.617.264

A részfoglalkozásúak alapbére és bérpótlékai

Egyházjogi tanácsos 1 fő	18.600
Fűtőszakmunkás (nyugdíjas)	19.152
	37.752

Túlmunkadíj

1 fő járandósági, 1 fő személyi használatú, 2 fő üzemi gépkocsivezető	58.320
---	--------

Gépkocsivezetők ünnepnai és kisegítő túlórái

8.000

66.320

Megbízási díjak	6.000
-----------------	-------

Összesen: 2.727.336

Egyéb személyi kiadás

Állományba tartozók jutalma	163.260
-----------------------------	---------

Miniszteri jutalmazási alap, jubileumi és egyéb jutalom

17.760

Állományba tartozók segélye	3.000
-----------------------------	-------

Kiküldetés belföldi	64.000
---------------------	--------

Külföldi szocialista viszonylat	23.000
---------------------------------	--------

Nem szocialista viszonylat	33.000
----------------------------	--------

Összesen: 304.020

Reprezentáció, vezetői beosztással kapcsolatos személyes reprezentáció

Elnök	12.000
-------	--------

Elnökhelyettes	7.200
----------------	-------

Főosztályvezető	10.800
-----------------	--------

Osztályvezető	3.000
---------------	-------

Belföldi és külföldi személyek, delegációk vendéglátása, valamint ajándékozása	106.000
Rendelkezési alap	15.000
Összesen:	154.000

Látható, hogy az ÁEH személyi kerete mekkora összegbe került, illetve az is, hogy a szakmai feladatokhoz, feladatokhoz milyen komoly pénzügyi keret tartozott.

Az Állami Egyházügyi Hivatal 1975. évi működéséről, gazdálkodásáról 1976. május 11-én kezdődő, két hétig tartó vizsgálat adott képet, amelyet a Minisztertanács Titkársága Főkönyvelősege végzett el.³⁵⁰

A vizsgálat a következőket állapította meg:

I. Általános megállapítások:

A rendelkezésre álló pénzeszközöket a Hivatal a célnak megfelelően használta fel. Érvényesítették a takarékos gazdálkodás elvét.

A pénzügyi dolgozók jól látták el feladatukat. A Hivatal vezetője Miklós Imre és a gazdasági vezető, dr. Völgyesi Mátyás között a kapcsolat jó volt. A Pártszervezet jól segítette a Hivatal feladatainak ellátását.

Mind a Hivatal vezetője, mind a gazdasági vezető megfelelően támogatta az ellenőrzést.

II. Részletes megállapítások:

A Hivatal a létszám és bér gazdálkodásra vonatkozó előírásokat betartotta. A létszám és bér gazdálkodásra vonatkozóan naprakész nyilvántartást vezettek, amelyből megállapították, hogy 176.848 Ft bért takarítottak meg, a főfoglalkozásúak alaphére, bérpótlékai és prémium tételnél került erre sor.

A részfoglalkozásúaknál és a túlmunkadíjaknál túllépték az előírányt, amit a gépkocsivezetők túlóradíj átalánya és a vasárnapi túlórája tett ki.

³⁵⁰ MNL OL XIX–A–21–a M-5-9-1976

Az ellenőrzés idején az alábbi személyek dolgoztak az Állami Egyházügyi Hivatalban:

Vezető beosztású dolgozók

Miklós Imre elnök, államtitkár

Straub István elnökhelyettes

Bai László főosztályvezető

Dr. Pozsonyi László főosztályvezető

Dr. Völgyesi Mátyás főosztályvezető

Bugár Péter főosztályvezető-helyettes

Madai András főosztályvezető-helyettes

Rémi János főosztályvezető-helyettes

Gölöncsér József osztályvezető

Grnák Károly osztályvezető

Dr. Lippényi Ferenc osztályvezető

Herling Jakab személyzeti vezető,
egyházügyi főtanácsos

Politikai munkatársak

Bakó István főelőadó

Banadics Ferenc főelőadó

Banadics Ferencné előadó

Izik János főelőadó

Dr. Kaslik László főelőadó

Kovács András főelőadó

Lóránt Vilmos főelőadó, egyházügyi
tanácsos

Dr. Menkó László főelőadó

Dr. Somos Ferenc főelőadó, egyházügyi
tanácsos

Szalva János főelőadó

Varga Ilona csoportvezető

Adminisztratív dolgozók

Dr. Andor Oszkárné előadó

Dr. Bojszko Imréné előadó

Farkas Ferenc főelőadó

Gajdóczy Gyuláné főelőadó

Groszmann Tiborné előadó

Keresztes Pálné főelőadó

Kriczki Istvánné előadó

László Vilmosné előadó

Losonczy Mihályné előadó

Rácz Magdolna előadó

Tari Józsefné előadó

4.5.2.1 Az ÁEH 1981-es szervezeti és ügyrendi szabályzata

A Minisztertanács 2013/1979. /VI. 6./ sz. határozata alapján, mint országos hatáskörű állami szerv a Minisztertanács közvetlen felügyelete alá tartozott. A felügyeletét a minisztertanács egyik elnök-helyettese látta el.

Az ÁEH szervezeti és ügyrendi szabályzatát 1981-ben ismét módosította Miklós Imre, a hivatal elnöke.³⁵¹

A Hivatal szervezete:

ELNÖKI TITKÁRSÁG

NEMZETKÖZI ÉS SZERVEZÉSI FŐOSZTÁLY

PÉNZÜGYI FŐOSZTÁLY

KATOLIKUS FŐOSZTÁLY

PROTESTÁNS ÉS MÁS FELEKEZETEK FŐOSZTÁLYA

TÁJÉKOZTATÁSI ÉS DOKUMENTÁCIÓS OSZTÁLY

A szervezeti és ügyrendi szabályzat szerint az ÁEH-ban ötféle értekezletet tartottak. Ebből a legkiemelkedőbb a **Vezető munkatársak értekezlete**. Melynek résztvevői:

- elnök
- elnökhelyettes
- a pártalapszervezet titkára
- a szakszervezeti bizottság titkára
- az Elnöki Titkárság vezetője
- a nemzetközi és szervezési főosztály vezetője
- a katolikus főosztály vezetője
- a protestáns főosztály vezetője
- a pénzügyi főosztály vezetője
- a tájékoztatási és dokumentációs osztály vezetője
- a személyzeti vezető

A következő értekezlet a **Politikai munkatársak értekezlete**, melyen a következő tisztségviselők vettek részt:

- politikai munkatársak
- pártvezetőség tagja
- szakszervezeti bizottság titkára

³⁵¹ MNL OL XIX–A–21–e 0011-1/c/1981. (1. d.) Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti és ügyrendi szabályzata, 1981. április.

A harmadik értekezlet típus az **Országos értekezlet**, melyen az alábbi munkatársak vettek részt:

- politikai munkatársak
- pártvezetőség tagja
- szakszervezeti bizottság titkára
- megyei egyházügyi titkárok
- esetenként a Hivatal elnöke által meghívott vendégek

A negyedik értekezlet típus a **területfelelősi értekezlet**, az ötödik pedig a **szervezeti egységek értekezletei**.

4.5.2.2 *Az ÁEH 1988-as szervezeti és ügyrendi szabályzata*

1988-ban is sor került az ÁEH szervezeti és ügyrendi szabályzatának kiadására, amit szervezeti átalakítás indokolt.

A következő szervezeti egységekre oszlott ekkor a hivatal.

TITKÁRSÁG

- Nemzetközi csoport
- Igazgatási, jogi és személyzeti csoport
- Ügykezelési csoport
- Elnöki tanácsadó
- Elnöki, elnökhelyettesi titkársági adminisztrációt ellátók
- Gépkocsivezetők
- Nyugdíjas alkalmazottak egyes részfeladatok ellátásához

KATOLIKUS FŐOSZTÁLY

PROTESTÁNS ÉS MÁS FELEKEZETEK FŐOSZTÁLYA

PÉNZÜGYI OSZTÁLY

TÁJÉKOZTATÁSI OSZTÁLY

1987. márciusában még egy teljes létszámú, működési szempontból kifogástalan hivatal személyzeti helyzetéről alkothatunk képet. Készítettek az ÁEH munkatársai egy kimutatást, hogy ekkor kik dolgoztak a hivatalban, illetve az ÁEH nyugdíjasairól.

Miklós Imre
Sarkadi Nagy Barna
Bugár Péter

Bai László
Bakó István
Dr. Pozsonyi László
Dr. Völgyesi Mátyás

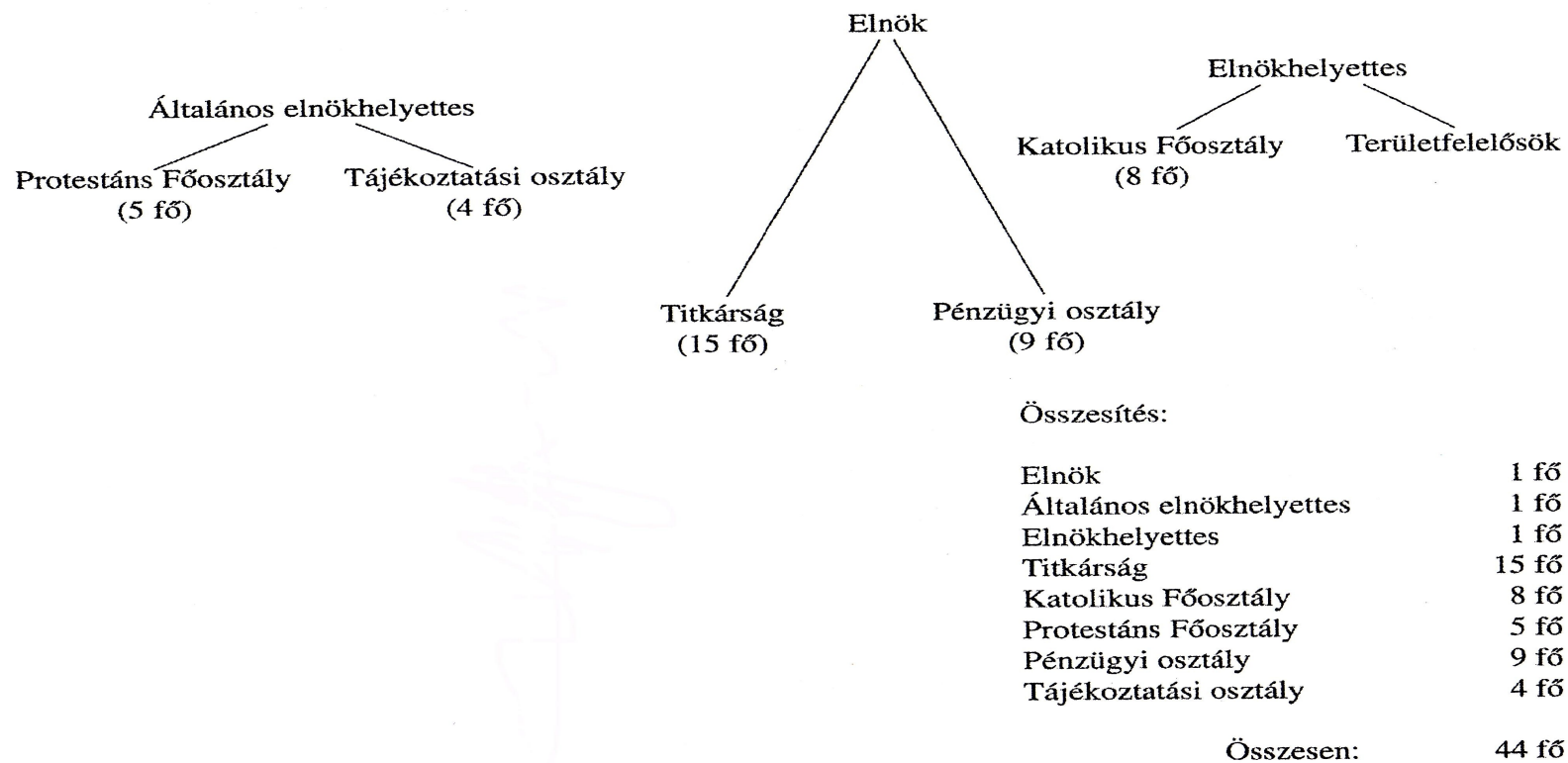
Banadics Ferenc
Kovács András
Szalva János

Grnák Kérolly
Kovács Jánosné dr.

Bacskai Edit
Bauer Györgyné
Bánszki Miklósné
Dr. Bojszkó Imréné
Csere Sándorné
Forgó József
Gervai Jánosné
Groszmann Tiborné
Holderith Árpádné
Ispánki Józsefné
Klein Péter
Kócsi Katalin
Kovács Károlyné
Krusóczki Ferenc
Kurucz Lászlóné

Lévai Istvánné
Lóránt Vilmos
Dr. Nagy Ferenc
Oldalné Dvorák Mária
Péter Sándor
Pintér Zsigmond
Pós Mihály
Surányi Sándor
Szalva János
Szeifert Györgyné
Dr. Szilágyi István
Szvitács Jánosné
Tuba Mihály
Varga Ilona
Wágner Béláné

Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítése

7. ábra Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti felépítése 1988-ban

4.6 Az Állami Egyházügyi Hivatal jogutód nélküli megszüntetése

A '80-as évek végére a Németh Miklós vezette kormány, és kifejezetten a miniszterelnök, a korábbiaktól eltérő egyházpolitikát, sokkal inkább a saját személye által vezetett és irányított egyház és állam közötti kapcsolatot kívánt megvalósítani, ezért 1989 júniusában sor került az ÁEH jogutód nélküli megszüntetésére.³⁵² Az 1989-es esztendő, a rendszerváltás szempontjából különösen kiemelkedő, de az egyházpolitika szempontjából is mozgalmas év volt, hiszen az Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) Központi Bizottsága (KB) első ízben tárgyalta egyházpolitikáról³⁵³, a Politikai Bizottság (PB) kétszer is napirendjére tűzte az egyházpolitika kérdését³⁵⁴ és az MSZMP KB Társadalompolitikai Bizottsága is megtárgyalta³⁵⁵ ezt a kérdéskört. Emellett a Minisztertanács,³⁵⁶ és a Minisztertanács Kabinetje³⁵⁷ is foglalkozott az egyházak állami irányításának, felügyeletének megvalósításával.

4.6.1 Előzmények – „Amikor még minden rendben volt”

Miklós Imre – az ÁEH elnöke – 1987 decemberében előbb az Országgyűlés Külügyi Bizottsága előtt tartott beszámolót *Egyházpolitika és külkapcsolatok* címmel³⁵⁸, majd 1987. december 17-én az Országgyűlés 22. ülésén – az ÁEH fennállása óta első ízben – tehetett jelentést az Országgyűlésnek az állam egyházpolitikájáról, a Hivatal munkájáról³⁵⁹. Az országgyűlési beszámoló arról árulkodott, hogy minden rendben van,

³⁵² FAZEKAS, 2004.

³⁵³ MNL OL M-KS 288. f. 4. cs. 246-247. ő. e. MSZMP KB 1989. július 28-i ülése. – Állásfoglalás-tervezet az MSZMP viszonyáról, az egyházakhoz és a valláshoz. Javaslat a lelkiismereti és vallásszabadság elveire.; Lásd még: MSZMP KB 1989, 1993. 1291-1412.

³⁵⁴ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 1061. ő. e. és M-KS 288. f. 5. cs. 1065. ő. e.

³⁵⁵ MNL OL M-KS 288. f. 41. cs. 519. ő. e.

³⁵⁶ MNL OL XIX-A-83-a. 1989. április 27-ei (soron kívüli) MT ülés. (792. d.)

MNL OL XIX-A-83-a. 1989. június 5-ei MT ülés. (797. d.)

MNL OL XIX-A-83-a. 1989. június 26-ai MT ülés. (799. d.)

³⁵⁷ MNL OL XIX-A-83-a. (1498. d.)

³⁵⁸ MNL OL XIX-A-21-a M-5-10/a-1987. (76. d.)

³⁵⁹ Az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének beszámolója a kormány egyházpolitikájáról, a hivatal munkájáról. MNL OL XIX-A-21-a M-5-10/a-1987. (76. d.); FAZEKAS, 2003.

megfelelő az egyházpolitika, melyről utoljára 1983. február 15-én tárgyalt és hozott határozatot az MSZMP KB Politikai Bizottsága.³⁶⁰

Miklós Imre 1989. január 4-én megküldte az ÁEH 1989. évi munkatervét Németh Miklós miniszterelnöknek.³⁶¹ Ennek a munkatervnek a végrehajtásáról, kivitelezéséről tartották a szokásos országos értekezletet a vidéki és a központi munkatársak részére 1989. január 19-én az ÁEH Lendvay utcai székházában.³⁶² Napirenden a lelkiismereti szabadságról és a vallás szabad gyakorlásának jogáról szóló törvény irányelveinek előkészítése, valamint az ÁEH 1989. évi munkaterve szerepelt, hogy a Hivatal tevékenységének korszerűsítése érdekében és az új követelményeknek megfelelően módosítsák az ÁEH szervezeti és működési szabályzatát,³⁶³ és elkészítsék a Hivatal ötéves személyzeti tervét.³⁶⁴

Az országos értekezlet 2. napirendi pontja is mutatja, hogy javítani kell az ÁEH működésén, szervezeti struktúráján, de a Hivatal dolgozói közül senki nem gondolta – Miklós Imre sem – hogy a Minisztertanács, pontosabban Németh Miklós miniszterelnök meg kívánja szüntetni az Állami Egyházügyi Hivatalt.

Az 1989-es év első felében az ÁEH az évek, évtizedek alatt megszokott és bejáratott rend szerint működött. Nemzetközi delegációkat fogadott, a Hivatal vezetői külföldön tárgyaltak egyes egyházi vezetőkkel, valamint a szocialista országok egyházügyi hivatalainak vezetőivel.³⁶⁵ A Hivatal koordinálta az 1990. évi IV. törvény előkészítését.³⁶⁶ Ezen szakmai munkák mellett kellett megvalósítani Németh Miklós miniszterelnök és kormányának elképzelését.

³⁶⁰ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 874. ő. e. Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1983. február 15-i határozata egyházpolitikánk néhány fontosabb kérdéséről.

³⁶¹ MNL OL XIX-A-21-d 0010/1-1/1989.

³⁶² MNL OL XIX-A-21-a 19-1-1989

³⁶³ Az Állami Egyházügyi Hivatal működése során nyolc Szervezeti és Működési Szabályzatot (SZMSZ) fogadtak el, és alkalmaztak. Az utolsót 1988-ban léptették életbe.; MNL OL XIX-A-21-e. ÁEH Szervezeti Szabályzatok.

³⁶⁴ MNL OL XIX-A-21-a 19-1-1989

³⁶⁵ Erről nemcsak az ÁEH Elnöki (MNL OL XIX-A-21-a) és TÜK iratai (MNL OL XIX-A-21-d) tanúskodnak, hanem az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztályának megküldött jelentések is (MNL OL M-KS 288. f. 22. cs. 1989. 19. ő. e.)

³⁶⁶ KÖBEL, 2005. 58-59.

4.6.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetése

Kulcsár Kálmán igazságügy-miniszter³⁶⁷ 1989. február 8-án Londonban a kelet-európai egyházak helyzetét kutató intézetben egy egyházakkal kapcsolatos konferencián vett részt, ahol előadásában kifejtette, hogy az ÁEH megszüntetését tervezik, mert a jogi és politikai rendszer reformja szükségessé teszi az egyházak ellenőrzésére, tevékenységük korlátozására létrehozott intézmény felszámolását. Előadásában síkra szállt az állam és az egyházak viszonyában az alkotmány és az összes törvény előírásainak szigorú betartásáért. Elmondta, hogy az ezektől eltérő eddigi gyakorlatot a budapesti kormány meg akarja szüntetni. A konferencián elhangzottakról a Szabad Európa Rádió (SZER) számolt be.³⁶⁸ A SZER-től és a Magyar Távírási Irodától kapott információkra alapozva Miklós Imre, az ÁEH elnöke finom hangvétellű, de ugyanakkor számon kérő levelet írt február 14-én Németh Miklós miniszterelnöknek, melyben felhívta a kormányfő figyelmét, hogy „egyre inkább dezorganizálódik és demoralizálódik a hivatal”.³⁶⁹ Miklós Imre, mint jó „káder Kádáricus” tájékoztatást kért Németh Miklóstól, hogy miként álljon a felvetett kérdéshez, miszerint megszűnik a Hivatal, és hogyan tevékenykedjen. A miniszterelnöki válasz elmaradt, azonban a gyors politikai döntések, események utat mutattak a közel húsz éve a Hivatalt vezető elnökek.

A fennmaradt, hozzáférhető és a levéltárba került források arra utalnak, hogy az ÁEH megszüntetése nem az igazságügy-miniszter saját ötlete volt, hanem a kormányé, sőt személyesen Németh Miklósé. A kor közhangulata, a politikai változások sokak számára egyértelművé tették, hogy a pártállam egyik emblematisztikus intézménye, az egyházak felügyeletét ellátó szerv nem működhet sokáig, de mégis jelzésértékű, hogy akkor kezdeményezték a jogutód nélküli megszüntetést, amikor még tovább működhetett volna.

Miklós Imre kihagyása, megkerülése ugyancsak üzenet volt, hiszen Németh Miklós kormányfő önálló politikai útra lépett, próbálta magát kiszakítani az MSZMP erős embereinek gyűrűjéből, és a kormány tevékenységét el kívánta választani az állampárttól.

Az egyházpolitikát, az egyházak működésével, tevékenységével kapcsolatos tennivalókat az MSZMP Központi Bizottság részéről az Agitációs és Propaganda

³⁶⁷ KULCSÁR, 1994. 265.

³⁶⁸ MNL OL XIX-A-21-d 002/4/1989 (161. d.)

³⁶⁹ MNL OL XIX-A-21-d 002/4/1989 (161. d.)

Osztály felügyelte, bizonyos fontosabb kérdésekben az Agitációs és Propaganda Bizottság döntött. Az 1988. november 22-ei MSZMP KB ülésen döntés született az MSZMP KB és PB munkarendjének, munkamódszerének, a KB munkabizottságainak és az apparátus feladatkörének átszervezéséről.³⁷⁰ Ennek következtében az Agitációs és Propaganda Osztály a Társadalompolitikai Osztály, az Agitációs és Propaganda Bizottság a Társadalompolitikai Bizottság nevet kapta. Az Agitációs és Propaganda Bizottság 1988. december 6-án tartotta utolsó ülését, ahol Berecz János, a Bizottság vezetője bejelentette, hogy a jövőben az APB feladatait az új struktúrában létrejövő Társadalompolitikai Bizottság fogja ellátni.³⁷¹

Egy nappal Miklós Imre Németh Miklósnak küldött számon kérő levele után az ÁEH elnöke elküldte Andics Jenőnek, az MSZMP KB Társadalompolitikai Osztály vezetőjének a Társadalompolitikai Bizottság ülésére készített jelentését: „Jelentés a Politikai Bizottság 1983. február 15-i határozatának végrehajtásáról, az egyházpolitika helyzetéről és megújításának feladatairól”, valamint „Javaslat a lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásának jogáról és az egyházügyekről szóló törvény politikai irányelveiről”³⁷² címmel, amelyeket a Társadalompolitikai Bizottság 1989. március 1-jei ülésén³⁷³ tárgyalta meg. A javaslat az egyházügyi igazgatásra a következőt ajánlotta:

„A lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásáról és az egyházügyekről szóló törvény hívja életre az Országos Egyházpolitikai (Egyházügyi) Tanácsot. (Az elnevezés további konzultációk során módosítható).

A tanács a társadalmi konzultáció és érdekegyeztetés legfőbb szerveként és fórumaként működne. Alapvető feladata a lelkiismereti szabadsággal, a vallás szabad gyakorlásával, valamint az egyházügyekkel kapcsolatban a társadalmat érintő kérdések megvitatása, az eltérő nézetek, érdekek kompromisszumos egyeztetése. A tanács konzultatív testület, amelynek ajánlási joga van az egyházügyi igazgatás alkotmányos felügyeletét – a törvény rendelkezései szerint – ellátó szerv (államfő, kormányfő) felé. Tevékenységében az egyházak, politikai pártok (társadalmi szervezetek) képviselői és az állami egyházügyi szerv vezetője vesz részt.

Az egyházügyi irányítás szervezeti felépítése:

³⁷⁰ MNL OL M–KS 288. f. 4. cs. 246-247. ö. e.

³⁷¹ MNL OL M–KS 288. f. 41. cs. 516. ö. e.

³⁷² MNL OL XIX–A–21–d 001/3/1989. (161. d.)

³⁷³ MNL OL M–KS 288. f. 41. cs. 519. ö. e.

„a” változat

Az államfő mellett – a konzultatív, érdekegyeztető szervként – Országos Egyházpolitikai (Egyházügyi) Tanács működik. A tanács elnöke az államfő. Az állami egyházügyi szerv

- önállóan, az államfőnek közvetlenül alárendelve működik;
- a köztársasági elnöki hivatalba tagozódva végzi munkáját.

„b” változat

A kormányfő (államminiszter) mellett – konzultatív, érdekegyeztető szervként – Országos Egyházpolitikai (Egyházügyi) Tanács működik. A tanács elnöke a kormányfő. Az állami egyházügyi szerv:

- önálló államigazgatási szervként, a kormányfőnek (államminiszternek) közvetlenül alárendelve működik;
- a Minisztertanács hivatalába tagozódva a kormányfő felügyeletével végzi munkáját.

„c” változat

A kormányfő mellett – konzultatív, érdekegyeztető szervként – Országos Egyházpolitikai (Egyházügyi) Tanács működik. A tanács elnöke a kormányfő. Az állami egyházügyi szerv a Belügyminisztériumba (Belpolitikai és Államigazgatási Minisztériumba) tagozódva végzi munkáját – államtitkár (miniszterhelyettes) vezetésével.

A területi egyházpolitikai feladatokat a megyei (fővárosi) tanácsok szervezetében tevékenykedő megyei (fővárosi) egyházügyi titkárok végzik, a helyi sajátosságoknak megfelelő felügyeleti rendben. A megyei (fővárosi) tanácsok – mint népképviselői szervek mellett – alakuljanak konzultatív, érdekegyeztető szervként, megyei (fővárosi) egyházpolitikai (egyházügyi) tanácsok.”³⁷⁴

Az ÁEH elnöke a kormányfő irányítása mellett működő önálló szervet, tehát a „b” változatot javasolta.

A Társadalompolitikai Bizottság egyetértett az előterjesztés alapelveivel, és támogatta a lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásának jogáról és az egyházügyekről szóló törvény megalkotását. A kialakult politikai helyzetben szükségesnek tartották, hogy az MSZMP korszerűsítse szövetségi politikáját, és előterjesztés készítéséről

³⁷⁴ MNL OL M-KS 288. f. 41. cs. 519. ö. e.

határoztak a Politikai Bizottság számára, amelynek értékelnie kellett az addigi tapasztalatokat és a tendenciákat, továbbá az MSZMP egyház- és valláspolitikájának legfontosabb vonásait. A határozat megszabta, hogy az előterjesztés tegyen ajánlásokat az állam és intézményei jövőbeni szerepére az egyházakkal és a hívőkkel kapcsolatos tevékenységekben, valamint a lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásának jogáról és az egyházügyekről szóló törvény létrehozására.³⁷⁵ Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1989. április 5-ei ülésén tárgyalta³⁷⁶ a Társadalompolitikai Osztály előterjesztését, amely az egyházpolitika helyzetét és annak megújítási lehetőségeit tárgyalva a politikai gyakorlat átfogó felülvizsgálatát és megváltoztatását javasolta. A jelentés szerint: „Az Állami Egyházügyi Hivatal munkája a társadalmi mozgások, folyamatok változásának függvényében rugalmasan módosult, fejlődött. A Hivatal tevékenységében a taktikai elemek fokozatosan háttérbe szorultak, s előtérbe került az érdemi politizálás, az állami szervek egyházpolitikai munkájának koordinálása.” Az előterjesztés azonban viszonylag kis mértékben foglalkozott az ÁEH működésével, inkább az MSZMP egyházpolitikája, a pártállam előtt álló helyzet, feladatok foglalkoztatták a PB tagjait. Az MSZMP KB Politikai Bizottsága a következő határozatot hozta a jelentéssel kapcsolatban: „A Politikai Bizottság tudomásul veszi az egyházpolitika helyzetéről készült jelentést. Az állami egyházügyi munka központi és területi szervezeteinek felépítésével foglalkozó javaslatot – mint a Minisztertanács hatáskörébe tartozó kérdést – nem tárgyalja.”³⁷⁷ Ez az állásfoglalás egyúttal a párt és az állami feladatok szétválasztásának és az MSZMP térvesztésének tendenciájára is utal, míg a határozat későbbi része arra, hogy a fontosabb kérdések eldöntésébe igyekeznek a Központi Bizottságot is bevonni: „Az MSZMP vallás- és egyházpolitikájának időszerű feladataival, valamint a lelkiismereti szabadságról, a vallás szabad gyakorlásának jogáról és az egyházügyekről szóló törvény irányelveivel foglalkozó javaslatot a vitában elhangzott észrevételek figyelembevételével a további munka alapjául elfogadja. Úgy határoz, hogy a témát a Központi Bizottság elé terjeszti. Megbízta Andics Jenő elvtársat, hogy a Központi Bizottság elé kerülő állásfoglalás-tervezet szövegét készítse el, s terjessze a Politikai Bizottság elé.”

³⁷⁵ MNL OL M–KS 288. f. 41. cs. 519. ö. e.

³⁷⁶ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 1061. ö. e. Jelentés a Politikai Bizottságnak az egyházpolitika helyzetéről és javaslat megújításának feladataira.

³⁷⁷ A PB vitájában, már a napirend tárgyalásának kezdetén Grósz Károly, a párt főtitkára hívta fel a figyelmet: „javaslom, hogy az állami munka szervezeti rendszerére vonatkozó részt ne tárgyaljuk. [...] A Politikai Bizottság a politikai kérdésekben foglaljon állást, a szervezeti kérdéseket pedig az állami szakterületen érintett vezető testületek majd eldöntik.”

A jelentés a következő szervezeti változásokat helyezte előtérbe: a kormány mellett alakuljon meg az Országos Egyházpolitikai Tanács, ami a társadalmi konzultáció és érdekegyeztetés legfőbb szerve legyen, ajánlási joggal az egyházügyi kormányzás alkotmányos felügyeletét ellátó kormányfőhöz. Elnevezéseként a Minisztertanács Egyházügyi Titkársága javaslatot fogalmazták meg.

A Minisztertanács 1989. április 27-i ülésén – Miklós Imrét ekkor mentették fel ÁEH elnöki tisztsége alól – Németh Miklós megemlítette, hogy készül egy javaslat az ÁEH megszüntetéséről.³⁷⁸ A Hivatal vezetésével Miklós Imre nyugdíjba vonulása után Sarkadi Nagy Barna általános elnökhelyettest bízták meg.

Németh Miklós miniszterelnök 1989. május 10-i parlamenti beszédében bejelentette az ÁEH felszámolására vonatkozó indítványát és az Országos Vallásügyi Tanács megalakításának tervét.³⁷⁹

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága – az április 5-ei határozatnak megfelelően – 1989. május 16-ai ülésén ismét napirendre tűzte az egyházpolitikai kérdéseket, bár ezúttal elsősorban az MSZMP egyházpolitikáját értékelték. Az anyag megfogalmazásai sok tekintetben a régi „bevált” gyakorlatot követik, bár a következtetések a teljes átalakulás igényét tükrözik. Eszerint: „A Magyar Szocialista Munkáspárt három évtizedes egyházpolitikája történelmi mércével mérve s a nemzetközi összehasonlítás tükrében egyaránt sikeresnek bizonyult.”³⁸⁰ Az adott politikai rendszer keretei között normalizálta a szocialista államhatalom és az egyházak viszonyát, véget vetett a korábbi, gyakran politikai indítékú konfrontáció gyakorlatának. A szövetségi politika jegyében és keretében pártunk együttműködésre törekedett az egyházakkal a társadalmi élet számos területén. Az állam biztosította az egyházak autonóm működését, a vallás szabad gyakorlását, az alapvető hitéleti igények kielégítését. Érvényesítette a felekezeti egyenlőség elvét. Megszüntette a vulgáris ateista propagandának a vallásos érületűeket sértő vadhajtásait, oldotta a vallásossággal szembeni politikai bizalmatlanságot. Mindennek következtében társadalmunkban nőtt a kölcsönös világnézeti tolerancia. Eredményként könyvelhetjük el, hogy a társadalom világnézeti tagoltsága ma már nem

³⁷⁸ MNL OL XIX–A–83–a. 1989. április 27-ei (soron kívüli) MT ülés. (792. d.)

³⁷⁹ FAZEKAS, 2011, 18.

³⁸⁰ A PB ülés vitájában Szűrös Mátyás a megfogalmazás ezen részénél nagyobb önkritikára hívta fel a figyelmet: „talán az értékelés túl szép képet mutat”, mert „a Magyar Szocialista Munkáspárt három évtizedes egyházpolitikája” csak a szocialista világban tekinthető sikeresnek. „Tehát itt lehetnének szerényebbek, miközben el kell ismerni azt, hogy ez egy sikeres egyházpolitika volt, de azért túlzásokba sem szabad esni, mert azért ez is hullámmozott.” A jóval később a KB elé került változat némileg árnyalta a megállapítást.

fejez ki markáns politikai megosztottságot. Vallásosak és marxisták számos fontos társadalmi és politikai kérdésben egy véleményen vannak, és közösen cselekszenek a problémák megoldásában. Ugyanakkor az egyházakban és a vallásos emberek között sincs az alapvető világnézeti beállítódáson túl homogén egység. A szekularizáció széles társadalmi folyamata – ami korántsem csak tudatos politikai törekvések, hanem a modernizáció spontán hatásainak eredménye is volt – felerősítette körükben a progresszív vonulatokat, és jelentősen megváltozott a vallásosság tartalma. Különösen az utóbbi években előtérbe kerültek a kulturális hagyományörzés, az erkölcsi integritás védelme és a karitatív tevékenység elemei. [...]

Az egyházpolitikában elért eredményeink azonban nem adhatnak okot önelégültségre. Önkritikusan el kell ismernünk, hogy nem sikerült mindenben meghaladni a múlt hibáit. Az egyházak autonómiáját és mozgásterét különböző bürokratikus rendelkezések és jogszabályok korlátozták. Nem tagadhatók a vallásos meggyőződés miatti, politikai indítékú diszkrimináció egyes esetei sem, amelyek gyakran súlyos lelkiismereti konfliktushoz vezettek. A párbeszéd és együttműködés elveinek megfelelő politikai kultúra nem vált elég általánossá sem a pártban, sem a társadalomban. A pártvezetés nem kérte számon következetesen valláspolitikai elveinek érvényesítését. Így különösen a középkáderek szint[j]én fennmaradhatott egy intoleráns magatartás a vallásosság megnyilvánulásaiival szemben. A társadalom egyes rétegeinél a tolerancia gyakran csak a világnézeti kérdések iránti közönyön alapult, s nem azon a felismerésen, hogy a közös cselekvéshez egymás véleményének ismeretére és meggyőződésének kölcsönös tiszteletben tartására van szükség.

A társadalmi és politikai válság kibontakozása nyilvánvalóvá tette, hogy a politikai rendszer reformjával és a párt belső megújulásával párhuzamosan politikánknek ezt az elemét is alaposan újra kell formálni. A reform egyúttal alkalmat nyújt arra, hogy meghaladjuk egyházpolitikánknek és a vallási és lelkiismereti szabadság érvényesülésének a korábbi politikai rendszer monolitikusságából eredő korlátait és fogyatékoságait.³⁸¹

A Politikai Bizottság úgy határozott, hogy az állásfoglalás-tervezetet a Központi Bizottság elé terjeszti. Andics Jenőt pedig megbízta a testület, hogy a vitában elhangzott észrevételek figyelembevételével dolgozza át az anyagot.³⁸²

³⁸¹ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 1065. ö. e.

³⁸² MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 1065. ö. e. – A vita során az előterjesztést bírálók közül Sarkadi Nagy Barna véleménye volt talán a legmarkánsabb: „Ez az állásfoglalás-tervezet nem jó, az első öt és fél oldalát

Sarkadi Nagy Barna, az ÁEH elnökhelyettese 1989. május 18-án levélben fordult Nyers Rezsőhöz, aki ekkor államminiszteri posztot töltött be, hogy támogassa az ÁEH-t vezető Sarkadi javaslatát az egyházpolitika átalakításával kapcsolatban.³⁸³ Nyers Rezső – Németh Miklós, Glatz Ferenc, Horváth István és Kárpáti Ferenc mellett – részt vett az ún. Kabinetülésen,³⁸⁴ amely 1989. május 23-án az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetésére vonatkozó, Raft Miklós által előterjesztett javaslatot tárgyalta.³⁸⁵ Mivel Sarkadi Nagy Barna ezen a kabinetülésen nem vehetett részt, kérte az államminisztert, hogy képviselje a következő szempontokat:

- Az állam és az egyházak teljes szétválasztása érdekében olyan szervezeti megoldás kell, amely eleve lehetetlenné teszi az apparátus számára a hatósági jogkörök gyakorlását. A hatósági jogkörökkel rendelkező minisztérium keretei közötti működés ennek ellenkezőjét tenné lehetővé.
- Nem rendelhető egy tárcához az egyházakkal kapcsolatos munka. Nem irányító, hanem koordináló és politizálni is képes központi szervre van szükség.
- Kezdeményezője az ÁEH megszüntetésének, az állami egyházpolitika és a kormányzati munka érdekében helyes a Minisztertanács mellett működő titkárság létrehozása.³⁸⁶

A kabinetülésen tárgyalt előterjesztés lényege a következő volt:

Az állami egyházpolitika, az állami egyházigazgatási tevékenység felülvizsgálata és a megváltozott politikai helyzettel összhangot teremtő szervezeti és tartalmi reform.

Az állami egyházpolitika nyilvánosságának megteremtése.

Az állam és az egyház kapcsolata párbeszéden alapuljon, az adminisztratív eszközöket minimalizálni kell.

Az ÁEH megszüntetése és egy új állami egyházügyi igazgatás kialakítása. Országos Vallásügyi Tanács felállítása.

Nincs szükség önálló egyházügyi szervezetre. Központi rendszer részeként olyan kis létszámú egység szükséges, amely egyházigazgatási és vallásügyi tárgyban államigazgatási hatásköröket gyakorol.

teljesen újra kell csinálni. Magyarul nem a Központi Bizottságnak szól, nem a terem falai között kell maradjon, hanem kijusson a társadalom elé, s ha oda kerül, akkor ennek agitativnak, meggyőzőnek, szépen, magyarul megírottnak kell lennie. Ez most nem olyan, ezt meg kell csinálni, hogy ennek feleljen meg.”

³⁸³ MNL OL XIX–A–21–d 002-4-1/1989. (161. d.)

³⁸⁴ A hatékonyabb minisztertanácsi működés érdekében Németh Miklós létrehozott egy ún. Kabinetülést, ahol a Minisztertanács ülése előtt megtárgyalták a fontosabb kérdéseket.

³⁸⁵ MNL OL XIX–A–83–a. 1989. május 23-ai MT Kabinetülés, 8. sz. Emlékeztető (1498. d.)

³⁸⁶ MNL OL XIX–A–21–d 002-4-1/1989. (161. d.)

Az ÁEH helyett új szervezeti egység felállítására két elképzelés mutatkozott.

A megfogalmazottak alapján az előterjesztő a következő szervezeti megoldásokat látta elképzelhetőnek:

1.) Meglévő minisztérium szervezeti keretében – Művelődési Minisztérium vagy Szociális és Egészségügyi Minisztérium – kell elhelyezni az egyházigazgatási szervet. Ennek az elképzelésnek a pozitívuma, hogy az egyházi ügyek képviselte miniszteri szintre emelkedne. Negatívuma, hogy az egyházügyek igazgatása olyan speciális ismereteket igényel, melyekkel egyik minisztérium sem rendelkezik.

2.) Minisztertanács Hivatalán belül létrejönne a Minisztertanács Egyházügyi Titkársága, amely az Országos Vallásügyi Tanáccsal kapcsolatos teendőket látná el. Ennek az elképzelésnek a pozitívuma, hogy közvetlenül a kormány szintjén, az ÁEH apparátusára szerveződne 10–12 fő, akiknek van ez irányú ismeretük. Negatívuma, hogy tovább tagolná a már amúgy is túlfeszített Minisztertanács Hivatala szervezeti kereteit.³⁸⁷

A Minisztertanács Kabinetje elfogadta az előterjesztést és úgy döntött, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetésére vonatkozó törvényerejű rendeletet elő kell készíteni. Javaslatot kell készíteni a Minisztertanács részére az Országos Vallásügyi Tanács megalakítására. Az Egyházügyi Titkárság a miniszterelnök közvetlen felügyelete mellett működjön maximum 5–8 fővel.

A Minisztertanács 1989. június 5-ei ülésén foglalkozott az ÁEH utáni szervezeti kérdésekkel, a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvény elveivel. Elfogadták a „lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvény elveiről” szóló 1072/1989 (VI. 15.) MT. sz. határozatot,³⁸⁸ és döntöttek arról, hogy az ÁEH után megmaradó közigazgatási eljárásokat a Művelődési Minisztérium végzi el.

Az Állami Egyházügyi Hivatal jogutód nélküli megszüntetésével,³⁸⁹ az Országos Vallásügyi Tanács létrehozásával, és a művelődési miniszter feladatkörének módosításával kapcsolatos javaslatokat a Minisztertanács 1989. június 26-ai ülése tárgyalta, és június 30-ai hatállyal megszüntette az Állami Egyházügyi Hivaltat. Az

³⁸⁷ Sarkadi is az utóbbi változatot támogatta Nyers Rezsőnek írt levelében: „Magam is kezdeményezője vagyok az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetésének, de éppen az állami egyházpolitikai és a kormányzati munka érdekében tartom helyesnek a Minisztertanács mellett működő titkárság létrehozását. Nem helyeselhető, hogy csak államigazgatási, szervezési alapon szülessen döntés az ügyben.”

³⁸⁸ A Minisztertanács 1072/1989. (VI. 15.) határozata a „lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvény elveiről”. MNL OL XIX–A–83–a 944. 1989. június 5-i MT ülés. (797. d.)

³⁸⁹ Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetéséről szóló 1989. évi 14. törvényerejű rendelet, a Minisztertanács 65/1989 (VI. 30.) rendelete egyes szervezeti intézkedések végrehajtásáról. *Magyar Közlöny* 1989. 43. szám. MNL OL XIX–A–83–a 946. 1989. június 26-ai MT ülés. (799. d.)

1092/1989. számú határozattal felállította az Országos Vallásügyi Tanácsot,³⁹⁰ kibővítette a művelődésügyi miniszter jogkörét azzal, hogy az egyházak működésével és a vallás gyakorlásával kapcsolatos igazgatási jogköröket lássa el, gazdálkodjon az egyházpolitikai célú központi pénzeszközökkel, továbbá működjön közre az állam és az egyház közötti kapcsolatok kialakításában.³⁹¹

Egyik furcsa záróakkordja az 1956–1990 közötti időszaknak, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt „csúcsszerve” a Központi Bizottság, a párt létének utolsó időszakában, 1989 júliusában tárgyalta először a egyházakhoz és a valláshoz való viszonyról.³⁹² Az értékelés lényegében megmaradt a PB előterjesztések vonalán, azaz a párt évtizedeken keresztül sikeres egyházpolitikát folytatott, s a hibák jobbára bürokratikus rendelkezésekhez és jogszabályokhoz kötődtek: „A Magyar Szocialista Munkáspárt kiemelkedő fontosságot tulajdonít annak, hogy hazánkban következetesen érvényesüljön a lelkiismereti és vallásszabadság. Az emberi és erkölcsi értékek, valamint a nemzeti érdekek érvényesüléséhez szükségesnek és lehetségesnek tartja, hogy erősödjék a különböző világnézetű emberek között a kölcsönös tisztelet és megbecsülésen alapuló párbeszéd és együttműködés. Az MSZMP ezen az alapon ajánl együttműködést az egyházaknak, felekezeteknek, vallási közösségeknek. Ez az együttműködés hatalmas alkotóenergiát szabadíthat fel és hozzájárulhat nemzetünk erkölcsi felemelkedéséhez.

1. A Magyar Szocialista Munkáspárt három évtizedes egyházpolitikája – mely nem volt mentes feszültségektől, megtorpanásoktól – történelmi mércével mérve s a nemzetközi összehasonlítás tükrében egyaránt sikeresnek bizonyult. Az adott politikai rendszer keretei között normalizálta a szocialista államhatalom és az egyházak viszonyát. Véget vetett a korábbi, nemegyszer politikai indítékú szembenállás gyakorlatának. A szövetségi politika jegyében és keretében pártunk együttműködésre törekedett az egyházakkal a társadalmi élet számos területén. Államilag biztosította az egyházak önálló működését, a vallás szabad gyakorlását, az alapvető hitéleti igények kielégítését. Érvényesítette a felekezeti egyenlőség elvét. Megszüntette a vallásos érzületűeket sértő, leegyszerűsítő ateista propaganda vadhajtásait, oldotta a vallásossággal szembeni

³⁹⁰ A Minisztertanács 1092/1989. (VI. 30.) határozata az Országos Vallásügyi Tanácsról. MNL OL XIX–A–83–a 946. 1989. június 26-ai MT ülés. (799. d.)

³⁹¹ A Minisztertanács 66/1989 (VI. 30.) rendelete a művelődési miniszter feladatköréről szóló 1028/1980. (VII. 23.) MT határozat kiegészítéséről. *Magyar Közlöny* 1989. 43. szám. MNL OL XIX–A–83–a 946. Jegyzőkönyv a Minisztertanács 1989. június 26-i üléséről. (799. d.)

³⁹² MNL OL M–KS 288. f. 4. cs. 266–267. ö. e.

politikai bizalmatlanságot. Mindennek következtében társadalmunkban nőtt a kölcsönös világnézeti türelem. Vallásosak és nem vallásosak számos lényeges társadalmi és politikai kérdésben hasonló véleményen vannak, és közösen cselekszenek a problémák megoldásában.

Egyházpolitikánk eredményei a belpolitikai stabilitás fontos elemét képezték az egész elmúlt időszakban. Ebben jelentős szerepük volt azoknak a mértékadó egyházi köröknek is, akik legjobb meggyőződésük alapján, az általuk képviselt vallási közösségek érdekeit szem előtt tartva, e politika partnereivé váltak.

Az egyházpolitikában elért eredményeink ellenére nem sikerült mindenben meghaladni a múlt hibáit. Az egyházak önállóságát és mozgásterét különböző bürokratikus rendelkezések és jogszabályok korlátozták. Nem tagadhatók a vallásos meggyőződés miatti, politikai indítékú hátrányos megkülönböztetés egyes esetei sem, amelyek gyakran súlyos lelkiismereti konfliktushoz vezettek. [...]³⁹³

4.6.3 Miklós Imre felmentése az Állami Egyházügyi Hivatal elnöki pozíciójából

„Hazánk felszabadításának 44. évfordulója alkalmából” a Minisztertanács jutalomban részesítette Miklós Imrét, amelyet Raft Miklós a Minisztertanács Hivatalának vezetője 1989. március 21-én közölt az ÁEH elnökével.³⁹⁴

Az ÁEH megszüntetésének bejelentése után bő két hónappal, 1989. április 17-én Miklós Imre kérte Németh Miklóst, hogy mentse fel az ÁEH elnöki pozíciójából.³⁹⁵ Az ÁEH elnöke levelében így írt: „Ez év márciusában betöltöttem 62. életévemet. Közel negyvenéves egyházpolitikai szolgálatom, 18 éves hivatalvezetői tevékenységem után előterjesztem, hogy a Népköztársaság Elnöki Tanácsa államtitkári, a Minisztertanács pedig az Állami Egyházügyi Hivatal elnöki tisztségéből, nyugdíjba vonulásom miatt, saját kérésemre felmenteni szíveskedjék.

Köszönöm a bizalmat, amelynek képességeim szerint tisztességgel igyekeztem eleget tenni, hazánk és népünk iránti elkötelezettséggel hazai és a nemzetközi élet minden területén.”³⁹⁶

³⁹³ MNL OL M–KS 288. f. 4. cs. 266-267. ö. e.

³⁹⁴ MNL OL XIX–A–21–a M-5-5-1989 (80. d.)

³⁹⁵ MNL OL XIX–A–21–a M-5-5/b/1989 (80. d.)

³⁹⁶ MNL OL XIX–A–21–a M-5-5/b/1989 (80. d.)

Miklós Imrének, az ÁEH elnökének természetes volt, hogy ugyan a Minisztertanács felügyeli a Hivatalt, felmentését kérő levelét nemcsak Németh Miklósnak, hanem Grósz Károlynak, az MSZMP főtitkárának is el kell juttatnia.³⁹⁷

A Minisztertanács 1989. április 30-ai hatállyal saját kérésére, nyugállományba vonulása miatt, érdemei elismerése mellett felmentette Miklós Imrét az ÁEH elnöki pozíciójából.³⁹⁸

4.6.4 Az Állami Egyházügyi Hivatal helyzete 1989-ben – alternatívák az ÁEH utáni életre

Mint említettük, elnökhelyettesi rangban Sarkadi Nagy Barna lett az ÁEH utolsó vezetője. Viszonylag rövid ideig, két hónapig állt az ÁEH élén, de a Hivatalról való felfogását, az utolsó napok eseményeit érdemes rekonstruálni. Nyers Rezsőnek írt leveléről már szóltunk. A következőkben szükséges szót ejteni a Németh Miklós részére készített feljegyzéséről, amelyben az állami egyházpolitika kereteiről vallott nézeteit foglalta össze.³⁹⁹

Eszerint: „A Kormány június 5-i ülésén több javaslat elhangzott az állami egyházpolitika szervezetének ügyéről. Egyes miniszter elvtársak véleménye szerint csak a Művelődési Minisztérium keretei között és teljesen új apparátussal képzelhető el a munka továbbvitele. Hivatkoztak egyházi személyek véleményére is.

Németh elvtárs összefoglalójában hangsúlyozta, hogy az előkészületeket a kabinetülésen kialakított álláspont szerint kell végezni, azaz előterjesztést kell készíteni a miniszterelnök vezetésével működő Országos Vallásügyi Tanács, a kormány Egyházügyi Titkársága létrehozására, és számba kell venni a Művelődési Minisztériumnak átadandó hatósági jogköröket. Ez a munka folyik.

A döntés előkészítés folyamatát ugyanakkor hangulati elemek is befolyásolják. Ezért fontosnak tartom, hogy Németh elvtárs szíves figyelmébe ajánljak néhány ténnyt.

1. *Az egyházi vezetők véleményének meghallgatása és figyelembe vétele kétségtelenül fontos. E nélkül az ügyben nem szabad döntést hozni. Azonban két idetartozó kérdést is látnunk kell:*

³⁹⁷ MNL OL XIX–A–21–a M-5-5/b/1989 (80. d.)

³⁹⁸ MNL OL XIX–A–83–a 939. 1989. április 27-ei (soron kívüli) MT ülés. (792. d.) 57/1989 (V. 2.) Minisztertanács 1056/1989. számú határozata. NET *Magyar Közlöny* 1989. 27. sz.

³⁹⁹ MNL OL XIX–A–21–d 002-4-2/1989. (161. d.)

- a.) Mit tekintünk az egyházak véleményének? Úgy gondolom mindenképpen figyelnünk kell azokra *a vezetőkre, akik a következő 5–10 évben* funkcionálni fognak. (Az érvényes pápai kinevezések és a közelmúlt választási eredményei alapján ez a kör meghatározott.)

Természetesen szükség van a *vezetéssel szembenálló körök* véleményének meghallgatására is, de úgy, hogy lássuk, valójában mekkora befolyással rendelkeznek!

- b.) Mérlegelni kell a kormány (az állam) érdekeit is. Az egyházi vezetők között ugyanis természetesen vannak olyanok, akiknek személyes érdeke is, hogy teljesen új, őket és korábbi tevékenységüket nem ismerő állami apparátussal dolgozzanak együtt. (Bár a mai Egyházügyi Hivatalban vannak olyanok, akiknek neve és munkája összefonódott egy letűnt politikával, jelen vannak azok is, akik kidolgozták a reform csomagtervet, a törvényjavaslatot, és akiknek szakértelmét kár volna nélkülözni. Őket becsülik az egyháziak is.)

Másrészt: a legharmonikusabb együttműködés esetén és demokratikus keretek között sem esnek egybe állandóan az állami és egyházi érdekek.

Döntéseinknek tehát nem lehet kizárólagos feltétele az egyházi körök véleménye (bár természetesen figyelnünk kell erre).

Ezért nagyon fontos – miként az a legutóbbi megbeszélést végén elhangzott –, hogy Németh elvtárs a döntés előtt személyesen találkozzék és konzultáljon az egyházi vezetőkkel.

(A kormány tagjai közül többen rendszeresen kapcsolatokat tartanak fenn különböző egyházi körökkel.)

2. A kormányzati munkát illetően olyan szervezeti megoldás kell, amely *eleve lehetetlenné teszi* az apparátus számára a *hatósági jogkörök gyakorlását*. Törekvéseink hitelességét is bizonyítaná a kormány mellett létrehozandó egyházügyi titkárság. A hatósági jogkörökkel rendelkező minisztérium keretei közötti működés ennek ellenkezőjét tenné lehetővé.
3. Természetes, hogy az egyes tárcáknak foglalkozniuk kell a területükre eső egyházi tevékenység szakmai felügyeletével (pl. iskolák, egészségügyi és szociális intézmények, műemlékvédelem, környezetvédelem, nemzetközi kapcsolatok), de éppen ezért *nem rendelhető ez a munka csak egy tárcához*. Ebben kiemelt szerep kell, hogy jusson a Művelődési Minisztériumnak.

Szükség van az állami munka összehangolására, tehát nem irányító, hanem koordináló és politizálni is képes központi szervre, valamint tárcaközi egyeztetésre.

4. Az iskolák államosítása előtt ezernél több egyházi iskola működött az országban, tehát az oktatásügy volt az állam és az egyházak együttműködésének legfőbb területe. Ez igazolta a Vallás- és Közoktatási Minisztérium létét. Ma ez nem így van és a közeljövőben sem várható, még akkor sem, ha nőni fog az egyházi iskolák (ma tíz ilyen iskola működik) száma. (Az egészségügyi és szociális intézmények száma többszöröse az iskoláénak.)
5. Egy tárca keretei között az egyházak nem találnának olyan partnerekre, akik az adott minisztérium hatáskörén kívül eső ügyekről is tudnának tárgyalni. Ezért teljesen önálló kapcsolatrendszert építenének ki az államigazgatás minden ágával. Ez állami szempontból nem kívánatos. (Nem ellenőrizni és irányítani kell őket, ellenkezőleg: segíteni és koordinálni a kapcsolatokat, *ugyanakkor egyértelműen képviselni az állami érdekeit.*)

A miniszterelnök csak akkor kaphat hatékony segítséget az állami egyházpolitikai irányításhoz, ha közvetlenül támaszkodhat egy kis létszámú szakértői apparátusra.”

Sorsdöntő volt Sarkadi Nagy Barna véleménye, ezért is éreztem fontosnak teljes terjedelmében közölni, hiszen az ÁEH-ban 1984-től elnökhelyettesként tevékenykedő politikus belülről ismerte azokat a folyamatokat, eljárásokat, ahogy az egyházakkal szemben felléptek, és ahogy az egyházakkal együttműködtek.

A kormány június 26-ai ülésén döntött az Országos Vallásügyi Tanács, a Miniszterelnök mellett működő Egyházpolitikai Titkárság létrehozásáról, amelynek vezetésével Sarkadi Nagy Barnát bízták meg.⁴⁰⁰ továbbá néhány napon belül a Művelődési Minisztérium szervezeti keretében felállították az Egyházi Főosztályt.⁴⁰¹ Az Állami Egyházügyi Hivatalban 1989 júniusában már csak 27 fő dolgozott, többségük átkerült az új szervezeti egységekbe.⁴⁰²

⁴⁰⁰ A Minisztertanács 1088/1989. (VI. 30.) határozata miniszterhelyettes kinevezéséről. MNL OL XIX–A–83–a 946. 1989. június 26-ai MT ülés. (799. d.)

⁴⁰¹ MNL OL XIX–I–9–ss

⁴⁰² MNL OL XIX–A–21–a M-5-8-1989 (80. d) Az ÁEH létszáma munkakörökként így oszlott meg: Egy általános elnökhelyettes, egy elnökhelyettes, egy főosztályvezető, négy főosztályvezető-helyettes, egy osztályvezető, egy tanácsos, négy csoportvezető, három főelőadó, négy előadó, egy ügyviteli alkalmazott, hat fizikai alkalmazott. A korábbi közel 50 fős hivatali létszámkeret jelentősen lecsökkent.

4.6.5 Az Országos Vallásügyi Tanács létrehozása és működése

Fazekas Csaba 2011-ben publikált munkája⁴⁰³ megkönnyíti az események rekonstruálását, de úgy gondolom, hogy érdemes bizonyos eseményeket rögzíteni, hogy teljes képet kapjunk a rendszerváltás idején történt folyamatokról, ezért mutatom be röviden az Országos Vallásügyi Tanács (OVT) létrejöttét, működését.

Az Országos Vallásügyi Tanács⁴⁰⁴ alakuló ülésére csak hónapokkal megalakítása után, 1989. október 20-án került sor.⁴⁰⁵ Az OVT felállításáról szóló határozat úgy rendelkezett, hogy az OVT szükség szerint, de legalább félévente ülésezik. A Tanács maga határozza meg ügyrendjét. A Tanács az egyházak és felekezetek önállóságának tiszteletben tartásával végzi tevékenységét. A Tanács konzultatív testület, nem hoz döntéseket. Feladata a következő volt:

Figyelemmel kíséri a lelkiismereti- és vallásszabadság érvényesülését, időszakonként átfogóan értékeli e jogok megvalósulásának helyzetét.

Megvizsgálja a Kormány, illetve a Tanács tagjai által fontosnak tartott, és a lelkiismereti- és vallásszabadság érvényesülésével összefüggő kérdéseket.

Elősegíti az állam és az egyházak, felekezetek közötti kapcsolatok ápolását, javaslatokat tesz az ezzel kapcsolatos állami feladatokra.

Elősegíti az egyházak, felekezetek közötti együttműködést, véleménycserét.

Az OVT elnöke a Minisztertanács elnöke (Németh Miklós), elnökhelyettese a művelődési miniszter (Glatz Ferenc), titkára a Minisztertanács Egyházpolitikai Titkárságának vezetője (Sarkadi Nagy Barna), tagjai a társadalompolitikai feladatokat ellátó államminiszter; a Minisztertanács elnökének felkérése alapján, a Tanács munkájában részt venni kívánó valamennyi magyarországi egyház, felekezet, vallási közösség képviselői, azaz 16 katolikus püspök, nyolc református, két evangélikus, két izraelita egyházi személy, továbbá a többi felekezet és kisegyház egy-egy képviselője. Az OVT munkájában nem vettek részt a Jehova tanúi és a Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezet.

⁴⁰³ FAZEKAS, 2011.

⁴⁰⁴ A Minisztertanács 1092/1989. (VI. 30.) határozata az Országos Vallásügyi Tanácsról. MNL OL XIX–A–83–a 946. 1989. június 26-ai MT ülés. (799. d.)

⁴⁰⁵ FAZEKAS, 2011, 33.

A Tanács ténykedése elsősorban abból állt, hogy megvitatta és véleményezte az egyházakat érintő miniszteri előterjesztéseket, beszámolókat. Az Országos Vallásügyi Tanács az új kormány megalakulása után, 1990. június 13-án szűnt meg.

Mint említettük, az Elnöki Tanács 1989. június 30-ai rendelete jogutód nélkül felszámolta az Állami Egyházügyi Hivatalt, emellett megszüntette az állami hozzájárulás kötelezettségét az egyházi állásokhoz, az csak olyan tisztségeknél maradt meg, amelyek nem magyar, hanem pápai joghatóság alá tartoztak.⁴⁰⁶ Július 1-jével megszűnt az egyházi kiadói tevékenység és az egyházi sajtótermékek ellenőrzése, illetve az egyházak azon kötelezettsége, hogy istentiszteletre szánt épület kialakításánál meg kellett szerezni a helyi tanácsok egyetértését. Külföldi állampolgárok magyar egyházi főiskolai felvételéhez szintén nem kellett ettől kezdve előzetes állami hozzájárulás. Mindezek következtében az állam nem rendelkezett a továbbiakban speciálisan egyházi területre érvényes igazgatási jogokkal. Ugyanekkor a 66/1989. MT sz. rendelet kibővítette a művelődési miniszter feladatkörét: mindazokat a jogokat, amelyeket az egyházakkal kapcsolatban az állam gyakorolhat, a művelődési miniszterre ruházta. (Ezek: az állami költségvetésből az egyházpolitikai célú eszközökkel való gazdálkodás, a felekezetek állami bejegyzése, az egyházak és az állam közötti kapcsolatok alakítása, az állam egyházpolitikai céljainak megvalósítása.) E feladatokat koordinálta az 1989. július 1-jén felállított Egyházi Főosztály, aminek elnevezése 1990-ben Egyházi Kapcsolatok Főosztályára, majd Egyházi Kapcsolatok Titkárságára módosult.

A magyarországi egyházak, felekezetek szabad működésének utolsó formai akadályai az 1948-ban és 1950-ben kötött ún. „megállapodások” voltak. Először a katolikus egyházzal kötött egyezmény felbontására került sor. 1990. február 6-án Németh Miklós miniszterelnök és Paskai László bíboros, esztergomi érsek, prímás közös nyilatkozatban hozták nyilvánosságra, hogy kölcsönösen semmisnek tekintik az 1950. augusztus 30-án aláírt egyezményt. Ezt követően 1990. március 19-én hasonló módon felbontották az 1948-ban megkötött szerződéseket a református, az evangélikus, az unitárius egyházzal és az izraelita felekezettel.

A rendszerváltozás idején megváltozott az egyház és az állam kapcsolata. Németh Miklós miniszterelnök és kormánya igyekezett saját hatáskörébe vonni az

⁴⁰⁶ Ezek a következők: a katolikus megyéspüspökök, az esztergomi, kalocsai és egri érsek, a pannonhalmi Szent Benedek-rendi nullius főapát, a püspöki koadjutor, a segédpüspök, az apostoli adminisztrátor, a római Pápai Magyar Intézet igazgatója és a címzetes püspök.

egyházpolitika irányítását, ezért is szüntették meg az ÁEH-t. A felállított OVT konzultatív testület volt, míg a Művelődési Minisztérium Egyházi Főosztálya adminisztratív jellegű feladatokat látott el az egyházakkal kapcsolatban.

5. Az Állami Egyházügyi Hivatal működési keretei

5.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Belügyminisztérium kapcsolata

Az ÁEH és a BM kapcsolatát az 1951-1956 közötti időszakra vonatkozóan nehezebb rekonstruálni, kevesebb forrásanyag áll a rendelkezésünkre, mint az 1956 utáni korszakra, a Kádár-rendszer idejére. Mindkét szerv kölcsönösen informálta, ellátta a másikat hasznos, vagy fontosnak vélt információval. Az 1957 és 1960 közötti időszakra vonatkozóan elvéve maradt fenn egy-egy jelentés, amelyben a BM tájékoztatta az ÁEH-t. Az ÁEH TÜK iratai között 1961-től külön tétel alatt irattározták a BM egyházakkal kapcsolatos jelentéseit.⁴⁰⁷

Olt Károly ÁEH elnök 1961. július 13-án Galambos József⁴⁰⁸ rendőr ezredes, belügyminiszter-helyettesnek írt leveléből⁴⁰⁹ tudjuk, hogy 1961 előtt a BM által az ÁEH-nak megküldött egyházpolitikai jelentéseket az ÁEH megőrizte. E levél mellékleteként Olt Károly 16 db jelentést⁴¹⁰ küldött vissza a BM-nek, mert elolvasás után sokkal jobbnak látta, ha azok visszakerülnek a BM-hez. Tájékoztatta a belügyminiszter-helyettest, hogy a jövőben ezt a gyakorlatot kívánja bevezetni, hogy az ilyenfajta BM egyházpolitikai jelentések kerüljenek vissza a BM-hez.⁴¹¹ Prantner József 1961-es elnöki kinevezése után először folytatta elődje, Olt Károly gyakorlatát. 1961.

⁴⁰⁷ MNL OL XIX-A-21-d 0041 1961. (13. d.); 1963-tól a 0037-es tételszám alatt található.

⁴⁰⁸ Galambos József (Bécs, 1921. október 9. – 1979. július 31.) vasesztorgályos, 1945-től a MADISZ Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyei titkára, 1948–1956 között az MDP KV Párt és Tömegszervezetek Osztályának munkatársa. 1957. január 01. – 1957. május 03. között a BM II. Főosztály, ezt követően 1958. február 13-ig a Politikai Nyomozó Főosztály főosztályvezető-helyettese. Főosztályvezető ugyanitt 1958. február 13. – 1961. között. Belügyminiszter-helyettes 1961–1962 között. A BM III. Főcsoportfőnökség főcsoportfőnöke és egyben miniszterhelyettes 1962–1964 között, 1964–1966 között a miniszter első helyettese, 1966–1973 között személyügyi miniszterhelyettes. Életről lásd bővebben MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 24. ö. e.; 394. ö. e.; ÁBTL 2.8.1. 8711. Az életrajzát lásd Tabajdi-Ungváry 2008. 109-110. ÁBTL Archontológia:

https://www.abtl.hu/archontologia/?p=108:5:3357992032411577::NO::P5_PRS_ID:950138 (Utolsó letöltés 2010. augusztus 31.)

⁴⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-d 0041-1/1961. (13. d.)

⁴¹⁰ A jelentések tárgya nem ismert, csak az iktatószámuk és a keletkezés dátuma. 1./ 65-3310/3. 1958. szeptember 24.; 2./ - 1959. október 14.; 3./ G.1823/59. 1959. október 20.; 4./ G.1880/59. 1959. október 29.; 5./ 77-3/2207. 1959. december 11.; 6./ 60-189/60. 1960. február 1.; 7./ 60-138-16. 1960. február 24.; 8./ 60-708/60. 1960. április 9.; 9./ 60-1001. 1960. május 24.; 10./ 60-6/124-1. 1960. szeptember 7.; 11./ 60-6/124-2. 1960. szeptember 7.; 12./ 65-6912/60. 1960. november 18.; 13./ 60-11-30/61. 1961. január 24.; 14./ 60-207/61. 1961. február 14.; 15./ 60-425/61. 1961. március 15.; 16./ 65-1312/40. dátum nélkül.

⁴¹¹ MNL OL XIX-A-21-d 0041-1/1961. (13. d.)

november 14-én küldte meg Németi József rendőr ezredes⁴¹² a püspökkari konferenciáról készült jelentést betekintés végett Prantner Józsefnek.⁴¹³ Németi kérte, hogy Prantner elolvasás után küldje vissza az anyagot. Az ÁEH elnöke ezt 1962. február 13-án meg is tette.⁴¹⁴ Ugyanezt az eljárását alkalmazták 1962 márciusában. Németi József rendőr ezredes, a BM II. Főosztály vezetője 1962. március 20-án megküldte Prantner József ÁEH elnöknek a Püspöki Kar 1962. március 13-i konferenciájáról készült 60-679/1962. számú tájékoztató jelentést,⁴¹⁵ amelyet Prantner József 1962. március 31-én küldött vissza Németi Józsefnek.⁴¹⁶

Az ÁEH és a BM közti levélváltások, anyagküldések a legmagasabb szinten, az ÁEH részéről legtöbbször Prantner József elnök, vagy Miklós Imre elnök-helyettes, a BM részéről Galambos József miniszter-helyettes, Földes László, a belügyminiszter első helyettese, Rácz Sándor miniszterhelyettes, Baranyai György főcsoportfőnök-helyettes és 1963-as kinevezése után Benkei András belügyminiszter között zajlottak. Ha egy-egy egyházi személlyel, vagy csoporttal kapcsolatban a Belügyminisztérium munkatársai olyan információkkal rendelkeztek, melyből vizsgálati eljárás lett, akkor Köteles István⁴¹⁷ küldte meg az eljárás során napvilágra került információkat.⁴¹⁸

A jelentések legtöbbször a Belügyminisztérium fejlécével, néha iktatószámával voltak ellátva, szinte mindig aláírás nélkül kerültek az ÁEH-ba. Ritkább esetben az ÁEH is küldött és kért a BM-től anyagot. Jól mutatja ezt Miklós Imre elnök-helyettes 1963. július 12-én kelt levele Geréb Sándor⁴¹⁹ osztályvezetőnek, melyben tájékoztatást adott

⁴¹² Németi József (Debrecen, 1923. április 1. – 1991.) szűcs segéd. 1946–1948 között az MKP Bihar megyei Bizottságának, 1949-ben az MDP Bács-Kiskun Megyei Bizottságának titkára. A t BM II. Főosztályon 1959–1961 között főosztályvezető-helyettes, 1961–1962 között főosztályvezető. BM III. Főcsoportfőnökség főcsoportfőnök-helyettese 1962–1964 között, 1964–1970 között miniszterhelyettes. ÁBTL 2.8.1. 4125. ÁBTL Archontológia: https://www.abtl.hu/archontologia/f?p=108:5:3357992032411577::NO::P5_PRS_ID:23162 (Utolsó letöltés 2012. augusztus 31.)

⁴¹³ MNL OL XIX-A-21-d 0041-2/1961. (13. d.) Az átiraton a 60-2290/61 iktatószám szerepel.

⁴¹⁴ MNL OL XIX-A-21-d 0041-2/1961. (13. d.)

⁴¹⁵ MNL OL XIX-A-21-d 0035/1962. (17. d.)

⁴¹⁶ MNL OL XIX-A-21-d 0035/1962. (17. d.)

⁴¹⁷ Köteles István (Nagyszénás, 1927. május 3. –) mezőgazdasági idénymunkás. Pártmunkás 1952–1956 között az MDP Központ Agitációs és Propaganda Osztályon, 1957–1962 között az MSZMP Agitációs és Propaganda Osztályon. A BM III/III-1. osztály (vizsgálati) vezetője volt 1962–1964 között. ÁBTL 2.8.1. 3163. ÁBTL Archontológia: https://www.abtl.hu/archontologia/f?p=108:5:1923379217188720::NO::P5_PRS_ID:21165 (Utolsó letöltés 2012. augusztus 31.)

⁴¹⁸ MNL OL XIX-A-21-d 0037-10/1964. (26. d.); MNL OL XIX-A-21-d 0037-11/1964. (26. d.)

⁴¹⁹ Geréb Sándor (Pásztó, 1927. február 1. –) autószerelő segéd, MADISZ és MDP pártmunkás. 1957 januártól operatív beosztott a BM ORFK II/III. Osztályon, 1957–1958 között csoportvezető BM II/5-e alosztály, 1959–1962 között osztályvezető-helyettes BM II/5 Osztály, 1962–1966 között a BM III/III-2. Osztály vezetője, majd 1966–1971 között a BM III/III-1. Osztály vezetője. 1971–1984 között a BM III/III Csoportfőnökségen csoportfőnök-helyettes. Életéről lásd bővebben MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 394. ő.

arról, hogy az ÁEH egyházpolitikai szempontból tanulmányozza Dudás Miklós hajdúdorogi görög katolikus püspök személyét, és kérte Geréb Sándort, hogy állítsanak össze Dudás püspökről részletes összefoglaló anyagot.⁴²⁰

1966-ig a „klerikális reakció” magyarországi tevékenységéről, a Püspöki Kar üléseiről, egyes vizsgálati eljárásokról és a II. Vatikáni Zsinat ülészekairől, eseményeiről született jelentések jutottak el az ÁEH-ba. 1967-től kezdődően kifejezetten külföldi, különösen vatikáni ügyekben született jelentések kerültek az ÁEH birtokába. E belügyminisztériumi jelentéseket Rácz Sándor belügyminiszter-helyettes küldte meg Prantner Józsefnek.

Az ÁEH munkájáról 1967 decemberében készült jelentés a BM-mel kapcsolatban a következőket emeli ki: „Jó munkakapcsolatot létesítettünk a Belügyminisztériummal, a Külügyminisztériummal, a Művelődésügyi Minisztériummal is. A Belügyminisztérium és a köztünk lévő kapcsolatban helyesen tisztázódott a politikai és adminisztratív módszerek megfelelő egysége, és hogy meghatározó szerepe a párt egyházpolitikájának van, amit a hivatalnak és a Belügyminisztériumnak egyaránt szolgálni kell.

Jó módszernek bizonyult, hogy a Belügyminisztérium illetékes munkatársai a hivataltól rendszeres egyházpolitikai tájékoztatót kapnak, és hogy az egyes BM munkatársakat is bevonjuk a hivatal elvi-politikai munkájának kidolgozásába.”⁴²¹

A megállapítás utal az ÁEH és a BM ellentétére, és arra, hogy lassan, a megelőző néhány év alatt a két szerv között egy együttműködés, együtt munkálkodás alakult ki.

A „klerikális reakció” elleni akciókban az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1960. június 21-i ülése nyitott újabb fejezetet.⁴²² Ekkor a pártvezetés a „belső reakció elleni harc néhány kérdéséről” tanácskozott. A jelentést a Belügyminisztérium és az MSZMP KB Adminisztratív Osztálya készítette, előadója Galambos József ezredes, a BM II. Főosztály, azaz a Politikai Nyomozó Főosztály vezetője volt. Az ülésre a MSZMP KB PB tagokon kívül meghívást kapott Földes László belügyminiszter-helyettes, Németi József rendőr alezredes, a BM II. Főosztály, a Politikai Nyomozó Főosztály

e.; ÁBTL 2.8.1. 9929. Az életrajzát lásd Tabajdi-Ungváry 2008. 117-118.; Tabajdi, 2009. ÁBTL Archontológia:

https://www.abtl.hu/archontologia/f?p=108:5:1923379217188720::NO::P5_PRS_ID:954526 (Utolsó letöltés 2012. augusztus 31.)

⁴²⁰ MNL OL XIX-A-21-d 0037-13/1963.

⁴²¹ MNL OL XIX-A-21-d 002a-5/a/1967. 10. (37. d.)

⁴²² MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 188. ő. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve.

főosztályvezető-helyettese, Hollós Ervin rendőr alezredes, a BM II/5. Osztály, a Belső reakciót elhárító osztály vezetője, Kaszás Ferenc ezredes, az MSZMP KB Adminisztratív Osztály vezetője és Surányi Ferenc az MSZMP KB Adminisztratív Osztály belügyi alosztály munkatársa. Az ülésen Hollós Ervin az 1956-os megtorlások első hullámainak lezárulása után az egyházak felé irányította a titkosszolgálatok figyelmét.

1960 nyarára – ahogy az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1960. június 21-i ülésén megtárgyalt jelentésben megfogalmazták – „az ellenforradalom idején elkövetett bűncselekményekért a felelősségrevonás általában befejeződött. A B.M. szervei a feladatot lényegében a párt politikája alapján hajtották végre. Felelősre vonták az ellenforradalmi fegyveres csoportok, hatalmi szervek vezetőit, osztályidegen tagjait, a gyilkosságokat elkövetők többségét. Összesen 7360 fő kapott jogerős ítéletet, 279 fő van jelenleg is börtönben. Az ellenforradalomban résztvett ellenséges elemeket számos fontos helyről kiszorították. Csapásokat mértek a visszavonuló, majd illegalitásba dolgozó ellenséges erőkre. 1959. december 31-ig 26 jelentősebb illegális szervezetet és csoportot /231 fő/ felelősre vontak.”⁴²³ A jelentés a „klerikális reakció” tevékenységével kapcsolatban a következőket állapította meg: „Feldolgozás alatt van többirányú illegális klerikális szervezkedés. Ezek a szervezetek igyekeznek tömöríteni és vezetni a reakciós erőket. A jelzések szerint a katolikus egyház mellett létezik egy illegális hierarchia, illegális püspöki karral, melyet a Vatikán irányít. Ezeket azonban ezideig még dokumentálni, bizonyítani nem tudják.”⁴²⁴ E hierarchia célja az egyház vezetése a vatikáni célkitűzéseknek megfelelően. Nyomást gyakorolnak a lojális püspökökre, harcolnak a békepapokkal szemben, nagy aktivitást fejtenek ki az egyház tömegbázisának kiszélesítése érdekében. Az ifjúság között erős illegális szervezeteket vezetnek. Több mint száz ilyen csoport ismert, ezernél több taggal. E szervezetek bázisait osztályidegen, régi értelmiségi és kispolgári rétegek alkotják. Széleskörűen kombinálják az illegális és legális munkát. Az illegális szervezetek politikailag különböző árnyalatúak. A legerősebb a „keresztény szocialista”, de erőteljes fasiszta

⁴²³ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 188. ő. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve. 37.

⁴²⁴ Ezt az állítást sem 1960-ban, sem később bizonyítani nem tudták. Az illegális püspökszentelések, illegális hierarchia rendszeresen foglalkozta az államvédelmi szerveket, azonban semmilyen konkrét bizonyítékuk nem volt. Ha lett volna meggyőző érv a kezükben, akkor biztosan kihasználták volna ezt a tényt. Winkler József szombathelyi segédpüspök állam által nem engedélyezett 1959-es állítólagos püspökszentelése volt az egyik szál, a másik Rózsavölgyi László regnumos atya állítólagos püspöki kinevezése. Erről lásd: FEJÉRDY 2010. 129-155.

áramlatok is léteznek. Egyik legerősebb illegális szervezetük a „Mária Légión”, amely az egyház védelmét van hivatva szolgálni. Aktív illegális munkát folytatnak a különböző felosztott szerzetesrendek. E szervezetek nagymennyiségű illegális propagandaanyagot terjesztenek. Adataink szerint a katolikus illegáció a Vatikán irányítása alatt áll, de kapcsolatban vannak más imperialista hírszerzőszervekkel is. A protestáns egyházak keretén belül működő megújulási mozgalmat illegális csoportok irányítják.”⁴²⁵

A „klerikális reakcióval” kapcsolatban a következő javaslatokat fogalmazta meg a jelentés: „Az illegális klerikális erők elleni harc vonalán főfeladat: az illegális hierarchia, rendi élet vezetése és belső tevékenységük, külföldi kapcsolataik felfedése, dokumentálása. Szélesebbkörű realizálást csak ezután lehet megalapozottan végrehajtani. Az illegális csoportokat operatív módszerekkel is bomlasztani kell. Az illegális szervezetek felszámolásánál törekedni kell arra, hogy az illegális munkát végzők egy részét maga a püspöki kar is vonja felelősségre. A BM. szerveinek ebben a munkában az Állami Egyházügyi Hivatallal együtt kell dolgoznia, hogy biztosítani tudják az adminisztratív intézkedések politikai kihasználását, az egyház erőinek gyengítését, belső ellentétek fejlesztését.”⁴²⁶

A PB a következő határozatot hozta a klerikális reakcióval kapcsolatban: „A tapasztalatok szerint viszonylag legszervezettebbek a klerikális reakció erői. Befolyásuk és vonzóerejük széleskörű. A klerikális illegális szervezetek és mozgalmak az összreakciós erők befolyásolására, tömörítésére törekszenek. Erőfeszítéseket tesznek tömegbefolyásuk megtartása és helyenként – ahol erőik lehetővé teszik – szélesítése érdekében, különös figyelmet fordítanak az általuk befolyásolt fiatalok antimarxista nevelésére. Széleskörűen kombinálják az illegális és legális munkát.

Szervezkedéseik egy része egyházi jellegű. A politikai jellegű illegális szervezkedéseik különböző irányzatúak. A legerősebb a »keresztény szocialista« irányzat, de erőteljes klerikál-fasiszta áramlatok is vannak. Fő céljuk, hogy a katolikus egyház következetesen érvényesítése a Vatikán reakciós politikáját. Harcolnak a békepapok ellen, nyomást gyakorolnak a loyális papokra, egyes püspökökre. Jelentős a száma a

⁴²⁵ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 188. ö. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve. 38-39.

⁴²⁶ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 188. ö. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve. 42-43.

klerikális irányítás alatt álló ifjúsági szervezkedéseknek.”⁴²⁷ A Politikai Bizottság által elfogadott határozat átfogó utasításokat adott a belügy, az állambiztonság számára. A következő feladatokat fogalmazták meg: „Az illegális klerikális erők elleni harc vonalán főfeladat: az „illegális hierarchia”⁴²⁸, a rendi élet vezetése és ellenséges politikai tevékenységük, külföldi kapcsolataik felfedése, dokumentálása. Szélesebbkörű realizálást csak ezután lehet megalapozottan végrehajtani. Az illegális csoportokat operatív eszközökkel bomlasztani kell. Az illegális szervezetek felszámolásánál törekedni kell arra, hogy az illegális munkát végzők egy részét maga a püspöki kar is vonja felelősségre. A BM. szerveinek ebben a munkában az Állami Egyházügyi Hivatallal együtt kell dolgoznia, hogy biztosítani tudják az adminisztratív intézkedések politikai előkészítését és kihasználását, az egyház erőinek gyengítését, belső ellentétek fejlesztését.”⁴²⁹

A PB tehát 1956 óta ekkor terjesztette ki először a „belső reakció elleni harc” fő irányait „az illegalitásban dolgozó aktívan klerikális, horthysta, nemzeti kommunista és nacionalista erők mellett az egyházakra is. Az egyházpolitika és az állambiztonsági munka alakulásának, súlypontjainak szempontjából további fontos iránymutatást jelentett, hogy a hatalom a vallásosság elleni harcot összekötötte a nacionalizmusnak bélyegzett nemzeti eszmerendszerrel szembeni fellépéssel is. A határozat egy három évtizedre meghatározó alapelvet is rögzített az egyházakkal foglalkozó szervek együttműködéséről. Innentől jól elkülönítetten az Állami Egyházügyi Hivatal végezte a „politikai munkát”, azaz a személyes találkozásokat, tárgyalásokat, a Belügyminisztérium feladata az információgyűjtés és a titkos eszközökkel történő manipulálás lett. A BM és az ÁEH közti koordinációt úgy alakították ki, hogy az ún. adminisztratív intézkedések, valamint a személyzeti politika kölcsönösen erősítse egymást. A közös cél az „egyházi erők” gyengítése, a belső ellentétek kiélezése, szítása lett.

A javaslatok egyértelműen bizonyítják, hogy ekkor a Belügyminisztérium, annak is a II/5-c alosztálya fogta össze az egyházakkal kapcsolatos fellépést, a hivatalosan még

⁴²⁷ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 188. ő. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve. 47.

⁴²⁸ Erről lásd bővebben: Fejérdy, 2010.

⁴²⁹ MNL OL M–KS 288. f. 5. cs. 188. ő. e. MSZMP KB Politikai Bizottságának 1960. június 21-i ülésének jegyzőkönyve. 51.

meg nem fogalmazott, de mindenképpen körvonalazódó egyházpolitikát. A politikai rendőrség bizonyult a központi hatalom legfontosabb háttérszervezetének ezen a területen is. A Belügyminisztérium tett javaslatot arra is, hogy az Egyházügyi Hivatal hogyan járjon el az egyes részkérdésekben. Az 1957. december 30-án megfogalmazott négy javaslatcsoport hosszú időre iránymutatóvá vált:

1. Az Opus Pacis országos szervének „haladó papokkal” való kibővítése, a megyei szervek hasonló formában történő létrehozása. Az Opus Pacis felhasználása annak érdekében, hogy a papok a hívek felé fejtsenek ki békemunkát.
2. Az Egyházügyi Hivatal beavatkozásának kiterjesztése minden papi állással kapcsolatos kinevezésre. Javasolták továbbá, hogy az Egyházügyi Hivatal vizsgálja felül a hitoktatói engedélyeket, és 1958-as tanévtől csak aktív lelkipásztorkodó pap kapjon hitoktatásra engedélyt, szerzetesek és szerzetesnővérek ne kaphassanak engedélyt. A Belügyminisztérium kiemelte, hogy az Egyházügyi Hivatal a „reakciós” papokkal szemben alkalmazza az állami kongrua és működési engedély megvonásának jogát.
3. A Belügyminisztérium javasolta, hogy illetékes szervek folytassanak vallásellenes propaganda-tevékenységet és terjesszék ki a hitoktatás ellensúlyozására. Javasolták, hogy az állami szervek adminisztratív eszközökkel csökkentsék az egyházak külföldről érkező propaganda-anyagait és segélyeit.
4. Felmerült, hogy a Belügyminisztérium az Egyházügyi Hivatallal együtt dolgozzon ki egy részletes tervet az egyházakon belül meglévő ellentétek (alsó papság és a püspöki kar, a haladó papok és a klérus reakciós része, a püspöki karon belüli nézeteltérések stb.) fejlesztésére és kihasználására.⁴³⁰

5.1.1 Az Állami Egyházügy Hivatal munkatársai, akik kapcsolatba kerültek a Belügyminisztériummal

Több, mint háromszáznegyven ember állt alkalmazásban 1951 és 1989 között az ÁEH-ban. Megközelítőleg teljes névsorral rendelkezünk arról, hogy kik dolgoztak ott, arról viszont nem tudunk teljes képet adni, hogy kiknek lehetett az ÁEH-s munkaviszony előtt, után vagy alatt BM-es munkaviszonya is. Az eddig feltárt nevek csak jelzik, hogy érdekes kutatandó téma az ÁEH munkatársainak BM-es kapcsolata. Az alábbiakban egy

⁴³⁰ ÁBTL 3.1.5. O–13405/2. Magyar Római Katolikus Püspöki Kar 354-360. Jelentés, Budapest, 1957. december 30.

rövid áttekintést kívánok adni az eddig bizonyítottan az ÁEH-ban is és a BM-ben is dolgozó személyek hivatali előmeneteléről.⁴³¹ Ez az összeállítás kifejezetten az ÁEH-s és BM-es előmentelre vonatkozik, arról kívánok képet adni, hogy milyen időszakban, területeken tevékenykedő személyek tudtak az ÁEH-ba kerülni, illetve, hogy mennyire sokszínű tevékenység adott lehetőséget a későbbiekben, hogy az ÁEH keretei között kamatoztatni lehessen a korábban megszerzett tapasztalatokat. Az nem véletlen, hanem szinte tendenciózus, hogy egy-két kivételtől leszámítva a többség a belügyi területéről került az ÁEH-ba, és nem fordítva. Az alábbi felsorolásban és életrajzoknál nem a teljes életutat, csak a BM-ben és az ÁEH-ban betöltött tisztséget ismertetem.

Banadics Ferenc 1965. október 15. – 1974. november 1. között a Belügyminisztérium munkatársa, rendőr főhadnagy rangban. 1965. október 15. – 1967. március 15. között a BM III/V. 1. osztályon, 1967. március 15. – 1971. július 1. között a III/7. Osztály B. alosztályon operatív tisztt. 1971. július 1. – 1974. október 31. között a BM III/4. Osztályán dolgozott, mint előadó. A BM III/II-3. osztályára kívánták áthelyezni, amit nem fogadott el, és ezért hivatásos szolgálati jogviszonyáról lemondott. 1974. november 1. – 1989. június 30. között főelőadó, politikai munkatárs az Állami Egyházügyi Hivatalban.⁴³²

Baráth Gusztáv 1945-től pártfunkcionárius. 1953–1956 között az ÁEH Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei megbízottja. A Karhatalmi Századnál 1956. november 7-től teljesített szolgálatot. Az ÁBTL-ben megtalálható fogyatéki anyaga szerint politikai helyettes a járási rendőrkapitányságon.⁴³³

Cseh Lajos 1945. január 1-től 1946. szeptember 20-ig Abádszalókon őrségparancsnok-helyettes, 1946. szeptember 20. – 1950. április 15. között Jászberényben őrszemélyzeti írnok, 1950. április 15. – 1952. augusztus 21. között pénztár ellenőr,

⁴³¹ ABC rendben mutatom be az ÁEH-ban dolgozó személyeket, akik ÁEH-s munkájuk előtt, után, vagy esetleg közben a BM alkalmazottai voltak. A lista nem teljes, az ÁEH iratanyagának feldolgozása közben jönnek még elő olyan személyek, akik ott dolgoztak. A BM-es munkatársak esetében a feltárássra két lehetőség kínálkozik. 1.) Található utalás az illető ÁEH-s személyi anyagában BM-es munkaviszonyára. 2.) A feltárt ÁEH-s munkatársak neveit lefuttatom az ÁBTL adatbázisában, és akinek fennmaradt fogyatéki anyaga, azt fel tudom dolgozni.

⁴³² ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéki 6682. Banadics Ferenc és MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Banadics Ferenc

⁴³³ ÁBTL 2.8.1. BM Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fogyatéki 1596. Baráth Gusztáv.

illetményszámfejtő, csoportvezető a Szolnok megyei Rendőrfőkapitányságon. Az ÁEH Jász-Nagykun-Szolnok megyei előadója 1952. január 22. – 1974 között.⁴³⁴

Gál Józsefné Némedi Margit az Államvédelmi Hatóságnál őrmester, irodai beosztott 1950. augusztus 1. – 1952. november 17. között. ÁEH előadó, gépíró 1952. november 17. – 1965. szeptember 17. között.⁴³⁵

Győri Vilmos 1947-től dolgozott az Államvédelmi Hatóságnál egyházi vonalon. 1950-ben elbocsátották. Ezt követően a Könnyűipari Minisztérium Ellenőrzési Osztályán dolgozott, majd 1951-től az ÁEH-ban. Személyzeti osztályvezető-helyettes 1952-től; főelőadó 1953-tól. Az 1956-os forradalom után elhagyta az ÁEH-t és a BM állományába került a II/5-c alosztályra. Visszakerülése után sokszor hangoztatta, hogy az a célja, hogy Horváth Jánost az ÁEH elnökét a BM eltávolítsa a hivatal éléről. Munkáját ennek a célkitűzésnek rendelte alá. 1958. március 25-én kérte leszerelését a BM-ből. Ezt követően a Külügyminisztérium munkatársa lett.⁴³⁶

Kaposi György 1947-ben az Államvédelmi Hatóság Vas megyei állományába került. Itt egyházi vonalon végzett operatív munkát. 1952-től az Állami Egyházügyi Hivatal Szombathelyi megbízottjaként tevékenykedett egészen 1956-ig. Ezt követően szentgotthárdi rendőrkapitány.

A „Kökény” fedőnevű informátor az a **Kodala József** volt, aki 1951. november 16. és 1965. szeptember 30. között a Zala Megyei Tanács egyházügyi megbízottja volt.

A Belügyminisztérium Zala megyei Főosztálya 1954. január 28-án „T”-lakás gazdának szervezte be „Kökény” fedőnéven. Hivatali szobáját esetenként átengedte az államvédelmi tisztek számára.⁴³⁷ Fontos megemlíteni, hogy Klamerusz Béla államvédelmi hadnagy szervezte be az ÁEH Zala megyei megbízottját, aki a Megyei Tanács hivatali helyiségét ajánlotta fel az államvédelem számára.⁴³⁸ Klamerusz Béla az egyházi elhárítás elleni osztály vezetője volt ekkor. Tény, hogy jellemzően nem egyházi

⁴³⁴ MNL OL XIX-a-21-a Állami Egyházügyi Hivatal. Elnöki iratok. Személyzeti iratok. Cseh Lajos.

⁴³⁵ MNL OL XIX-a-21-a Állami Egyházügyi Hivatal. Elnöki iratok. Személyzeti iratok. Gál Józsefné Némedi Margit.

⁴³⁶ MNL OL XIX-A-21-a 156/1952. 2. d., MNL OL XIX-A-21-a 233/1953. 2. d., ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 1812. Győri Vilmos.

⁴³⁷ ÁBTL 3.1.1. B-87794 „Kökény”.

⁴³⁸ ÁBTL 3.1.1. B-87794 „Kökény”.

ügynökök meghallgatására használták fel a felajánlott munkaszobát. A Belügyminiszter 1959-es rendelkezése értelmében, mivel a találkozási lakás a Megyei Tanács épületében volt, megszüntették Kodela Józseffel a kapcsolatot 1959. július 15-i hatállyal. Felmerült, hogy Kodela József lakását használják fel operatív céllal, azonban erre nem került sor, mert voltak olyan adatok, amik ezt nem tették lehetővé. Hogy mik ezek, azt azért nem tudjuk, mert az ÁBTL munkatársai anonimizálták a kérdéses oldalt. 1957. szeptember 18-án a BM és Kodela József között megszakadt a kapcsolat.⁴³⁹

Kolozsvári (Kovácsuk) Ferenc a Belügyminisztérium Budapesti Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztály V. alosztály főoperatív bosztottja 1955. április 20. – 1958. szeptember 17. között. Maga kérte leszerelését, mert nem tudott aktívan dolgozni az operatív területen és mivel egészségügyi problémái voltak. 1958. szeptember 18-tól főelőadó a Művelődésügyi Minisztérium Személyügyi Főosztályán. 1959. március 25-től főelőadó, csoportvezető az ÁEH-ban. 1975. január 1-től két év fizetés nélküli szabadságot vett ki, mert leszázalékolták.⁴⁴⁰

Kovács István 1945–1949 között a BM ÁVH Mosonmagyaróvár kirendeltségének vezetője, ezt követően 1953-ig a Győri ÁVH kirendeltség vezetője. 1952–1953 között műszaki tisztviselő a Győri Szerszámgépgyárban, 1953–1966 között az Öntöde- és Kovácsológyárban. Az ÁEH Győr-Moson-Sopron megyei egyházügyi tanácsosa 1966–1977 között. BM Győr Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-1. alosztály, „SZT” állományú, főoperatív beosztottja 1966. március 5-től. A BM szolgálatának vége 1976. október 31.⁴⁴¹

Lancz József ÁVH alhadnagy, ÁEH főelőadó 1954. november 20. – 1956. február 20. között.

Lóránt Vilmos 1952. február 1-től került a Belügyminisztériumba a Pestmegyei Rendőrfőkapitányságra, ahol politikai nyomozótiszt volt. 1961. október 3-án leszerelték

⁴³⁹ ÁBTL 3.1.1. B-87794 „Kökény”

⁴⁴⁰ ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogaték 2900. Kolozsvári Ferenc, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kolozsvári Ferenc.

⁴⁴¹ <http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/kovacs-istvan-261.html>

– fegyelmi úton – a szocialista erkölcsi normák megsértése miatt. Ugyanakkor kizárták a pártból is.

Az Állami Egyházügyi Hivatalban 1961 óta különböző munkaterületeken dolgozott: a Protestáns Főosztályon, a Katolikus Főosztályon, a Nemzetközi és Tájékoztatási Főosztályon, majd újra a Protestáns Főosztályon. 1987. május 31-én vonult nyugdíjba.⁴⁴²

Nagy Károly előadó 1952-től az ÁEH-ban. Később a BM munkatársa volt.⁴⁴³

Nemes Jenőné Szilágyi Mária 1962. február 1-től került a BM állományába, rendőr hadnagy. A BM III/7-d. alosztályon dolgozott 1967. március 15-től. 1968. november 15-től dolgozott az ÁEH-ban.⁴⁴⁴

„**Könyves Dániel**” fedőnevű informátor, rezidens az a **Prazsák Mihály** volt, aki 1956 előtt T-lakás tulajdonosként került kapcsolatba a BM-mel, majd az ÁEH Veszprém, illetve Vas megyei egyházügyi előadója volt. Prazsák Mihály 1952. április 18-tól állt az Állami Egyházügyi Hivatal alkalmazásában, annak vidéki munkatársa volt Győrben, 1952. június 24-től Szegeden, majd Szombathelyen és Veszprémben. Teljesen véletlenül találtam rá az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL) egy „B”, azaz szervezési dossziéra, mely „Könyves Dániel” fedőnevű (informátor) rezidensről szól. A dosszié B-80150 számon került az ÁBTL-be. „Könyves Dániel” megegyezik Prazsák Mihály államvédelmi határőrrel, aki 1949. november 17-én vonult be katonának és 1950. szeptemberében a szombathelyi Államvédelmi Határőr század állományába tartozott. Beszervezésére 1950. szeptember 12-én tett javaslatot Elischer Dezső államvédelmi őrmester. A szervezésének indoka: „A szombathelyi századnál az eredményesebb elhárító munka elérésének érdeke.” A szervezési nyilatkozatot 1950. szeptember 29-én írta alá Prazsák Mihály. Megbízójával hetente a hétfői napon találkozott, ekkor adta le írásban jelentését. Sajnos e jelentések nyomára nem bukkantam rá az ÁBTL-ben. Prazsák Mihály 1952 márciusában leszerelt a szombathelyi

⁴⁴² ÁBTL 2.8.1. BM Pest megyei fogyték H/P-23. Lóránt Vilmos, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lóránt Vilmos.

⁴⁴³ MNL OL XIX-A-21-a 156/1952. 2. d., valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyték 3983. Nagy Károly.

⁴⁴⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Nemes Jenőné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szilágyi Mária, és ÁBTL 2.8.1. BM Központi Fogyték 4057 Nemes Jenőné, Horváth Zoltánné (Szilágyi Mária)

határőr zászlóaljtól, majd lakhelyére Albertirsára távozott. 1953. március 6-án Szegedről Szombathelyre, majd Veszprémbe költözött. 1956 februárjában, mint „megbízható elvtársat találkozási lakásgazdának” minősítették át. Az 1956-os forradalom után a rendőrségnél jelentkezett szolgálat tételre, majd visszahelyezték az Állami Egyházügyi Hivatalhoz és Szombathelyen kapott beosztást. „Várlak” „T” lakásgazdát 1957 végén zárták ki a hálózatból. Szombathelyről Veszprémbe 1961 szeptemberében került, ahol ugyancsak az ÁEH megyei megbízottja volt.⁴⁴⁵

Sarus Sándor 1952. július 19. – 1961. augusztus 15. között dolgozott a BM állományában. 1961. augusztus 16. – 1961. november 30. között a Közgazdasági- és Jogi Kiadó munkatársa volt. 1961. december 1. – 1962. március 30. között az ÁEH főelőadója. „Személyi és családi körülményei miatt felelősségteljes munkát nem tudta elvégezni.”⁴⁴⁶

Szalva János előadó a Belügyminisztériumban 1970. szeptember 1. – 1975. október 31. között. Főelőadó az Állami Egyházügyi Hivatalban 1975. november 1. – 1989. június 30. között.⁴⁴⁷

Szeifert József 1948. szeptember 1. – 1962. augusztus 15. között a BM munkatársa, a II/8. osztály vizsgáló tisztjeként, mint koncepciók ügyekben szereplőt a BM 962/1962. sz. parancsa alapján leszerelték. 1963. május 15. – 1975. február 28. között az ÁEH munkatársa. Főelőadó, csoportvezető, a Katolikus Főosztály vezetője 1964. április 1-től.⁴⁴⁸

Turai István 1946. július – 1950. január 31. között a HM Katonai Elhárító Csoportfőnökség politikai munkatársa. Átszervezés után 1953. áprilisáig a BM Katonai Elhárító Főosztály munkatársa. 1953. április és szeptember között a Szegedi Állami erdőgazdaság agitációs előadója. 1953. szeptember – 1957. február között az ÁEH munkatársa, mint megbízott. 1957. február – április között Szeged Megye Jogú város

⁴⁴⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Prazsák Mihály, valamint ÁBTL 3.1.1. B-80150 „Könyves Dániel”.

⁴⁴⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Sarus Sándor.

⁴⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szalva János, valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatékos 7087. Szalva János.

⁴⁴⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szeifert József, valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatékos 5354. Szeifert József.

Tanácsa, 1957. április – 1958. november között Csongrád Megye egyházügyi főelőadója. 1958. november – 1973. között Budapest Fővárosi Tanács egyházügyi főelőadója.⁴⁴⁹

Varga József 1946-tól a szegedi politikai rendőrség állományának tagja, ahová a Párt ajánlása alapján került. 1949-ben már ugyanott osztályvezető helyettes volt. 1950-ben az egyházi reakció elleni osztályra helyezték. Az ÁEH-ban főelőadó, a személyzeti osztály vezetője, elnökhelyettes 1953-1956 között. A forradalom alatt a BM épületében tartózkodott, majd a szovjet hadsereg csapatainál rejtőzködött Budakeszi mellett. 1956-tól a III/-2-g osztályon, 1961-től törzs-referens, majd értékelő-elemző tiszt. 1966-tól SZT, 1967-től az Interag igazgatóhelyettese mint Szigorúan titkos tiszt, 1970-től pénzügyminisztériumi csoportvezető.⁴⁵⁰ Szolgálati helyei: I. Főosztály, főoperatív tiszt 1956-tól, II/2-g. alosztály, főoperatív tiszt 1957-től, II. Főosztály, törzs referens 1961. április 15-től, III/4. Osztály Értékelő-Elemző Alosztály, alosztály vezető 1962. augusztus 22-től. állományból törölve 1966. szeptember 1-én. III/II-1 osztály főoperatív beosztott „SZT” 1966. szeptember 1-től „D-180” volt a nyilvántartási száma.⁴⁵¹ III/II. Csoportfőnökség 7. Osztály, főoperatív tiszt 1971-től, III/II-7. Osztály, kiemelt főoperatív tiszt (K-12) 1978-tól. 1978. december 1-től, mint rezidenshez, hozzá lett csatolva a „D-209” főhadnagy, azaz Medgyessy Péter. Nyugállományban 1980. 09. 30-tól.⁴⁵² Fedőmunkahelye Pénzügyminisztérium osztályvezető.

5.1.2 Mit mutatnak az ÁEH – BM munkaviszonyok?

A fent bemutatott életrajzok nem teljesek, valamelyiküknél csak néhány adat került eddig elő, de az mindenesetre megállapítható, hogy ők biztosan dolgoztak az ÁEH és a BM kötelékében is. Biztos, hogy nem teljes és lezárt listáról van szó, hiszen fognak még előkerülni újabb és újabb adatok, személyek, ezeket sikerült az iratanyag jelenlegi feldolgozottsága mellett feltárni. Azonban látható, hogy érdemes az ÁEH és a BM munkatársak tevékenységét vizsgálni, hiszen a párthatározatok, az ÁEH és BM

⁴⁴⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Turai István, valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogvaték 5904. Turai István.

⁴⁵⁰ <http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/varga-jozsef-187.html>

⁴⁵¹ ÁBTL 2.8.2.2. – III/II. szt. tiszték személyi gyűjtő – 372. Varga József; ÁBTL 2.8.2.2. – illetmény ügyek – „D-180” Varga József

⁴⁵² <http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/varga-jozsef-187.html>

irányelvek kitalálói és végrehajtói olyan munkatársak voltak, akik mindkét területet belülről ismerték.

A kutatás jelenlegi állása szerint 23 olyan ÁEH munkatársra sikerült rábukkanni, aki az ÁEH-s munkaviszonya előtt, után, vagy alatt dolgozott a Belügyminisztérium szervezetében. Ez az 1951-1989 közötti viszonylatban, amikor közel 300 fő dolgozott az ÁEH-ban, 7,66 %-os arálynak felel meg. Emellett fontos azt is megvizsgálni, hogy milyen pozícióban voltak a BM-es munkaviszonnyal is rendelkezők. Nemcsak a Világosság rezidentúra négy ÁEH-s munkatársa emelkedik ki közülük, hanem az 1956 előtt elnök-helyettesként tevékenykedő Varga József, aki a politikai rendőrségtől érkezett az ÁEH-ba és onnan a BM-hez tért vissza. Meghatározók, azok a munkatársak, akik megyei előadók voltak az ÁEH-nál, és kinevezésük előtt már kapcsolatba kerültek a BM-mel, mint Kodela József, Prazsák Mihály, akik „Titkos-lakás” tulajdonosok voltak, és beszervezték őket informátornak. Ugyancsak megyei megbízottként tevékenykedett Baráth Gusztáv, Cseh Lajos, Kaposi György, Turai István, akik a '40-es évek végén, '50-es évek elején dolgoztak az ÁVH-nál, vagy a BM-nél, és onnan kerültek az ÁEH állományába. De fontos kiemelni Győri Vilmost, aki 1956 előtt a személyzeti ügyek kulcsfigurája az ÁEH-ban, és ÁEH-s munkaviszonya előtt az ÁVH, utána a BM munkatársa volt. Meghatározók azok a politikai főelőadók is, akik az 1956-os forradalom után kerültek a BM-ből az ÁEH-ba, és meghatározó politikai munkát végeztek, ilyen volt Banadics Ferenc, Kolozsvári Ferenc, Lóránt Vilmos, Sarus Sándor, Szalva János, Szeifert József. Rájuk mind jellemző, hogy BM-es múlttal kerültek az ÁEH-ba, és az ott szerzett tudást és tapasztalatot próbálták kamatoztatni.

Jelenleg nem lehet pontosan tudni, hogy miért, de Kovács István ÁEH Győr-Moson-Sopron megyei egyházügyi tanácsosi kinevezésével, amit 1966. március 15-től 1977-ig töltött be, párhuzamosan 1966. március 5-től a BM Győr Megyei Rendőr-Főkapitányság III/III-1. alosztály „Szigorúan titkos” állományú főoperatív beosztottja lett. Ez összefüggésben lehet a Győri egyházmegyére, azon belül a Győri szemináriumra vonatkozó, vagy a Pannonhalmi főapátsággal kapcsolatos ÁEH-s és BM-es feldolgozással, azonban ezen operatív eljárások még nem kerültek napvilágra.

Összességében megállapítható, hogy az állampárt által meghozott egyházpolitikai határozatok ugyan irányt mutattak az egyházpolitika terén, azonban ezek végrehajtása nem ment könnyen, különösen azért, mert az ÁEH megalakulásától kezdve káder problémákkal küzdött, és a '60-as évek közepétől kerültek olyan munkatársak az ÁEH-

ba, különösen a BM-ből, akik „megfelelő” operatív ismeretekkel és szakértelemmel tudtak fellépni az egyházi személyek ellen, és képesek voltak nemzetközi területen is – ahogy azt az MSZMP vezető szervei elvárták – megfelelő szintű szakmai munkát végezni.

Tény, hogy nincs még teljes képünk minden olyan ÁEH-s munkatársról, akik a BM-ben is dolgoztak, de ezen személyek életútjának és tevékenységének feltárása megindult.

5.1.3 A „Világosság” rezidentúra az ÁEH-ban

1969-ben került sor az ÁEH szerkezetének nagyarányú módosítására. Az átszervezésre azért volt szükség, mert a Belügyminiszter és az ÁEH elnökének titkos megegyezése alapján a belügy egy belső rezidentúrát hozott létre az ÁEH-n belül.⁴⁵³ A „Világosság rezidentúra” működése elsősorban a magyar katolikus egyház elnyomását, és a Vatikán, valamint a protestáns egyházak elleni kommunista, ateista pártérdekeket szolgálta. A Belügyminisztérium III/I. Csoportfőnökségének 4. osztálya foglalkozott a hírszerzéssel a Vatikán, Izrael és az egyházi emigráció irányában. Az osztály 1967. december 15-én készített egy jelentést arról, hogy hamarosan hírszerző tiszteket telepítenek az Állami Egyházügyi Hivatalba. Az ÁEH ebben az időben mindenképpen előnyösebb helyzetben volt a nemzetközi egyházi szervezetek irányába, mint például a Külügyminisztérium vagy bármilyen más magyar hatóság, szervezet. A Szentszékkal a hatvanas évek elejétől folytatott tárgyalások során a hivatal érintett munkatársai nemcsak rutinra tettek szert, de komoly sikereket értek el. Az ÁEH alkalmas fedőszervnek mutatkozott, hogy ne csak a III/III. használja alkalmanként a Magyarországon belüli „klerikális reakció elleni harcban”, hanem a III/I. is eredményesen együttműködhessen vele. A BM III/I. Csoportfőnökség 1968 novemberében felállította az ÁEH-ban a „VILÁGOSSÁG” fedőnevű belső rezidentúrát. A BM hírszerző szerve tehát egy rezidentúrát, azaz állambiztonsági tisztekből álló, meghatározott állambiztonsági – operatív – feladatok ellátására felkészített, konspirált szervezeti formát hozott létre belföldön az Állami Egyházügyi Hivatal fedése alatt. Az ÁEH-t felhasználva akarták szélesíteni a magyar papság körében a kutató, tanulmányozó munkát, amelynek iránya a Vatikán, a papi emigráció és a protestáns világszervezetek felé mutatott. Mindehhez szükséges volt a belső rezidentúra saját hírszerző bázisának kiszélesítése, valamint a célobjektumok felé

⁴⁵³ Erről lásd bővebben: Szabó-Soós 2006.

telepítésére alkalmas jelöltek felkutatása is. A rezidentúra tagjait az ÁEH Katolikus és Protestáns Főosztályára és a Nemzetközi Főosztályára kívánták beosztani.

A „Világosság” rezidentúra rendelkezett egy „K” lakással, ahol az értekezleteket, szakmai megbeszéléseket tarthatták, jelentéseiket megírhatták. A lakást felszerelték a konspirált ügyintézéshez szükséges eszközökkel (rejtett, kódos páncélszekrény, írógép stb.). A rezidentúra tagjai az ügynökkel, társadalmi kapcsolatokkal, jelöltekkel folytatott találkozókról 48 óra elteltével kötelesek voltak írásbeli jelentést készíteni, és a Központnak eljuttatni.

A „Világosság” rezidentúra 1969. évi munkatervének bevezetőjében az olvasható, hogy a „Központ hazai bázison végzendő munkájának középpontjában a VILÁGOSSÁG REZIDENTÚRA megszervezése és tevékenységének beindítása áll”. Tehát a hírszerzés kiemelt feladata volt az Állami Egyházügyi Hivatal fedése alatt a munka mielőbbi beindítása.

A fedőszerv legális lehetőségeit kihasználva elsősorban „sötéten” szándékoztak információt gyűjteni. Ez azt jelenti, hogy „ártatlannak tűnő beszélgetések” során szereztek meg értékes adatokat a hírszerzők. A beszélgetőpartner észre sem vette, hogy irányítottan, előre meghatározott, kidolgozott kérdésekre válaszolgat. Az ilyen jellegű hírszerzés során nyilván sok értékelhetetlen, „töltelék” információ is elhangzott, de a beszélgetés során előkerült a lényeg is. A „sötét” hírszerzés mellett ritkábban tudtak élni a személyes felderítés módszerével, amikor a hírszerző behatolt a célobjektumba és ott végezte a megfigyelést, adatgyűjtést.

Természetesen hozzájutottak, és fel is használták a hírszerzőtisztek a fedőszerv által megszerzett anyagokat is. Ezeket a hírszerző célok igényeinek megfelelően feldolgozták. Ugyanakkor a kölcsönösség alapján működött az információszerzés, tehát a hírszerzés azokat az anyagokat, amelyek a fedőszerv munkájához nélkülözhetetlenek voltak szintén átadta. Számos példát találunk erre a kölcsönösségre az Állami Egyházügyi Hivatal elnöki iktatott iratai közt. Az ide lerakott anyagok gyakran szerepelnek a „Világosság” rezidentúra levelező dossziéjában⁴⁵⁴ is.

Négy vaskos dosszié, mintegy 1500 oldal maradt fenn a „Világosság” rezidentúra működése nyomán. Az iratok számos fontos, nyilván a hírszerzés számára is nélkülözhetetlen jelentést, értékelést, jellemzést stb. tartalmaznak. Ennek ellenére az

⁴⁵⁴ A „Levelező” dossziéba kellett lerakni az „SZT” beosztott operatív munkájával összefüggő beszámolókat, munkaterveket, írásos utasításokat, jelentéseket, valamint a társszervek megkeresésére vonatkozó, illetve a megtett intézkedések során készített anyagok másodpéldányait.

Állami Egyházügyi Hivatalba telepített hírszerzőtisztok munkája mégsem lehetne teljesen eredményes. Nyolc évvel a szervezés megkezdését követően, 1976. április 27-én a III/I–4. osztály vezetőjéhez a következő javaslat érkezett: „Tekintettel arra, hogy az 1968-ban szervezett „Világosság” belső rezidentúra megszűnt, javaslom az OL–21/68. sz. Rezidentúra Levelezési dosszié I–IV. kötetét irattárba helyezni.”⁴⁵⁵ Az osztályvezető a javaslattal egyetértett, a dossziék lezárultak és irattárba kerültek. A levelezési dossziék tartalma is megerősíti, hogy a rezidentúra csak legfeljebb két évig működött, ugyanis a lerakott iratok kizárólag 1969–1971 között keletkeztek, az utolsók 1971 decemberében. Azután már csak az 1976-os javaslat következik a dossziék irattárba kerüléséről.

Nehezen magyarázható meg, hogy mi lehetett az oka a rezidentúra megszűnésének. A jelentések tényleg fontosak, igaz nem fontosabbak, mint az Állami Egyházügyi Hivatal irattárában fennmaradt anyagok. Talán éppen az volt a felszámolás oka, hogy a hírszerzőtisztok sem tudtak mélyebbre hatolni a célobjektumokban, mint a hivatal munkatársai. Azonban más területeken megjelentek a rezidentúra tagjai, vagy más irányban kaptak feladatot.

A „Világosság” rezidentúra tagjaiként a következő BM tisztok dolgoztak az ÁEH-ban, mint fedőszervben: Horváth Sándor, Orosz József, Pozsonyi László, Stökl József.

Horváth Sándor Budapesten született 1935. június 6-án.⁴⁵⁶ 1952. szeptember 19. – 1957. november 14. között a Finommechanikai Vállalatnál, 1957. november 15. – 1967. május 15. a Magyar Néphadseregben és 1967. május 16. – 1968. október 31. között az Elektroimpexnél dolgozott. 1968. november 1. – 1970. november 15. között az ÁEH munkatársa. Rendőr hadnagy „Bajomi” fedőnévvel, az ÁEH Katolikus Főosztály nemzetközi kérdésekkel foglalkozó előadója. Felelős volt a Vatikán, a nemzeti hierarchiák és a katolikus papi emigráció területén folytatandó hírszerző munkáért. Az ÁEH személyzeti iratai szerint 1969-ben felvételt nyert az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának levelező tagozatára, mivel elfogadták korábbi felsőoktatási intézményben szerzett diplomáját. 1970. november 16-val áthelyezéssel került a Technika Külkereskedelmi Vállalathoz.

⁴⁵⁵ ÁBTL 3. 2. 6. 8–70/76/4. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. A III/I. Csoportfőnökség és jogelődei által kezelt dossziék. Rezidentúra-dossziék. „Világosság” rezidentúra dosszié. 4. kötet, 47.

⁴⁵⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Horváth Sándor, valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 17281. Horváth Sándor.

Hivatásos szolgálati idejének kezdete a BM-ben 1958. Rendőr őrmesterként az operatív technikákat alkalmazó II/10–b alosztályra került távirász beosztásba.⁴⁵⁷ Valószínűleg a néphadseregben „szervezték be”. 1967-ben Horváth Sándor rendőr alhadnagyot a III/I. Csoportfőnökség állományában sorosan, május 1-ei hatállyal hadnaggyá léptette elő Benkei András belügyminiszter.⁴⁵⁸ 1981. április 1-én a BM 008/68 – 81. számú parancs értelmében rendőr őrnaggyá léptették elő. Szolgálati viszonya a BM-ben 1986. március 31-én a 003/40 számú paranccsal szűnt meg 28 év 9 hó 4 nap szolgálati idő után.⁴⁵⁹

Orosz Csordás József Maconkán született 1928. július 1-én.⁴⁶⁰ 1949 és 1953 között Közgazdaságtudományi Egyetemet végzett, majd előbb a Belügyminisztériumban, gazdasági, pénzügyi területen dolgozott 1953. január – 1957. november 29. között, majd az Országos Tervhivatal Közgazdasági Főosztályán 1957. december – 1968. március 1. között, innen került az ÁEH-hoz.⁴⁶¹ Orosz József rendőr őrnagy lett a rezidens „Vági” fedőnévvel, aki az Állami Egyházügyi Hivatalban az Elvi-, Nemzetközi Főosztály vezetőjeként, később a Katolikus Főosztály vezetőjeként dolgozott. Felelős volt a legális és titkos úton szerzett információk elemzéséért, feldolgozásáért, a rezidentúra közvetlen irányításáért.

A belügyminiszter első helyettese – Tömpe István – 0082. számú parancsával 1956. szeptember 15-vel Orosz Józsefet a BM Országos Rendőrfőkapitányság II. főosztály III. osztályára főoperatív beosztottá, nyomozó hadnaggyá nevezte ki.⁴⁶² Fekete Károly belügyminiszter-helyettes 1957. június 1-vel Orosz József nyomozó főhadnagyot felmentette a BM Tájékoztatási Osztályon levő beosztásából, és áthelyezte a vizsgálati feladatokat ellátó BM II/8. osztályra fővizsgálónak.⁴⁶³ Az utolsó belügyi irat Orosz József nyugdíjazásáról rendelkezik. Benkei András belügyminiszter 1979. március 31-i hatállyal Orosz József „szigorúan titkos állományú” rendőr alezredest saját kérelmére a BM III/I–4. osztály állományából nyugállományba helyezte.⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ ÁBTL 2. 8. 1. 2766/1958.

⁴⁵⁸ ÁBTL 2. 8. 2. 0080/1967.

⁴⁵⁹ ÁBTL 2. 8. 2. 1. 17281.

⁴⁶⁰ ÁBTL 2.8.2.1. 309. Orosz József.

⁴⁶¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Orosz József.

⁴⁶² ÁBTL 2. 8. 2. 0082/1956. 113. doboz.

⁴⁶³ ÁBTL 2. 8. 1. 01694/1957.

⁴⁶⁴ ÁBTL 2. 8. 2. 2. 009/33/1979.

Pozsonyi László Sátoraljaújhelyen született 1940. december 24-én.⁴⁶⁵ A Pécsi Állam- és Jogtudományi Egyetemen szerzett jogász diplomát 1964-ben. A MALÉV jogügyi előadója 1964. július 1. – 1968. február 29. között, majd a Külügyminisztériumban főelőadó 1968. március 1. – 1969. február 28. között. 1969. március 1-től főosztályvezető az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Rendőr hadnagy beosztásban, „Vértesi” fedőnéven a Protestáns Főosztály nemzetközi kérdésekkel foglalkozó előadója. A protestáns világszervezetek vonalán végzendő hírszerző munkáért volt felelős. Minden bizonnyal a jogi egyetemen „szervezték be”, mert 1964. július 1-jei hatállyal került próbaidőre a BM állományába rendőr alhadnagyként a hírszerző csoportfőnökséghez, egyben a próbaidő tartamára a III/III. Csoportfőnökség 2. osztályára, amelyik az ifjúság körében (egyetemek, főiskolák, ifjúsági klubok, galerik stb.) végzett elhárítást. Az eredményes munka hatására 1965. július 1-vel véglegesítették a III/I. Csoportfőnökségen, egyben meghosszabbították vezényletét a III/III. Csoportfőnökségen egy évvel. Valóban egy év múlva, 1966. július 1-vel megszüntették vezényletét a III/III. Csoportfőnökségen, és ugyanezzel a hatállyal sorosan hadnaggyá léptették elő. A Belügyminisztérium állományában végzett eredményes munkájáért 1973-ban a Nagy Októberi szocialista Forradalom 56. évfordulója alkalmából dr. Pozsonyi László szigorúan titkos állományú rendőr főhadnagyt a Közbiztonsági Érem ezüst fokozatával tüntették ki.

Stökl József Budapesten született 1936. március 10-én.⁴⁶⁶ 1953. október 13. – 1954. december 24. között a Budapesti Városi Tanács Porcelángyárában, 1954. december 27. – 1956. január 10. között a Budapesti Útfenntartó Vállalatnál, 1956. január 12. – 1967. augusztus 15. között a Goldberger II. számú telepén, 1967. augusztus 16. – 1967. december 15. között az IBUSZ-nál, 1967. december 16. – 1969. március 31. között a Technika Külkereskedelmi Vállalatnál dolgozott. 1969. április 1-től az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Rendőr főhadnagy „Zentai” fedőnévvel az Állami Egyházügyi Hivatal Elvi-, Nemzetközi Főosztály előadója volt felelős a legális és titkos úton szerzett információk elemzéséért, feldolgozásáért, elsősorban a Vatikán és a nemzeti hierarchiák viszonylatában. 1970. szeptember 16-ával távozott a Technika Külkereskedelmi Vállalathoz áruosztály vezetői beosztásba.⁴⁶⁷ Stökl József

⁴⁶⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pozsonyi László.

⁴⁶⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Stökl József.

⁴⁶⁷ MNL OL XIX-a-21-a. Állami Egyházügyi Hivatal. Elnöki iratok. Személyzeti iratok. Stökl József.

állambiztonsági karrierje: A BM Idegen Nyelvi Főiskola hallgatóját 1965. január 1-jei hatállyal rendőr hadnaggyá léptették elő.⁴⁶⁸ Miután elvégezte a főiskolát, 1967. július 15-i hatállyal a III/I. Csoportfőnökség állományába került operatív beosztottnak,⁴⁶⁹ ahol 1968. január 1-vel rendőr főhadnaggyá léptették elő.⁴⁷⁰ 1971. szeptember 1-jei hatállyal az MSZMP Politikai Főiskola Nappali tagozatára vezényelték hallgatónak.⁴⁷¹ Hat évvel később, 1977-ben már mint a III/I–4. osztály alosztályvezetőjét, dr. Stökl József rendőr századost a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatával tüntették ki.⁴⁷²

Meg kell még említeni **Kozdon János** rendőr századost „Szűcs” fedőnévvel. Ő azonban nem az ÁEH fedése alá, hanem a Külügyminisztériumba nyert beosztást egyházi kérdésekkel foglalkozó referensnek. Felelős volt a nem rezidenturális területeken folytatandó hírszerző munkáért (Dél-Amerika, Hollandia, Belgium, a Skandináv Államok).

5.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal nemzetközi kapcsolatai

5.2.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Külügyminisztérium kapcsolata

Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyagában számos, a Külügyminisztérium által keletkeztetett iratanyag van. Ezen anyagok két állagban találhatók meg, az egyik az amúgy is minősített iratokat összegyűjtő, ún. Titkosan ügykezelt iratok (TÜK), a másik a Tematikus iratok állag. Már az ÁEH működése idején ezekbe a csoportokba tették le ezeket az iratanyagokat. Eleve külön kezelte a „Titkos!”, „Szigorúan titkos” iratanyagot az ÁEH. A TÜK állagban a Külügyminisztérium által keletkeztetett, illetve korábban a KÜM által minősített anyagok közül kiemelkedik a Vatikánnal való kapcsolattartás, az egyes országokkal kapcsolatos egyházi vonatkozású bilaterális ügyek, egyes egyházi

⁴⁶⁸ ÁBTL 2. 8. 1. 00246/1964.

⁴⁶⁹ ÁBTL 2. 8. 1. 00133/1967.

⁴⁷⁰ ÁBTL 2. 8. 1. 00331/1967.

⁴⁷¹ ÁBTL 2. 8. 2. 2. 0070/1971.

⁴⁷² ÁBTL 2. 8. 2. 2. 008/129/1977.

vezetők külföldi látogatásairól, vagy külföldi egyházi személyek magyarországi útjairól készült feljegyzések.

Az ÁEH által külön kezelt, ún. Tematikus iratok állagból kiemelkedik Mindszenty József ügye, a magyar-vatikáni tárgyalássorozat. Ezeket a minősített dokumentumokat már az ÁEH-ban külön kezelték, és nagy részük minősítve került a Magyar Országos Levéltárba. 2013. június 30-ig a törvényi előírásoknak megfelelően minősítettségüket felülvizsgálták és feloldották.

A Külügyminisztériumban a XI. Területi Főosztály keretén belül 1973-tól létezett az „egyházi ügyek referense” pozíció. Tudjuk, hogy a „VILÁGOSSÁG” rezidentúra keretében négy BM tiszt az ÁEH-ban és egy a Külügyminisztériumban tevékenykedett. A „Világosság” rezidentúra érdemi működése 1971-ben megszűnt, de mint látjuk a Külügyminisztériumban 1973-ban létrehozott egyházi ügyek referense státusz egyenes folytatása volt a „VILÁGOSSÁG” rezidentúrához tartozó külügyi státusznak, ugyanis az „egyházi ügyek referensének” a feladata a Vatikánnal, más egyházakkal és nemzetközi egyházi szervezetekkel kapcsolatos információk gyűjtése, azok elemzése, valamint az Állami Egyházügyi Hivatallal – nem vezetői, hanem előadói szinten – a kapcsolattartás. Ennek a külügyi referensnek feladata volt még, hogy a Külügyminisztériumban összegyűjtött információkról tájékoztatni az ÁEH-t az egyházpolitikát érintő, a külkapcsolatok területén felmerülő operatív ügyekben is /pl. külföldi egyházi vezetők beutazása, kéréseik intézése, elbírálása, továbbítása/, az ÁEH munkatársak munkájának elősegítése, a kapcsolatos egyházpolitikai koncepciók kialakítása céljából. Az egyházügyi referens feladata volt, hogy a nagykövetségekről a Külügyminisztériumba érkező egyházpolitikai információkat az illetékes párt- és állami vezetőkhez a Tájékoztatási Osztály útján, vagy egyéb úton eljuttassa, illetve informálja a külképviseleteket az aktuális egyházpolitikai eseményekről, Magyarország ezekkel kapcsolatos hivatalos állásfoglalásairól. A Külügyminisztériumban létesített egyházi ügyek referense munkakör, kizárólag a minisztériumon belüli használatra szolgált.⁴⁷³

Nagyon intenzív kapcsolat alakult ki az egyes külképviseletek és a Külügyminisztérium, illetve az ÁEH között. Természetesen a külképviseletek közül egyházi vonatkozásában a legjelentősebb a római nagykövetség volt, hiszen a nagykövetségen keresztül zajlott minden kapcsolat a Vatikánnal. Rendszeresen küldött és kapott az ÁEH rejtjel táviratokat a KÜM-ön keresztül Rómába. E szerteágazó kapcsolatrendszer és aktív

⁴⁷³ Minisztérium Titkársága 004463/1973.

együttműködés lecsapódott a Külügyminisztérium titkosan ügkezelt vatikáni vonatkozású irataiban.⁴⁷⁴

5.2.2 Tárgyalás az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai és a Vatikán képviselői között

A magyar-vatikáni tárgyalások az ÁEH talán egyik legsikeresebb, legérdekesebb és legtöbb eddig még nem ismert információt adó egyeztetési fóruma volt.

Szabó Csaba a hatvanas évek viszonylatában feldolgozta⁴⁷⁵ és jelentős, meghatározó források publikálásával megkezdte ennek a nagyon jelentős, de kevésbé feltárt témának a kutatását. Fejérdy András doktori disszertációjában⁴⁷⁶ a II. vatikáni zsinat magyar vonatkozásait és értelemszerűen a pártállam egyházakhoz, a katolikus egyház vezetőihez való viszonyát mutatta be. Sümeghy Kata szakdolgozatában – „Magyar-vatikáni diplomáciai tárgyalások 1963–1967 között” címmel⁴⁷⁷ az első tíz tárgyalás jegyzőkönyveit dolgozta fel. A disszertáción túlmutat, de a későbbiekben tervezem a teljes magyar-vatikáni tárgyalások feldolgozását, azért is, mert nagyon sok jegyzőkönyv 2013. június 30-áig lefolytatott minősítési felülvizsgálati eljárás során vesztette el „Szigorúan titkos” minősítését. Most csak a tárgyalások időpontjait, helyszíneit és a résztvevőket tekintem át. A Magyar Kormány és a Vatikán megbízottai 1963-1977 között 63 alkalommal találkoztak: Budapesten 32, Rómában 31 alkalommal.

Sorszám	Helyszín	Dátum	Tárgyalás jellege	Résztvevők
1.	Budapest	1963. május 7-9.	hivatalos	Casaroli, Agostino Puja Frigyes külügyminiszter Prantner József Miklós Imre
2.	Róma	1963. október 1-5.	hivatalos	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József

⁴⁷⁴ MNL OL XIX-J-1-j Vatikán.

⁴⁷⁵ SZABÓ, 2005.

⁴⁷⁶ FEJÉRDY, 2011.

⁴⁷⁷ Sümeghy Kata: Magyar-vatikáni diplomáciai tárgyalások 1963–1967 között. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar.

				Miklós Imre
3.	Budapest	1964. március 13-24.	hivatalos	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József Miklós Imre
4.	Róma	1964. június 9- 14.	hivatalos	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József Miklós Imre
5.	Budapest	1964. szeptember 7-15.	megállapo- dás	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József Miklós Imre
6.	Róma	1965. június 14- 21.	hivatalos	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József Miklós Imre
7.	Budapest	1965. szeptember 14-16.	hivatalos	Casaroli, Agostino Montalvo, Gabriele Prantner József Miklós Imre
8.	Róma	1967. január 13- 18.	hivatalos	Casaroli, Agostino Bonganino, Luigi Prantner József Miklós Imre
9.	Budapest	1968. szeptember 3-7.	hivatalos	Cheli, Giovanni Miklós Imre
10.	Róma	1968. október 21- 26.	hivatalos	Casaroli, Agostino Cheli, Giovanni Prantner József Miklós Imre
11.	Budapest	1970. június 15- 20.	hivatalos	Cheli, Giovanni Skoda, Francesco Miklós Imre Orosz József
12.	Róma	1970. október 6-	hivatalos	Casaroli, Agostino

		11.		Cheli, Giovanni Sodano, Angelo Miklós Imre Orosz József
13.	Budapest	1971. május 4-7.	hivatalos	Cheli, Giovanni Montalvo, Gabriele Miklós Imre Orosz József
14.	Budapest	1971. június 24.	nem hivatalos	Cheli, Giovanni
15.	Budapest	1971. július 13-16.	hivatalos	Cheli, Giovanni Montalvo, Gabriele Miklós Imre
16.	Budapest	1971. szeptember 6-9.	megállapodás	Cheli, Giovanni Miklós Imre
17.	Róma	1971. október 14-16.	hivatalos	Casaroli, Agostino Cheli, Giovanni Montalvo, Gabriele Miklós Imre Orosz József
18.	Budapest	1972. április 25-18.	hivatalos	Cheli, Giovanni Sodano, Angelo Miklós Imre Orosz József Straub István
19.	Róma	1972. október 2-8.	hivatalos	Casaroli, Agostino Cheli, Giovanni Gabriele Montalvo Miklós Imre Balló István Straub István
20.	Budapest	1973. május 3-4.	nem hivatalos	Cheli, Giovanni Balló István Straub István
21.	Budapest	1973. május 14-	nem	Casaroli, Agostino

		16.	hivatalos	Cheli, Giovanni Miklós Imre Balló István Straub István
22.	Budapest	1973. június 4-7.	nem hivatalos	Cheli, Giovanni
23.	Budapest	1973. június 19-21.	nem hivatalos	Cheli, Giovanni Sodano, Angelo Miklós Imre Balló István Pozsonyi László
24.	Róma	1973. november 13-17.	hivatalos	Casaroli, Agostino Poggi, Luigi Sodano, Angelo Miklós Imre Balló István Straub István
25.	Budapest	1974. január 10-17.	hivatalos	Poggi, Luigi Sodano, Angelo Miklós Imre Balló István Straub István
26.	Budapest	1974. augusztus 1-10.	nem hivatalos	Poggi, Luigi Dias, Ivan Miklós Imre Balló István Straub István
27.	Róma	1974. november 8-13.	hivatalos	Casaroli, Agostino Poggi, Luigi Dias, Ivan Miklós Imre Straub István
28.	Budapest	1974. december 7-12.	hivatalos	Poggi, Luigi Dias, Ivan Miklós Imre Balló István,

				Straub István
29.	Budapest	1975. július 8-12.	hivatalos	Poggi, Luigi Dias, Ivan Miklós Imre Straub István Banadics Ferenc Lippényi Ferenc tolmács
30.	Róma	1975. november 26-29.	hivatalos	Casaroli, Agostino Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Straub István Lippényi Ferenc tolmács
31.	Budapest	1976. január 19- 24.	hivatalos	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Bai László
32.	Budapest	1976. március 1- 4.	hivatalos	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Straub István Bai László
33.	Vatikán	1976. május 21- 28.	hivatalos	Miklós Imre Völgyesi Mátyás Lippényi Ferenc tolmács
34.	Budapest	1976. november 26- december 2.	hivatalos	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Straub István Bai László Banadics Ferenc
35.	Róma	1977. július 6-8.	hivatalos	Silvestrini érsek Straub István Banadics Ferenc
36.	Budapest	1977. december 9-15.	konzultatív megbeszélés	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre

				Straub István Bai László Banadics Ferenc
37.	Budapest	1978. december 4-9.	konzultatív megbeszélés	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Straub István Bai László Banadics Ferenc
38.	Budapest	1979. március 15-22.	megbeszélés	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Straub István Bai László Banadics Ferenc
39.	Róma	1979. március 30 - április 7.	hivatalos egyházi meghívásra az ÁEH elnök Rómában	Casaroli, Agostino Miklós Imre Banadics Ferenc
40.	Budapest	1980. április 22- 28.	megbeszélés	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Miklós Imre Bai László Banadics Ferenc Szalva János
40/a.	Esztergom	1980. szeptember 27-29.	Gellért jubileum	Casaroli, Agostino Miklós Imre Banadics Ferenc
40/b.	Róma	1980. október 6- 10.	magyar kápolna avatás	Miklós Imre
41.	Róma	1980. június 23- 27.	megbeszélés	Poggi, Luigi Straub László Szalva János

42.	Budapest	1981. március 16-26.	tárgyalás	Poggi, Luigi Dias, Ivan Dankó László (PMI) Miklós Imre Straub István Bugár Péter Banadics Ferenc Szalva János
43.	Róma	1981. október 5- 9.	tárgyalás	Poggi, Luigi Munoz, Sainz Bukowsky J. Casaroli, Agostino Silvestrini érsek Straub István Bugár Péter Lippényi Ferenc tolmács
44.	Budapest	1981. november 16.	megbeszélés	Poggi, Luigi Miklós Imre Straub István Bugár Péter Banadics Ferenc
45.	Budapest	1982. március 24-31.	tárgyalás	Luigi Poggi
46.	Róma	1983. március 21-25.	tárgyalás	Casaroli, Agostino Silvestrini érsek Poggi, Luigi Miklós Imre Bugár Péter Banadics Ferenc
47.	Budapest	1983. május 4- 12.	tárgyalás	Poggi, Luigi Bukowsky J. Miklós Imre Straub István Bugár Péter Banadics Ferenc
48.	Budapest	1984. április 6. és	tárgyalás	Poggi, Luigi

		13.		Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter Bakó István Szalva János
49.	Róma	1984. november 23-30.	Hivatalos II. János Pál pápa fogadta Miklós Imrét	Casaroli, Agostino Silvestrini érsek Poggi, Luigi Miklós Imre Bugár Péter Szalva János
50.	Budapest	1985. április 20.	hivatalos	Poggi, Luigi Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter Bakó István Szalva János
51.	Budapest	1985. szeptember 23-30.	nem hivatalos	Poggi, Luigi Bukowsky J. Miklós Imre
52.	Budapest	1986. március 3- 11.	hivatalos	Poggi, Luigi Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter Bakó István Szalva János
53.	Budapest	1986. június 16- 20.	nem hivatalos	Bukowsky J. Miklós Imre
54.	Budapest	1986. július 7-9.		Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter

				Szalva János
55.	Róma	1986. december 8-13.	hivatalos	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Miklós Imre Bugár Péter Szalva János Solti Gábor
56.	Buadpest	1987. május 1-10.	hivatalos (május 3.,8.)	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter Bakó István Szalva János
57.	Budapest	1987. július 20-26.	hivatalos	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Sarkadi Nagy Barna Miklós Imre Bakó István Lippényi Ferenc tolmács
58.	Róma	1987. szeptember 22-24.	hivatalos	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Bolonek, Janus Munoz, Sainz Miklós Imre Bugár Péter Szalva János Rózsa Sándor
59.	Budapest	1988. május 28-június 2.	hivatalos	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Miklós Imre Bugár Péter Bakó István Szalva János
60.	Róma	1988. június 27-július 2.	nem hivatalos	Colasuonno, Francesco Casaroli, Agostino

				Zakar Polikárp Patricia Flynn, Patricia Olasz újságírók
61.	Budapest	1988. augusztus 22.	Szent István 950. évf.	Colasuonno, Francesco Bukowsky J. Miklós Imre Sarkadi Nagy Barna Bugár Péter Bakó István Szalva János
62.	Róma	1988. október 10- 17.	hivatalos	Casaroli, Agostino Colasuonno, Francesco Sodano, Angelo Zakar Polikárp Voughn John, P. Günther Gerhartz Miklós Imre Bugár Péter Szalva János Rózsa Sándor

6. Az Állami Egyházügyi Hivatal archontológiája

6.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal vezetői

Az Állami Egyházügyi Hivatal működése (1951–1989) alatt 5 vezető állt elnökként az intézmény élén, egy pedig elnökhelyettesi rangban igazgatta a Hivatalt.

Az alakulástól 1956-ig a Hivatal és munkatársai keresték helyüket az állam és az egyházak formálódó, egyre erőteljesebben alakuló kapcsolatában, alá és fölé rendelődéseben. Ezen időszak alatt két személy, Kossa István és Horváth János állt az ÁEH élén.

Az 1951–1956 közötti időszak vezetői kinevezésénél a pártpolitika, a kommunista eszméhez, az MDP-hez való kapcsolat, elköteleződés volt a döntő. Ezt mutatja, mind Kossa István, mind Horváth János vezetői kinevezése, bár Horváth János egy kicsit talán közelebb állt az egyházpolitika gyakorlati megvalósításához, hiszen az ÁEH megalakulása, és elnöki kinevezése közötti háromnegyed évben volt lehetősége megismerkedni a felekezetekkel, míg Kossa István pénzügyi, gazdasági területről érkezett, és az ÁEH-nál tett kitérője után oda is tért vissza. Azonban mindkettőjük esetében a Pártért tett szolgálat, elköteleződés kézzel fogható volt, ez alapozta meg kinevezésüket. Sem az ÁEH megalakulásakor nem közölt semmi érvet Kossa István kinevezése mellett az MDP KV Titkársága⁴⁷⁸, sem felmentésekor.⁴⁷⁹ Az addig Kossa István mellett elnökhelyettesként tevékenykedő Horváth János lett 1952 elején az ÁEH elnöke.⁴⁸⁰

Az MDP KV Titkársága az 1952. február 6-i ülésen Horváth János javaslatára⁴⁸¹ tárgyalta Varga József elnökhelyettesi kinevezését, azonban a Titkárság Varga József fiatal korára hivatkozva elutasította elnökhelyettesi kinevezésére tett javaslatot, meghagyva a személyzeti osztály vezetői pozíciójában.⁴⁸² Ugyancsak az MDP KV Titkársága – Horváth János ismételt javaslatára⁴⁸³ – 1953. november 13-i ülésén tárgyalta Varga József kinevezését az elnökhelyettesi pozícióba, amit ekkor már

⁴⁷⁸ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 142. ő e.

⁴⁷⁹ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 174. ő e.

⁴⁸⁰ 1011/3/1952. Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozata; MNL OL XIX–A–21–a 17/1952 (2. d.)

⁴⁸¹ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 179. ő. e. 119. p.

⁴⁸² MNLOL M–KS 276. f. 54. cs. 179. ő. e. 6. p.

⁴⁸³ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 278. ő. e. 38. p.

elfogadtak.⁴⁸⁴ Varga József személyével, tevékenységével gondok voltak. 1955. január 14-én kelt az MDP Pártfőiskola részéről Komornik Vilmos tanulmányi osztály vezető és Valachi Gyula tanfolyamvezető részéről egy átirat Horváth János részére, melyben felhívták az ÁEH elnökének a figyelmét arra, hogy Varga József a Pártfőiskola Levelező Tanfolyamán nem vette komolyan a tanulmányait, sorozatosan hiányzott és a vizsgáival is elmaradt.⁴⁸⁵ Az MDP KV Titkársága 1956. május 21-i ülésén tárgyalta Horváth János 1956. május 15-én kelt előterjesztését a Hivatal elnökhelyettese, Varga József leváltása és helyére Miklós Imre elnökhelyettesé történő kinevezése tárgyában, azzal a megkötéssel, hogy Miklós Imre tovább vezette az egyházpolitikai osztályt.⁴⁸⁶

1956–1959 között a Művelődésügyi Minisztérium felügyelete alatt, annak egyik főosztályaként működött a Hivatal, a korábbi elnök Horváth János irányításával. 1959-től ismét önálló szervként létezett az ÁEH a Minisztertanács felügyelete alatt előbb Olt Károly, majd Prantner József, és közel két évtizeden keresztül Miklós Imre irányításával.

Olt Károlynak rövid, két éves időszak adatott a Hivatal élén. Az igazi, gyökeres változást Prantner József hozta, akinek működése mind az új egyházpolitikában, a megváltozott hazai és főleg nemzetközi egyházi kérdésekben, mind az Állami Egyházügyi Hivatal működésében új korszakot jelentett.

1971-től a vezető személyével együtt a Hivatal működése, szerkezete is megváltozott, Miklós Imre került az elnöki pozícióba, és egy új személy, – a megváltozott egyházpolitikai elvárásoknak megfelelően – új vezetési- és irányítási politika alakította át a Hivatal munkatársainak körét. Miklós Imrét – saját kérésére – 1989. április 30-i

⁴⁸⁴ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 278. ö. e. 4. p. A kinevezésről Komócsin Zoltán az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály vezetője 1953. november 19-én kelt átiratában értesítette Horváth Jánost, az ÁEH elnökét. Vö. MNL OL XIX–A–21–a 495/1953. (3. d.)

⁴⁸⁵ MNL OL XIX–A–21–a 7/1955. (4. d.)

⁴⁸⁶ MNL OL M–KS 276. f. 54. cs. 400. ö. e. 3-4.; 42-44. p. Az előterjesztésben Horváth János ÁEH elnök arról írt, hogy maga Varga József idézte elő munkájával és magatartásával a leváltás szükségességét. Varga József elleni vádként felhozta, hogy Horváth János távollétében nem megfelelően vezette a Hivatalt, megromlott a kapcsolata munkatársaival, nem képezte magát szakmailag. A legérdekesebb vád, amelyet megfogalmazott előterjesztésében Horváth János a következő: „*Felmerült a Belügyminisztérium jelentése alapján, hogy Varga elvtárs állítólag hono-szexuális [sic!]. Erről is beszéltem Varga elvtárssal, ő ezt tagadta, de több jel arra mutat, hogy ez igaz. Ezt pontosan megállapítani nem tudtam.*” Ezek szerint rendszeresen kapott az ÁEH elnöke jelentéseket, háttér információkat a BM-től, még a közvetlen munkatársaairól, az elnökhelyettesről is Horváth János. A másik furcsaság, hogy ezt leírta egy előterjesztésben, illetve tudjuk Varga József 1953. november 13-i MDP KV Titkársága ülésére előterjesztett javaslatából, hogy az ÁEH-ba történő munkája előtt 1946. március 19-én között az ÁVH keretein belül, mint beosztott nyomozó dolgozott, majd 1949-50-ben egyéves iskolát végzett a Szovjetunióban, majd onnan hazakerülve egyházi vonalra került, az egyházügyi alosztály helyettes-vezetője volt, innen került az ÁEH-ba. Ilyen előmenetel után elég furcsa, hogy a BM ilyen jelentést küldött róla és ez pont 1955-ben derült ki és az eltávolításához használták fel. vö.: MOL M–KS 276. f. 54. cs. 278. ö. e. 40.

hatállyal mentették fel az ÁEH-ban betöltött tisztségei alól, így elnöki pozíciójából is,⁴⁸⁷ utódja továbbra is elnökhelyettesi rangban Sarkadi Nagy Barna lett.

Teljesen természetes, hogy az intézmény vezetői megbízható pártemberek voltak, korábban a párt (Kommunista Párt, Magyar Dolgozók Pártja, Magyar Szocialista Munkáspárt) különböző szintjein és területein kisebb-nagyobb pártfunkciót töltöttek be. Igazán komoly közigazgatási, hivatalvezetési gyakorlattal Kossa István és Olt Károly rendelkezett, hiszen korábban több minisztérium élén tevékenykedtek vezetőként. Horváth János megbecsült pártmunkásként került vezető pozícióba, hiszen több párttisztséget, majd az MDP Vasútpolitikai Osztályának vezetését látta el, ezt követően került a Hivatal élére. Náluk sokkal inkább a Pártban betöltött tisztségek, sikeresen elvégzett munkák, a párthűség következménye volt, hogy hosszabb-rövidebb időt tölthettek a Hivatal élén. Ahogy az egyházakkal tartott kapcsolat, az egyházpolitika álláspontjai finomodtak, úgy alakult és változott a káder-kiválasztási elv a Hivatal élére történő kinevezésnél. Hiszen 1961-től ugyan szintén a pártmunkában is jártás, és különböző párttisztségeket betöltő személyek kerültek a Hivatal élére, azonban nem kívülről jöttek, hanem a hivatali ranglétrát járva, a Hivatal megalakulásától ott dolgozó személyek kinevezésére került sor. Igaz ez Prantner Józsefre és Miklós Imrére is.

Ahogy az Állami Egyházügyi Hivatal első két évtizedében inkább a munkás származású, nem értelmiségi vagy tisztviselői, hanem más fizikai munkakörből származó személyek domináltak a politikai munkatársak között, úgy igaz ez a Hivatal élén állókra is. Hiszen két villamoskalauz, egy vasesztergályos, egy földmunkás és egy tisztviselő végzettségű munkatársból lett vezető.

ÁEH elnökei 1951–1989 között

Kossa István 1951. május 17. – 1952. január 5.

Horváth János 1952. január 5. – 1959. június 2.

Olt Károly 1959. június 2. – 1961. október 20.

Prantner József 1961. október 20. – 1971. május 16.

Miklós Imre 1971. május 16. – 1989. április 30.

⁴⁸⁷ Erről lásd bővebben: Fazekas, 2004.

ÁEH elnökhelyettesei 1951–1989 között

Horváth János 1951. június 18. – 1952. január 5.

Varga József 1953. november 13. – 1956. május 15.

Miklós Imre 1956. május 15. – 1971. május 16.

Balló István 1969. szeptember 1. – 1975. június 30.

Straub István 1975. július 1. – 1983. június 1.

Bugár Péter 1984. január 1. – 1989. június 30.

Sarkadi Nagy Barna 1984. január 1. – 1989. április 30. A Hivatal vezetője elnökhelyettesként 1989. április 30. – június 30.

6.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezete és működése

6.2.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti egységei

Miklós Imre elnöki kinevezését követő évben – 1972-ben – a következő szervezeti egységek voltak az ÁEH-ban, és az alábbi személyek vezették az adott szervezeti egységet.

Katolikus főosztály

A főosztály felett a közvetlen felügyeletet Miklós Imre, az ÁEH elnöke gyakorolta. A főosztályt Straub István főosztályvezető vezette.

Protestáns és más felekezetek főosztálya

A főosztály feletti felügyeleti jogkört Balló István miniszterhelyettes, az ÁEH elnökhelyettese gyakorolta. A főosztályt Grnák Károly főosztályvezető vezette.

Tájékoztatási osztály

Az osztály feletti felügyeleti jogkört Balló István miniszterhelyettes, az ÁEH elnökhelyettese gyakorolta. Az osztályt Gölöncsér József osztályvezető vezette.

Pénzügyi osztály

Az osztály feletti felügyeleti jogkört dr. Völgyesi Mátyás főosztályvezető, a Gazdasági Hivatal vezetője gyakorolta. Az osztályt Rémi János osztályvezető vezette.

Az osztály hatáskörébe az egyházakkal és vallásfelekezetekkel kötött egyezmények és megállapodások pénzügyi részének végrehajtása, személyi és dologi államsegélyek folyósítása, valutáris ügyek tartoztak.

Igazgatási osztály

Az osztály feletti felügyeleti jogkört dr. Völgyesi Mátyás főosztályvezető, a Gazdasági Hivatal vezetője gyakorolta. Az osztályt Dr. Lippényi Ferenc osztályvezető vezette.

Az osztály hatáskörébe a kiadói és sajtóigazgatási, útlevel, VÁM, SZTK, egyházi gyűjtemények, igazgatási jellegű és jogi ügyek tartoztak.

6.3 Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai

Az apparátusba, vezető posztokra bekerült alacsony képzettségű, vagy nem a posztnak megfelelő képesítéssel bíró káderek erős ellenszenvet váltottak ki a náluk képzettebb, tanultabb munkatársak között.⁴⁸⁸ Az '50-es évek sajátossága, hogy hentesből, bányászból, vízvezetékszerelőből, kőművesből, szerszámkészítőből, repülőgép szerelőből lettek politikai munkatársak az Állami Egyházügyi Hivatalban, akiknek fel kellett venni a „harcot” és meg kellett volna találni a hangot egyházi vezetőkkel, főpapokkal, püspökökkel, papokkal.

Az értelmiségi pályán, a pozíciók betöltésénél nem a szakismeret, nyelvtudás, hanem a politikai megbízhatóság, pártelkötelezettség vált a legfontosabb szemponttá. Ahogy a társadalomban növekedett a munkás- és paraszti családból kikerülő új „káderértelmiségiek” száma és aránya,⁴⁸⁹ ugyanúgy megfigyelhető ez az Állami Egyházügyi Hivatalban is, sőt, túlnyomórészt ilyen származású munkatársak kerültek a Hivatal állományába. Egy ilyen munkahely felemelkedést, előrelépést, társadalmi mobilitást jelentett.

⁴⁸⁸ Valuch 2001. 149.

⁴⁸⁹ Valuch 2001. 153.

1950 után „a közigazgatás frontján harcoló” kádereknek tekintették a közigazgatásban dolgozókat, akik elsőrendű feladata a központi utasítások maradéktalan végrehajtása volt.⁴⁹⁰

Az Állami Egyházügyi Hivatal, mint a Minisztertanács felügyelete alá rendelt állami szerv az államigazgatás vezető, csúcsszervei közé tartozott, így az ott dolgozók a tisztviselői-ügyintézői kar felső rétegéhez tartoztak. Ugyan országos szinten a nők aránya a tisztviselői pályákon nőtt, az ÁEH-ban politikai munkatársi munkakört nők egyáltalán nem töltöttek be, vezető tisztségben, osztályvezetői rangban is csak a 60-as évek közepétől jelentek meg.

Az ÁEH vezetői, munkatársai törekedtek arra, hogy a Hivatal dolgozói tovább képezzék magukat, vagy elfogadható iskolai végzettséget szerezzenek esti tagozaton, ha ennek nem voltak birtokában.

Az Állami Egyházügyi Hivatalban dolgozni megbecsülést jelentett. Mutatja ezt a Hivatal dolgozóinak fizetése is. Ha összehasonlítjuk az 1951-es indulási időszak fizetéseit,⁴⁹¹ az 1957-1959 közötti Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatala,⁴⁹² és az 1959-től önálló Állami Egyházügyi Hivatal munkatársainak alapbérét, akkor megállapíthatjuk, hogy amikor önállóan, a Minisztertanács felügyelete alatt működött a Hivatal, akkor a munkatársak bére magasabb volt. Minisztériumi alárendeltségben a Művelődésügyi Minisztérium dolgozóihoz igazították az alapbéreket, de egy kicsit jobban kerestek az ÁEH dolgozói.

	Havi munkabér (Ft) 1951	Havi munkabér (Ft) 1959	Havi munkabér (Ft) 1969
Munkakör			
Hivatalvezető	2.900	4.025	n.a.
Hivatalvezető- helyettes	2.720	3.710	n.a.

⁴⁹⁰ Valuch 2001. 155.

⁴⁹¹ MNL OL XIX-A-21-b 1. d. Az ÁEH dolgozóinak 1951. évi fizetési kimutatása, közli Szabó 2000. 57.

⁴⁹² MNL OL XIX-I-4-zs 109. d. Feljegyzés Ilku Pál miniszterhelyettes részére a Művelődésügyi Minisztérium szervezeti egységeinek létszám és alapbér helyzetéről. 1959. január 15.

Főosztályvezető	2.500		4.750
Osztályvezető	2.050	2.690	4.150
Főelőadó	1.500	2.300	3.800
Előadó	1.160	1.650	2.500
Főkönyvelő	1.020	n.a.	2.500
Könyvelő	810	1.230	2.250
Gyors- és gépíró	710	1.610/1.230	2.400
Gépjárművezető	710	1.100	2.200
Átlag alapbér	1.220	2.241	2.728

4. Táblázat – Állami Egyházügyi Hivatal egyes munkaköreiben dolgozók fizetése.

Ha az államigazgatásban és az egészségügyi, kulturális intézményeknél foglalkoztatottak havi átlag keresetét nézzük:

	Havi átlagkereset (Ft) 1951	Havi átlagkereset (Ft) 1959	Havi átlagkereset (Ft) 1969
Megnevezés			
A központi (minisztérium és országos főhatóság)	1.008	1.691	4.000
Helyi és megyei igazgatás	681	1.401	1.800
Az összes közalkalmazott	716	1.491	

5. Táblázat – Az államigazgatásban és az egészségügyi-, kulturális intézményeknél foglalkoztatottak havi átlagkeresete.⁴⁹³

Összehasonlításként nézzük meg a Művelődésügyi Minisztérium 1959-es bérhelyzetét:

	Minisztériumi	Közművelődési	Egyházügyi	Múzeumi
--	---------------	---------------	------------	---------

⁴⁹³ Statisztikai évkönyv 1959.; KSH Időszaki Közlemények 1969. 1. szám.

	vezetés alapbér (Ft) 1959	Főosztály alapbér (Ft) 1959	Hivatal alapbér (Ft) 1959	osztály alapbér (Ft) 1959
Munkakör				
Miniszter	5.750			
Miniszter első helyettese	4.600			
Miniszter helyettes	4.600			
Miniszter helyettes	4.025			
Főosztályvezető/Hivatalv ezető	4.100 ⁴⁹⁴	3.550 ⁴⁹⁵	4.025 ⁴⁹⁶	
Hivatalvezető-helyettes		3.330	3.710	2.600 ⁴⁹⁷
Főelőadó I.	2.500	2.300	2.530	2.200
Főelőadó II.	2.090	2.200	2.270	1.900
Előadó I.	1.980	1.760	1.650	
Adminisztrátor I.	1.600	1.350	1.610	1.250
A szervezeti egység átlag alapbére	2.647	2.117	2.116	1.918

6. Táblázat – A Művelődésügyi Minisztériumban dolgozók fizetése egyes munkakörökben.⁴⁹⁸

Ha megnézzük ezt a három, a fizetéseket bemutató, összehasonlító táblázatot, akkor látható, hogy mind a hasonló állami szervek átlagfizetéséhez képest, mind a hasonló munkakörhöz képest jobban fizetettek voltak az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai. Különösen kitűnik ez az 1957–1959 közötti időszakban, amikor szervezetileg a Hivatal a Művelődésügyi Minisztérium struktúrájába kerül, hiszen a dolgozók, az ugyanolyan munkakört betöltők fizetése mutatja, hogy még a Művelődésügyi Minisztérium központi vezetésében dolgozóknál is jobban kerestek az Egyházügyi Hivatal munkatársai, nem is beszélve más minisztériumi osztályok dolgozóihoz képest.

⁴⁹⁴ Csoportfőnöki beosztásban.

⁴⁹⁵ Főosztályvezető beosztásban.

⁴⁹⁶ Hivatalvezető beosztásban.

⁴⁹⁷ A Múzeumi osztály vezetését osztályvezető-helyettesi beosztásban látta el.

⁴⁹⁸ Az adatokat lásd MNL OL XIX-I-4-zs (109. d.)

Az átlagfizetések azért ilyen magasak, mert az egyes szervezeti egységekben több vezető beosztású munkatárs dolgozott, ez pedig emelte az átlagfizetést. Az egyes szervezeti egységeknél ugyanolyan munkakört betöltő fizetési adatnál mindig a magasabbat vettem figyelembe. A fizetéseknél természetesen számított, hogy mennyi ideje dolgozott az adott személy.

6.3.1 Katonai állomány 1983-ban

Az ÁEH munkatársainak katonai állománya, rendfokozatuk áttekintése is fontos. Személyi anyagukban történt utalás a rendfokozatokra, katonaságnál töltött időre, így az adatok nyilván bővíthetők. Ezek elsősorban katonai rendfokozatok, nem belügyi, állambiztonsági rendfokozatról beszélünk, hiszen a listában nem szerepel Miklós Imre, aki személyi anyagának tanúsága szerint alezredes, amely rendfokozatot nyilván nem katonai vonalon szerezte. Jelen állás szerint ezeket a fokozatokat tudom megadni.

Tisztek:

Lóránt Vilmos tartalékos százados
Banadics Ferenc főhadnagy
Grnák Károly tartalékos százados
Bárdos Deák Béla tartalékos hadnagy
Szalva János tartalékos hadnagy
Dr. Völgyesi Mátyás tartalékos hadnagy
Gölöncsér József tartalékos alhadnagy

Egyéb rendfokozatok:

Bai László őrmester
Péter Sándor tizedes
Straub István honvéd
Tuba Mihály honvéd
Pós Mihály honvéd
Bakó István honvéd
Kovács andrás honvéd

Katonai állományban (kiképzés nélkül)

Bugár Péter
Forgó József
Dr. Nagy Ferenc
Pintér Zsigmond
Rémi János
Szilágyi István
Dr. Galambos György
Dr. Pozsonyi László

Polgári védelmi parancsnokság

Dr. Somos Ferenc polgári védelmi munkatárs.

6.3.2 A Hivatal dolgozóinak képzettsége a '80-as években

Semmilyen előírás nem volt 1951–1989 között, hogy milyen végzettség szükséges ahhoz, hogy valaki a párt apparátusban dolgozzon, vagy az ÁEH-nál töltsön be politikai beosztást. Nyilván a szakmai területeken – pénzügy, jog stb. – megköveteltek egyfajta szakirányú végzettséget, de ez sem volt olyan szigorú, a munkáltató adhatott felmentést az előírt végzettség alól. Nagyon sokszínű képet kapunk, ha áttekintjük a több mint 340 ÁEH-s dolgozó iskolai végzettségét, szakképzettségét, az életrajzok között igyekeztem az elérhető adatokat közölni. A következő táblázatban a nyolcvanas évekből adok egy kimutatást az ÁEH dolgozóinak végzettségére, szakképzettségére vonatkozóan. El kell választani a politikai munkatársakat, érdemi ügyintézőket, a kiszolgáló, segédmunkaerőtől, de így is látszik, hogy ugyan többen rendelkeztek szakirányú végzettséggel, mint a korábbi időszakokban, de ez sem mondható elengedőnek, és a felsőfokú végzettségek többségét később munka mellett szerezték meg, illetve domináns a pártiskolák elvégzése.

Egyetemi végzettsége 10 munkatársnak volt, ebből 1 nő.

Főiskolai végzettsége 10 munkatársnak volt, ebből 1 nő.

Középfokú végzettség gimnázium 4 fő, mindegyik nő.

Szakközépiskolai végzettség 5 fő, ebből négy nő.

Alapfokú végzettsége 4 munkatársnak volt, mindegyik nő.

A fizikai foglalkozásúak esetében 8 általános iskolai, vagy az alatti és szakképzettséggel 10 fő rendelkezett, ebből 5 nő.

Szaktanfolyamot végzett 6 fő, ebből 4 nő.

Név	Iskolai végzettség	Szakképzettség
Bai László	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító	
Bakó István	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító	Vasesztergályos
Banadics Ferenc	ELTE Bölcsészettudományi Kar	Középiskolai tanár
Banadics Ferencné	Gimnáziumi érettségi + 3 hó Újságíró iskola	
Bánszki Miklósné	7 általános	Autófényező
Bárdos Deák Béla	Pedagógiai Főiskola	Általános iskolai tanár
Dr. Bojszko Imréné	4 polgári + 2 kereskedelmi	Gyors- és gépiró
Bugár Péter	ELTE	
Csere Sándorné	Gimnáziumi érettségi + államháztartási tanfolyam	Könyvelő
Forgó József	8 általános	gépkocsivezető
Dr. Galambos György	Jogi Egyetem	Jogász
Grnák Károly	Marxista-Leninista Esti Egyetem	Kőműves
Groszmann Tiborné	8 általános + gyors- és gépiró iskola	Gyors- és gépiró
Holderith Árpádné	Ruhaipari szakközépiskola	Férfi szabó
Ispánki Józsefné	Gimnáziumi érettségi + felsőfokú munkaügy	
Ízik János	Gazdasági Műszaki Akadémia („Vörös Akadémia”)	Villanyszerelő
Klein Péter	MSZMP Politikai Főiskola	technikus
Kócsi Katalin	ELTE Bölcsészkar	Középiskolai tanár
Kovács András	Tanítóképző Intézet + MSZMP Politikai Főiskola	Általános iskolai tanító

Kovács Károlyné	8 általános	
Kriczki Istvánné	Gimnáziumi érettségi	Gyors- és gépíró
Ladoneczki Mihályné	6 általános	
László Vilmosné	4 kereskedelmi	Gyors- és gépíró
Lendvai Ferencné	Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem	Okleveles közgazdász
Lóránt Vilmos	Szakérettségi + Marxista- Leninista Esti Egyetem speciális kollégium	Géplakatos
Losonczi Mihályné	4 polgári	Gyors- és gépíró
Miklós Imre	ELTE Bölcsészkar	Középiskolai tanár
Dr. Nagy Ferenc	ELTE Állam és Jogtudományi Kar	Jogász
Oldalné Dvorák Mária	Gimnáziumi érettségi	Gépkezelő
Péter Sándor	8 általános + szakmunkásképző	Autószerelő
Pintér Zsigmond	Gimnáziumi érettségi + MSZMP Budapesti Bizottság Esztétika szakosított	idegenvezető
Pós Mihály	8 általános + 3 ipari iskola	Víz-gáz szerelő
Pós Mihályné	8 általános + 3 éves ipariiskola	fehérneműkészítő
Dr. Pozsonyi László	Jogi Egyetem Állam és Jogtudományi Kar	jogász
Rémi János	Marxista-Leninista Esti Egyetem + 3 éves Felsőfokú Államháztartási ismeretek	Mérlegképes könyvelő
Sarkadi Nagy Barna	Lomonosov Egyetem	
Straub István	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító	Műszerész
Szalva János	Rendőrtiszti Főiskola +	Textiltechnikus

	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító	
Szarvas Istvánné	5 általános	
Szatmári Istvánné	Gimnáziumi érettségi	Gyors- és gépíró
Szeifert Györgyné	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító	Gyors- és gépíró
Dr. Szilágyi István	Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító + ELTE Állam és Jogtudományi Kar	Mechanikai műszerész
Szvitács Jánosné	Pénzügyi technikum	Gyors- és gépíró
Tari Józsefné	Közgazdasági Technikum érettségi + 3 éves Felsőfokú Államháztartási ismeretek	Könyvelő
Tuba Mihály	Szaktanulmányképző	Autólakatos
Turcsik Mihályné	6 elemi	
Varga Ilona	Kereskedelmi szakközépiskola	Képesített könyvelő
Dr. Völgyesi Mátyás	Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar	Jogász
Wágner Béláné		

7. Táblázat Az ÁEH dolgozóinak iskolai végzettsége, szakképzettsége 1983-ban.

1985-ben az érdemi ügyintézők (előadók, főelőadók, csoportvezetők, osztályvezető-helyettesek) 22-en voltak, 14 nő és 8 férfi. Képesítési előírás megszerzését állami iskolai végzettséggel a 22 főből egynél írták elő, politikai képzettség megszerzését hét főnél írták elő, míg szakmai képesítés megszerzését 5 fő vonatkozásában 4 személynél írták elő. Az alábbi érdemi ügyintézők dolgoztak ekkor az ÁEH-ban:

Banadics Ferencné
Bárdos Deák Béla
Dr. Bojszko Imréné
Csere Sándorné

Dr. Galambos György
Grosszmann Tiborné
Ispánki Józsefné
Izik János

Kócsi Katalin
Kriczki Istvánné
László Vilmosné
Lóránt Vilmos
Losonczy Mihályné
Dr. Nagy Ferenc
Oldalné Dvorák Márta

Pintér Zsigmond
Szalva János
Szeifert Györgyné
Szilágyi István
Szitács Jánosné
Tari Józsefné
Varga Ilona

Az ÁEH 35 éves fennállásakor 1986. októberében 43 fő állt a Hivatal alkalmazásban. A dolgozók szolgálati idő szerinti megoszlása, az alábbiak szerint alakult:

0-5 év szolgálati idő	15 fő
6-10 év szolgálati idő	10 fő
11-20 év szolgálati idő	9 fő
21-30 év szolgálati idő	5 fő
30 év feletti szolgálati idő	4 fő

A fenti számok azt mutatják, hogy a 0-10 év közötti szolgálati idővel rendelkezik a hivatal munkavállalóinak 58 %-a, a 11-20 év közöttivel 21 %, ahogy a 21-35 év közötti munkaviszonnyal úgyszintén 21 %. A 20 év fölötti szolgálati időt betöltők a Hivatal meghatározó munkatársai voltak.

Név	Hivatali alkalmazás kezdete	Szolgálati idő
Bai László	1961. augusztus 16.	25
Bakó István	1975. május 1.	11
Bacskai Edit	1980. február 25.	6
Banadics Ferenc	1974. november 1.	12
Bauer Györgyné	1986. szeptember 1.	
Bárdos Deák Béla	1978. augusztus 16.	8
Bánszky Miklósné	1982. május 29.	4
Dr. Bojszko Imréné	1959. szeptember 7.	27
Bugár Péter	1972. szeptember 16.	14
Csere Sándorné	1972. szeptember 7	14
Forgó József	1964. március 11.	22
Gervai Jánosné	1986. január 15.	

Grnák Károly	1955. november 1.	31
Groszmann Tiborné	1969. július 1.	17
Holderith Árpádné	1981. október 15.	5
Ispánki Józsefné	1980. május 22.	6
Klein Péter	1984. január 1.	2
Kócsi Katalin	1977. február 1.	9
Kovács András	1973. augusztus 1.	13
Kovács Jánosné dr.	1986. szeptember 1.	
Kovács Károlyné	1977. augusztus 1.	9
Kurucz Lászlóné	1986. augusztus 13.	
Krusóczki Ferenc	1984. július 16.	2
László Vilmosné	1959. szeptember 7.	27
Lévai Istvánné	1986. október 1.	
Lóránt Vilmos	1961. október 16.	25
Miklós Imre	1951. szeptember 15.	35
Dr. Nagy Ferenc	1978. szeptember 16.	8
Oldalné Dvorák Mária	1977. január 1.	9
Péter Sándor	1978. július 10.	8
Pintér Zsigmond	1977. február 1.	9
Pós Mihály	1981. augusztus 16.	5
Dr. Pozsonyi László	1969. március 1.	17
Sarkadi Nagy Barna	1984. január 1.	2
Surányi Sándor	1984. január 1.	2
Szalva János	1975. november 1.	11
Szeifert Györgyné	1982. november 16.	4
Dr. Szilágyi István	1981. augusztus 1.	5
Szvitács Jánosné	1978. szeptember 15.	8
Tuba Mihály	1969. december 6.	17
Varga Ilona	1952. október 4.	34
Dr. Völgyesi Mátyás	1954. május 1.	32
Wágner Béláné	1986. június 1.	

8. Táblázat Kimutatás az ÁEH dolgozóinak munkaviszonyának kezdetéről és a hivatalban töltött évekről 1986-ból.

6.4 Az Állami Egyházügyi Hivatal püspökségi megbízottai

Az ÁEH elnöke Kossa István a belügyminiszterrel egyetértésben 1951. július 10-én tett előterjesztést az Országos Létszámbizottsághoz, a budapesti városi és a megyei tanácsok hivatali apparátusában a titkárságon belül 1-1 főelőadói (összesen 20 fő) állás engedélyezése ügyében. Feladatuk közvetlenül a VB elnök alá rendelten az állam és az egyház közötti megállapodás végrehajtásának ellenőrzése volt. A szakirányítást és ellenőrzést az ÁEH gyakorolta felettük.⁴⁹⁹ Az Országos Létszámbizottság titkársága július 19-én kelt átiratában tájékoztatta az ÁEH elnökét, hogy az Országos Létszámbizottság július 12. napján meghozta határozatát, melyben engedélyezte a budapesti és a megyei tanácsoknál 1-1, összesen 20 főelőadói állás szervezését 1951. augusztus 1-jei hatállyal.⁵⁰⁰

Ezzel párhuzamosan 14 vidéki helységben⁵⁰¹, érseki, püspöki székhelyeken, egyházi szempontból meghatározó helyen az adott egyházi hivatalban tevékenykedtek az ÁEH politikai beosztottai.⁵⁰² Az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály 1951. augusztus 7-én kelt, és a Titkárság 1951. augusztus 8-i ülésére beterjesztett és tárgyalt „*Javaslat a római katolikus egyházzal kapcsolatos azonnali intézkedésekre*” 8. pontja szól a 14 püspökségen és főpapi székhelyen tevékenykedő ÁEH megbízottak helyzetéről.⁵⁰³

A megyei főelőadók a megyei tanács státuszába tartoztak, és fizetésüket is onnan kapták. A püspöki székhelyeken lévő munkatársak az ÁEH státuszába tartoztak és onnan kapták fizetésüket. A megyei tanácsoknál lévő főelőadói státuszokba az ÁEH javasolt munkatársakat. 1951 augusztusában Bács-Kiskun és Tolna megyében volt megyei főelőadó, és folyamatosan bővült e pozíciókat betöltő személyek köre.⁵⁰⁴

⁴⁹⁹ MNL OL XIX-A-21-a 86/1951. (1. d.)

⁵⁰⁰ MNL OL XIX-A-21-a 86/1951. (1. d.)

⁵⁰¹ Győr; Szombathely; Esztergom; Pannonhalma; Veszprém; Székesfehérvár; Kalocsa; Nyíregyháza; Debrecen; Szeged; Pécs; Eger; Vác; Hejce.

⁵⁰² MNL OL XIX-A-21-a 138/1951. (1. d.)

⁵⁰³ MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 155. ö. e. 14. „Jelenleg az Egyházügyi Hivatalnak 14 püspökségen és főpapi székhelyen van megbízottja, aki bent lakik és étkezik a püspöki házban. Javasoljuk, hogy megbízottaink csak hivatali idejüket töltsék a püspökség épületében, ne lakjanak és ne étkezzenek a papokkal együtt és érintkezésük kizárólag hivatalos jellegű legyen. A püspöki aulákba kirendelt megbízottjaink a legszorosabban működjenek együtt a megyei tanácsokhoz beállítandó egyházügyi megbízottakkal, akik a megyei tanácselnököknek és az egyházügyi hivatalnak legyenek alárendelve. A megyei tanácsokhoz kirendelt egyházügyi megbízottaknak főfeladata a megye területén az alsópapság körében az állami feladatok ellátása. /A protestáns felekezeteket beleértve./

⁵⁰⁴ MNL OL XIX-A-21-a 178/1951/Eln. (1. d.)

A püspökségi és megyei megbízottak részére 1951. november 24-én kelt egy „*Irányelv az Állami Egyháziügyi Hivatal püspökségi és megyei megbízottainak feladataihoz és működéséhez*”. Az irányelvek megfogalmazását azért tartotta szükségesnek a Hivatal, mert a püspökségeken és a megyei tanácsoknál dolgozók az állandó és azonos feladatokat nem egységesen és nem egyöntetűen hajtották végre.⁵⁰⁵ A megbízottak munkájának alapja az állam és a különböző egyházak között kötött egyezmények betartásának ellenőrzése, valamint az egyéb területeken kifejtett egyházi tevékenység figyelemmel tartása volt.⁵⁰⁶

A püspöki megbízottak feladatait a következő nagyobb egységeket kiemelve szedték pontokba:

A megbízott munkamódszere:

- 1./ Minden megbízott köteles volt három hónapos időtartamra szóló munkatervet készíteni a saját területére. A terv szempontjait az ÁEH adta meg. A munkatervet a megyei pártbizottsággal kellett megbeszélni, és annak szempontjait figyelembe kellett venni.
- 2./ A vidéki kiszállások egy hónappal előre beütemezett tervét elkészíteni, melynek egy példányát az esedékes havi jelentéssel együtt kellett megküldeni.
- 3./ A nap fontosabb eseményeit le kellett írni és ki kellett értékelni, amit külön erre a célra vásárolt iratjegyzék-tartóba kellett helyezni, és jól zárható helyre kellett tenni.
- 4./ Minden hónap 15-éig és 1-éig a két hét munkájáról jelentést kellett adni az ÁEH-nak, melyben az egyházmegyében történt eseményeket kellett rögzíteni. A jelentést csak futárposta útján lehetett beküldeni. A jelentésre a példányszámot és begépelőjének nevét is rá kellett írni. A jelentésből egyet a megyei pártbizottság titkárának, egyet az ÁEH-nak kellett megküldeni, egy pedig maradt a megbízottnál.
- 5./ A megbízott kezelte a püspökség pecsétjét, amelyet jól zárható helyen kellett tartania.
- 6./ A püspökségre érkező leveleket időnként ellenőriznie kellett, a kimenő leveleket pedig rendszeresen át kellett olvasnia. Az ÁEH-tól nevére érkező levelekre a leggyorsabban kellett intézkedni. A kitűzött határidőket minden esetben köteles volt betartani, valamint az egyházmegyei hatósággal betartatni.

Egyházkormányzat:

⁵⁰⁵ MNL OL XIX–A–21–a 359/1951/Eln. (1. d.) 1.

⁵⁰⁶ Uo. 2.

- 1./ A püspöki pásztorlevelek, körlevelek, kiadványok tartalmát megjelenésük előtt köteles volt megbeszélni a megyei pártbizottsággal és az ÁEH-val telefonon.
- 2./ A püspökökkel rendszeres érintkezést kellett fenntartania. A püspök útjairól, bérmarkútjairól tájékozódnia kellett. A püspök egyház-, valamint állampolitikai szempontból fontos nyilatkozatairól köteles volt futár útján jelentést küldeni, ha sürgős volt, akkor „K” telefonon értesítést adni.
- 3./ A püspökségi székhelyeken lévő papnevelő intézetek életébe rendszeresen betekintést kellett nyernie. Az előadásokon nem kellett részt venni, de a tanárok működését figyelemmel kellett kísérni, és a hallgatókkal időnként beszélnie kellett. Ezekről jelentésben kellett beszámolni.
- 4./ A püspökségeken lévő vikárius vagy irodaigazgató rendszeres kapcsolatot kellett, hogy tartson a szemináriumokkal, el kellett beszélgetnie a hallgatókkal, tájékozódnia kellett beállítottságukról. A vikáriusnak havonta kétszer, időszerű kérdésekről kellett előadást tartani a szemináriumban, mely előadás vázlatát be kellett mutatni a megbízottnak.
- 5./ A megbízottnak a megjelenő egyházi lapokat rendszeresen olvasnia kellett, továbbá meg kellett ismernie az egyházmegye kialakulásának történetét.
- 6./ A püspöki aulákban lévő békepapokkal rendszeresen foglalkozniuk, őket munkájukban támogatniuk kellett. A cél az volt, hogy a megbízottak elérjék, hogy a püspök az ÁEH kívánságait minden erőszak és kényszer alkalmazása nélkül megegyezéssel alapon hajtsa végre.
- 7./ A megbízott tarozott megismerni a fontosabb egyházi ünnepeket, valamint a jelentősebb vallási szokásokat, különösen azokat, amelyek jelentősebb tömegmegmozdulásokhoz vezethettek.
- 8./ A megbízottnak fel kellett térképezni az egyházmegyében lévő fontos búcsújáróhelyeket és ezt meg kellett küldeni a szervesen hozzátartozó politikai megyében lévő megbízottnak is.
- 9./ A búcsújáróhelyek feltérképezését arra kellett használnia, hogy felhívja a szükséges intézkedések megtételére a Párt- és Tömegszervezetek Osztályának figyelmét. A vallásos megmozdulásokról, különösen a búcsúkról jelentést kellett adni, a hely megjelölésével, a megmozduláson részt vettek számának – valamint lehetőség szerint a szociális megoszlásnak a feltüntetésével.
- 10./ Figyelemmel kellett kísérnie a papi gyűléseket, elsősorban a koronagyűléseket és a lelki gyakorlatokat. Ha nem volt külön utasítása, akkor a megbízottnak a papi

összejöveteleken nem volt szabad megjelenie, de a vikáriustól, vagy az irodaigazgatótól tájékoztatót kellett kérnie az ülés lefolyásáról, és azt jelentenie kellett az ÁEH-nak. A békepapoknak minden komolyabb összejövetelen részt kellett venni, és erről a megbízottnak őket be kellett számoltatnia.

11./ Külön súlyt kellett helyeznie a papi békebizottsággal való jó viszony kiépítésére. A papi békebizottság elnökét és titkárát rendszeres utasításokkal kellett, hogy ellássa. A papi békebizottság és a megyei békebizottság közötti állandó kapcsolatról gondoskodnia kellett.

12./ Azon békepapokkal, akik a kormány határozatainak megvalósítását segítették, különleges bánásmóddal kellett érintkeznie.

Káderezés, információ és ellenőrzés:

1./ A megbízottnak meg kellett ismerni az egyházmegye összes papját, elsősorban a vezető funkcióban lévő papokat, a kerületi espereseket és a fontosabb plébániák vezetőit.

2./ A papok megismerését behívás és kiszállás útján történő személyes beszélgetés alapján kellett megtenni. Egy-egy papról kialakított véleményét, amelyhez hozzá kellett számítani a Párt, vagy a Tanácstól kapott információt, külön lapra kellett leírnia és ezeket jól zárható helyen kellett tartania. Időközönként az összegyűjtött anyagot az ÁEH személyzeti osztályára kellett futárpostával felküldeni.

3./ Kádernyilvántartását esperesi kerületenként fokozatosan kellett felfektetni. Ennek a nyilvántartásnak élőnek kellett lenni, tehát az időközben szerzett tapasztalatokat is fel kellett jegyezni.

4./ Hetenként 4-6 papot hívhatott be személyes beszélgetésre, a megismerésben fontossági sorrendet kellett tartania.

5./ Minden papi áthelyezést előbb fel kellett terjeszteni az ÁEH-hoz, a megbízott véleményével együtt jóváhagyás végett. Az ÁEH beleegyezése nélkül nem volt szabad áthelyezni és kinevezni.

6./ A megbízottnak figyelemmel kellett kísérnie, hogy a püspökök betartják-e a magukra vállalt feladatot, miszerint az állami törvényekbe ütköző büntettet elkövető papok ellen egyházi úton fegyelmit indítanak.

7./ Tájékozódniuk kell a papok viselkedéséről, és az egyes fontosabb feladatok végrehajtása során tanúsított magatartásukról. Ehhez szükség volt rendszeres és jól szervezett információra, amelyet a megyei rendőrkapitányságok naponta adtak a Belügyminisztériumnak. Ezekre, valamint a Párt titkárságától és a Megyei Tanács

elnöktől szerzett egyházi vonatkozású hírekre kellett támaszkodniuk. Külön hálózat kiépítését nem tartották helyesnek az anyag kényes volta miatt.

8./ Munkájuk konspiratív jellege miatt, a káderjellemzéseket és az információk megszerzését a lehető legbizalmasabban kellett, hogy kezeljék.

9./ A megbízottnak kiszállásai során ellenőrizni kellett a püspöki körlevelek betartását. Figyelemmel kellett kísérni azokat a papokat, akik nem olvasták fel, vagy csak éppen megemlítették a körlevelet.

10./ Nyilván kellett tartani és figyelemmel kellett kísérni a még működő vallásos egyesületeket és tömegmozgósító jellegűkre az illetékes pártszervek figyelmét fel kellett hívni és erről jelentést kellett adni az ÁEH-nak.

11./ Figyelemmel kellett kísérni azokat a helyeket, ahol fontosabb ipari centrumok voltak, vagy szocialista gazdálkodás folyt, mert ezeken a helyeken tartottak a papok pasztorációs tevékenységének fokozódásától.

12./ Figyelemmel kellett kísérni a templomba járók, a gyónók és áldozók számát, mert ezek a számok a megbízott politikájának kiinduló pontját kellett, hogy képezzék.

Párthoz való viszony:

1./ A megbízottnak havonta be kellett számolni a Párt megyei bizottságának az elvégzett munkájáról és tájékoztatni kellett az egyházpolitikai helyzetről, az egyházak tevékenységéről.

2./ Jelentésének egy példányát a megyei pártbizottsághoz kellett eljuttatnia, valamint három hónapos munkatervét át kellett beszélni, mielőtt felküldte az ÁEH-nak.

3./ A megyei bizottságnál el kellett érnie, hogy a megyei Pártbizottság időnként napirendjére tűzze a klerikális reakció elleni harc problémáját, melyre a megbízottat és esetlegesen az ÁEH központját is meg kellett hívni.

Püspöki és Tanácsi megbízottak viszonya:

1./ A püspökségen és a Tanácson dolgozó megbízottak a munkát egymás között meg kellett, hogy osszák.

2./ Ahol egy megyében püspöki és megyei megbízott is működött, ott a püspöki megbízott csak katolikus ügyekkel foglalkozott. A megyei megbízott pedig zömmel más vallásfelekezetekkel, de kötelessége volt tájékozódni és foglalkozni a katolikus ügyekkel is.

3./ Havonta egyszer, az országos értekezlet utáni közvetlen időpontban az egy egyházmegyében dolgozó megbízottaknak össze kellett ülni, hogy a havi munkájukat megbeszéljék és felosszák egymás között a területet.

4./ Ezen megbeszélések során tájékoztatták egymást az elvégzett munkáról, utasítás szerint ki kellett cserélniük és egymás rendelkezésére kellett bocsátaniuk az egyes papok anyagait.

A megyei megbízottak feladatait – hasonlóan a püspöki megbízottak feladataihoz – a következő nagyobb egységeket kiemelve szedték pontokba:

A megbízott munkamódszere:

1-4. pont teljesen megegyezett a püspöki megbízott munkamódszerével. A 4. pontban annival több feladatot írtak elő, hogy a két hét munkájáról szóló jelentést a pártbizottság titkárán és az ÁEH-n túl meg kellett küldenie a Belügyminisztérium egyházügyi referensének is.

Egyházkormányzat:

1./ A megbízottnak a megjelenő egyházi lapokat rendszeresen olvasnia kellett.

2./ A megbízott tarozott megismerni a fontosabb egyházi ünnepeket, valamint a jelentősebb vallási szokásokat, különösen azokat, amelyek jelentősebb tömegmegmozdulásokhoz vezethetnek.

3./ A megbízottnak fel kellett térképezni a nagy tömegeket mozgató búcsújáróhelyeket. A búcsújáróhelyek feltérképezését arra kellett használnia, hogy felhívja a szükséges intézkedések megtételére a Párt- és Tömegszervezetek Osztályának figyelmét. A vallásos megmozdulásokról, különösen a búcsúkról jelentést kellett adni, a hely megjelölésével, a megmozduláson részt vettek számának, valamint lehetőség szerint a szociális megoszlásnak a feltüntetésével. Ennek a jelentésnek tartalmaznia kellett a megbízott által végzett munkát is.

4./ Figyelemmel kellett kísérnie a papi gyűléseket, elsősorban a koronagyűléseket és a lelkigyakorlatokat. Ha nem volt külön utasítása, akkor a megbízottnak a papi összejöveteleken nem volt szabad megjelenie, de a vikáriustól, vagy az irodaigazgatótól tájékoztatót kellett kérnie az ülés lefolyásáról és azt jelentenie kellett az ÁEH-nak.

5./ Külön súlyt kellett helyeznie a papi békebizottsággal való jó viszony kiépítésére. A papi békebizottság elnökét és titkárát rendszeres útmutatásokkal kellett ellátnia. A papi békebizottság és a megyei békebizottság közötti állandó kapcsolatról gondoskodnia kellett.

6./ Azon békepapokkal, akik a kormány határozatainak megvalósítását segítették, azokkal különleges bánásmóddal kellett érintkeznie.

Káderezés, információ és ellenőrzés:

1./ A megbízottnak meg kellett ismerni a megye vezető egyházi funkcióban lévő papjait, mindenekelőtt a kerületi espereseket és a fontosabb plébániák vezetőit.

A 2-4 pont megegyezett a püspöki megbízott hasonló témában megkövetelt elvárásaival.

5./ Ha a megyei megbízott át kívánt valakit helyeztetni, akkor előbb a területileg illetékes egyházmegyénél lévő megbízottal kellett megbeszélnie és vele egyetértésben a püspöki megbízotton keresztül terjeszthette fel jóváhagyásra. Az ÁEH beleegyezése nélkül nem volt szabad áthelyezni és kinevezni.

A 6-11. pont megegyezett a püspöki megbízottak ezen témában előírt 7-12. pontjával.

12./ Ellenőrzést kellett gyakorolniuk a református, evangélikus és zsidó vallásfelekezet tevékenysége felett is. A fent megnevezett és meghatározott intézkedések ezen egyházakra, illetve felekezetekre is vonatkoztak.

13./ Nyilván kellett tartania a területén működő szektákat. A szekták prédikátorai részére csak az ÁEH adhatott ki működési engedélyt. Ha egy szekta prédikátorai nem az igazolványukban feltüntetett helyen működtek, akkor javaslatot kellett tenni a nevezettek igazolványának megvonására.

Párthoz, Tanácshoz való viszony:

Az 1-3. pont megegyezett a püspöki megbízottak hasonló kérdéskörben támasztott elvárásaival.

4./ A megbízottaknak szoros kapcsolatot kellett tartani a Tanács elnökével, tekintettel arra, hogy közvetlenül hozzá tartoztak.

5./ Az egyházügyi megbízottnak rendszeres kapcsolatot kellett tartani a Tanács oktatási osztályával és tőle tájékoztatást kellett kérni a hitoktatásban felmerülő problémákról. Időközönként el kellett kérni az Oktatási osztályról a klérus tevékenységéről készült kiértékelést és statisztikai kimutatást a hittanórák lemorzsolódásáról. Erről jelentést kellett tenni az ÁEH-nak.

Magatartás:

1./ A megbízottak magatartásukkal az állami funkcionáriust megillető tekintélyt kellett, hogy megszerezzék. Határozottnak, keménynek, de ugyanakkor udvariasnak kellett lenniük. A papi rangokra tekintettel kellett lenniük, oly értelemben, hogy különbséget kellett tenni a méltóságok között, de elsősorban magatartásból kiindulva.

2./ Nem volt szabad félelmet kelteniük, de ugyanakkor a túlságos barátkozás sem volt helyes.

3./ Munkájukra vonatkozó információt csak az arra hivatott szervnek adhattak. Felesleges információ-adást különösen papi körökben kellett kerülniük. Beszélgetéseik során óvatosnak és tartózkodónak kellett lenniük.

4./ Nem lehettek agresszívek, hanem rugalmasan, mindenkor a Párt irányvonalának szem előtt tartásával kellett eljárniuk.

A működési irányelv szempontjai állandóan figyelembe kellett venni minden megbízottnak, mert ezek betartását az ÁEH központja ellenőrizte.⁵⁰⁷

Az 1951 novemberében megfogalmazott irányelvek 1956-ig adtak útmutatást az ÁEH munkatársainak, akik a püspöki székhelyeken, vagy a megyeszékhelyeken felügyelték és irányították az egyházpolitikát.

Látható, hogy nagyon komoly elvárásokat támasztottak a megbízottakkal szemben, és ezen szempontok szerint komoly „felderítő”, ellenőrző, feltáró munkát kellett végezniük, amelyről számos jelentésben kellett beszámolni és emellett tervekben, beszámolókbán dokumentálni tevékenységüket. Az ÁEH központi iratanyagában nem maradt fenn a negyedévi munkaterveknek, havi jelentéseknek nyoma az 1956 előtti időszakról, mivel csak az Elnöki iratok maradtak fenn, és azok is hiányosan. Ismerve az 1956 utáni gyakorlatot ezek a jelentések a TÜK iratokhoz kellett, hogy kerüljenek. Egy-egy megyei, illetve püspökségen tevékenykedő megbízott iratanyagában, azonban találhatunk ilyen jelentéseket, amelyek a megyei levéltárak őrizetében maradtak fenn.

Az elvi állásfoglalás, munka és feladat leírás azt mutatta be, hogy mit várt az ÁEH központja, de kiktől is várták ezt? A következő táblázatban összegyűjtöttem az eddigi kutatásaim során feltárt, a püspöki székhelyeken és a megyeszékhelyeken tevékenykedő megbízottak nevét, mely névsor azonban még nem teljes.⁵⁰⁸

⁵⁰⁷ MNL OL XIX–A–21–a 359/1951. (1. d.) *Irányelvek az Állami Egyházügyi Hivatal püspökségi és megyei megbízottainak feladataihoz és működéséhez.* Budapest, 1951. november 24. 1-13. Készítette: Mató Lászlóné.

⁵⁰⁸ Elsősorban a MNL OL XIX–A–21–a 1951–1956 (1-6. d.) iratanyaga, püspöki és megyei levéltárakban megtalálható ÁEH iratok szolgáltak forrásul, a lelőhelyet azért nem jelöltem meg, mert az kezelhetetlenné tette volna a táblázatot.. Ahol üres hely maradt a táblázatban, ott nem találtam még senkit, így az áttekintés nem teljes.

Püspökségi megbízottak	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Győr	Bodon Jenő	Prazsák Mihály		Dávid József			Dömötör József
Szombathely	Kövesi Jenő	Kövesi Jenő	Kövesi Jenő			Kaposi György	Prazsák Mihály
Esztergom	Csala László		Lázár András	Lázár András	Lázár András	Lázár András	Herling Jakab/Gálik István
Pannonhalma	Dömötör József						
Veszprém	Moravetz Lajos	Lévy Tibor	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	
Székesfehérvár	Horváth István	Molnár Gusztáv	Fülöp Ferenc	Herling Jakab	Gálik István	Gálik István	Bai László
Kalocsa	Ficsor János	Jámbor Ferenc	Herling Jakab				Szakács gyula
Nyíregyháza	Mankovics József						
Debrecen	Röszler János						
Szeged	Tomcsik Vilmos	Lévy Tibor Prazsák Mihály	Lévy Tibor Turai István	Turai István	Turai István	Turai István	Turai István
Pécs	Zákány József	Jáhn Vilmos					Schillinger István
Eger	Molnár Gusztáv		Fekete János	Fekete János	Fekete János		Borai Emil
Vác	Prantner József	Hajcsér János	Hajcsér János	Hajcsér János	Hajcsér János	Hajcsér János	
Hejce	Fekete János	Fekete János	A kassai püspökség nem székelte már 1952 után itt, ezért vélelmezhető, hogy megszűnt az egyházügyi megbízott itteni tevékenysége.				
Hajdúdorog							Csáti József
Megyei megbízottak							

Budapest	Szerényi Sándor	Szerényi Sándor	Szerényi Sándor	Szerényi Sándor	Szerényi Sándor	Szerényi Sándor	
Bács-Kiskun m. – Kecskemét	Papp János		Potoczky József Szakács Gyula	Szakács Gyula	Szakács Gyula	Szakács Gyula	
Baranya m. – Pécs					Lévy Tibor	Sárosdi Tibor	
Békés m. – Békéscsaba	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	
Borsod-Abaúj-Zemplén m. – Miskolc		Ficsor János	Virág János	Virág János	Virág János	Virág János Lobkovicz László	
Csongrád m. – Hódmezővásárhely	Óvári László	Óvári László	Óvári László	Óvári László	Óvári László	Óvári László Csakmag György	
Fejér m. – Székesfehérvár				Fülöp Ferenc			
Győr-Moson-Sopron m. – Győr		Pálffy Ernő	Dömötör József	Dömötör József	Dömötör József	Dömötör József	
Hajdú-Bihar m. – Debrecen	Röszler János	Röszler János	Röszler János	Röszler János	Röszler János	Röszler János	
Heves m. – Eger				Borai Emil	Borai Emil	Borai Emil	
Jász-Nagykun-Szolnok m. – Szolnok				Cseh Lajos	Cseh Lajos	Cseh Lajos	
Komárom-Esztergom m. – Tatabánya				Hevesi János	Hevesi János	Hevesi János	

Nógrád m. – Salgótarján	Kalas László	Kalas László	Kalas László	Kalas László	Kalas László	Kalas László	
Pest m. – Budapest	Csala László	Csala László	Csala László	Csala László	Csala László	Csala László	
Somogy m. – Kaposvár	Kovács András	Kovács András Tálos Ferenc			Lévy Tibor		
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. – Nyíregyháza			Baráth Gusztáv	Baráth Gusztáv	Baráth Gusztáv	Baráth Gusztáv Csáthi József	
Tolna m. – Szekszárd	Hugyik János	Potoczky József			Lévy Tibor	Sárosdi Tibor	
Vas m. – Szombathely	Varga Ferenc	Varga Ferenc	Kaposi György	Kaposi György	Kaposi György	Kaposi György	
Veszprém m. – Veszprém					Moravec Lajos	Moravec Lajos	
Zala m. – Zalaegerszeg						Kodala József	

3. Táblázat – Az Állami Egyházügyi Hivatal püspöki és megyei megbízottainak 1951–1957. között

6.5 Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei munkatársai

Az Állami Egyházügyi Hivatalnak minden megyei tanácson volt egy helyi megbízottja, aki előbb az oktatási, majd később a művelődésügyi osztály munkatársaként, annak keretében tevékenykedett, előadói, főelőadói besorolásban. Az egyházügyi szakigazgatás szerveinek hatásköréről és működéséről egy 1962-es utasítás rendelkezett.⁵⁰⁹ Prantner József az ÁEH elnöke 1966. január 25-én kelt körlevelében az egyházügyi főelőadói megnevezést egyházügyi tanácsosra változtatta.

6.5.1 Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei előadói

Az ÁEH munkatársai Budapesten a Hivatal székházában és a megyeszékhelyeken a Megyei Tanács egyházügyi előadójaként tevékenykedtek. Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1959. május 12-i „Néhány egyházpolitikai kérdésről” hozott határozata kimondta: „az egyházpolitika hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt alapos, elmélyült elemző munkát igényel...”. „Az Egyházügyi Hivatal nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyet az egyházakkal folytatott jelenlegi politikánk és a Vatikánnal szembeni harc megkövetel.” „Az Egyházügyi Hivatal központi és vidéki apparátusát meg kell erősíteni politikailag tapasztalt, marxista műveltséggel rendelkező elvtársakkal.”⁵¹⁰

Az ÁEH-ban dolgozók feladata a következő volt:

A Párt által megállapított egyházpolitikai elvek gyakorlati megvalósítása.

Az egyházak, felekezetek vezetőivel és papjaival személyes kapcsolatok tartása, tárgyalások folytatása.

Az egyes egyházakat érintő egyházpolitikai kérdések intézése.

Egyházpolitikai elvi javaslatok kidolgozása, az intézkedések ellenőrzésének végrehajtása.

Az egyes egyházakban meglévő „haladó erők”, „békepapok”, az Országos Béketanács tagjainak támogatása.

Az egyházmegyék vezetői által előterjesztett személyi kérdésekben a szükséges állami hozzájárulás politikai előkészítése

⁵⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-e 0011-1/1962. 1. d.

⁵¹⁰ MNL OL M-KS 288. f. 5. cs. 130. ö. e.

Az egyházakkal kötött megállapodásokat be nem tartó egyházi személyek felelősségre vonása.

A belföldi egyházi sajtó, kiadványok lektorálása, engedélyezése.

Az egyházmegyék által kibocsátott körlevelek lektorálása, a kiadáshoz való hozzájárulás.

Egyházi egyesületek, csoportok felügyelete.

Szerzetesrendek ügyeinek intézése.

Hittudományi Akadémiák, Papnevelő Intézetek ellenőrzése.

Az állam, illetve az ÁEH képviselte egyes egyházi megnyilvánulásokon.

A megyei egyházügyi előadók ellenőrzése, támogatása.

A nemzetközi egyházi szervezetek tevékenységének tanulmányozása, politikai akcióinak figyelemmel kísérése.

Az állam és az egyes egyházak között létrejött megállapodások pénzügyi részének végrehajtása.

Az összes egyházak utalványozási adatainak nyilvántartása.

Az összes felekezeti nyugdíjazások utalványozási adatainak nyilvántartása, a nyugdíjak folyósításának biztosítása.

6.5.2 Az Állami Egyházügyi Hivatal megyei titkárai

Miklós Imre az ÁEH elnöke 1/1978. sz. utasításában szabályozta a megyei (fővárosi) egyházügyi feladatot ellátó szakigazgatási szervek feladatát, hatáskörét és hatósági jogkörét.⁵¹¹

A jogállásával és feladatával kapcsolatban ezt határozta meg az ÁEH elnöke:

1. Az egyházügyi feladatot ellátó szakigazgatási szerv a megyei (fővárosi) tanács végrehajtó bizottságának szakigazgatási szerveként működött, a végrehajtó bizottságnak volt alárendelve. A szakigazgatási szerv vezetőjét a megyei (fővárosi) tanács nevezte ki.
2. Az egyházügyi szakigazgatási tevékenység központi irányítását az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke látta el a megyei (fővárosi) tanács végrehajtó bizottsága útján.
3. A megyékben és a fővárosban az egyházügyi szakigazgatási szerv vezetője az egyházügyi titkár volt.

⁵¹¹ MNL OL XIX–A–21–a E-27-3/1978

4. Az egyházügyi feladatot ellátó szakigazgatási szerv vezetőjének képesítésére a tanácsi államigazgatási szervekre vonatkozó képesítési előírások voltak az irányadók. A szakmai továbbképzésről az ÁEH elnöke gondoskodott.

A szakigazgatási szerv illetékességét, feladatát, hatáskörét és hatósági jogkörét az alábbiak szerint határozták meg:

1. Az egyházügyi titkár a hatáskörébe utalt feladatokat a székhelye szerinti (megyei, fővárosi) tanács illetékességi területén látta el.

Az egyházkormányzati székhelyen működő egyházügyi titkár más közigazgatási egységet érintő minden egyházpolitikai ügyben köteles volt a területileg illetékes megyei (fővárosi) egyházügyi titkárt tájékoztatni és a döntés joga az utóbbit illette meg.

2. Az alábbi feladatok tartoztak illetékességi területén a feladatkörébe:

- A Kormány által meghatározott egyházpolitikai elvek gyakorlati megvalósítása.

- Az egyházakkal és a vallásfelekezetekkel kötött egyezmények és megállapodások végrehajtása.

- A lelkiismereti szabadsággal és a vallás szabad gyakorlásának biztosításával összefüggő kérdések intézése, az egyházi funkciók zavartalan menetének biztosítása.

- Az egyházi vonatkozású jogszabályok előkészítésében és végrehajtásában való közreműködés.

- Az egyházak és a vallásfelekezetek állami támogatásával kapcsolatos személyi és dologi ügyek intézésében közreműködés.

- Az Állami Egyházügyi Hivatal által az egyházak ügyeiben meghatározott intézkedések végrehajtása.

3. Az egyházügyi titkár saját hatáskörében és hatósági jogkörében járt el:

- Az egyházi építkezésekhez, tatarozásokhoz az előzetes elvi engedélyek megadása az ÁEH elnökének külön utasításában meghatározott módon.

- Egyházi tulajdonú ingatlanok elidegenítése (eladása, kisajátítása, cseréje) esetén a telekkönyvi bejegyzéshez szükséges nyilatkozat kiadásában.

- Az egyházi vonatkozású sajtótermékek sokszorosításához engedélyt adott.

- Egyházi hatóságok, püspökségek, plébániák bélyegzőinek készítéséhez szükséges engedélyek kiadásában.

A szakigazgatási szerv működését így határozták meg:

- Az egyházügyi titkár munkaterv alapján végezte tevékenységét. A munkatervet az ÁEH és a végrehajtó bizottság irányelvei alapján készítette el. A munkatervi feladatok végrehajtásáról írásban számolt be az ÁEH-nak és a végrehajtó bizottságnak.

- Az ÁEH elnöke és a megyei (fővárosi) tanács elnöke által meghatározott időpontra – koordinációs megbeszélésre – részletes írásos jelentést készített a megye (főváros) egyházpolitikai helyzetéről.

- Rendszeres kapcsolatot tartott a végrehajtó bizottság többi szakigazgatási szervével és feladatainak ellátásánál az érdekelt szakigazgatási szervek állásfoglalásait figyelembe kellett vennie. A helyi tanácsokat egyházpolitikai munkájukban ellenőrizte és segítette.

- Kapcsolatot tartott az állami és társadalmi szervekkel, különösen a népfront bizottságokkal.

Egyházügyi előadók, megyei megbízottak	1958. október ⁵¹²	1959. október ⁵¹³	1960. december ⁵¹⁴	1966. május ⁵¹⁵	1971. július	1974. szeptember	1979. május ⁵¹⁶	1988. március ⁵¹⁷
Budapest	Gálik István	Turai István	Turai István	Turai István	Turai István	Turai István	Fűzfa Imre	Fűzfa Imre
Bács-Kiskun m. – Kecskemét	Szakács Gyula	Szakács Gyula	Szakács Gyula	Szakács Gyula	Fekete János	Fekete János	Fekete János	Polgár István
Baranya m. – Pécs	Schilinger István	Schilinger István	Schilinger István	Schilinger István	Kutas Antal	Kutas Antal	Kutas Antal	Szabó Árpád
Békés m. – Békéscsaba	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Gregor György	Lénárt Imre
Borsod-Abaúj-Zemplén m. – Miskolc	Lobkovicz László	Lobkovicz László	Lobkovicz László	Polonkai Imre	Polonkai Imre	Polonkai Imre	Polonkai Imre	Komlósi Imre
Csongrád m. – Hódmezővásárhely	Turai István	dr. Rátkai János	dr. Rátkai János	dr. Rátkai János	dr. Rátkai János	dr. Rátkai János	Varga István	Varga István
Fejér m. – Székesfehérvár	Bai László	Bai László	Bai László	Lovrek Károly	Lovrek Károly	Lovrek Károly	Lovrek Károly	Pál István
Győr-Moson-Sopron m. – Győr	Dömötör József	Dömötör József	Dömötör József	Kovács István	Kovács István	Kovács István	Horváth Antal	Nagy Gyula
Hajdú-Bihar m. – Debrecen	Szombati	Szombati	Szombati	Kenderesi	Kenderesi	Cseke Béla	Cseke Béla	Cseke Béla

⁵¹² 1958. október 11. XIX–A–21–d 0046/1958.

⁵¹³ 1959. október XIX–A–21–b 9. Egyházi építkezések 99.572/1959. (38. d.)

⁵¹⁴ 1960. december XIX–A–21–b 4. tétel 11. Megyei Tanácsok és egyházügyi megbízottak.

⁵¹⁵ 1966. május 19. XIX–A–21–a U-26-4/1966

⁵¹⁶ 1979. május 16. XIX–A–21–a 27-3/1979

⁵¹⁷ 1988. március XIX–A–21–a 19-4/1988

	András	András	András	János	János			
Heves m. – Eger	Borai Emil	Borai Emil	Borai Emil	Borai Emil	Tatai István	Tatai István	Dancs Lajos	Dancs Lajos
Jász-Nagykun-Szolnok m. – Szolnok	Cseh Lajos	Cseh Lajos	Cseh Lajos	Cseh Lajos	Cseh Lajos	Elek Lajos	Elek Lajos	Nánási Mihály
Komárom-Esztergom m. – Tatabánya	Hevesi János	Hevesi János	Hevesi János	Lázár András	Lázár András	Lázár András	Rigó Pál	Rigó Pál
Nógrád m. – Salgótarján	Benkő Győző	Benkő Győző	Benkő Győző	Benkő Győző	Kiss István	Kiss István	Kiss István	Kiss István
Pest m. – Budapest	Udvardi János	Udvardi János	Udvardi János	Udvardi János	Udvardi János	Udvardi János	Lukács József	Lukács József
Somogy m. – Kaposvár	Czár Lajos	Czár Lajos	Czár Lajos	Decsi József	Nagy Árpád	Horváth István	Horváth István	Horváth István
Szabolcs-Szatmár-Bereg m. – Nyíregyháza	Csáti József	Csáti József	Buhalla István	Buhalla István	Buhalla István	Buhalla István	Magyar Béla	Magyar Béla
Tolna m. – Szekszárd	Sárosdi Tibor	Sárosdi Tibor	Sárosdi Tibor	Sárosdi Tibor	Sárosdi Tibor	Sárosdi Tibor	Varga István	Varga István
Vas m. – Szombathely	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	Kunecz Károly	Nacsa Sándor	Nacsa Sándor	Gyergyák Ferenc	Gyergyák Ferenc
Veszprém m. – Veszprém			Márta Ferenc	Prazsák Mihály	Prazsák Mihály	Nagy Árpád	Szalkai József	Szalkai József
Zala m. – Zalaegerszeg	Kodola József	Kodola József	Kodola József	Bajor Károly	Bajor Károly	Dr. Mezőfi Lajos	Dr. Mezőfi Lajos	Tóth László

Az 1959–1988 közötti időszak egyes időpillanatait kiragadva a különböző megyeszékhelyeken működő megbízottakat mutatja a táblázat. Látható, hogy vannak hosszú, több évig, évtizedekig tevékenykedő megbízottak és vannak olyanok, akik rövid ideig dolgoztak egy-egy megyeszékhelyen.

4. Táblázat – Az Állami Egyházügyi Hivatal egyházügyi előadók, megyei megbízottai 1959–1988. között

7. Összegzés

A Hivatal felállításával kettős célt valósítottak meg. Létrejött egy állami, operatív szerv, amely egyrészt hivatali szinten ellenőrizte, másrészt politikai szinten irányította az egyházakat. Az ÁEH munkáját két irányban – politikai és adminisztratív vonalon – folytatta. A munka nagyobb része politikai jellegű volt, melyet a Hivatal központja a püspökségeken és a megyei tanácsokon működő megbízottak segítségével végzett. Nyilvántartotta az egyházak papjait, biztosította számukra az államsegély utalását és intézte egyéb ügyeiket. A vidéki megbízottaknak hetente tartottak országos értekezletet, amelyen összefogó képet kaphattak az egyházpolitikai eseményekről és instrukciókat a további munkájukra vonatkozóan. Ezek a vidéki megbízottak tevékenykedtek az egyes érseki, püspöki székhelyeken, feladatuk nagyon komoly és fontos volt. A megyei megbízottak elvégzett munkájukról havonta adtak jelentést, amelyeket eseményjelentésnek neveztek. A megyei megbízottak munkáját a Hivatal központjából kiküldött munkatársak rendszeresen ellenőrizték.

Az Állami Egyházügyi Hivatal a munkatársak körének személyi összetétele szempontjából nem tekinthető különleges intézménynek, hiszen számos közintézmény, hivatal, minisztérium személyi állománya épült fel hasonlóan. Abban azonban mégis sajátos, hogy egy újonnan létrejött intézmény volt, hivatali előzmények nélkül. Így ide – számos intézménnyel, minisztériummal ellentétben – nem a korábbi időszak, vagy korábbi vezető által felvett munkatársak kerültek. A kulcspozíciókba az 1951-es alakuláskor új, „megbízható” embereket neveztek ki.

Az apparátusba, vezető posztokra bekerült alacsony képzettségű, vagy nem a megfelelő képesítéssel bíró káderek erős ellenszenvet váltottak ki a náluk képzettebb, tanultabb munkatársak körében. Az '50-es évek sajátossága, hogy az Állami Egyházügyi Hivatalban hentesből, bányászból, vízvezetékszerelőből, kőművesből, szerszámkészítőből, repülőgé-szerelőből lettek politikai munkatársak, akiknek fel kellett venni a „harcot”, és meg kellett volna találni a hangot egyházi vezetőkkel, főpapokkal, püspökökkel és papokkal.

Az értelmiségi pályán, a pozíciók betöltésénél nem a szakismeret, nyelvtudás, hanem a politikai megbízhatóság, pártelkötelezettség vált a legfontosabb szemponttá. Ahogy a társadalomban növekedett a munkás- és paraszti családból kikerülő új „káderértelmiségiek” száma és aránya, ugyanúgy megfigyelhető ez az Állami

Egyházügyi Hivatal esetében is. Túlnyomórészt ugyanis ilyen származású munkatársak kerültek a Hivatal állományába. Egy ilyen munkahely felemelkedést, előrelépést, társadalmi mobilitást jelentett számukra.

1950 után a közigazgatásban dolgozókat „*a közigazgatás frontján harcoló*” kádereknek tekintették, akiknek elsőrendű feladata a központi utasítások maradéktalan végrehajtása volt.

Az Állami Egyházügyi Hivatal – mint a Minisztertanács felügyelete alá rendelt állami szerv – az államigazgatás vezető, csúcsszervei közé tartozott, így az ott dolgozók a tisztviselői-ügyintézői kar felső rétegéhez tartoztak. Országos szinten ugyan a nők aránya a tisztviselői pályákon nőtt, az ÁEH-ban azonban politikai munkatársi munkakört egyáltalán nem töltöttek be.

Az Állami Egyházügyi Hivatal a Rákosi-, majd a Kádár-rendszer egyik jellegzetes intézménye volt, melynek mindenkori tevékenysége hűen tükrözte a diktatúra aktuális viszonyát az egyházakhoz.

8. Az Állami Egyházügyi Hivatal munkavállalói - Melléklet

A disszertációm melléklete az Állami Egyházügyi Hivatal munkavállalóinak életrajzi lexikona. Azt gondolom, hogy viszonylag teljes képet alkothattam ezen életrajzok által a Hivatal munkatársainak életútjáról, szakmai előmeneteléről, társadalmi mobilitásáról, de úgy gondolom, hogy nemcsak az állománytábla, nemcsak az ÁEH-ban betöltött tisztség, hanem a teljes életút fontos, ezért mindenre kiterjedő életrajzokat igyekeztem összeállítani. A többség esetében ez sikerült, persze volt olyan, ahol több, van ahol kevesebb életrajzi adatot sikerült összegyűjteni, és volt olyan ÁEH dolgozó is, akinél csak azt a tényt sikerült megállapítani, hogy az ÁEH munkatársa volt. Leszögezem, hogy nem teljes az életrajzok bemutatása, eddig sikerült eljutni és további hosszú évek, évtizedek kutatómunkájával ez még kiegészíthető, pontosítható.

Elsősorban az ÁEH Általános iratok közt található hat levéltári doboz terjedelmű személyzeti anyagot⁵¹⁸, az ÁEH Általános iratok 9 levéltári doboz terjedelemben őriz összefüggő irategyüttest az ÁEH volt dolgozóinak személyi iratanyagáról.⁵¹⁹ Az ÁEH Elnöki iratok 1959-től tartalmazznak minden évben a Hivatal dolgozóinak kinevezési, személyi ügyeire vonatkozó iratokat, amiket szintén felhasználtam.⁵²⁰ Emellett bérkartonok és egyéb gazdasági jellegű iratok segítettek rekonstruálni az életrajzokat. Az életrajzok ABC rendben következnek egymás után. Ha megállapítható volt, akkor a születés helyét, idejét, a halálozás idejét, a szülők nevét, foglalkozását, iskolai végzettséget, szakmát, az ÁEH-s munkaviszony kezdetét, az ÁEH-s beosztást, korábbi és későbbi munkahelyet, katonai szolgálatra vonatkozó adatot, párt és tömegszervezeti tagságot, kitüntetést, lakcímet tettem közzé. A házastárs nevére, munkahelyére vonatkozóan akkor közöltem az adatot, ha Párt, vagy állambiztonsági tisztséget töltött be. Ezen adatok segítettek rekonstruálni az életutakat. Emellett fennmaradt pl. a fizetési besorolás, fizetés emelésre vonatkozó forrásanyag is, ezt az egyes dolgozóknál nem közöltem, a disszertációmban nem foglalkoztam a munkatársak anyagi helyzetével.

Természetesen ezen adatok mellett lehetett volna más adatokat is összegyűjteni, ezek feltárására volt lehetőségem. Nem foglalkoztam az egyes ÁEH munkatársak szakmai

⁵¹⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok 668., 669., 670., 671., 672., 673. d.

⁵¹⁹ MNL OL XIX-A-21-b 558.; 559.; 560.; 561.; 562.; 563.; 564.; 565.; 566.

⁵²⁰ MNL OL XIX-A-21-a H-50/1959. Hivatal dolgozóinak kinevezése, H-52/1959. Hivatal dolgozóinak személyi ügyei, 1960-tól H-34 Hivatal dolgozóinak kinevezése, H-35 Hivatal dolgozóinak személyi ügyei. 1963 után a Hivatal dolgozóinak személyi ügyei a tétel megnevezése, kinevezések nem szerepelnek az iratanyagban.

tevékenységével, az ilyen fajta feldolgozás túlnyúlt volna disszertációm keretein, azonban későbbiekben érdemes lesz ezt is feldolgozni.

Ezen életrajzi összeállítás, adatközlés a történelmi múlt megismerése céljából készült, hogy rekonstruálhassuk a pártállam egy nagyon tipikus, sajátos intézményének személyzeti politikáját, kik, milyen előmenetel, kapcsolódási pont után kerültek a Hivatalba, ott milyen életpályát futottak be. Azt gondolom, hogy az adatok közlése elengedhetetlen, hiszen így lehet egyértelműen bemutatni az ÁEH állományát és így tudom igazolni, hogy amit leírtam, az mindenhol levéltári kutatáson nyugszik és pontos.

8.1 Életrajzok

Ábel Tibor⁵²¹ Kiskunmajsán született 1939. február 13-án. Anyja Törteli Piroska háztartásbeli, apja Ábel István Tsz tag. Iskolai végzettsége Pedagógiai Főiskola magyar nyelv és irodalom szak (1960), Politikai Főiskola propagandista-tanár (1971), a filozófia tudományok kandidusa. Nyelvismerete: orosz. A Járási Tanács Művelődésügyi Osztálya Kiskunfélegyházához tartozó Körmóc településen általános iskolai tanár 1960–1968 között. 1968-ban tartalékos tiszti tanfolyamot végzett Szolnokon, ahonnan alhadnagyként szerelt le. Az MSZMP KB Politikai Főiskola ösztöndíjas hallgatója 1968–1971 között. MSZMP Bács-Kiskun Megyei Bizottság Oktatási Igazgatóság tanára 1971–1974. január 6. között. 1974. január 7-től függetlenített tanár a filozófia tanszéken. 1974–1977 között az MSZMP KB Titkárság aspiránsa Moszkvában az SZKP KB mellett működő Társadalomtudományi Akadémián. 1977. június 22-én védte meg disszertációját: „A mai katolicizmus és modernizációjának néhány kérdése a szocialista országokban” címmel.

1977. augusztus 15-től az ÁEH főelőadója. Két napot dolgozott az ÁEH-ban, majd betegállományba került.

1962. óta párttag – MSZMP KISZ osztálytitkári funkciót töltött be 1957-től.

1978. szeptember 1-jén önkézével vetett véget életének.

Ambrus Péter⁵²² Budapesten született 1942. október 13-án. Anyja Vizner Izabella textilgyári munkásnő, a Belügyminisztérium és a Magyar Dolgozók Pártja munkatársa, 1949-ben internálták, 1953-ban rehabilitálták, a Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutató Intézete Személyzeti Osztályának vezetője 1967-ben, apja Ambrus János főépítésvezető az Építésügyi Minisztérium Szakipari Vállalatnál, rendőr alezredes.

⁵²¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Ábel Tibor.

⁵²² MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Ambrus Péter.

Iskolai végzettsége ELTE BTK történelem-filozófia szak (1967). Nyelvismerete orosz és angol. 1967. augusztus 10-től gyakornokként dolgozott az ÁEH-ban. 1968. január 1. – 1968. július 15. között a Protestáns Főosztályon politikai munkatárs a zsidó és kis felekezetek ügyeit intézte. Egy év letelte után saját kérésére szüntették meg munkaviszonyát. 1968. szeptember 1-től a Debreceni Orvostudományi Egyetem munkatársa lett. 1957-től KISZ tag.

Dr. Andor Oszkárné Kezér Dorottya⁵²³ Budapesten született 1926. november 4-én. Anyja Hubmann Erzsébet.

Szakképzettsége gyors- és gépiró.

Munkahelyei: Gyors és gépiró Adler és Szigetinél 1942. október 1-től 1943. november 20-ig, Schuler József Rt-nél 1943. november 23-tól 1945. június 15-ig, cernázó a Szabados Textilgyárban 1945. június 16-tól 1945. július 30-ig. Gyors- és gépiró a Kispesti Textilgyárban 1946-1949 között, a XVIII. kerületi Politikai Bizottságnál 1949-1951 között, a Karszalaggyárban 1951-ben. Előadó a XVIII. kerületi Tanácsnál 1951-1952 között. Gyors- és gépiró az Ikarusnál 1952-ben. Előadó a Kohó és Gépipari Minisztérium Autó és Traktoripari Igazgatóságon előadó 1952-1957 között. Gyors- és gépiró a Budapesti Járműgyárban 1957-ben, a Kohó és Gépipari Minisztérium Gépexport Irodán 1957-1959 között, Irodagépnél 1959-ben. Titkárnő a Szőlőoltvány és Facsemeteforgalmi Vállalatnál 1959-ben.

1959. július 7-étől dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, titkárnői, előadói beosztásban. 1969. április 1-től az Államigazgatási Főcsoport titkárnői, adminisztrációs feladatait látta el. 1982. április 30-án ment nyugdíjba.

1946-tól párttag. Az ÁEH-ban szakszervezeti bizalmi társadalmi munkát látott el, lakóterületén, mint sejtvezető végzett pártmunkát.

Bacskai Edit⁵²⁴ 1952. március 31-én született. Anyja Juhos Anna. Munkahelyei: Fővárosi Óra és Ékszeripari Vállalat 1967. november 22. – 1968. január 15. között; Magyar Néphadsereg Pest megyei Kiegészítő Parancsnokság 1968. augusztus 1. – 1971. március 15. között; Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1971. március 16. – 1979. november 30. között; Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezete 1979. december 1. – 1980. február 24. között. 1980. február 25. – 1989. május 14. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Ügyviteli

⁵²³ Andor Oszkárné Kezér Dorottya személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵²⁴ Bacskai Edit személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásuk, Megszűnt Mil-lapok. MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

alkalmazott, előadó 1987. március 1-től. FERUNION Külkereskedelmi Vállalat munkatársa 1989. május 15-től.

Tagja volt a Szakszervezetnek.

Bai László⁵²⁵ Alsónémediben született 1930. április 19-én. Anyja Schrauf Mária, apja Bai Sándor a székesfehérvári KOLORIT gyárban csoportvezetőként dolgozott 1957-ben.

Iskolai végzettsége polgári iskola 4 osztálya. Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem (1968), munkásmozgalom története és filozófia szakosító. 1981-ben elvégezte az MSZMP Politikai Főiskola 10 hetes vezetőképző tanfolyamát. Tanult mestersége elektrotechnikus.

Ifj. Csordás László villanyszerelő mester mellett tanonc 1945. augusztus 1. – 1946. május 21.; Schmekk József villanyszerelő mester mellett tanonc 1946. november 6. – 1948. szeptember 20.; Felmayer István és Fiai Kétfestő és Kartonnyomó Gyár segéd munkás 1948. szeptember 24. – 1950. október 1. Raktárvezető a székesfehérvári KOLORIT gyárban 1947–1950 között. Katonai szolgálat 1950–1953 között., KOLORIT RT Székesfehérvár könyvelési ellenőr 1953. november 2. – 1954. április 2.; A székesfehérvári Városi Pártbizottság Agitációs és Propaganda Osztály könyvelési ellenőr, politikai munkatárs, párt alkalmazott 1954. április 3. – 1955. március 8.; A Magyar-Szovjet Társaság megyei titkára 1955. március 9. – 1956. december 15.; Kossuth Könyv és Lapkiadó Vállalat terjesztő 1957. január 15. – 1957. július 31. között. Az MSZMP Fejér megyei Bizottságának politikai munkatársa egyházügyi megbízott 1957. augusztus 1. – 1959. december 31. között, 1957. augusztus 8-tól a székesfehérvári római katolikus egyházmegyei hatóság mellé rendelt miniszteri biztos. Fejér Megyei Tanács VB Titkárság főelőadó 1960. január 1. – 1961. augusztus 15.; 1961. április 1-től ÁEH főelőadó Katolikus Főosztály. 1974. július 1-től főosztályvezető-helyettes, 1975. július 1-től 1980. október 1-ig főosztályvezető a Katolikus Főosztályon. 1980. október 1-től főosztályvezető a Protestáns és más felekezetek Főosztályon. MSZMP Budapesti Bizottság Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem mellékfoglalkozású tanára 1970. december 1. – 1971. június 30.; 1971. szeptember 1. – 1972. június 30. között.

1957. augusztus 15. – 1989. június 30. között volt az ÁEH munkatársa 1989. november 30-ig ált fenn a munkaviszonya, 1989. december 1-től korhatár előtti nyugdíjazására került sor.

1950-től MDP, 1956-tól MSZMP tag.

A VI. kerületi pártbizottságon és a Marxista-Leninista Egyetemen végzett propaganda munkát. A szakszervezeti bizottság kultúrfelelőse.

A Munka Érdemrend ezüst fokozatát 1972-ben kapta meg.

⁵²⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bai László, valamint az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F., MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

dr. Bajmóczy Ervinné 1956 előtt volt az ÁEH munkatársa.⁵²⁶

Bajor Károly⁵²⁷ Győrben született 1920. szeptember 28-án. Anyja: , apja: Bajor Károly TSz tag.

Iskolai végzettsége mezőgazdasági technikumi érettségi. Szakvégzettsége bányász. Egy éves pártiskolát végzett.

Segédmunkás 1947-ben az Állami Erdőgazdaságnál, 1948-ban az Állami Útépítővállalatnál. 1949. március 30-tól 1953. június 3-ig a Csepeli Vas és Fémművek acélhengermű üzemében hengerész. 1953. június 3-tól a Csepeli Vas és Fémművek Pártbizottságán függetlenített propagandista. 1954. augusztusától Zalaegerszegen járási agitációs és propaganda csoportvezető.

1966. január 1. – 1974. május 31. az ÁEH Zala megyei megbízottja.

Kitüntetései: Munkás-paraszt hatalomért emlékérem. Szabadság Érdemrend bronz fokozata, Szocialista munkáért érdemérem.

1945-től MKP, majd MDP és MSZMP tag.

Kitüntetései: Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérem; Magyar Szabadság Érdemrend bronz fokozata; Szocialista Munkáért Érdemérem.

Felesége Simon Mária az MSZMP Zala Megyei Pártbizottság munkatársa.

Bakó István⁵²⁸ Budapesten született 1937. augusztus 22-én. Anyja: Barta Erzsébet, apja: Bakó István marós, MÁV alkalmazott.

Iskolai végzettsége Marxista-Leninista Egyetem (1972). Szakvégzettsége vasesztergályos.

Esztergályos a „DINAMÓ” Vilamosforgó Gépgyárban 1955. július 6. – 1959. szeptember 5. között, majd a Mátraaljai Szénbányászati Trösztnél 1959. szeptember 8. – 1967. július 31. között. Politikai munkatárs a KISZ Budapesti Bizottságánál 1967. augusztus 1. – 1975. április 30. között. 1975. május 1-től főelőadó a Katolikus Főosztályon, 1980. október 1-től főosztályvezető-helyettes, 1984. január 1-től főosztályvezető a Katolikus Főosztályon. Az ÁEH pártalapszervezet titkára. 1989-ig dolgozott az ÁEH-ban.

Kitüntetései: Kiváló dolgozó oklevél 1961, Kiváló dolgozó jelvény 1962, Nehézipar kiváló dolgozója 1963, KISZ KB dicsérő oklevél 1967, Aranykoszorús KISZ jelvény 1969, KISZ Érdemérem 1971, NDK Népek Barátsága Liga ezüst jelvény 1973, Ifjúságért Érdemérem 1975, Április 4. Érdemérem, 1985.

Honvéd 1960-ban Debrecenben.

⁵²⁶ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn dr. Bajmóczy Ervinnével kapcsolatban, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁵²⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bajor Károly. MOLNÁR, 2000. 361., 378.

⁵²⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bakó István, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

1966-tól MSZMP tag, 1956-tól Szakszervezeti tag.

Felesége Tóth Ágnes a KISZ KB Politikai Képzési Osztály munkatársa.

Dr. Balázs Zoltán⁵²⁹ Tarnadombon született 1917. december 6-án. 1951. június 1-től dolgozott az ÁEH-ban. Korábban a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, majd Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa volt 1945. január 9. – 1951. május 31. között.

Balló István⁵³⁰ Dánszentmiklóson született 1920. május 8-án. Anyja: Rakita Rozália.

Szakvégzettsége hentes, iskolai végzettsége 4 polgári.

Hentes 1939–1942 között, őrszemélyzet tagja 1945-ben az államrendőrségnél. 1945–1947 között kocsis, 1947–1948 között hentes, 1948–1949 között segédmunkás. MDP Központi Pártiskola előadója 1951–1953 között. Szikra Könyvkiadó Szerkesztője 1953. augusztus 24. – 1956. június 30. között. 1957. november 8. – 1969. augusztus 31. között az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályán dolgozott. 1969. szeptember 1. – 1975. június 30. között az ÁEH elnökhelyettese, 1975. július 1. – december 31. között felmentését töltötte. 1976. január 1-től nyugdíjba ment. Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem óraadó tanára.

Kitüntetés: Munka Érdemrend arany fokozata 1975., Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemérem, Oktatásügy kiváló dolgozója.

Banadics Ferenc⁵³¹ Budapesten született 1946. szeptember 16-án. Anyja Feit Matild varrónő; Külkereskedelmi Bank munkatársa, apja Banadics Ferenc a Külügyminisztérium PB csoport vezetője.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar olasz szakán középiskolai tanár diplomát szerzett 1972-ben. Majd a Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosító filozófia szakát végezte el 1980-ban, illetve az MSZMP KB Politikai Főiskoláját 1985-ben.

1965. január 1. – 1974. november 1. között a Belügyminisztérium munkatársa, rendőr főhadnagy rangban. 1974. november 1. – főelőadó, politikai munkatárs. 1965. október 15. – 1967. március 15. között a BM III/V. 1. osztályon, 1967. március 15. – 1971. július 1. között a III/7. Osztály B. alosztályon operatív tiszt. 1971. július 1. – 1974. október 31. között a BM III/4. Osztályán dolgozott, mint előadó. A BM III/II-3. osztályára kívánták áthelyezni, amit nem fogadott el és ezért hivatásos szolgálati jogviszonyáról lemondott. 1974. november 1. – 1989.

⁵²⁹ Dr. Balázs Zoltán személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Műl-lapok 564. d.

⁵³⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Balló István.

⁵³¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Banadics Ferenc, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d. és ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogvaték 6682. Banadics Ferenc.

június 30. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Főelőadó, politikai munkatárs 1974. november 1-től, a Nemzetközi és Szervezési Főosztály főosztályvezető-helyettese 1982. január 1-től.

1965-től tagja az Úttörő Szövetségnek, 1974. december 31-ig a KISZ-nek, 1972-től az MSZMP-nek, 1974-től a Szakszervezetnek. Pártalapszervezeti agitációs és propaganda titkár 1972-1981. között.

Nyelvismerete: olasz felsőfokon, angol középfokon, latin középfokon.

Kitüntetés: Közbiztonsági érdemérem ezüst fokozata.

Felesége Berényi Etelka az ÁEH politikai munkatársa, előadó.

Banadics Ferencné Berényi Etelka⁵³² Budapesten született 1947. november 8-án. Anyja Fazekas Irén a Külügyminisztérium, apja Berényi István a Belügyminisztérium és a Külügyminisztérium munkatársa.⁵³³

Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi 1966. Felsőfokú Gépipari Technikum 1966. szeptember 1. – 1967. szeptember 30. között; Marxista Leninista Esti Egyetem 3 éves tagozata 1976-tól; MÚOSZ Újságíró Iskola 1981-1982 között.

Munkahely: Irodagéptechnikai Vállalat 1967. október 1. – 1969. április 9. között; Kartográfiai Vállalat 1969. április 10. – 1973. október 31. között.

1973. november 1. - 1986. augusztus 31. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa.

Előadó Tájékoztatási és Dokumentációs Osztály 1973. november 1-től, Nemzetközi Főosztály főelőadó.

1986. szeptember 1-től a TESCO Külkereskedelmi Vállalat referense.

Tagja volt a KISZ-nek és a Közalkalmazottak Szakszervezetének.

Nyelvismerete: angol középfok.

Férje Banadics Ferenc az ÁEH politikai munkatársa, főelőadó.

Bánszki Miklósné Asztalos Mária⁵³⁴ Rákosszentmihályon született 1934. július 27-én. Anyja Orbán Julianna háztartásbeli, apja Asztalos Károly vasúti munkatárs.

Az általános iskola 7 osztályát végezte el, autófényező szakmunkás képesítést szerzett.

1950. augusztus 21. – 1957. január 21. között az Ikarus Karosszéria és Járműgyárban fényező tanonc. 1957 – 1975 között gyermeknevelés miatt szüneteltette a munkaviszonyát. 1975. október 1. – 1978. február 17. között a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrzési Intézetben, 1978.

⁵³² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Banadics Ferencné Berényi Etelka Személyi anyaga nagyon hiányos, azonban fennmaradt személyi anyaga az MNL OL XIX-A-21-b ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F 558. d. között.

⁵³³ KISS-SOÓS-TABAJDI, 2012.

⁵³⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bánszki Miklósné, MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

február 18. – 28. között a Villamos Berendezések 3. sz. Gyárában, 1978. március 1. – 1982. február 25. a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrzési Intézetben, 1982. február 25. – március 11. között a Nagybarcai Bánvölgye Mezőgazdasági Termelőszövetkezetben, 1982. március 12. – május 28. a Jóreménység Mezőgazdasági Termelőszövetkezetben takarítónő.

1982. május 29. – 1989. június 30. között az Állami Egyházügyi Hivatalban takarítónőként dolgozott.

1975-től tagja a Szakszervezetnek.

Baráth Gusztáv⁵³⁵ Tákoson született 1921. szeptember 1-jén. Földműves, napszámos a foglalkozása, 1945-től pártfunkcionárius. 1953–1956 között az ÁEH Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei megbízottja. A Karhatalmi Századnál 1956. november 7-től teljesített szolgálatot. Az ÁBTL-ben megtalálható fogyatéki anyaga szerint politikai helyettes a járási rendőrkapitányságon.

Bárdos Deák Béla⁵³⁶ Lénárdarócon született 1930. július 11-én. Anyja Bárdos Dobai Irma háztartásbeli, apja Bárdos Deák Lajos földműves.

1953-ban az Egri Pedagógiai Főiskolán rajz – földrajz szakos általános iskolai tanári diplomát szerzett.

Magyar Néphadsereg Karhatalmi Ezred Parancsnokság Petőfi Katonai Politikai Tiszti Iskola tanára 1952. október 23. – 1957. április 15. között. A IX. kerületi Tanács VB Oktatási Osztály nevelője, a IX. ker. József Attila Általános Iskolában tanár 1957. május 16. – 1958. augusztus 31. között. A IX. ker. Szamuely u. 6-8. Általános Iskola igazgató-helyettese 1958. szeptember 1. – 1962. július 15. között. A IX. ker. Illatos út 2-4. szám alatti Általános Iskola igazgatója 1962. július 16. – 1978. augusztus 15. között.

1978. augusztus 16. – 1989. június 30. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. 1978. augusztus 16-tól főelőadó a Katolikus Főosztályon. 1982. november 1-től az ÁEH elnöke tanácsossá nevezte ki. 1989. november 30-ig töltötte nyugdíjazás előtti felmentési idejét, 1989. december 1-től korhatár előtti nyugdíjazására került sor.

Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója 1955-ben, Kiváló Úttörővezető 1961-ben, Államtitkári dicséret 1984. november 6.

Katonai rendfokozata hadnagy.

1952-től tagja a Szakszervezetnek, 1955-től az MDP-nek és az MSZMP-nek.

⁵³⁵ ÁBTL 2.8.1. BM Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fogyatéki 1596. Baráth Gusztáv.

⁵³⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bárdos Deák Béla, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Barra Györgyné⁵³⁷ Kricsón született 1919. október 29-én. 1951. június 1. – 1951. szeptember 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Korábban a Vallás- és Közoktatásügyi, majd Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1941. február 11. – 1951. május 31. között.

Bartha Kálmánné Diósy Erzsébet később Mester Andorné⁵³⁸ Érsekújváron született 1921. június 16-án. Anyja Prohászka Mária. A Berkesi Divatszalonban dolgozott 1938. április 1. - 1942. augusztus 12. között. 1951. szeptember 1. – 1976. december 31. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. 1951. szeptember 1-től adminisztrátorként, gyors- és gépíróként, majd előadóként, 1964. április 1-től főelőadóként dolgozott a Pénzügyi Főosztályon. 1981. május 16. – 1983. március 1. között megbízási szerződéssel foglalkoztatták. Első férjétől elvált, második férje Mester András.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MSZMP 1957-től, Szakszervezet.

A Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki 1976. december 1-jén.

Bartus Imréné Praszna Ilona⁵³⁹ Bernecebarátiban született 1931. január 8-án. Anyja Molnár Mária. 1956. június 1. – 1958. szeptember 4. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Előadó 1956. június 1-től.

Báthy György⁵⁴⁰ Déván született 1912. április 5-én. Munkahely: Közoktatásügyi Minisztérium 1942. május 15. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban könyvelőként.

Bauer Györgyné Hirschler Ibolya⁵⁴¹ anyja neve Kecsmarek Ilona. Napközis nevelő 1980. szeptember 15. – 1986. augusztus 31. között. 1986. szeptember 1-től dolgozott az Állami

⁵³⁷ Barra Györgyné személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁵³⁸ Bartha Kálmánné Diósy Erzsébet személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Mester Andorné.

⁵³⁹ Bartus Imréné Praszna Ilona Bacsikai Edit személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok.

⁵⁴⁰ Báthy György személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok.

⁵⁴¹ Bauer Györgyné Hirschler Ibolya személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános

Egyházügyi Hivatalban. Ügyviteli alkalmazott az általános elnök-helyettes melletti titkárságon 1986. szeptember 1-től, előadó 1987. december 1-től, csoportvezető 1989. május 15-től, TÜK kezelő 1989. június 1-től. 1990. augusztus 16. – 2012. június 16. között a Külügyminisztérium Személyzeti Főosztályának a munkatársa. Második férje Sarkadi Nagy Barna lett.

Benkő Győző⁵⁴² Salgótarjánban született 1929. június 4-én. Anyja Bacsor Franciska, apja Benkő Antal. Vízvezetékszerelő szakképzettsége volt, 4 kereskedelmi iskolát végzett. Elvégezte a Marxista-Leninista Esti Egyetemet.

1944–1945-ben csiszoló a salgótarjáni üvegyárban, 1945–1947 között magánúton járt iskolába. 1947–1950 között vízvezetékszerelő tanuló az Épületszerelő Vállalatnál. 1950-ben vonult be a honvédséghez, függetlenített párttitkár, Petőfi Politikai Tiszti Iskola, Néphadsereg című lap függetlenített párttitkár, Tapolca, Tiszti Klub parancsnoka, Főhadnagy, Aszód, Budapest, Tapolca településeken végezte katonai szolgálatát 1950–1957 között. 1957–1970 között a Nógrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának egyházügyi megbízottja. Ezt követően a Nógrád Megyei Tanács művészeti főelőadó a népművelési csoportnál.

Tagja volt az MDP-nek 1948-tól, a DISZ-nek, a Szakszervezetnek, a Munkásőrségnek és a Népfrontnak.

Berkes László⁵⁴³ Túrkevéen született 1911. augusztus 15-én. Anyja Nagy Margit.

A Belügyminisztérium munkatársa 1950. szeptember 25. – 1953. május 15. között. 1953. május 16. – 1954. május 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. 1953. május 16-tól főelőadó. Állandó határsávba való belépésre jogosító engedélyt kapott Csongrád megye területére 1953. augusztus 26-án.⁵⁴⁴

Bács-Kiskun és Pest megye területén az összes egyházak tevékenységét ellenőrizte 1953. szeptember 26-tól.⁵⁴⁵ 1954. áprilisában kalocsai kiszállása alkalmával fegyelmi vétséget követett el, alkoholos befolyásoltság alatt sértő kijelentéseket tett, ami miatt 1954. április 28-án fegyelmi eljárást folytattak le ellene. Írásbeli megrovásban részesítették és munkaviszonya megszűnt.⁵⁴⁶ A munkavégzés alól 1954. május 1-től felmentették.

iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁵⁴² MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Benkő Győző.

⁵⁴³ Berkes László személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX–A–21–b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen., MNL OL XIX–A–21–a 304/1953. (3. d.)

⁵⁴⁴ MNL OL XIX-A-21-a 304/1953. (3. d.)

⁵⁴⁵ MNL OL XIX-A-21-a 348/1953. (3. d.)

⁵⁴⁶ MNL OL XIX–A–21–a 166/1954. (4. d.)

Besze Istvánné Dancs Margit⁵⁴⁷ Tiszalökön született 1937. szeptember 18-án. Anyja Papp Anna. Munkahely: Magyar Posztógyár 1957. augusztus 28. – 1960. augusztus 8. takarítónő. 1963. március 5. – 1963. december 16. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Munkaviszonya 1963. december 31-ével felmondás miatt megszűnt. Munkáját pontatlanul végezte, többször késett ezért írásbeli figyelmeztetésekben részesítették.

Biróczky Irén⁵⁴⁸ Budapesten született 1930. április 30-án. Anyja Schmidt Janka. A Könnyűipari Minisztériumban dolgozott 1952. május 17. – 1954. július 31. között. 1954. augusztus 1. – 1954. november 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Gyors- és gépiró beosztásban dolgozott. Racionalizálás miatt szüntették meg munkaviszonyát.

Bley Ferencné Kovács Terézia⁵⁴⁹ Üllön született 1930. május 16-án. Anyja Dózsa Julianna. 1951. december 15. – 1957. január 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Gépiró, irodavezető bizalmas ügykezelőségen 1952. március 1-től, majd személyzeti előadó.

Bíró Lászlóné Kovács Júlianna⁵⁵⁰ 1943-ban született. Anyja Bíró Erzsébet. 1989. március 1. - 1989. június 30. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Főelőadó, Pénzügyi Osztály osztályvezető tisztségét töltötte be.

Bodon Jenő⁵⁵¹ Diósgyőrben született 1903. január 8-án. Fővárosi Tanács munkatársa 1950. június 15. – 1951. július 31. között. 1951. augusztus 1. – 1951. október 20. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Az ÁEH vidéki munkatársaként 1951-től Győrben, mint előadó, főelőadó tevékenykedett.

Boha Lászlóné Furó Irén⁵⁵² (Később Gajdóczy Gyuláné) Bátorkeszin született 1926. január 10-én. Anyja Töröcsik Rozália háztartásbeli, apja Furó Dezső gyári munkás. Textilszakmunkás;

⁵⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Besze Istvánné.

⁵⁴⁸ Biróczky Irén személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁴⁹ Bley Ferencné Kovács Terézia személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁵⁰ Bíró Lászlóné Kovács Júlianna személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁵⁵¹ Bodon Jenő személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok.

⁵⁵² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Boha Lászlóné Furó Irén, valamint Gajdóczy Gyuláné Furó Irén, MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

közgazdasági technikumban szerzett 1969-ben érettségét. 1942. március 7. – 1942. december 23. között az Angol-Magyar Cérnagyár RT-nél, 1943. február 17. – 1944. április 5. és 1944. június 1. – 1944. november 15. között a Standard Villamossági RT-nél, 1947. július 21. – 1948. január 12. között a Magyar Pamutiparnél, 1948. február 2. – 1948. február 6. között az Újpesti Cérnagyárban, 1948. március 1. – 1948. március 5. között a Magyar Díszszövetgyárban, 1948. március 23. – 1950. április 7. között a Magyar Pamutiprar RT-nél, 1950. április 7. – 1953. június 22. között a Pedagógus Szakszervezetnél dolgozott. 1953. június 23. – 1981. május 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Gyors- és gépíró, adminisztrátor, előadó 1964. április 1-től, könyvelő, főelőadó 1974. július 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MKP 1946-tól, Szakszervezet 1947-től, szakszervezeti titkár; DISZ DISZ titkár; MADISZ; Magyar-Szovjet Baráti Társaság; Vöröskereszt; MDP; MSZMP tag. Az ÁEH pártalapszervezetének párttitkár helyettese, pártbizalmi.

Kitüntetés: Munkaérdemrend bronz fokozata 1974. április 4.; Államtitkári dicséret a Nemzetközi Nőnap alkalmából 1979. március 8.

dr. Bojszko Imréné Várhegyi Hedvig⁵⁵³ Kispesten született 1933. március 3-án. Anyja Meskó Mária, apja Várhegyi Oszkár szíjgyártó.

Szakképzettsége gyors- és gépíró, végzettsége 4 polgári, 2 kereskedelmi iskola.

Laboráns 1949. június 20. – 1950. december 31. között a Budapesti Orvosegyetemen, ugyanitt gyors- és gépíró 1950–1951 között. Az MDP/MSZMP Budapesti Pártbizottságánál gyors- és gépíró 1951–1959 között. 1959. szeptember 7. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

1972. november 13-tól titkárnő a Katolikus Főosztályon. 1974. július 1-től előadó. Főelőadó, elnöki titkárnő.

1949-től tagja a Szakszervezetnek, 1951-től az MDP-nek, majd az MSZMP-nek. Orvosegyetem pártcsoport bizalmi; Magyar-Szovjet Baráti Társaság alapszervezeti titkár, nőfelelős; Körzetben ifjúsági titkár; Budapesti Politikai Bizottság pártcsoportbizalmi. Az ÁEH pártalapszervezetében vezetőségi tag és pártcsoport-bizalmi. 1974-ben megrovás pártbüntetésben részesült, amit 1976-ban töröltek. 1980-ban pártvezetőségi tagnak választották.

Kitüntetései: 1957-ben a Szabadság Érdemrend bronz fokozatát, 1963-ban a Szocialista Munkáért Érdemérmét, 1966-ban Kiváló Dolgozó kitüntetést, 1977-ben Államtitkári Dicséretet, 1981-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatát, 1982-ben Kiváló Társadalmi Munkáért (BM) kitüntetést kapta meg.

⁵⁵³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bojszko Imréné Várhegyi Hedvig, valamint MNL OL XIX-A-21-b 565. d. Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L.

Bolmányi Ferencné Domonkos Anna⁵⁵⁴ Budapesten született 1923-ban. Anyja Rózsa Gabriella. 1955. január 1. – 1955. augusztus 4. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, előadó beosztásban tevékenykedett.

Borai Emil⁵⁵⁵ Székesfehérváron született 1924-ben. Anyja Balogh Ida.

1952. október 1. – 1969. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, Heves megyei egyházügyi megbízott, előadó.

Az 1956-os forradalom idején Kiss István teológiai tanár bújtatta az egri szemináriumban, a forradalom után „hálából” a Heves megyei egyházügyi főelőadó, Borai Emil mindent megtett, hogy Kiss Istvánt eltávolítsák a szeminárium tanárai közül.⁵⁵⁶

1964. augusztus 11-én írásbeli figyelmeztetésben részesítette Prantner József az ÁEH elnöke, mert határidőre, mint visszarendelt miniszteri biztos nem tett a felszólításnak eleget, illetve egyházi személyeknek olyan hivatali ügyeket mondott el, ami nem rájuk tartozott.

Bottyán János⁵⁵⁷ Sárszentágotán született 1921. június 29-én. Anyja Csatári Mária. Munkahelye: Minisztertanács Titkársága 1960. december 7. – 1961. szeptember 30. között. 1961. október 1. – 1962. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. Tudományos Ismeretterjesztő Társulathoz került 1962. február 1-től.

Bugár Péter⁵⁵⁸ Budapesten született 1943. november 3-án. Anyja Végh Katalin a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének tagja, apja dr. Bugár János a Vörös Október Férfiruhagyár igazgatója.

A II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban tanult 1958-1962. között. Az ELTE BTK történelem-filozófia szakon szerzett tanári diplomát 1967-ben. A Művelődési Minisztérium Szovjetunióbeli ösztöndíjasa 1969. szeptember – 1970. február között. Politikai Főiskolát 1980-ban végezte el, a

⁵⁵⁴ Bolmányi Ferencné Domonkos Anna személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁵⁵ Borai Emil személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁵⁶ KÁPOLNAI, 2011. 213–219.

⁵⁵⁷ Bottyan János személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁵⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Bugár Péter, valamint MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásuk, Megszűnt Mil-lapok, MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottság Társadalomtudományi Akadémia 6 hetes tanfolyamán vett részt 1985-ben.

Tanár a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban 1967. augusztus 16. – 1971. december 14. között. Műszaki Egyetem Filozófia tanszékén félállású tanársegéd, dialektikus és történelmi materializmust oktatott 1970. februártól 3 féléven keresztül. Az Országos Pályaválasztási Tanácsadó Intézet Közigazgatási és Szociológia Csoport tudományos munkatársa 1971. december 15. – 1972. szeptember 15. között. 1972. szeptember 16. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Az Állami Egyházügyi Hivatalban 1972. szeptember 16. – 1975. június 30. között politikai munkatárs a Katolikus Főosztályon, 1975. július 1. – 1980. szeptember 30. között főosztályvezető-helyettes a Katolikus Főosztályon, 1980. október 1. – 1983. december 31. között főosztályvezető a Katolikus Főosztályon. 1984. január 1. – 1989. június 30. között elnökhelyettes.

Nyelvismerete orosz és angol.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: KISZ 1960-tól, V. kerület Munkásőr zászlóalj golyószórós, géppuskás, híradós szolgálat 1966. január – 1976. december között. MSZMP tag 1968-tól. Szilágyi Erzsébet Gimnázium Alapszervezete, 3 tagú vezetőség 1970. októbertől ; párttitkár 1971. január – december között. A Közalkalmazott Szakszervezet tagja 1971-től. Az ÁEH pártcsoport bizalmija, propagandista 1973 – 1974. december 12. között, majd 1975-től pártvezetőségi tag, oktatásfelelős, szervező titkár.

Kitüntetései: Kiváló Munkásőr 1974.; Szolgálati Érdemrend kitüntetés 1976.; Április Negyedike Érdemrend kitüntetés 1985. március 4.

Buhalla István⁵⁵⁹ Tarcalon született 1932. október 11-én. Anyja Molnár Borbála, apja Buhalla István földműves. Általános iskolai tanár, 1955-ben végezte el az Egri Pedagógiai Főiskola magyar szakát.

1954-1959 között általános iskolai tanár Tiszalökön. Közben a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezete kulturális és sport előadója. 1959. november 1. – 1976. október 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tanács VB egyházügyi előadójaként. Írásbeli figyelmeztetésben részesítették 1962. március 15-én, mert egyházi személy társaságában éjjeli mulatóhelyeken szórakozott, más alkalommal saját lakására egyházi személyt hívott meg. 1964. július 25-én újabb írásbeli figyelmeztetést kapott, mert munkaköréhez tartozó határidős jelentések elkészítésének nem tett eleget.

⁵⁵⁹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Buhalla István.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: DISZ, MDP, Szakszervezetnek, MSZMP, Magyar-Szovjet Társaság

Katonai rendfokozata alhadnagy.

Nyelvismerete: orosz.

Czár Lajos⁵⁶⁰ Magyaratádon született 1926. június 26-án. Anyja Magyar Anna. Eredeti foglalkozása munkás, az általános iskola 8 osztályát végezte el. Somogy Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság munkatársa 1955. október 1. – 1961. október 31.

1961. november 1. – 1963. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a Somogy Megyei Tanács VB egyházügyi előadójaként.

Budapest IV. kerület Tanács Végrehajtó Bizottság népművelési csoport vezetője lett 1963. október 1-től.

Tagja volt az MDP-nek 2950-től, majd az MSZMP-nek.

Csakmag György⁵⁶¹ Martonvásáron született 1926-ban. Műszerész, vasesztergályos; SZKP főiskolát végzett. Standardnál és rendőrségnél dolgozott 1944. – 1949. között, ezt követően pártalkalmazott a Csongrád Megyei Pártbizottság osztályvezetője. 1956-ban egyházügyi előadó Csongrád megyében. Budapest IV. kerületi Pártbizottság titkára. MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának instruktora. Csavaripari Vállalat vezérigazgatója.

Csala László⁵⁶² Cegléden született 1900. november 7-én. Anyja G. Bíró Teréz, apja Csala József földműves.

1919. januárjában belépett a Szociáldemokrata Pártba és a Szakszervezetbe. 1919 őszén – mint vörösört – három hónapra internálták, 6 hónapig rendőri felügyelet alatt volt.

Ács és kőműves, végzettsége építőipari technikus.

1920. – 1944. októbere között az építőiparban különböző helyeken dolgozott. Ebben az időszakban ács, kőműves, tetőfedő, állványozó, műkö és szerszámkezelő munkás, továbbá rajzoló, anyagkezelő, kisiparos.

1944. november 15. – 1945. március 1. között Cegléden a szovjet hadsereg ellátásának (fa, vas, cement, mész) biztosításán dolgozott. 1945. március 1. – 1950. június 15. között Cegléd város műszaki hivatalának vezetője. 1945-től Cegléd város jelöltjeként az SZDP Pest megyei listájáról bekerült az országgyűlésbe. 1945. július 22-én a Rákosligeti Nemzeti Bizottság elnökévé

⁵⁶⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Czár Lajos, fennmaradt személyi anyaga az ÁEH Általános iratok között is MNL OL XIX-A-21-b 558. d.

⁵⁶¹ Csakmag György személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között.

⁵⁶² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Csala László, valamint az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F., BÖR, 1985.; VIDA, 1999.

választották, 1947 decemberéig töltötte be ezt a tisztséget. 1947. április 9-én lemondott mandátumáról és kilépett az SZDP-ből. 1947 augusztusában Cegléd egyik képviselőjelöltje és a választásokon újra mandátumot szerzett. 1947. októberétől 1950. június 15-ig fizetés nélküli szabadságon volt, mert ismét országgyűlési képviselővé választották, és akkor törvények szerint összeférhetetlen volt hivatali állásával. Ebben az időben a Pest Megyei Pártbizottságon dolgozott, mint politikai munkatárs. 1950. június 15. 1951. július 1. között a Pest megyei Tanács Építési Osztályvezetője.

1951. július 1. – 1963. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

1951. július 1-től 1952. szeptember 1-ig előadó, főelőadó, püspökségi megbízott Esztergomban, majd a Pest megyei Tanács egyházügyi előadója 1952. szeptember 1. – 1957. április 30. között. A Művelődésügyi Minisztérium Egyházügyi Hivatal főelőadója 1957. május 1. – 1959. május 31. között; ÁEH osztályvezető 1959. június 1. – 1961. december 15. között, a Katolikus Főosztály főosztályvezetője 1961. december 16. – 1963. október 15. Ekkor nyugdíjba vonult.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: 1919. április 1-től a Tanácsköztársaság alatt vörösőr. Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetség; Magyar-Szovjet Társaság; ÁEH alapszervezeti párttitkár; Hazafias Népfront Pest Megyei Bizottság elnöke.

Kitüntetés: Szocialista Munkáért Érdemérem 1955, 1958, 1961. április 4., Munka Érdemrend 1963. Munka Érdemrend arany fokozat 1967, 1970. Felszabadulási Jubileumi Emlékérem 1970. Katonai rendfokozata: szakaszvezető.

Budapesten hunyt el 1978. augusztus 3-án.

Csánó László⁵⁶³ Dunaszerdahelyen született 1921. június 21-én. Anyja Szem Veronika.

1944-ben felvették a győri kisszeminárium V. osztályba. 1947-ben hetedéves gimnazista, Győrben. A Szerves Vegyitermékek Gyára Beruházási Vállalat munkatársa 1950. július 11. – 1951. június 30. között. Az Állami Egyházügyi Hivatalban előadó, a bizalmas ügykezelés vezetője 1951. szeptember 4-től, főelőadó 1953-tól.

Csapala Jánosné⁵⁶⁴ 1956 előtt volt az ÁEH munkatársa.

Csáti József⁵⁶⁵ Kömlön született 1923. április 10-én. Anyja Kobolák Rozália. Állami Óvónőképző Nyírbátor igazgatóhelyettese 1953. szeptember 1. - 1956. április 30. között. 1956.

⁵⁶³ MNL OL XIX-A-21-a 156/1952. (2. d.); MNL OL XIX-A-21-a 233/1953. (2. d.)

⁵⁶⁴ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁵⁶⁵ Csáti József személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

május 1. – 1959. október 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, egyházügyi megbízott Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

Csécsei László⁵⁶⁶ Bakonycsernyén született 1930. április 8-án. Anyja Kaviczki Erzsébet, napszámos, majd háztartásbeli, Apja Csécsei Károly bányász.

Az általános iskola 8. osztályának elvégzése után külszíni munkás, csillés, segédvájár, vájár 1949. október 31-ig. Ezt követően a Párt javaslatára Budapestre került az Állami Ellenőrzési Központ 5 hónapos revizorképző iskolájába. Az iskola elvégzése után az Állami Ellenőrzési Központ Politikai Gazdasági Osztályán dolgozott 1950. október 24-ig, majd tényleges katonai szolgálatra vonult be. A székesfehérvári repülős alakulathoz került, 1951. március 15-ével alhadnaggyá léptették elő, majd áthelyezték Tökölre politikai tisztnek. 1951. májusa és 1952. májusa között a Honvédelmi Minisztérium politikai csoportfőnökségén dolgozott hadnagy beosztásban. Az Állami Ellenőrzési Központban megalakult a katonai bizalmas főosztály, ide visszahelyezték és főhadnagyként dolgozott 1954. decemberéig, amikor a Honvédelmi Minisztérium Politikai Főcsoport Főnökségére került a kérelmek és panaszok osztályára, ahonnét 1956. március 15-ével saját kérésére, egészségügyi okokból leszerelték. Leszerelése után a Dörög-Tatai Aknaépítő Vállalathoz került, mint újítási és szakoktatási előadó. A vállalat 1957. februárjában feloszlott, áthelyezték a Bányászati Aknamélyítő Tröszt anyagellátó üzeméhez, mint szállítási vezető. 1959. decemberétől a Magyar Országos Söripari Vállalatnál dolgozott, mint szállítási ügyintéző. 1961. október 16-án áthelyezték az Állami Egyházügyi Hivatalba, főelőadóként tevékenykedett. 1962. január 31-ével felmondták munkaviszonyát. 1962. február 1-től a Magyar Honvédelmi Sportszövetség Pest Megyei elnökségén szervezési főelőadó.

1945-ről az MKP, majd 1948-tól az MDP, 1957-től az MSZMP tagja. 1945-től tagja a Szakszervezetnek.

1956. november 11-én önként jelentkezett a Karhatalomba a Pest megyei Kapitányságon és a VII. kerületi Kiegészítő Parancsnokságon, ahol 2 hétig, mint civil karhatalmista dolgozott. A Bányászati Vállalatnál harmadmagával szervezte meg az MSZMP szervezetét, és 1957-ben a KISZ szervezetet, melynek vezetésével őt bízták meg. 1957. februárjában önként jelentkezett a X. kerületi Munkásőrségbe. A Magyar Söripari Országos Vállalatnál 1961. áprilisig DISZ titkár és propagandista, miután kora meghaladta az ifjúsági mozgalomban való részvételt, így más pártmunkát kért, így lett a sörgyár Faliújság Szerkesztő Bizottságának elnöke és propagandista.

⁵⁶⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Csécsei László.

Cseh Lajos⁵⁶⁷ Abádszalókon született 1918. november 27-én. Anyja Zsólyomi Veronika, apja Cseh János kubikus. 7 általánost végzett. Gróf Szápári birtokon summás 1932-ben, Monori Magtermelő Vállalatnál napszámos, summás 1933-1937 között, Gödöllő Bustyaházi Erdőigazgatóságon dolgozott 1937–1944 között. 1944-ben behívták katonának, és a szovjet frontra vitték. December 20-án hazatért Abádszalókra. Itt 1945. január 1-jétől a nemzetőrség kötelékében, április 4-től a rendőrség kötelékében teljesített szolgálatot. 1945. január 1-től 1946. szeptember 20-ig Abádszalók őrségparancsnok-helyettes, 1946. szeptember 20. – 1950. április 15-ig Jászberény őrszemélyzeti írnok, 1950. április 15. – 1952. augusztus 21. között pénztárellenőr, illetményszámfejtő, csoportvezető Szolnok megyei Rendőrfőkapitányságon. 1952. január 22. – 1974. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, Jász-Nagykun-Szolnok megyei előadó. 1957. január 15-én elbocsájtották, de március 19-én újra kinevezték egyházügyi főelőadónak. 1966. január 25-től beosztásának elnevezése egyházügyi tanácsos. Az egyházügyi tanácsos 1971. január 1-től osztályvezetői beosztásnak megfelelő munkakörben működött. 1974. augusztus 31-én megromlott egészségi állapota miatt beosztásából felmentették, és karkedvezményrel nyugdíjba mehetett.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MKP 1947-től, MDP, MSZMP, Rendőr Egyesületi Tag, Vöröskereszt, Szakszervezet, Szolnoki Munkás Torna Egyesület Természetjáró Szakosztály, Szolnok Munkás Horgász Egyesület. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tanács pártvezetőségének szervező titkára.

Kitüntetései: Közbiztonsági Érdemérem bronz fokozata; Munkaérdemrend ezüst fokozata 1965.; Felszabadulási Jubileumi Emlékérem 1970.; Megyei Tanács Elnöki Dicséret 1974.

Szolnokon hunyt el 2001-ben.

Cseke Béla⁵⁶⁸ Hajdú-Bihar megye egyházügyi titkára 1974. április 1-től.

Csere Sándorné Rácz Magdolna⁵⁶⁹ Szigetbecsén született 1952. november 23-án. Anyja Fábíán Eszter fonónő, apja Rácz Károly gépkocsivezető. Végzettsége: gimnáziumi érettségi, könyvelő 1974-ben, államháztartási könyvelő 1981-ben. 1971. július 1. – 1972. szeptember 6. között Tantál Elektronikai és Szolgáltató Kiszövetkezet munkatársa. 1972. szeptember 7-től szerződéses alkalmazottként, véglegesítve 1973. április 1. – 1989. február 28. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. A Pénzügyi Osztály pénzügyi előadó 1974. július 1-től,

⁵⁶⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Cseh Lajos.; Jász-Nagykun-Szolnok megye köztisztviselői címtára 1876-1990. DVD munkaanyaga, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára munkatársai készítenek. Cseh Lajosra vonatkozó részt Szikszai Mihály főlevéltáros készítette. MNL JNSZML XXIII. 19. Szolnok MTVB Személyzeti Osztály ir. 747.

⁵⁶⁸ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁵⁶⁹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Csere Sándorné.

főelőadó 1979. június 1-től. Pénzügyi Osztály osztályvezetője 1987. december 1-től. A papok államsegély ügyeit intézte. Építőipari Termelőeszközök Kereskedelmi Vállalata adminisztrátor, anyaggazdálkodási előadó 1989. március 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: KISZ, Szakszervezet 1971-től, Szakszervezeti Bizottság tagja 1976-tól, MSZMP 1977-től.

Kitüntetés: Államtitkári dicséret 1979. november 7.

Csider László⁵⁷⁰ Budapesten született 1928. április 22-én. Anyja Tóth Mária. Gépkocsivezető. Tejipari Szállítási Vállalat munkatársa 1950. október 1. – 1951. október 27. között. 1951. október – 1956. november 1. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa, mint gépkocsivezető dolgozott a Hivatalnál.

Csiszi Éva⁵⁷¹ Enyingen született 1935. november 1-jén. Anyja Nagy Julianna. Foglalkozása takarítónő, 1962. augusztus 1. – augusztus 11. között Vigh Jánosné betegségének időtartamára foglalkoztatta az ÁEH.

Dr. Csizmadia Andor⁵⁷² Győrben született 1910. szeptember 4-én. Anyja Polgár Mária. Jogtörténész, igazgatás- és művelődéstörténész. 1944-ben rövid ideig Nagybánya polgármestere volt. 1945 után a miniszteriális igazgatásban szociális, később felsőoktatási ügyekkel foglalkozott. Magántanári pályáját 1944-ben kezdte a Műegyetemen, később tanított az egri jogakadémián és a közgazdasági karon is. 1949-1958-ig Beér János tanszékén az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán oktatott. Ezt követően nyugdíjazásáig, 1980-ig Pécsen a jogtörténeti tanszékot vezette. 1964 és 1968 között a kar dékánja volt. Az ÁEH működése alatt állományon kívüli jogtanácsos (mellékfoglalkozás); tanácsadó, jogi szakértő 1956. június 15. – 1985. június 12. között.

Kitüntetés: Felsőoktatás Kiváló Dolgozója 1970-ben, Munka érdemrend arany fokozata 1980-ban.

Budapesten hunyt el 1985. június 12-én.

⁵⁷⁰ Csider László személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.; MNL OL XIX-A-21-a 30-3/1958. 11. d.

⁵⁷¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Csiszi Éva.; fennmaradt személyi anyaga az ÁEH Általános iratok között is MNL OL XIX-A-21-b 558. d.

⁵⁷² Csizmadia Andor személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Munkavállalók 564. d.

Dr. Csomor Gusztáv⁵⁷³ Kolozsváron született 1915. január 30-án. A Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1944. június 30. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Dalmady Csabáné Vukovics Magdolna⁵⁷⁴ 1938. június 24-én született. Anyja Csilics Julianna. 1981. november 15. – 1981. december 31. között, határozott idejű szerződéssel, mellékfoglalkozásként dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, főelőadó besorolásban, egyházi személyek részére járó családipótlék és jövedelempótlék átadása - átvételével kapcsolatos adminisztrációs feladatokat látta el.

Dancs Lajos⁵⁷⁵ 1978. április – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Darabos Ferenc⁵⁷⁶ Kajászón született 1917. június 3-án. Anyja Darabos Julianna. Az Épületkarbantartó Vállalat munkatársa.⁵⁷⁷ 1951-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető.

Felesége Takács Etel

Dávid József⁵⁷⁸ Bodrogheresztúron született 1921. április 23-án. Anyja Subert Borbála. 1954. március 11. – 1955. szeptember 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, főelőadó, a Győri püspökség megbízottja.

Decsi József⁵⁷⁹ Gödörházán született 1922-ben. Szülei mezőgazdasági munkások. Szakképzettsége cipész. 1943-ban katonai szolgálatra vonult be a kaposvári légvédelmi tüzérekhez. Kiképzés után Somogyaszaló községben légi megfigyelő. 1945 májusától barcsi határvadász századnál teljesített szolgálatot. 1946-ban belépett a Szociáldemokrata Pártba, 1948-ban az MKP tagja lett. Négy hetes pártiskolát végzett. Pártmunkát Kaposvár II. körzetének

⁵⁷³ Csomor Gusztáv személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX-A-21-b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok.

⁵⁷⁴ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁵⁷⁵ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁵⁷⁶ Darabos Ferenc személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁷⁷ MNL OL XIX-A-21-a 151/1951.

⁵⁷⁸ Dávid József személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁷⁹ MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 308. ő. e.

alapszervezetében kezdett végezni, mint pártbizalmi, 1949. júniusától pedig mint az alapszervezet titkára. 1949. novemberében került a megyei pártbizottságra politikai munkatársnak. A Somogy megyei Pártbizottság titkári referense. 1954. áprilisában az MDP KV Párt és Tömegszervezetek Osztálya javasolta a Somogy megyei Pártbizottság Pártgazdasági és Ügykezelési Osztály vezetőjének, az MDP KV Titkársága a javaslatot elfogadta és kinevezte. Decsi József 1964-ig vezette a Somogy megyei Pártbizottság Pártgazdasági Osztályát, ekkor azonban komoly gazdasági visszaélések derültek ki róla és munkatársáról, nem tudtak pénzek elköltésével elszámolni, ezért Decsi Józsefet lefokozták, de találni kellett számára egy megfelelő pozíciót, így lett a Somogy megyei egyházügyi megbízott.⁵⁸⁰

Dévényi Mihály⁵⁸¹ Szarvason született 1923. június 10-én. Anyja Valkoszy Zsuzsa. Szakmunkás, fűtő. 1977. szeptember 1. – 1977. szeptember 13. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, felmondott, mert nem biztosították számára a megfelelő munkakörülményeket.

Dömötör József⁵⁸² Bőnyben született 1908. április 12-én. Győri Tűzép Vállalatnál dolgozott 1949. augusztus 3. – 1951. augusztus 31. között. A Győr-Moson-Sopron megyei Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadója 1951. szeptember 1-től.

Elek Lajos⁵⁸³ Hajdúszoboszlón született 1925. február 8-án. 1943. február 8-tól állt közszolgálatban. 1949-1950-ben a Tiszai felső járás főjegyzője volt. 1950-től 1954-ig Szolnok Városi Tanács vb titkára, majd 1960-ig vb elnökhelyettese. 1960. július 1-től népművelési csoportvezető. Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet 1960-ban, a a debreceni Tanítóképző népművelő-könyvtár szakát 1966-ban végezte el. 1968. október 1. után művelődési osztályvezető-helyettes. A Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen tanszéki taggá választották. Az MSZMP Hivatali Pártbizottságának titkárhelyettese. Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tanács egyházügyi titkára 1974. szeptember 1. – 1986. október 31. között.

⁵⁸⁰ MNL SML XXXV. 1. c. 37. ö. e. 1964. március 9. MSZMP Somogy Megyei Végrehajtó Bizottságának ülései.

⁵⁸¹ Dévényi Mihály személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX–A–21–b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁸² Dömötör József személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között. MNL OL XIX–A–21–b 564. d. Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Műl-lapok.

⁵⁸³ Semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla az ÁEH iratanyagában. A Jász-Nagykun-Szolnok megye köztisztviselői címtára 1876-1990. DVD munkaanyaga, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára munkatársai készítenek. Cseh Lajosra vonatkozó részt Csöngé Attila levéltáros készítette. MNL JNSZML XXIII. 19. Szolnok MTVB Személyzeti Osztály ir. Személyzeti dossziék, 2370. sz.

MNL JNSZML XXIII. 2. Szolnok MTVB Végrehajtó Bizottsági jegyzőkönyv 1983. I. köt. 215.

Kitüntetései: Munka Érdemérem 1954.; Szocialista Munkáért Érdemérem 1954.; Könnyűipar Kiváló Dolgozója 1955.; Szocialista Kultúráért 1965. és 1982.; Felszabadulási Jubileumi Emlékérem 1970.; Munka Érdemrend ezüst fokozata 1972.; Megyei Tanácselnöki Dicséret 1974.; 25-éves Tanácsi Munkáért 1975.; Tanács Kiváló Dolgozója 1978.; 30 éves Tanácsi Munkáért kitüntetés 1980.; Munka Érdemrend arany fokozata 1983.

Elekes Dezsőné Torzsás Erzsébet⁵⁸⁴ Vállajon született 1925. október 12-én. Anyja Mellan Ilona. KALÁSZ képesített könyvelő, kereskedelmi érettségit szerzett 1944-ben. Munkahelyei: Soproni Földigénylő Bizottság, a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság, az Országos Munkabér Bizottság 1949. május 10. – 1952. december 15. között. 1952. december 16. – 1961. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó, pénztáros, bérszámfejtő, SZTK ügyintéző. 1961. december 16-tól az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség pénzügyi előadója.

Farkas Ferenc⁵⁸⁵ Budapesten született 1925. március 16-án. Anyja Jäger Paula, apja Farkas Ferenc villanyszerelő. Végzettsége: szerszámkészítő, 4 polgárit, 1 tanítóképzőt végzett, 1964-ben szerzett érettségit Mezőgazdasági Technikumban. Munkahelyek: Budapesti Telefongyár RT. 1940. szeptember 9. – 1944. január 15.; Kemény Antal Budapest 1944. január 18. – 1944. január 28.; Uhri Testvérek Budapest 1944. január 18. – 1944. december 31.; Községi Elöljáróság Csömör 1945. január 1. – 1945. július 30.; Magyar Államvasútak Északi Főműhely 1945. augusztus 2. – 1946. szeptember 14.; Jónás Ferenc kőműves kisiparos 1946. szeptember 15. – 1946. december 16.; Magyar Ruggyantaárugyár Budapest 1946. december 17. – 1949. március 15.; Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1949. március 16. – 1952. december 31.; Felsőoktatási Minisztérium 1953. január 1. – 1959. július 14. között. 1959. július 15. – 1981. október 23. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Vas- és Fémmunkások Szakszervezete, Közalkalmazottak Szakszervezete, Vegyipari Szakszervezet, Pedagógus Szakszervezet, MDP, MSZMP

Kitüntetései: Jubileumi Emlékérem, 1970.; Munka Érdemrend bronz fokozata 1981. november 7.

⁵⁸⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Elekes Dezsőné.; fennmaradt személyi anyaga az ÁEH Általános iratok között is MNL OL XIX-A-21-b 558. d.

⁵⁸⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Farkas Ferenc.; fennmaradt személyi anyaga az ÁEH Általános iratok között is MNL OL XIX-A-21-b 558. d.

Fekete Andrásné Kerekes Margit⁵⁸⁶ 1950-ben született. Anyja neve Bagdi Mária. 1987. június 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint betanított munkás, hivatalsegéd az Elnöki Titkárságon.

Tagja volt a szakszervezetnek.

Fekete János⁵⁸⁷ Domoszlón született 1919. november 15-én. Anyja Lukovszky Franciska. Városi Kórház Gyöngyös 1950. augusztus 19. – 1951. augusztus 15. között. 1951. augusztus 16. – 1956. január 18. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, vidéki munkatárs Hejcén 1951-ben, 1951. augusztus 16. – 1952. február 29. között előadó Budapesten, 1952. március 1. – 1953. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi megbízottja, 1953. szeptember 1. – 1956. január 18. között főelőadó.

Fekete János⁵⁸⁸ Kiskunfélegyházán született 1924. április 3-án. Tanulmányait a Fehér Iskolában kezdte, majd a kiskunfélegyházi Tanítóképző Intézetben folytatta, 1944-ben szerzett tanítói oklevelét. Tanított 1944-től Bükkmogyorósdon, 1945-től Pálmonostorán, ahol később iskolaigazgató is volt. A Kiskunfélegyházi Járási Tanács kulturális elnökhelyettese 1958. december 9. – 1969. július 15. között. 1969. július 15. – 1982. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára. Korengedményes nyugdíj 1983. január 31.

Kiskunfélegyházán hunyt el 2008. október 6-án.

Ferencz Dánielné Bíró Zsuzsa⁵⁸⁹ Biharpuszpekin született 1927. március 10-én. Anyja Halász Eszter. 1953. március 21-től dolgozott a az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédelőadó. Férje Ferencz Dániel ÁVH beosztott.

Ficsor János⁵⁹⁰ Kálon született 1911-ben. Anyja Kaló Mária, apja Ficsor Mihály. A Diósgyőri Tűzállóanyaggyár munkatársa 1950. április 1. – 1951. június 23. között. 1951. június 24. –

⁵⁸⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁵⁸⁷ Fekete János személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁸⁸ URBÁN, 2005.

⁵⁸⁹ Ferencz Dánielné személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁹⁰ Ficsor János személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban a „MIL” – Munkáltatói Igazoló Lap”-ja fennmaradt. MNL OL XIX-A-21-b 564. d.

1951. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, vidéki munkatárs, előadó Kalocsán 1951-ben. Diósgyőrben hunyt el 1960. december 21-én.

Folyé László⁵⁹¹ Budapesten született 1911. december 9-én. 1942. március 5. – 1951. május 31. között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, majd Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa. 1951. június 1. – 1951. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, irodakezelő.

Forgó József⁵⁹² Jászberényben született 1939. június 8-án. Anyja Nagy Etelka. Munkahely: Magyar Hajó és Darugár 1958. április 7. – 1960. augusztus 8. között, Fémserelvényszerugár 1960. augusztus 9. – 1964. március 10. között. 1964. március 11. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint elnöki gépkocsivezető. Tagja volt a szakszervezetnek.

Fóti Judit⁵⁹³ Budapesten született 1942. szeptember 27-én. Anyja Kleisz Edit. Szerződéses tolmács lengyel nyelvből, megbízási szerződéssel foglalkoztatták 1972. július 18-21.; 1973. október 24-27.; 1975. március 26-29.; 1975. október 20-25.; 1978. június 17-20.; 1981. június 22-25.; 1982. november 22-25.; 1984. szeptember 12-15. között.

Földes Györgyné Kapcsos Anna⁵⁹⁴ Budapesten született 1930. március 18-án. Anyja Bradács Erzsébet. Távközlési Kutató Intézet munkatársa 1952. augusztus 13. – 1952. augusztus 23. között. 1952. augusztus 25. – 1954. március 11. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban előadóként. Később a Belügyminisztériumban titkárnő, adminisztrátor. Férje Földes György ÁVH főhadnagy 1952–1954 között, rendőr ezredes 1979-től.

Fülöp Ferenc⁵⁹⁵ Budapesten született 1900. november 11-én. Anyja Éder Katalin. Munkahely: Budapesti Konzervgyár 1950. június 1. – 1952. november 17. között. 1952. november 18. –

⁵⁹¹ Folyé László személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban a „MIL” – Munkáltatói Igazoló Lap”-ja fennmaradt. MNL OL XIX–A–21–b 564. d.

⁵⁹² MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Forgó József, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁵⁹³ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Fóti Judit, valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁵⁹⁴ Földes Györgyné személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX–A–21–b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁹⁵ Fülöp Ferenc személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX–A–21–b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

1953. november 16. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, vidéki munkatárs Székesfehérvár püspökségi megbízott.

Fülöp Sándor⁵⁹⁶ Miskolcon született 1920. március 2-án. Anyja Nedeczky Ilona . 1952. június 1. – 1954. március 4. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Fülöp Sándorné Madics Klára⁵⁹⁷ Györsövényházán született 1916. augusztus 18-án. Anyja Madics Mária. 1960. február 16. – 1963. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Füzesi (Füzessy) Ferenc⁵⁹⁸ Budapesten született 1898. január 5-én. Anyja Svejcer Karolin. Munkahely 1927. szeptember 1. – 1951. május 31. között Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó, könyvelési csoportvezető.

Füzfa Imre⁵⁹⁹ Budapest Fővárosi Tanács Egyházügyi Hivatal egyházügyi titkára.

Gál Józsefné Némedi Margit⁶⁰⁰ Budapesten született 1932. július 5-én. Anyja Molnár Emília, apja Némedi János. 7 elemi végzettségű. Munkahelyei: Monori Vetőmaggyár kertmunkás, könyvelő 1949 – 1950. között, az Államvédelmi Hatóságnál, őrmester, irodai beosztott 1950. augusztus 1. – 1952. november 17. között. 1952. november 17. – 1965. szeptember 17. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, gépíró, könyvelő. 1964. február 5-én Potocky József az ÁEH személyzeti vezetője felszólította, hogy iratkozzon be az 1964/65-ös tanévre és végezze el az általános iskola VIII. osztályát és azt legkésőbb 1965. június 31-ig végezze el. 1965. szeptember 17-ével felmondott, mert megszerezte a rokkantsági nyugdíjra a jogosultságot.

Férje Gál József a Belügyminisztérium munkatársa.

⁵⁹⁶ Fülöp Sándor személyi anyaga nem maradt fenn az Állami Egyházügyi Hivatal Általános Iratok Személyzeti Iratok között, azonban az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F között igen.

⁵⁹⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Fülöp Sándorné, valamint az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F.

⁵⁹⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Füzesi Ferenc, valamint az MNL OL XIX-A-21-b 558. d. ÁEH Általános iratok Megszűnt személyi nyilvántartások A-F.

⁵⁹⁹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Műl-lapok 564. d.

⁶⁰⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Gál Józsefné Némedi Margit., valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, Szakszervezetek Ifjúsági Tanácsa, Magyar Szabadságharcos Szövetség, MDP, MSZMP, ÁEH pártszervezet vezetőségi tag.

Dr. Galambos György⁶⁰¹ Újpesten született 1948. március 29-én. Anyja Závost Margit, apja Galambos József villanyszerelő. Iskolai végzettsége: járműgépész technikus 1965.; Marxista Leninista Esti Egyetem Általános Tagozatát 1969–1972 között; a KISZ Központi Iskola 5 hónapos képzését 1972-ben; ELTE ÁJK-t 1980-ban végezte el. Munkahelyei: Egyesült Izzólámpa és Villamossági RT. gyakornok 1966–1967 között; fejlesztőtechnikus 1967–1971 között; személyzeti előadó 1971–1972 között; a KISZ Budapesti Bizottsága politikai munkatársa (üzemi) 1972–1974 között; a KISZ Budapesti Bizottsága politikai munkatársa (belső) 1974–1976 között; a KISZ Budapesti Bizottsága osztályvezető-helyettes 1976-1978 között; a KISZ Központi Bizottsága politikai munkatársa 1978-1982 között. 1982. október 1. – 1983. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. 1983. december 1-től az MSZMP Budapesti Bizottsága politikai munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: KISZ 1962-től; Szakszervezet 1966-tól; MSZMP 1969-től; Nép Ellenőrzési Bizottság tag.

Kitüntetései: Kiváló dolgozó 1971; KISZ Érdemérem 1981.

Nyelvismerete: német.

Gálik István⁶⁰² Budapesten született 1924. november 27-én. Anyja Korcz Etel, apja Gálik József. Munkahelyei: Fejér Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárság 1954. december 15. – 1955. szeptember 15. 1955. szeptember 16. – 1965. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, 1955 szeptember 15. – 1957. augusztusa között a székesfehérvári püspökségen egyházügyi megbízott, főelőadó, az ÁEH miniszteri biztosa, 1957. április 1. – 1965. április 30. között egyházügyi előadó Budapest Fővárosi Tanácsnál. 1957. augusztus 8-tól az esztergomi római katolikus egyházmegyei hatóság mellé rendelt miniszteri biztos. 1957. májusában fegyvertartási engedélyért, illetve ideiglenes engedélyének véglegesítéséért fordult a Belügyminisztérium Fegyvertartás engedélyezési osztályához.⁶⁰³ Shvoy Lajos Önéletrajz című munkájában így írt Gálik Istvánról „A forradalom alatt Gálik István eltűnt és jó két-három hónapig nem mutatkozott. Akkor borzasztóan összetörtén beállított.
– Hol volt ilyen hosszú ideig? – kérdeztem. – Már a rendőrség is kereste.

⁶⁰¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Galambos György, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁰² MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁰³ BFL XXIII. 134. 8. d.

Nagyon megijedt. Elmondta, hogy otthon volt a családjánál. Sok mindent egészen másképp lát most, mint ezelőtt. De csak egy vagy két napig látta így... Akkor Pestről ukázt kapott, és még a réginél is rámenősebb lett. Majd váratlanul Budapestre került előadónak. Később azután hallani lehetett, hogy „lebukott”, mert papokat kilakoltatott a lakásukból, s azt drága pénzért másoknak eladta. A kapucinus zárda eladásába belebukott, és az ÁEH-ból elbocsátották. De puhára esett, mert valamelyik kerületi tanács lakáshivatalának előadója lett.”⁶⁰⁴

Gáspár László⁶⁰⁵ Pándon született 1903. április 13-án. Anyja Polgár Lidia. Munkahelyei: Budapest Székesfőváros Közlekedési Részvénytársaság kalauz 1922–1946 között; 1946-tól rokkantsági nyugdíj. 1952. december 16. – 1965. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd, kapus 1962. december 1-től; telefonközpont kezelő 1964. április 1-től. Munkaviszonyát felmondással megszüntették, kivételes nyugdíj ellátást kapott.

A szakszervezetnek 1930-tól volt a tagja.

Kitüntetés: Munka Érdemérem bronz fokozata 1965.

1980. március 13-án hunyt el.

Gémesi Ferenc⁶⁰⁶ Pusztaszentivánon született 1927. november 30-án. Anyja Brandl Ilona, apja Gémesi József. Munkahelye: Országos Munkabérmegállapító Bizottságnál dolgozott, mint gépkocsivezető 1952. január 31-ig. 1952. február 1. – 1957. január 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető, elnöki gépkocsivezető. A Hivatal önállóságának megszüntetésekor, amikor csökkent az ÁEH munkatársainak létszáma, önként mondott le állásáról, másik családost kolléga számára. 1959. június 16. – 1964. március 9. között újra az Állami Egyházügyi Hivatalban dolgozott. 1963. október 4-én autóbalesetet okozott, ezért fegyelmi eljárás után a Pestvidéki Járásbíróság 1964. január 16-án 9 /kilenc/ hónapi szabadságvesztésre és 3 /három/ évi időtartamra foglalkozástól való eltiltásra ítélte. 1964. március 5-én a Munka törvénykönyve 112. §. 3. pontja alapján szigorú megrovás fegyelmi büntetésben részesítették.

Gervai Jánosné Klausz Katalin⁶⁰⁷ 1958-ban született. Anyja Lingasinka Piroska. 1986. január 15. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint ügyviteli alkalmazott, a Protestáns Főosztály munkatársa. Tagja volt a szakszervezetnek.

⁶⁰⁴ SHVOY, 2002. 98.

⁶⁰⁵ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Gáspár László, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁰⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Gémesi Ferenc, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁰⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Gondos Ernőné Takács Judit⁶⁰⁸ Veszprémben született 1927. január 10-én. Anyja Bondi Janka. Munkahely: Munkaerőtartalékok Hivatala 1951. január – 1951. június 14. között. 1951. június 15. – 1956. február 29. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó. Férje Gondos Ernő pártfunkcionárius.

Gölöncsér József⁶⁰⁹ Bánhidán született 1931. március 8-án. Anyja Tatai Julianna htb., apja Gölöncsér János kereskedő segéd. Iskolai végzettsége: 8 általános; műszerész ipari tanuló; általános műszerész; tartalékos tiszti iskolát végzett 1950–1951-ben tüzér alhadnagy rendfokozatot szerzett, 1 éves KOMSZOMOL Főiskola 1951–1952; 2 éves Pártfőiskola 1959–1961; Közgazdasági Egyetem Külkereskedelmi szak 1965.; 2 éves Speciális Kollégium 1974–1976.; Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem valláskritikai szakosító két éves speciális kollégium 1976.; Okleveles közgazda; 3 hónapos Politikai Főiskola 1977-ben.

Munkahelyei: Orion Rádió és Villamossági RT 1947. szeptember 1. – 1949. augusztus 31. között; MINSZ (Magyar Ifjúság Népi Szövetsége) 1949. július 1. – 1951. május 1. között; Komárom Megyei DISZ Bizottság titkára 1952-től ; DISZ/KISZ Szervezési Osztály vezetője 1956. december 1. – 1957. január 31. között; KISZ Országos Központja 1961. július 1. - július 31.

1961. augusztus 1. – 1987. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, beosztásai: főelőadó, csoportvezető 1966. március 1-től; Nemzetközi Főosztály főosztályvezető helyettese 1969. március 1-től, Tájékoztatási Osztály osztályvezető 1972. február 16-tól. 1987. február 1-től korhatár előtti nyugdíjazására került sor.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MKP 1946- ; MDP, MSZMP; Szakszervezet; Pártvezetőségi tagságáról 1973-ban lemondott.

Kitüntetései: Kiváló Úttörővezető 1954.; KISZ Érdemérem 1958.; Szocialista Munkáért Érdemérem 1954; 1958.; Munka érdemrend ezüst fokozat 1967., Kiváló Dolgozó 1973.; Munka érdemrend arany fokozata 1982.

Nyelvismerete: orosz, angol.

Gregor György⁶¹⁰ Békéscsabán született 1925-ben, anyja Ancsin Dorottya. 1951. október 1. – 1985. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadóként, egyházügyi titkárként.

⁶⁰⁸ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Gölöncsér József, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶¹⁰ MNL BéML XXIII. 21. 49. kötet A Békés Megyei Tanács iratai. A Békés Megyei Tanács tanácsülési jegyzőkönyv 1985. június 25. 23/1985. (VI. 25.) tanácsi határozat Gregor György egyházügyi titkár felmentéséről, nyugdíjazásáról.; MNL BéML XXIII. 8. 171. kötet A Békés Megyei Tanács Végrehajtó

Kitüntetés: Április Negyedike Érdemrend 1985.

Grnák Károly⁶¹¹ Rákoskeresztúron született 1928. augusztus 31-én. Anyja Vida Katalin, apja Grnák János. Iskolai végzettsége 8 általános. Szakképzettsége kőműves. 1949-ben három hónapos párt iskolát végzett. A 5 éves Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet 1968-ban végezte el.

Munkahelyei: Ohanyal József, Pruscha Ede kőműveseknél tanonc 1943. szeptember 1. – 1946. március 1. között. Magyar Állami Vas- Acél- és Gépgyáraknál kőműves 1947. május 7. – 1948. március 20. között. „MÉMOSZ” Építőipari Termelő Szövetkezet 1948. április 26. – 1948. július 10., 1948. július 22. – 29. között. A Pestszentlőrinci Fonógyárban kőműves 1948. július 29. – 1953. szeptember 21. között. Budapesti DISZ Bizottság politikai munkatársa 1950. január 1. – 1950. december 8. között. Petőfi Tiszti Iskola, Kilián Laktanya politikai munkatársa 1950. december 8. – 1951. március 31., 1951. április 1. – 1953. szeptember között. a Néphadseregben szolgált politikai tisztként, főhadnagyi rendfokozattal, ahonnan saját kérésére leszerelt.; GAZDÉP Középmagyarországi Építési Vállalata munkavédelmi előadó 1953. szeptember 22. – 1954. február 28. között; 1/1. sz. Mezőgazdasági Építőipari Vállalat munkavédelmi előadó 1954. március 1. – 1954. december 15. között.; Fővárosi I. kerület Ingatlankezelő Vállalat munkavédelmi előadó 1954. december 16. – 1955. június 9. között; I. kerületi Lakáskarbantartó KTSZ 1955. június 13. – 1955. október 31. között.

1955. november 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, 1989. december 31-ével nyugdíjazták. 1955. november 1-től a Protestáns Főosztály politikai munkatársa, csoportvezető, osztályvezető, 1956 után önálló munkakört kapott, az evangélikus egyház és a szekták ügyeinek intézése. 1964. április 1-től főosztályvezető-helyettes, 1966. március 1-től főosztályvezető. 1972. május 15-én fegyelmi határozat következményeként az ÁEH elnöke felmentette ettől a funkciótól és osztályvezetőnek visszaminősítette. Ebben a funkcióban önálló munkatevékenységet folytatott, közvetlenül az elnökhelyettes felügyelete alatt. A hivatali fegyelmit figyelembe véve pártfegyelmi is indult ellene: szigorú megrovás, utolsó figyelmeztetéssel párt büntetésben részesült, amit a VI. Kerületi Pártbizottság jóváhagyott. 1976. januárjában megtartott ÁEH párttaggyűlés eltörölte Grnák Károly pártfegyelmi büntetését. Tájékoztatási és Dokumentációs Osztály 1972. május 16-tól, főtanácsos 1983. november 1-től, 1987. február 1-től a Tájékoztatási és Dokumentációs Osztály vezetője.

Bizottságának iratai. 63/1985. (V.21.) vb. határozat és előterjesztés Gregor György kitüntetésre javaslatáról. XXIII. 10. 2. doboz 12. dosszié A Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Személyzeti Osztályának iratai Gregor György káderlapja. XXIII. 6./b. 56. doboz, 1045/1960. ikt. sz. A Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Titkárságának iratai Gregor György személyi anyaga.

Köszönöm Dr. Erdész Ádám és Szabados Ildikó segítségét Gregor Györgyre vonatkozó anyagok feltárásában!

⁶¹¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Grnák Károly., valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: 1945. óta párttag – SzDP, MKP, MDP, MSzMP –, 1953-tól szakszervezeti tag.

Kitüntetései: Szocialista Munkáért érdemérem 1961., Kiváló dolgozó kitüntetés 1968., a Munka érdemrend ezüst fokozata 1969., Felszabadulási jubileumi emlékérem 1970., Kiváló dolgozó kitüntetés 1980.

Felesége Grnák Károlyné Pongrácz Magdolna a Magyarok Világszövetségénél dolgozott. Kölcsönös megegyezés alapján elváltak és összeházasodott Temesvári Máriával, aki az ÁEH munkatársa volt.

Grnák Károlyné Pongrácz Magdolna⁶¹² Újpesten született 1933. július 2-án. Anyja Tóth Judit. Magyarok Világszövetsége munkatársa. 1962. október 1. – 1964. között megbízási szerződéssel, másodállásként házfelügyelő az ÁEH Lendvay utca 28. számú épületében.

Groszmann Tiborné Kozma Ágnes⁶¹³ Budapesten született 1944. március 22-én. Anyja Kovács Gizella, apja Kozma András iskola gondnok. Mukahelyei: Katonai Bíróság 1961. február 3. – 1962. június 30. között; Gyapjúmosó és Szövőgyár XIII. ker. Kárpát u. 9-11. 1962. augusztus 8. – 1969. június 30. között. 1969. július 1. – 1969. december 31. között megbízással, 1970. január 1. – 1989. május 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, gyors- és gépíró, csoportvezető 1987. december 1-től, az ÁEH Titkos és általános ügykezelésének vezetője. 1989. június 1-től a Befektetési Bankban titkárnő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Szakszervezet 1961-től, MSZMP 1969-től.

Gurmai Bálint⁶¹⁴ Vésztőn született 1929. február 27-én. Athenaeum Nyomda munkatársa 1950. december 14. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépjárművezető.

Gyenis Ilna⁶¹⁵ Koppányszántón született 1933. február 13-án. Anyja Csősz Mária. 1953. február 18. – 1953. április 2. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró.

⁶¹² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Grnák Károlyné.

⁶¹³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Groszmann Tiborné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶¹⁴ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁶¹⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

Gyergyák Ferenc⁶¹⁶ Kiskanizsán született. A budapesti Pedagógiai Főiskolán végzett biológia-földrajz szakon. Propagandista a DISZ-ben, a KISZ-ben és a Szentpéterfai pártalapszervezetben. 1953. július 15-től általános iskolai tanár Szentpéterfán. 1963. március 1-től Szentpéterfa Községi Tanács Végrehajtó Bizottság elnöke. Vas Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1978. március 22-én kinevezte egyházügyi titkárrá.

Kitüntetése: Munka érdemrend ezüst fokozata 1989. április 4.

Gyetvai János⁶¹⁷ Szentlőrincán született 1889. április 8-án. A Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott 1950. október 16. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Győri Margit⁶¹⁸ Budapesten született 1904. április 5-én. Anyja Tóth Júlia, apja Győri Pál MÁV mozdonyfűtő. Tanulmányai: Számviteli Főiskola képesített könyvelői tanfolyam 1953. Munkahelyei: Magyar Gyáriparosok Szövetsége gép- és gyorsíró 1921–1948. között; Országos Munkabér Bizottság Titkársága 1948. április 8. – 1952. március 31. között. 1952. április 1. - 1967. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépiró, előadó, főelőadó 1964. április 1-től Katolikus Főosztályon titkárnő. 1967. december 31-el munkaviszonyát felmondással megszüntették, mert elérte a nyugdíj korhatárt. Megbízási szerződéssel az ÁEH foglalkoztatta 1972. szeptember 1-10.; 1973. január 8. – március 15. között, ami április 30-ig, május 31-ig, július 25-ig meghosszabbítva.

SZÖVTRANSZ Szállítási és Szolgáltató Szövetkezet munkatársa 1968.május 2. – 1972. július 31. között.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Magyar-Szovjet Társaság, Szakszervezet 1945-től; Vöröskereszt; MDP 1948-tól.

Kitüntetés: Kiváló Dolgozó 1958. március 8.

Győri Vilmos⁶¹⁹ Maglódon született 1917. szeptember 5-én.⁶²⁰ Anyja Somogyi Ágnes. Segédmunkás, raktáros. Munkahelyei:

⁶¹⁶ Semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla az ÁEH iratanyagában. Feiszt György az MNL Vas Megyei Levéltára levéltárosa segített összegyűjteni Gyergyák Ferencre vonatkozó információkat, köszönet érte!

⁶¹⁷ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶¹⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Győri Margit, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶¹⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d., ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 1812. Győri Vilmos.

⁶²⁰ MNL OL XIX-A-21-a 156/1952. (2. d.)

1947-től dolgozott az ÁVH-nál egyházi vonalon, 1950-ben elbocsátották. Ezt követően a Könnyűipari Minisztérium Ellenőrzési Osztályán dolgozott 1950. július 8. – 1951. június 30. között. 1951. július 1. – 1956. november között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Személyzeti osztályvezető-helyettes 1952-től, főelőadó 1953-tól.⁶²¹ 1956-os forradalom után elhagyta az ÁEH-t és a BM állományába került a II/5-c alosztályra. Visszakerülése után sokszor hangoztatta, hogy az a célja, hogy Horváth Jánost az ÁEH elnökét a BM eltávolítsa a hivatal éléről. Munkáját ennek a célkitűzésnek rendelte alá. 1958. március 25-én kérte leszerelését a BM-ből. Ezt követően a Külügyminisztérium munkatársa lett.

Gyulai Istvánné Székely Katalin⁶²² Körösmezőn született 1921. május 18-án. Anyja Ráth Julianna vasúti pénztáros. Munkahelyei: Gamma Öntöde 1945. március 1. – december 31.; Tejért Központ személyzeti munkatárs 1949. augusztus 1. – 1950. július 31.; Pamutkolor Művek anyagbeszerző 1950. augusztus 1. – 1962. május 31. 1962. június 1. – 1976. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, először megbízási szerződéssel 1962. június 1-től Monori Istvánné külföldi tartózkodása idejére; majd állandó státuszban főelőadó, elnöki referens 1972. február 16-tól; osztályvezető-helyettes 1974. január 1-től; osztályvezető 1974. november 1-től; 1975. május 26-tól munkabére teljes meghagyásával a munkavégzés alól napi 4 órára mentesítve. 1976. november 30-al, mivel elérte az öregségi nyugdíjat, nyugdíjazták. Nyelvismeret: orosz felsőfok, cseh felsőfok. MDP tag 1956-tól. A Munka Érdemrend ezüst fokozatát 1976-ban kapta meg.

Gyurikó Sándorné Németh Hajnalka⁶²³ Szemerén született 1939. augusztus 15-én. Anyja Mida Ilona. Munkahelyei: Kohó- és Gépipari Tervező Vállalat; Villamos Erőmű Tervező és Szabályozó Vállalat. 1981. július 1. – 1982. május 16. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd.

Hajcsér János⁶²⁴ Bögötén született 1902. december 24-én. Anyja Lorent Teréz. 1952. szeptember 5-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs Váci püspökségi megbízott.

⁶²¹ MNL OL XIX-A-21-a 233/1953. (2. d.)

⁶²² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok A-Gy 668. d. Gyulai Istvánné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁶²³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶²⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

Dr. Halász Imréné Sárközy Erzsébet⁶²⁵ Budapesten született 1915. augusztus 22-én. Anyja Pekánovits Jozefa. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1940. február 16. – 1951. május 31. között. 1951. június 1. – 1956. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédkönyvelő, pénzügyi előadó.

Halász Miklósné Lübeck Ilona⁶²⁶ Budapesten született 1914. december 28-án. Anyja Honecz Erzsébet, apja Lübeck Dezső vas- és fémesztergályos. Szakmai végzettsége varrónő; 4 polgárit, gyors- és gépíró tanfolyamot végzett. Munkahelyei: Egyesült Gép és Fémárugyár gyári munkásnő 1934. március 19. – 1938. április 20.; különböző ruhaszalonokban kézilány, 1940. október 30. – 1949. december 30. varrónő Magda Kézimunka és Fonal üzletben; Budapest, XVII. Kerületi Pártbizottság gyors- és gépírónő 1950. március 3. – 1950. április 3.; Egyesült Vegyiművek munkaügyi előadó 1950. április 4. – 1962. január 31. között. 1962. február 1. – 1965. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Adminisztrátor 1962. február 1-től, gyors- és gépíró 1964. április 1-től. 1964. szeptember 22. – 1965. március 21. között fizetés nélküli szabadság, útlevéllal az USA-ba utazott. Munkaviszonyát megszüntették, mert fizetés nélküli szabadsága után nem jelentkezett az ÁEH-ban. Az ÁEH a BM-et 1965. április 29-én értesítette, hogy Halász Miklósné nem tért vissza. Munkakönyvét 1972. december 7-én semmisítették meg az ÁEH-ban.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezet; MKP 1947-től; MDP; MSZMP.

Haraszi Lajos⁶²⁷ Budapesten született 1924. november 30-án. Anyja Czomba Mária. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1949. november 15. – 1951. május 31. között. 1951. június 1. – 1956. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédelőadó, előadó, főelőadó.

Heincz László⁶²⁸ Hernádnémetiben született 1927. december 4-én. Országos Műemléki Felügyelőség munkatársa 1959. január 19-től. 1960. január 16. – 1960. december 31. között megbízási szerződéssel foglalkoztatta az Állami Egyházügyi Hivatal.

⁶²⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶²⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Halász Miklósné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶²⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶²⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Heincz László, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

Herling Jakab⁶²⁹ Soroksáron született 1926. február 18-án. Anyja Háberle Teréz textilgyári fonó- és szövőnő, munkás. Tanulmányai: 8 elemi, autószerelő; Marxista-Leninista Esti Egyetem 1968.; ELTE Tudományos szocializmus tanári diploma 1969.

Munkahelyei: Dunai Repülőgépgyár betanított munkás, átképzős szakmunkás 1943. március 3. – 1944. november 22. között. Hadifoglytáborban volt Gödöllőn, Cegléden 1945. január 15. – 1945. április vége között. Magyar Repülőgépszerelvénygyár 1945. május 14. – 1947. július 25.; II. sz. Autójavító Vállalat 1947. szeptember 17. – 1947. november 3.; Sigg Alumínium RT. 1948. február 16. – 1948. április 20.; Budapest, XI. ker. Politikai Bizottság ifjúsági titkára 1948. október – 1949 között; MINSZ Budapesti Bizottságának politikai munkatársa 1949–1950; I. sz. Autójavító szerelő 1950. november 3. – 1951. október 10.; Honvéd Központi Gépkocsi Iskola szerelő, gépkocsi oktató 1951. október 12. – 1953. április 24. között.

1953. április 25. – 1957. július 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint vidéki munkatárs, püspöki megbízott Kalocsa 1952.; Székesfehérvár 1953., esztergomi egyházmegyei hatóság mellé rendelt miniszteró biztos 1957. március 16-tól. Shvoy Lajos Önéletrajz című írásában Herling Jakabról azt írta, hogy: „Egy felettébb gyanakvó, rosszindulatú ember, aki mindent kiforgatott.”⁶³⁰

Országos Béketanács főosztályvezető-helyettese 1957. augusztus 1. – 1959. március 31.; Hazafias Népfront 6. sz. Tanácsa 1959. április 1. – 1960. január 14.

1960. január 15. – 1981. augusztus 30. között dolgozott ismét az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint csoportvezető a Katolikus Főosztályon, főosztályvezető-helyettes 1966. szeptember 1. – 1976. augusztus 31. között a Katolikus Főosztályon; főtanácsos 1975. július 1-től; személyzeti vezető 1976. szeptember 1. – 1981. augusztus 30. között.

Katonai tisztség: páncélos honvéd 1944-ben.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MKP 1946-tól; MDP; MSZMP; Ifjúsági mozgalom 1945–1953. között; Szakszervezet 1951-től; az ÁEH Pártszervezet titkára 1956. november – 1957. augusztus között, az ÁEH Pártszervezet Agitációs és Propaganda titkára. Kitüntetései: Szocialista Munkáért érdemérem 1961. április 4.; Kiváló Dolgozó Jelvény 1966; Munka Érdemrend ezüst fokozata 1968; Országos Béketanács Kitüntető Jelvénye 1969; Felszabadulási Emlékérem 1970; Munka Érdemrend arany fokozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmával 1977.

Budapesten hunyt el 1981. augusztus 30-án.

⁶²⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Herling Jakab, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d., MNL OL XIX-A-21-a M-66-4/1957.

⁶³⁰ SHVOY, 2002. 96.

Hermer Simon⁶³¹ 1951-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépjárművezető.

Hevesi János⁶³² 1954–1959 között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint Komárom-Esztergom megyei egyházügyi főelőadó.

Hohenberg Ede⁶³³ Budapesten született 1893. szeptember 15-én. Anyja Scheier Regina. Munkahelyei: III. Kerületi Tanács adóügyi előadó 1934. január 1. – 1952. augusztus 15. között. 1952. október 28. – 1955. május 7. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó.

Holderith Árpádné Erdély Borbála⁶³⁴ Budapesten született 1952. október 10-én. Anyja Lengyel Mária csecsemőgondozó, apja Erdély Imre műszerész. Iskolai végzettsége Ruhaipari szakközépiskola 1971., férfi szabó. Munkahely: Vörös Október Férfiruhagyár 1971–1981. között. 1981. október 15. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint ügyviteli alkalmazott, bizalmas beosztású hivatalsegéd; általános irat- és ügykezelési előadó 1987. február 1-től. 1989. augusztus 9-től a Ruházati Kereskedelmi Vállalat munkatársa. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezet, KISZ.

Horváth Antal Győr-Moson-Sopron megyei Tanács egyházügyi titkár.

Horváth Endre⁶³⁵ Ópályiban született 1927. december 4-én. Anyja Madár Eszter. Munkahely: Közoktatásügyi Minisztérium 1949. december 28. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédkönyvelő, könyvelő.

Horváth István⁶³⁶ Seregélyesen született 1912. november 24-én. Anyja Oláh Teréz. 1951. július 7. – 1952. augusztus 1. között dolgozott az az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs a székesfehérvári püspökségen egyházügyi megbízott. Shvoy Lajos Önéletrajz című írásában így jellemezte: „Horváth István nevű előadó egy nevetlen kocsis volt. Hosszú kaftánszerű kabátban, csizmával és sapkával járt, azt az irodában sem vette le. Ha bejött az irodába nem köszönt, és olyan durva káromkodó volt, hogy annak elviseléséhez

⁶³¹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶³² MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶³³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d., MNL OL XIX-A-21-a 345/1953. (3. d.)

⁶³⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Holderith Árpádné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶³⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶³⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

gyomor kellett. Velem is nagy hangon kezdett beszélni, mire én épp oly hangon feleltem neki vissza. Erre ő megjegyezte, hogy nem tartom tiszteletben az államhatalmat, hogy ilyen hangon beszélek vele. – Csak úgy beszélek – feleltem –, ahogyan maga beszél velem. Erre észbekapott és csendesebb lett. Sokat tárgyalt a papokkal – akkor még nem békepapokkal – Potyondyval, Hajóssal, Mórásszal, Varga Lajossal és Tökölyivel. Főleg Hajós került erősen az Egyházmegyei Hatósággal szembe, az a Hajós, aki a front alatt a legádázabb angol-amerikai barát volt, s hangosan korpoltálta híreit. A bepanaszolt papokat behívtam magamhoz és Horváth és Tökölyi előtt kihallgattam őket. A legtöbb ügyesen kivágta magát, és Horváth s Tökölyi visszakozott a vádakkal. Az tény, hogy Horváth István előadó minden durvasága és gorombasága mellett igazságszerető ember volt. Tragédiája az volt, hogy a maroshegyi templomban egy szombat délután a gyónásra várakozó fiúkat elkergette, a kóruson énekpróbát tartó gyerekek nevét felírta és az igazgatónővel – egykor nagy kongreganista, most hangos kommunista – és a gyerekekkel megígértette, hogy többé nem mennek énekre. S mindezt feltett sapkával. Viselkedése már az ÁEH-nak is sok volt, és kérésemre felmentette.”⁶³⁷

Horváth István⁶³⁸ 1938-ban született. Tanulmányai: Esztergom Ferences Gimnázium, Egyetem történelem szak. 1974. augusztus 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint Somogy Megyei Tanács VB. egyházügyi titkára. Egészségügyi szakképző Iskolában dolgozott 1992. – 1998. között, majd a Pécsi Egyetem Kaposvári Egészségügyi Főiskolai Karán filozófiát és etikát tanított.

Horváth János⁶³⁹ Kispesten született 1921. október 4-én. Anyja Kump Margit. Vasesztergályos. Magyar Kommunista Párt központjában dolgozott 1945-ben, 1945. áprilistól a Sopron megyei, 1946-tól a Veszprém megyei pártbizottság titkára. 1947-től a Baranya megyei pártbizottság másodtitkára. 1948-tól a Magyar Dolgozók Pártja központjában dolgozott, 1949–1950 között a Vasútpolitikai Osztály vezetője. 1951. – 1959. június 2. között dolgozott az az Állami Egyházügyi Hivatalban. Elnökhelyettes 1951-ben, elnök 1952. – 1959. június 2. között. 1959-től a Textilalkatrészgyártó Vállalat igazgatója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Kommunisták Magyarországi Pártja 1939-től, MKP, MDP, MSZMP; Ifjómunkás 1939-től. Illegális kommunista pártmunkát végzett. 1942-ben elfogták, 6 hónap börtönbüntetést kapott. 1944-ben részt vett a kőbányai fegyveres ellenállási mozgalomban.

Budapesten hunyt el 1988. április 22.

⁶³⁷ SHVOY, 2002. 95.

⁶³⁸ KÖBEL, 2002.

⁶³⁹ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

Horváth János⁶⁴⁰ Magyarszecsődön született 1897. október 6-án. Anyja Neubauer Katalin. 1936. október 2. – 1951. május 31. között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd.

Horváth Pál⁶⁴¹ Bécsben született 1895-ben. Munkahelyei: Bánya és Energiaügyi Minisztérium 1950. január 1. – 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint osztályvezető; főelőadó.

Horváth Sándor⁶⁴² Budapesten született 1935. június 6-án. Anyja Szira Ilona. 1952. szeptember 19. – 1957. november 14. között a Finommechanikai Vállalatnál, 1957. november 15. – 1967. május 15. a Magyar Néphadseregben és 1967. május 16. – 1968. október 31. között az Elektroimpexnél dolgozott. 1968. november 1. 1970. november 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Az 1968. december 6-i ÁEH Országos értekezleten Miklós Imre úgy mutatta be a megyei főelőadóknak Orosz Józseffel együtt, mint: „a hivatal központi apparátusának új munkatársa”.⁶⁴³ Rendőr hadnagy „Bajomi” fedőnévvel, az ÁEH Katolikus Főosztály nemzetközi kérdésekkel foglalkozó főelőadója. Felelős volt a Vatikán, a nemzeti hierarchiák és a katolikus papi emigráció területén folytatandó hírszerző munkáért. Az ÁEH személyzeti iratai szerint 1969-ben felvételt nyert az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának levelező tagozatára, mivel elfogadták korábbi felsőoktatási intézményben szerzett diplomáját. 1970. november 16-val áthelyezéssel került a Technika Külkereskedelmi Vállalathoz. 1975. október 1-től a Kulturális Kapcsolatok Intézete munkatársa.

Hivatásos szolgálati idejének kezdete a Belügyminisztériumban 1958. Rendőr őrmesterként az operatív technikákat alkalmazó II/10-b alosztályra került távírársz beosztásba.⁶⁴⁴ Valószínűleg a néphadseregben „szervezték” be. 1967-ben Horváth Sándor rendőr alhadnagyot a III/I. Csoportfőnökség állományában sorosan, május 1-ei hatállyal hadnaggyá léptette elő Benkei András belügyminiszter.⁶⁴⁵ 1981. április 1-én a BM 008/68 – 81. számú parancs értelmében rendőr őrnaggyá léptették elő. Szolgálati viszonya a BM-ben 1986. március 31-én a 003/40 számú paranccsal szűnt meg 28 év 9 hó 4 nap szolgálati idő után.⁶⁴⁶

⁶⁴⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁴¹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁴² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Horváth Sándor, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁴³ MNL OL XIX-A-21-d 0010-4-a-1968

⁶⁴⁴ ÁBTL 2. 8. 1. 2766/1958.

⁶⁴⁵ ÁBTL 2. 8. 2. 0080/1967.

⁶⁴⁶ ÁBTL 2. 8. 2. 1. 17281.

Hugyik János⁶⁴⁷ 1951-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, főelőadó Tolna megyei Tanács egyházügyi megbízott.

Ispánki Józsefné Tóth Ágnes⁶⁴⁸ 1944-ben született. Anyja Rubik Ilona. 1980. május 22. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. A Pénzügyi Osztályon pénzügyi előadó 1981. január 1-től, főelőadó 1984. január 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Izik János⁶⁴⁹ Budapesten született 1914. május 30-án. Anyja Mayer Karolina. Végzettsége: villamosszerelő segéd 1934., Gazdasági és Műszaki Akadémia (Vörös Akadémia) 1952–1953. között. Munkahelyei: Különböző munkaadóknál – Henzsely János, Kemény Róbert, Teusz Imre, Löwenstein István, Vető József, Kunyaroviczky János – 1929. január 1. – 1944. június 24. között alkalmazott. AEG Unió Magyar Villamossági RT. munkatársa 1944. november 27. – 1945. április 16. között. 1949. január 1. – 1961. március 31. között a Belkereskedelmi Minisztériumban előadó, főelőadó. 1961. április 1. – 1984. november 30. között dolgozott az az Állami Egyházügyi Hivatalban. Előadó 1961. április 1-től, főelőadó 1964. április 1-től, 1984. június 1-től a munkavégzés alól felmentve.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: 1945-től MKP, MDP, MSZMP; VASAS, Közalkalmazotti Szakszervezet.

Kitüntetései: 25 éves jubileumi jutalom 1968. január 5.; Munka érdemrend ezüst fokozata.

Jáhn Vilmos⁶⁵⁰ 1952. január 7. – 1952. augusztus 13. között dolgozott az az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint vidéki munkatárs Pécsen.

Jakab István⁶⁵¹ Mátraházán született 1897. július 7-én. Anyja Gyuriga Anna. Fővárosi Villamosvasút Központi Vállalatnál dolgozott. 1951. május 26-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd.

Jámbor Ferenc⁶⁵² Érsekcsanádön született 1918. május 17-én. Anyja Vörös Julianna Bajai Gyapjűszövetgyár munkatársa 1951. október 1. – 1952. március 25. között. 1952. március 26. –

⁶⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁴⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶⁴⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Izik János, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁵⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁵¹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

1952. október 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint vidéki munkatárs Kalocsán.

Jancsecz Katalin Varga Lászlóné⁶⁵³ Tiszaroffon született 1929. november 14-én. Anyja Veres Katalin. A Kohó- és Gépipari Minisztérium munkatársa 1950. április 23. – 1952. június 15. között. 1952. június 16. – 1953. január 5. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint titkárnő.

Juhász Jenő⁶⁵⁴ Pilisen született 1901. július 15-én. Anyja Krenyóczi Teréz. Csepel Kerékpár és Mezőgazdasági Kisgép Nagykereskedelmi Vállalat munkatársa 1952. február 21. v 1952. július 31. között. 1952. augusztus 1. – 1953. január 20. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Jung Erzsébet⁶⁵⁵ Budapesten született 1956-ban. Anyja Bence Terézia. Munkahelyei: XI. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1972. augusztus 1. – augusztus 31. között; Műszer és Fémipari KTSZ 1972. szeptember 1. – 1974. január 25. között; Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda 1974. január 28. – május 31. között; MSZMP Politikai Főiskola Gazdasági Osztálya 1974. június 1. – 1977. március 31. között. 1977. április 1. – 1978. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint ügyviteli alkalmazott. 1978. április 1-től a Szakszervezetek Országos Tanácsa munkatársa.

Kalas László⁶⁵⁶ Ajnácskőn született 1896-ban. Salgótarjáni Acélárugyár 1913. június 25. – 1951. augusztus 14. között. 1951. augusztus 15-től a Nógrád megyei Tanács egyházügyi előadója.

Dr. Kállai Gábor⁶⁵⁷ Budapesten született 1953. november 6-án. Anyja Szegedi Edit. Munkahelyei: Országos Közegészségügyi Intézet 1973. február 28. – 1974. szeptember 18. között. Női Fehérneműgyár 1978. március 1. – 1979. szeptember 15. között. 1979. szeptember 16. – 1982. február 28. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. Budapest XIII. Kerületi Tanács Hatóságfelügyeleti csoportvezető 1982. március 1-től.

⁶⁵² MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁵³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁵⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁵⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Jung Erzsébet, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások G-J 559. d.

⁶⁵⁶ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁶⁵⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

Kalocsai József⁶⁵⁸ Szolnokon született 1901. március 25-én. Anyja Barna Mária .
Munkahelyei: Dunakeszi Vagongyár 1953. február 3. – 1953. október 23. között. 1953. október 24. – 1955. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd.

Kánya Ferencné Kotvász Emma⁶⁵⁹ Kisnaményben született 1896. február 16-án. Anyja Puskás Mária. Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa, mint takarítónő 1962. július 2-15. között, 1963. január 1-től özv. Vigh Jánosné betegségének időtartamára; 1964. április 1-15.; május 3-15.; 1965. szeptember 1-13.; 1966. január 20-22. között; 1967. szeptember 13-tól.

Káplár Anna⁶⁶⁰ Pilisszentivánon született 1935. január 18-án. Anyja Ternyik Anna. 1952. augusztus 1. – 1953. augusztus 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépiró. Ezt követően a Belügyminisztérium munkatársa.

Kaposi György⁶⁶¹ Pácsonyban született 1921. október 7-én. Anyja Kaposi Ilona. 1945-ben lépett a rendőrség kötelékébe. 1947-ben az Államvédelmi Hatóság Vas megyei állományaiba került. Itt egyházi vonalon végzett operatív munkát. 1953. október 18. – 1957. február 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, a szombathelyi püspökség megbízottja. Ezt követően szentgotthárdi rendőrkapitány.

Dr. Kaslik László⁶⁶² Budapesten született 1947. május 2-án. Anyja Varga Erzsébet. Munkahelyei: Országgyűlés Könyvtára 1971. május 1. – június 8. között, Videoton Külkereskedelmi Vállalat 1971. június 9. – 1974. április 15. között, Külügyminisztérium 1974. április 15. – 1976. október 31. között a Nemzetközi Jogi Főosztály munkatársa, külszolgálaton Londonban 1975. május 6. – 1975. november 19. között. 1976. november 1. – 1977. február 28. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Katolikus Főosztályon 1976. november 1-től. A Magyar Hajózási RT. munkatársa 1977. március 1-től.

Katona Imre⁶⁶³ Budapest en született 1931. február 1-én. Anyja Eke Erzsébet. 1951. június 1. - 1952. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint fűtő-kertész.

⁶⁵⁸ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁵⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kánya Ferencné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁶⁶⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁶¹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., EGY ÁVÓS tiszt visszaemlékezései 1-2. In: *Vasvármegye* 1990. augusztus 31. – szeptember 1. Csala L. Péter interjúja.

⁶⁶² MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁶³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

Katona Lajos⁶⁶⁴ Biharnagybajomban született 1918. szeptember 15-én. Anyja Eke Erzsébet. Munkahelyei: Országos Munkabér Bizottság Titkársága 1947. október 1. – 1951. július 23. között, 1951. július 24. – 1952. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gondnok.

Katona Román⁶⁶⁵ Egerbocson született 1928. január 23-án. Anyja Görög Piroska. Munkahelyei: Finommechanikai Vállalat 1958. november 7. – 1959. január 15. 1959. január 16. – 1961. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. 1961. október 1-től rendőr őrzető.

Kelényi István⁶⁶⁶ Budapesten született 1924. április 13-án. Anyja Hintervissz Margit. Munkahelyei: Köznevelési Minisztérium 1943. július 16. – 1951. május 31. 1951. június 1. – 1954. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédkönyvelő, illetmény számfejtő.

Keleti János⁶⁶⁷ Budapesten született 1911. augusztus 22-én. Anyja Gráf Ilona. 1963. december 16. – 1970. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint házfelügyelő.

Kenderesi János⁶⁶⁸ Mikepércsen született 1926. október 2-án. Anyja Nagy Teréz. Apja Kenderesi János földműves. Tanulmányai 1960-ban végezte el a Pedagógiai Főiskolát, Debreceni Kossuth Lajos tudományegyetem történelem szak levelező tagozat. Munkahelyei: Ibrány Református Egyházközség tanítója 1947–1948 között, Tankerületi Főigazgatóság Nyíregyháza igazgató 1948–1950 között, Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődési Osztály igazgató Nyíregyháza 1950–1954 között, Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődési Osztály tanár-igazgató Debrecen 1954–1961 között, Járási Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődési Osztály általános tanulmányi felügyelő Derecske 1961–1963 között. Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Egyházügyi Titkárság Debrecen egyházügyi főelőadó 1963. augusztus 15. – 1973. április 30. 1973. május 1. – 1974.

⁶⁶⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁶⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Katona Román, MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁶⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁶⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Keleti János, MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Munkaviszonyok 564. d.

⁶⁶⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kenderesi János MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

április 17. között főosztályvezető Protestáns és más Felekezetek főosztálya. Debrecen megyei Városi Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődésügyi Osztály vezetője 1974. április 18-tól.
Kitüntetés: Az oktatásügy kiváló dolgozója 1960.

Kenéz Ferenc

Kerepeszki Pál⁶⁶⁹ Budapesten született 1930. május 9-én. Anyja Pénzes Julianna. Munkahelyei: Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium Autófelügyelet gépkocsivezető 1968. május 20. – 1969. szeptember 16. 1969. szeptember 17. – 1969. október 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető. 1969. november 1-től a Pest megyei Kéményseprő és Cserépkályhaépítő Vállalat munkatársa.

Keresztes Pálné Németh Ilona⁶⁷⁰ Iregszemcsén született 1923. november 9-én. Anyja Magyar Zsuzsanna háztartásbeli, apja Németh Imre pénzügyminiszteri altiszt. Iskolai végzettsége 4 polgári, 1 éves kereskedelmi szaktanfolyam, 2 éves mérlegképes főkönyvelői tanfolyam, Pénzügyminisztérium Könyvviteli Tanulmányi Felügyelőség 1961. Munkahelyei: Fiat Autóművek gyors- és gépíró 1940. szeptember 25. – 1942. február 15. között; Rum és Likörgyárosok Országos Egyesülete titkárnő 1942. február 15. – 1950. január 6. között; Országos Tervhivatal gyors- és gépíró 1950. január 18. – 1954. május 26. között; Vas- és Edénybolt Vállalat főpénztáros 1954. május 27. – 1957. február 16. között; Belioannis /Sasadi/ TSZ főkönyvelő 1957. február 17. – 1962. december 31. között; Magyar Televízió gyors- és gépíró, adminisztrátor 1964. november 5. – 1965. október 31. között. 1965. november 1. – 1979. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban a Pénzügyi Osztályon, mint könyvelő, előadó, főelőadó 1974. július 1-től. 1979. augusztus 1. Ekkor a munkavégzés alól felmentették, nyugdíjazták. 1980. február 1. – február 26. között megbízási szerződéssel alkalmazták az ÁEH-ban.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: szakszervezet 1945-től, párttag nem volt.

⁶⁶⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kerepeszki Pál, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁷⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Keresztes Pálné, MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Kisbéri István⁶⁷¹ Gödöllőn született 1938. július 28-án. Anyja Dubics Anna, apja Kisbéri István MÁV alkalmazott. Szakképzettsége vasesztergályos. Munkahelyei: Ikarus Kaorsszéria Járműgyár gyakorló szakmunkás 1954–1957. július között. Autójavító Vállalat Gödöllő vasesztergályos 8. – 1961. július 1.; Állami Mezőgazdasági Gépállomás gépkocsivezető 1961. július 13. – 1963. július 12. Közlekedési és Műszaki Vállalat 1963. július 17. – 1964. április 19. 1964. április 20. – 1971. november 15. között dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető. 1967-ben fegyelmi eljárás után megrovásban részesítették, mert az ÁEH hivatali autóját engedély nélkül magánhasználatra vette igénybe. 1970-ben újabb fegyelmi eljárást folytattak le ellene, büntetésként kizárták az 1971. évi jutalom és hivatali üdülés lehetőségéből. Bányászati Kutató Intézetnél dolgozott 1971. november 16-tól.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: KISZ, DISZ, Szakszervezet.

dr. Kiss Ferenc⁶⁷² Hajdúnánáson született 1911. december 3-án. Anyja Kola Erzsébet. Iskolai végzettsége jogtudományi doktorátus. 1951. június 1. – 1976. december 31. között dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint költségvetési csoportvezető, főelőadó. 1977. január 1-től nyugdíjazták. Megbízási szerződéssel 1977. március 1. – 1989. június 30. között az ÁEH foglalkoztatta. 1989. június 22-én 50 éves jubileumi jutalmat javasoltak neki.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: szakszervezet 1951-től, pártnak nem volt tagja.

Kitüntetés: Munka Érdemrend ezüst fokozata 1976.

Kiss István⁶⁷³ 1928-ban született. Nógrád megyében oktatási vonalon dolgozott. 1970. december 15. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint a Nógrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyháziügyi titkára.

Kiss Lászlóné⁶⁷⁴ 1981. november 15. – 1981. december 31. között, határozott idejű szerződéssel, mellékfoglalkozásként dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, egyházi személyek részére járó családipótlék és jövedelempótlék átadása - átvételével kapcsolatos adminisztrációs feladatokat látott el.

⁶⁷¹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁷² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kiss Ferenc, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁷³ Kiss István személyi anyaga nem faradt fenn az ÁEH központi iratai között. Tevékenységéről lásd: KÁLMÁN, 2010.

⁶⁷⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

Kiss Mihályné Tapolczay Éva⁶⁷⁵ Kispeszen született 1932. október 30-án. Anyja Szabó Mária. Férje Kiss Mihály rendőr. Munkahelyei: Fővárosi Autóbuszüzem 1949. december 12. – 1951. december 8. között. 1951. december 9-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró az Elnöki titkárságon.

Kiss Sándorné Fülöp Júlia⁶⁷⁶ Csákváron született 1906. február 4-én. Anyja Naszály Zsuzsa. 1956. december 31-ig dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Klein Péter Gábor⁶⁷⁷ Budapesten született 1947. február 25-én. Anyja Blau Márta. Iskolái: Dunaújváros Kohászati Főiskola üzemmérnöki oklevél, MSZMP Politikai Főiskola 1983. Munkahelyei: Dunai Vasmű 1965–1972 között, KISZ Központi Bizottság 1976. március 1. – 1983. december 31. 1984. január 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, csoportvezető 1987. december 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: szakszervezet.

Kócsi Katalin⁶⁷⁸ Budapesten született 1946. november 13-án. Anyja Halupka Julianna. Orosz-könyvtár szakos középiskolai tanár ELTE. Munkahelyei: Sinus Finommechanikai KTSZ 1965. május 17. – 1965. szeptember 1. között; Komplex Nagyberendezések Export-Import Vállalata 1965. december 15. – 1966. augusztus 31. között, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság Politikai Főiskola 1971. szeptember 1. – 1977. január 31. között. 1977. február 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Dokumentációs és sajtó osztályon, csoportvezető 1986. augusztus 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: szakszervezet.

Kocsi Lászlóné Fehér Ida⁶⁷⁹ Méhteleken született 1913. július 7-én. Anyja Fehér Fáni. Az Állami Egyházügyi Hivatalban, dolgozott, mint takarítónő.

Kodela József⁶⁸⁰ Pördeföldén született 1922. április 13-án. Anyja Kovács Julianna, apja Kodela József földmunkás. Iskolai végzettsége 8 általános, gépkocsivezető. Három hónapos pártiskola Szombathely, 1959.

⁶⁷⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁷⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁷⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶⁷⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁶⁷⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶⁸⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kodela József, valamint ÁBTL 3.1.1. B-87794 „Kökény”. MOLNÁR, 2000. 361., 434.

Munkahelyei: Magyar Olajipari RT. Bázakerettye toronymunkás 1941–1943 között, katona 1943–1947 között, Magyar Olajipari RT. Bázakerettye gépkocsivezető 1947–1950 között. Zala megyei Pártbizottság politikai munkatársa 1950–1951 között. Az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa, a Zala megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára 1951. november 16. – 1965. szeptember 30. között.

A Belügyminisztérium Zala megyei Főosztálya 1954. január 28-án „T”-lakás gazdának szervezte be „Kökény” fedőnéven. Klamerusz Béla államvédelmi hadnagy szervezte be az ÁEH Zala megyei megbízottját, aki a megyei Tanács hivatali helyiségét ajánlotta fel az államvédelem számára. Klamerusz Béla az egyházi elhárítás elleni osztály vezetője volt ekkor. Tény, hogy jellemzően nem egyházi ügynökök meghallgatására használták fel a felajánlott munkaszobát. A Belügyminiszter 1959-es rendelkezése értelmében, mivel a találkozási lakás a megyei Tanács épületében volt, megszüntették Kodela Józseffel a kapcsolatot 1959. július 15-i hatállyal. Felmerült, hogy Kodela József lakását használják fel operatív céllal, azonban erre nem került sor, mert voltak olyan adatok, amik ezt nem tették lehetővé. Hogy mik ezek, azt azért nem tudjuk, mert az ÁBTL munkatársai anonimizálták a kérdéses oldalt. 1957. szeptember 18-án a BM és Kodela József kapcsolata megszakadt.

1963. május 9-én fegyelmi vétség elkövetése miatt szóbeli figyelmeztetést kapott, mert hivatali autóját magáncélra használta.

1963-1964 során többször felmerült, hogy az akkori egyházpolitikai elvek végrehajtására nem alkalmas és az ÁEH felvette, hogy a Zala megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága helyezze más munkakörbe, erre 1965. október 1-el került sor.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MDP, MSZMP, Szakszervezet. Munkásőrség 1957. március 1-től.

Katonai rendfokozata alhadnagy.

Kolozsvári (Kovácsuk) Ferenc⁶⁸¹ Lupényben született 1921. július 6-án. Anyja Kovalcsuk Matild. Iskolai végzettsége: Négy elemi, asztalossegéd. Egy éves kultúrpolitikai iskola, Tanács akadémia 1953/54-ben, Marxista-Leninista Egyetem 3 éves tagozat 1969. Asztalosipari tanonc 1938. január 1. – 1940. december 31. között. 1943-1945 között tényleges katonai szolgálat őrzető, alhadnagy. Munkahelyei: A Népművelési Minisztériumban főelőadó 1949–1955 között, az MDP V. kerületi titkára 1951–1955 között. A Belügyminisztérium Budapesti Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztály V. osztály főoperatív bosztottja 1955. április 20. – 1958. szeptember 17. között. Maga kérte leszerelését, mert nem tudott aktívan dolgozni az

⁶⁸¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kolozsvári Ferenc, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.; ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 2900. Kolozsvári Ferenc.

operatív területen és mivel egészségügyi problémái voltak. 1958. szeptember 18. – 1974. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. 1958. szeptember 18-tól főelőadó a Művelődésügyi Minisztérium Személyügyi Főosztályán. 1959. március 25-től főelőadó, 1959. június 19-től csoportvezető az ÁEH-ban. Ő intézte az ÁEH-n belül az útlevel ügyeket. 1975. január 1-től két év fizetés nélküli szabadságot vett ki, mert leszázalékolták, rokkantsági nyugdíjba ment, de munkaviszonyát fenntartották.

Katonai rendfokozata hadnagy.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MKP, MDP, MSZMP, Szakszervezet.

Kitüntetései: Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemérem, Munka Érdemrend bronz fokozata 1972.

Koltay Gyula⁶⁸² Nemescsón született 1923. október 22-én. Anyja Boros Eszter TSZ alkalmazott, apja Koltay Lajos TSZ tag. Iskolai végzettsége Tanárképző Főiskola általános iskolai tanár 1952. Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem 3 éves tagozata 1971.

Munkahelyei: Általános Iskola Szakony igazgató 1945. augusztus 15. – 1966. augusztus 15. Vas megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődésügyi Osztály tanulmányi felügyelő 1966. augusztus 16. – 1968., személyzeti csoportvezető 1968. – 1976. február 15. 1976. február 15. – között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Vas megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkárság főelőadója.

Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója 1971., Társadalmi Munkáért ezüst fokozat 1974.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Pedagógus Szakszervezet 1945-1966, Közalkalmazott Szakszervezet 1966-tól, MSZMP 1966-tól.

Komlósi Imre⁶⁸³ az Állami Egyházügyi Hivatal, mint a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács VB. egyházügyi titkára.

Kopper László⁶⁸⁴ Budapesten született 1913. július 21-én. Köznevelési Minisztérium 1938. december 1. - 1951. május 31. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelési csoportvezető.

Kossa István⁶⁸⁵ Balatonlellén született 1904. március 31-én. Keszthelyen végezte a gimnáziumot, majd Budapesten keresett munkát és villamoskalauzként helyezkedett el. 1922-től

⁶⁸² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Koltay Gyula.

⁶⁸³ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁶⁸⁴ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁸⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

vett részt a munkásmozgalomban. 1923-ban belépett az Szociáldemokrata Pártba. A a baloldali Villamos Szövetség tagja, 1933-ban a szövetség főtitkárává választották. Ugyanebben az évben a vezetőség többi tagjával együtt letartóztatták. 1942-ben büntetőszázaddal a frontra vitték, ahonnan többedmagával átjutott a szovjet csapatokhoz. Miután a Szovjetunióban elvégezte az antifasiszta iskolát, 1944 novemberében pártmegbízatással hazatért, hogy felvegye a kapcsolatot a párttal és a Magyar Fronttal. A felszabadulás után a szakszervezeti mozgalom vezetésében tevékenykedett. 1945–1948 között a Szakszervezeti Tanács főtitkára, 1945-től a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségének tagja, országgyűlési képviselő. Később a párt Politikai Bizottságában is helyet kapott. 1948. augusztus 5-től 1949. február 20-ig iparügyi, 1949. június 11-től 1950. február 24-ig pénzügyminiszter. Országos Munkabér Bizottság Titkársága elnöke 1950. március 1. – 1951. május 31. között. 1951. január 1. – 1952. január között az Állami Egyházügyi Hivatal első elnöke. 1952. január 5. – 1953. július 2. között kohó- és gépipari miniszter. 1955-ben az Országos Tervhivatal elnökének első helyettese. 1956. október 27. – november 3. és 1956. november 12. – 1957. május 9. között a forradalmi munkás-paraszt kormány pénzügyminisztere, 1957. május 9. – 1963. december 9. között közlekedés- és postaügyi miniszter. Haláláig az MSZMP Központi Bizottságának tagja volt. Budapesten hunyt el 1965. április 9-én.

Kotymán István⁶⁸⁶ Szentesen született 1902. október 12-én. Anyja Vince Mária .
Népművelési Minisztérium munkatársa 1951. február 15. – 1952. július 21. között. 1952. október 21. – 1953. január 20. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó. 1953. január 20-ával elbocsátották az ÁEH-ból.

Kovács András⁶⁸⁷ az Állami Egyházügyi Hivatal Somogy megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára, előadó 1952-től.

Kovács András⁶⁸⁸ Budapesten született 1950. május 30-án. Anyja Steiner Éva. 1973. augusztus 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Előadó Protestáns Főosztályon, 1980. október 1-től főosztályvezető-helyettes.

Nyelvismeret: német középfok, orosz középfok.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: szakszervezet.

Kitüntetései: KISZ Érdemérem 1983., Kiváló Munkáért kitüntető jelvény 1985., Munka Érdemrend ezüst fokozat 1988.

⁶⁸⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kotymán István, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁸⁷ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁶⁸⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Kovács Éva⁶⁸⁹ Budapesten született 1953. március 7-én. Anyja Jäger Anna. A Vallás és Köznevelési Minisztérium munkatársa 1950. június 28. – 1951. május 31. között. 1951. június 1. – 1952. november 16. között dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró.

Kovács Gyula⁶⁹⁰ 1951-től dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint előadó.

Kovács István⁶⁹¹ Lipóton született 1921. október 17-én. Anyja Kardos Irma, apja Kovács Pál földmunkás. Iskolai végzettsége Általános Gépipari Technikum. Kifutófiú, pincéertanonc 1937–1939 között, gépmunkás 1939–1942 között, 5. honvéd tábori tűzérosztály Győrszabadhegy katonája 1942–1945 között. 1945–1949 között a BM ÁVH Mosonmagyaróvár operatív tiszte, kirendeltség vezetője, ezt követően 1953-ig a Győri ÁVH kirendeltség vezetője. 1952–1953 között műszaki tisztviselő a Győri Szerszámgépgyárban, 1953–1966 között az Öntöde- és Kovácsológyárban. 1966. március 2-án nevezte ki Prantner József az ÁEH Győr-Moson-Sopron megyei egyháziügyi tanácsosává, amely tisztséget 1977-ig töltötte be. BM Győr megyei Rendőr-főkapitányság III/III-1. alosztály, „SZT” állományú, főoperatív beosztottja 1966. március 5-től. A BM szolgálatának vége 1976. október 31.

Kitüntetései: sztahanovista oklevél, kiváló dolgozó oklevél, kiváló dolgozó jelvény, Kohó- és Gépipari Minisztérium miniszteri elismerő oklevél, Belügyminisztérium 48-as díszérem, 1967. december „10 éve a Haza fegyveres szolgálatában” szolgálati érdemérem, „Haza a Nép Hűséges szolgálatáért” munkásör emlékérem, Munka Érdemrend ezüst fokozata 1970., Jubileumi Emlékérem 1970.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Vasas Szakszervezet, Munkásörség, MSZMP.

dr. Kovács Jánosné Hóbe Piroska⁶⁹² 1944. november 21-én született. Anyja Bolla Irén. Tudományos szaktanácsadó 1966. december 19. – 1986. augusztus 31. között. 1986. szeptember 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyháziügyi Hivatalban, mint főosztályvezető-helyettes, elnöki tanácsadó.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Nyelvismeret: orosz.

⁶⁸⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁹⁰ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁶⁹¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kovács István, <http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/kovacs-istvan-261.html>

⁶⁹² MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

Kovács Károlyné Prepelica Rózsa⁶⁹³ 1936. március 24-én született. Anyja Paulovicz Zsuzsanna, apja Prepelica György. Iskolai végzettsége 8 általános. Munkahelyei: Takarítónőként dolgozott a Duna Konzervgyárban 1959. szeptember 28. – 1959. október 1. között; a MÁV Kórház és Központi Rendelőben 1959. november 16. – 1965. november 18. között; az Oktatási Minisztériumban 1976. november 1. – 1977. július 31. között. 1977. augusztus 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1976-tól.

Kovács Teréz⁶⁹⁴ Hencsén született 1924. március 2-án. Anyja Herr Erzsébet. Szakképzettsége női szabó, 4 polgári iskolát végzett. Munkahelyei: női szabó iparos tanonc 1938. december 1. – 1940. december 1. között; Papp Sándor szabómester Dombóvár 1944. március 15. – 1945. október 15. között; Tüskepusztai Földművelésszövetkezet Dombóvár 1949. február 1. – 1951. május 15. között; Pamutnyomóipari Vállalat Kispesti Textilgyár 1951. június 18. – 1965. június 30. között. 1965. július 1. – 1981. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd, ügyviteli alkalmazott; a telefonközpont kezelését, portaszolgálatot és kézbesítési feladatokat látott el. 1982. január 1-el nyugdíjazták, majd megbízási szerződéssel 1983. december 19. – 1984. február 25. között; 1988. január 1. – 1989. június 30. között foglalkoztatták.

Kovács Zoltán⁶⁹⁵ Győrben született 1915. március 12-én. Anyja Soós Szeréna. Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi. Munkahelyei: Egyesült Izzó és Villamosság RT 1952. szeptember 1. – 1953. február 10. között. 1953. február 11. – 1956. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. Győr-Sopron megye területén az összes egyházak tevékenységét ellenőrizte 1953. szeptember 26-tól.⁶⁹⁶ Külföldre távozott. Munkakönyvét 1972. december 7-én semmisítették meg az ÁEH-ban.

Köblös Andrásné Kovács Margit⁶⁹⁷ Anyja Horváth Mária. 1953. augusztus 1. – 1962. március 14. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró, segédelőadó,

⁶⁹³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kovács Károlyné MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁶⁹⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kovács Teréz, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁶⁹⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁹⁶ XIX-A-21-a 348/1953. (3. d.)

⁶⁹⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

előadó. 1962. márciu 15-től Budapest, XIV. kerület Tanács Végrehajtó Bizottság Apáthy István Kórházában dolgozott.

Kövesi Jenő⁶⁹⁸ Szentantalfán született 1919. október 5-én. Anyja Krisztián Rozália. Munkahelyei: Dörgicse-Akali uradalomban és a Zánkai Állami csemetekertben fizikai munkás 1932–1941 között, katona 1941–1943 között, alkalmi munkás 1943–1948 között, Földművelési Minisztérium alkalmazott mezőgazdasági igazgató Zalaegerszegen 1948. május 1. – 1950. január 31. között, megyei Pártbizottság Zalaegerszeg 1950. február 1. – 1951. július 7. között. 1951. július 8. - 1953. október 16. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs a Szombathely püspökség megbízottja.

Králl Ferenc⁶⁹⁹ Budapesten született 1923. október 28-án. Anyja Fekete Teréz. Munkahelyei: A Pénzügyminisztérium 1953. június 1. – 1954. szeptember 15. között. 1954. szeptember 13-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Kalocsai érsekség megbízottja.

Kresslbauer Gyula⁷⁰⁰ Budapesten született 1902. október 19-én. Munkahelyei: A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1921. november 21. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főkönyvelő.

Kriczki Istvánné Sipos Anna⁷⁰¹ Gyöngyösön született 1944. augusztus 1-én. Anyja Csiba Mária háztartásbeli, Sipos György TSZ tag. Iskolai végzettsége: gimnáziumi érettségi 1975., gyors- és gépíró tanfolyam 1959. Munkahelyei: Magyar Néphadsereg Abasár gyors- és gépíró 1959. július 9. – 1960. április 24. között. Szerszám és Készülékgyár Gyöngyös gyors- és gépíró 1960. április 25. – 1965. február 27. között. Ganz-Mávag Mozdony-, Vagon- és Gépgyár Budapest gyors- és gépíró 1965. március 4. – 1972. augusztus 31. között. 1972. szeptember 1. – 1984. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró, előadó. 1984. április 1-től az Állami Biztosító munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Vasas Szakszervezet 1959-1972. között, Szakszervezeti bizalmi, Közalkalmazottak Szakszervezete 1972-től, MSZMP 1978-tól. Kitüntetései: Államtitkári dicséret Nőnap alkalmából 1976., Kiváló munkáért érdemérem 1980.

⁶⁹⁸ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁶⁹⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷⁰⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷⁰¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kriczki Istvánné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Krusóczki Ferenc⁷⁰² 1949. szeptember 11-én született. Anyja Orosz Rozália. 1984. július 16. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Katolikus Főosztályon.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Kruzlák Béla⁷⁰³ Budapesten született 1900-ban. 1951. július 1. – 1952. február 29. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint osztályvezető.

Kunecz Károly⁷⁰⁴ Órtiloson született 1906. április 13-án. Anyja neve Navrasics Mária, apja Kunecz Károly földműves. Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi. Munkahelyei: Posta Budapest tisztviselő 1927–1945 között, a Zalaegerszegi rendőrkapitányság vezetője 1945. augusztus 9. – 1947. július 4. között, a celldömölki járási rendőrkapitányság munkatársa 1947. július 5. – 1950. január 15. között, Állami Gazdaság Marcalgergelyi pénzügyi előadó 1950. január 16. – 1957. december 31. között, Hazafias Népfrent járási titkár Celldömölk 1958. január 1. – 1961. május 15. között. 1961. május 16-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint Vas megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezet 1950-től, MDP, MSZMP.

Kunráth Istvánné⁷⁰⁵ Újfehértón született 1920. március 13-án. Anyja Szabó Mária. 1959. szeptember – november között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Kurucz Lászlóné Pálinkás Zsuzsanna⁷⁰⁶ 1941-ben született. Anyja Orsós Zsuzsanna. 1986. augusztus 13. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet

Kutas Antal⁷⁰⁷ 1970. január 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Baranya megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

⁷⁰² MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁷⁰³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷⁰⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Kunecz Károly.

⁷⁰⁵ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷⁰⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

⁷⁰⁷ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

Kutas József⁷⁰⁸ Újpesten született 1927. február 23-án. Anyja Harangi Eszter. 1952. március 20. – 1957. január 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető.

Laczkó Jenő⁷⁰⁹ Anyja Kiss Júlianna. 1956-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Ladoneczki Mihályné Szentgyörgyi Anna⁷¹⁰ Maroskutyalván született 1931. szeptember 17-én. Anyja László Anna. Munkahelyei: Földvári tanya Monor gazdasági cseléd 1943. március 1. – 1944. október 30. között, Bartos Béla Monor gazdasági munkás 1945. április 1. – 1947. december 31. között, Zwack János és Társai irodai segédtszt, palackozó 1950. január 1. – 1956. július 31. között, REMIX Rádiótechnikai Vállalat betanított munkás 1960. február 11. – 1961. szeptember 29. között, Beloianisz Híradástechnikai Gyár takarítónő 1961. október 10. – 1961. október 12. között, valamint 1961. október 17. – 1962. augusztus 28. között, Egyesült Villamosgépgyár betanított tekerceselő 1964. április 1. – 1964. szeptember 5. között, Finommechanikai Vállalat betanított présmunkás 1965. május 3. – 1965. május 6. között, Élelmiszer- és Vegyikéket Csomagoló Vállalat csomagoló 1965. május 11. – 1969. január 21. közöttm Ezüstkalász TSZ Vecsés bedolgozó 1969. október 1. – 1970. január 22. között, 5. sz. Önálló Napközi Otthonos Óvoda Vecsés óvodai dajka 1972. szeptember 16. – 1975. június 30. között. 1976. február 16. – 1986. október 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint kisegítő takarítónő.

Lancz József⁷¹¹ Keszthelyen született 1932. október 23-án. Anyja Nagy Irén. ÁVH alhadnagy. Fémfeldolgozó 1953. november 18. – 1954. november 19. között. 1954. november 20. – 1956. február 20. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Lantai Tiborné Störk Erzsébet⁷¹² Aszódon született 1932. december 27-én. Anyja Radics Erzsébet. 1964. augusztus 25. – 1965. január 3. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban megbízási szerződéssel, mint takarítónő, Péi Rozália távollétének idején. 1965. január 6-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban megbízási szerződéssel, mint takarítónő Radics Erzsébet távollétének idején. 1965. március 22-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő, megbízási szerződéssel, Rapi Dénesné távollétének

⁷⁰⁸ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷¹⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Ladoneczky Mihályné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷¹¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lancz József, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷¹² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lantai Tiborné.

idején. 1965. április 22. – szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban megbízási szerződéssel, mint takarítónő.

László Vilmosné Zácsik Borbála⁷¹³ Budapesten született 1930. december 14-én. Anyja Szojka Borbála, apja Zácsik András. Iskolai végzettsége: 4 kereskedelmi, irattárosi tanfolyam 1963. Munkahelyei: Honvéd Térképészeti Intézet fordító 1950. június 22. – 1950. november 11. között., Alacsony Nyomású Szerelvényeket Gyártó Vállalat tisztviselő 1950. november 13. – 1951. október 31. között, Hadtörténelmi Intézet rajzoló térképrendező 1956. február 16. – 1956. december 30. között., Fővárosi Közületi Díjbeszedő Vállalat Igazgatósága „TÜK” Osztály orosz tolmács 1959. június 17. – 1959. augusztus 31. között. 1959. szeptember 7-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró, irodavezető 1960. augusztus 1-től, előadó 1971. január 1-től. 1971-ben főosztályvezetői figyelmeztetésben részesült, mert hivtali munkaidejét többször nem tartotta be. 1981. május 1-től az Elnöki Titkárság munkatársa. 1986-ban még az ÁEH munkatársa volt.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Közalkalmazottak szakszervezete 1959-től, szakszervezeti bizalmi, MSZMP 1966-tól.

Nyelvismerete: szlovák, cseh.

Budapesten hunyt el 1987. január 25-én.

Lázár András⁷¹⁴ Esztergomban született 1919. szeptember 20-án. Anyja Sponer Zsófia, apja Lázár István Kovács. Tanult mestersége kőműves segéd. Iskolai végzettsége ipari közgazdász technikus, Tanácsakadémia 1958, 3 éves Marxista-Leninista Esti Egyetem 1961. 1940. december 2. – 1944. december 24. között katonai szolgálat, tartalékos szakaszvezető. Munkahelyei: Bauer Mátyás dorogi kőműves mester mellett tanonc 1935. május 1. – 1938. március 11. között, Dorogi Szénbányák kőművessegéd, pártmunkás 1938. március 14. – 1949. augusztus 31. között, Magyar Dolgozók Pártja Dorog függetlensített pártmunkás 1949. szeptember 1. – 1950. február 1., Népművelési Minisztérium Komárom megyei Tanács oktatási és népművelési osztályvezető 1950. június 30. – 1951. június 30. Országos Béketanács megyei békebizottsági titkár 1951. július 1. – 1952. július 31. 1952. augusztus 1. – 1957. február 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint politikai munkatárs, a Komárom-Esztergom megyei Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadója, miniszteri biztos az Esztergomi egyházmegyében. Esztergomi Városi Tanács Végrehajtó Bizottság elnöke 1957. február 15. – 1963. február 28. között, Esztergomi Városi Tanács Végrehajtó Bizottság elnökhelyettese 1963.

⁷¹³ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. László Vilmosné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁷¹⁴ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lázár András.

március 1. – 1964. szeptember 30. 1964. október 1. – Komárom megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadó.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Szabadságharcos Szövetség, Magyar-Szovjet Társaság, Komárom-Esztergom megyei Tanács megyei Pártbizottság, Esztergom Városi Pártbizottság, Hazafias Népfront, Szakszervezet.

Kitüntetés: Szocialista Munkáért Érdemérem.

Lehr Andrásné⁷¹⁵ Budapesten született 1914. november 20-án. Munkahelyei: Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1941. december 30. – 1951. május 31. között. 1951. június 1. – 1951. október 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint segédkönyvelő.

Lénárt Imre⁷¹⁶ Békés megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkár 1985. július 1. – 1990. szeptember 20. között.

Lendvai Ferencné Horváth Mária⁷¹⁷ Karcagon született 1935. február 28-án. Anyja Nagy Mária háztartásbeli, apja Horváth Mihály TSZ tag. Iskolai végzettsége: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem okleveles közgazda 1972., Marxista Leninista Esti Egyetem. Munkahelyei: Munkásőrség Országos Parancsnoksága gépiró 1959. április 4. – 1959. július 10. között., TRANSELEKTRO Külkereskedelmi Vállalat számlázó 1959. július 11. – 1963. június között., Telefongyár anyagbeszerző 1963. június – szeptember., TESCO Külkereskedelmi Vállalat üzletkötő csoportvezető 1963–1979 között., Hírlapkiadó Vállalat belső ellenőr 1979–1982 között., Országos Béketanács ügykezelő 1982–1984 között., 1984. január 15. – 1985. október 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. 1985. november 1-től a Hírlapkiadó Vállalat munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MSZMP 1964-től, pártvezetőségi tag, Szakszervezeti bizalmi.

Nyelvismerete: orosz, német.

Lévai Istvánné Tapasztó Erzsébet⁷¹⁸ Dombegyházán született 1939. szeptember 2-án. Anyja Pósa Anna. 1986. október 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint betanított munkás, feladata volt a telefonközpont kezelése, portaszolgálat

⁷¹⁵ MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷¹⁶ BéML XXIII. 21. 49. kötet 1985. június 25-i tanácshatározatok kapcsolódó előterjesztésekkel Gregor György nyugdíjazása és Lénárt Imre szolgálati kinevezése tárgyában.

⁷¹⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lendvai Ferencné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷¹⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás A-L 565. d.

ellátása és kézbesítési feladatok elvégzése. Budapesti Távbeszélő Igazgatóság munkatársa 1989. július 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Lévy Tibor⁷¹⁹ Kolozsváron született 1900. október 1-én. Anyja Szuchy Teréz. Munkahelyei: Fővárosi Kenyérgyár 1950. szeptember 1. – 1951. október 31. között. 1951. november 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs Veszprémben 1952. január 16. – 1952. március 27. között, Szegeden 1952. március 28. – 1956. december 31. között. Csongrád és Békés megye területén az összes egyházak tevékenységét ellenőrizte 1953. szeptember 26-tól.

dr. Lippényi Ferenc⁷²⁰ Budapesten született 1912. február 23-án. Anyja Altmaier Katalin. Munkahelyei: Kereskedelmi Ipari Bank önálló deviza levelező 1950. március 16. – 1954. január 15. között, Kultúrkapcsolatok Intézete munkatársa, tolmács 1954. január 18. – 1957. március 31. között. 1957. április 1. – 1982. augusztus 31.; megbízási szerződéssel 1983. január 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint tolmács, fordító, osztályvezető. Kolozsvári Ferenc betegsége ideje alatt ő intézte az ÁEH útlevelekérelmeit.

Nyelvismerete: német felsőfok, olasz felsőfok, angol felsőfok, francia felsőfok.

Kitüntetés: Munka Érdemrend arany fokozata 1982. augusztus 16.

Lobkovitz László⁷²¹ 1963. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadója. 1963. december 15-től a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Talajerdőgazdálkodási Vállalat műszaki vezető.

Lóránt Vilmos⁷²² Rákospalotán született 1929. március 31-én. Anyja Kőrösi Julianna. Szakképzettsége géplakatos. Munkahelyei: Huszár Testvérek Bútorgyára segédmunkás 1943. június 21. – 1943. szeptember 11. között, Egyesült Izzó RT gyári munkás 1943. szeptember 17.

⁷¹⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., MNL OL XIX-A-21-a 226/1953. (2. d.), MNL OL XIX-A-21-a 348/1953. (3. d.)

⁷²⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lippényi Ferenc, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷²¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lobkovitz László.

⁷²² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lóránt Vilmos, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d. illetve ÁBTL 2.8.1. BM Pest megyei fogyatékos H/P-23. Lóránt Vilmos.

– 1944. május 1., Vad Sándor szerszámkészítő segéd munkás 1944. május 22. – 1944. augusztus 25., MÁV Istvántelki Főműhely tanonc 1944. szeptember 1. – 1947. augusztus 31., lakatos 1947. szeptember 1. – 1950. szeptember 30., Egyesült Izzó műszerész 1950. november 21. – 1951. november 13. 1952. február 1-től került a Belügyminisztériumba a Pestmegyei Rendőrfőkapitányságra, ahol politikai nyomozótiszt volt. 1961. október 3-án leszerelték – fegyelmi úton – a szocialista erkölcsi normák megsértése miatt. Ugyanakkor kizárták a pártból is.

1961. október 16. – 1987. május 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a főelőadó 1972. február 16-tól a Protestáns Főosztályon, a Katolikus Főosztályon, a Nemzetközi és Tájékoztatási Főosztályon, majd újra a Protestáns Főosztályon. 1987. május 31-én korengedményes nyugdíjba vonult. 1988. január 1-től megbízási szerződéssel foglalkoztatta az ÁEH tovább.

Losonci Mihályné Váradi (Weisz) Kornélia⁷²³ Budapesten született 1931. június 16-án. Anyja Nagy Ilona. Munkahelyei: Standard Villamossági RT 1947. szeptember 9. – 1953. január 10. között, Rákosi Művek Gépgyárak 1953. június 4. – 1954. március 31. között, Rákosi Művek Kovácsolójára 1954. április 1. – 1962. március 31. között. 1962. április 1. – 1987. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint adminisztrátor, a Nemzetközi- és Tájékoztatási Főosztályon titkárnő 1969. április 1-től, előadó 1969. szeptember 1-től. 1987. január 31-ével nyugdíjazták. 1987. április 1-től megbízási szerződéssel foglalkoztatta az ÁEH a Nemzetközi Főosztályon titkárnő.

Lovas Mártonné Flesch Blanka⁷²⁴ Mosonmagyaróváron született 1911. október 28-án. Anyja Toppf Anna. Munkahelyei: Technoimpex 1951. december 7. – 1952. január 31. között. 1952. február 1. - 1972. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, bérszámfejtő, pénzügyi csoportvezető, könyvelő, főelőadó.

Lovrek Károly⁷²⁵ Fityeházán született 1927. szeptember 21-én. 1951-ben végezte el a Pedagógiai Főiskolát Pécsen, magyar-történelem szakos általános iskolai képesítést szerzett. 1960-ban elvégezte a Marxista-Leninista Esti Egyetemet. 1966-ban középiskolai tanári oklevelet szerzett.

⁷²³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Losonci Mihályné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁷²⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lovas Mártonné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁷²⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok H-L 669. d. Lovrek Károly.

1951. február 1. – szeptember 1. között általános iskolai tanár Mezöszilason, szeptember 1. – december 7. között Dégen, december 7-től 1954. március 1-ig kollégiumi igazgató Székesfehérváron. 1954. március 1. – október 5. között az MDP Fejér Megyei Politikai Bizottságának munkatársa. 1954. október 5. – 1961. augusztus 15. között Diákotthon igazgató Székesfehérváron. 1961. augusztus 15. – 1988. között a Fejér megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadója.

Lőcsei Géza⁷²⁶ Maglódon született 1921. október 21-én. 1952. február 9-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő.

Madai András⁷²⁷ Dabon született 1921. december 7-én. Anyja Pék Erzsébet. Munkahelyei: Kossuth Könyv- és Lapkiadó Vállalat munkatársa 1957. február 1. – 1958. június 30. között. 1958. július 1. – 1980. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Csoportvezető, főosztályvezető-helyettes a Protestáns Főosztályon 1967. augusztus 1-től, főosztályvezető 1972. június 1-től a Protestáns és más felekezetek Főosztályon, főosztályvezető-helyettes 1973. május 1-től a Protestáns és más felekezetek Főosztályon, megbízott főosztályvezető. 1981. január 1-től korhatár előtti nyugdíjazására került sor.

Madarász László⁷²⁸ a Bács-Kiskun megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára 1974-ig.

Magyari Béla⁷²⁹ Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára 1976. november 1. – 1989. június 30.

Mankovics József Károly⁷³⁰ Nagyhodoson született 1920. április 22-én. Anyja Mankovics Mária. 1951. július 1. – 1954. augusztus 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, vidéki munkatárs Nyíregyházán.

⁷²⁶ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások K-L 560. d.

⁷²⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Madai András, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷²⁸ MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷²⁹ MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷³⁰ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

Marosvölgyi Anna⁷³¹ Hrustin született 1909. december 30-án. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1949. április 7. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Márta Ferenc⁷³² Kisújszálláson született 1933. június 17-én. Munkahelyei: Kisújszállási Mezőgazdasági Gépállomás 1951. február 26. – 1951. július 18. között. Szegedi szakérettségire előkészítő tanfolyamon vett részt 1951. július 19. – 1952. szeptember 20. között. Kiskunfélegyháza harcokosi ezredhez helyezték, városparancsnoki tisztséget töltött be 1954 ősze és 1956 november 18. között. 1956. november 27. – 1960. március 26. között a Pálmonostori Földművesszövetkezet vas-műszaki bolt vezetője. 1960. március 26. – 1960. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Veszprém megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárság egyházügyi főelőadó. Kiskunmajsai Földművesszövetkezet munkatársa 1960. szeptember 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezetek Ifjúsági Tanácsa, DISZ titkár, MDP, MSZMP, pártvezetőségi tag.

Maruzs József⁷³³ Recsken született 1928. szeptember 8-án. Anyja Bódi Erzsébet. Munkahelyei: MSZMP Központi Bizottság III. kerületi Pártbizottság mellett működő Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem filozófia tanára 1964. július 1. – 1969. augusztus 31. között. 1969. szeptember 1. – 1971. július 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint politikai munkatárs, csoportvezető. MSZMP Pest megyei Pártbizottság munkatársa 1971. augusztus 1-től. Filozófia tanár az MSZMP Budapesti Bizottság Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem valláskritikai tanszéken 1969. szeptember 1. – 1970. június 30. között.

Mató Lászlóné Horváth Katalin⁷³⁴ Igaron született 1930. szeptember 6-án. Anyja Fatyék Julianna. Munkahelyei: Országos Munkabér Bizottság Titkársága 1950. július 17. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró.

⁷³¹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷³² VeML XXIII. , valamint MNL OL XIX-A-21-a 1960. M-33-1/1960.

⁷³³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Maruzs József, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷³⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

Dr. Menkó László⁷³⁵ Zagyvarékason született 1941. április 19-én. Anyja Pinczi Irén. Munkahelyei: A Belügyminisztérium munkatársa 1964. január 1. – 1971. május 31. között; Hazafias Népfrent Országos Tanácsa munkatársa 1971. augusztus 16. – 1972. március 31. között. 1972. április 1. – 1976. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Katolikus Főosztályon. 1977. január 1-től a Hazafias Népfrent Országos Tanácsa munkatársa.
Nyelvismerete: orosz felsőfok.

Mezőfi Lajos⁷³⁶ 1974. június 1. – 1980. június 26. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Zala megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Mihajlovits Györgyné Veres Rozália⁷³⁷ Cinkotán született 1920. október 31-én. Anyja Jáger Mária háztartásbeli, apja Veres János földműves. 6 elemi végzett, takarítónő, hivatalsegéd, ügyviteli alkalmazott. Munkahelyei: Sternberg Izidor mellett alkalmi munkás 1939. április – május, Mészáros Lajos mellett alkalmi munkás 1939, Certa Gyógyszertár 1940, Sternberg Izidor mellett alkalmi munkás 1940. június – 1941. július között. Schóbe Alajos mellett alkalmi munkás 1947. augusztus – 1950. november között, Fővárosi Takarító Vállalat takarítónő 1952–1955 között, Oktatásügyi Minisztérium takarítónő 1956–1959 között. 1959. június 24. – 1977. július 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd az elnöki irodában, 1974. július 1-től ügyviteli alkalmazott. 1977. július 15-től öregségi nyugdíjazására került sor.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1952-től.

Dr. Mihályiné Hollós Ágnes⁷³⁸ Budapesten született 1949. október 30-án. Anyja Lajtai Vera, apja Hollós Ervin. Az Eötvös Gimnáziumban érettségizett, majd az ELTE BTK történelem-filozófia szakát végezte el. 1972/73-as tanév második felében ösztöndíjjal a leningrádi Zsdanov Egyetemen tanult. Munkahelyei: Magyar Televízió 1975. szeptember 16. – 1988. április 30. között. 1988. május 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Tájékoztatási és Dokumentációs Osztályon.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

⁷³⁵ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷³⁶ MOLNÁR, 2000. 361., 448.

⁷³⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Mihajlovits Györgyné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷³⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok H-L 669. d. Hollós Ágnes, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

Miklós Dénes⁷³⁹ Budapesten született 1928. július 28-án. Anyja Gágó Ilona, apja Miklós Dénes klinikai portás. Munkahelyei: Cső- és szerelvényértékesítő Vállalat 1947. augusztus 16. – 1952. március 31. között. 1952. április 1. – 1954. július 5. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, elnöki titkár.

Miklós Imre⁷⁴⁰ Budapesten született 1927. március 7-én. Anyja Gágó Ilona, apja Miklós Dénes klinikai portás. 3 kereskedelmi végzett, 1966-ban szerzett középiskolai tanári diplomát az ELTE BTK-n. 1944-ben Győrben Légvédelmi tűzérosztálynál honvéd, 1951-ben tartalékos kiképzést kapott. Munkahelyei: Fővárosi Villamosvasútak kalauz 1946–1949 között, Szakszervezeti Ifjúsági Szövetség, majd Magyar Ifjúsági Szövetség, majd Dolgozó Ifjúsági Szövetség politikai munkatársa, alosztályvezető 1949–1951 között. 1951. szeptember 15. – 1989. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó; alosztályvezető 1953. június 1-től, osztályvezető 1953. augusztus 26-tól; elnök-helyettes 1956. június 1-től, elnök, államtitkár 1971. május 12-től. 1989. április 30-tól nyugdíjazását kérte, 1989. november 1-től nyugállományban.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezeti Ifjúsági Szövetség, Szakszervezet, MINSZ, DISZ, MKP 1946-tól, MSZMP VI. kerületi Pártbizottság PB és VB tag, Országos Béketanács és Hazafias Népfront Országos Tanácsa.

Katonai rendfokozata: alezredes.

Kitüntetései: Munka Érdemrend 1955., 1961., Munka Érdemrend arany fokozata 1971., 1976., Szocialista Magyarországért kitüntetés 1984. november 7.

Mogyorósi Jánosné⁷⁴¹ Budapesten született 1917. július 16-án. Munkahelyei: A Vállás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1949. november 19. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Mohácsi Gézáné Gál Mária⁷⁴² Budapesten született 1924. november 21-én. Anyja Klausz Margit, apja Gál István. 6 elemi végzett. Munkahelyei: Kelenföldi Textilkombinát 1943.

⁷³⁹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁴⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Miklós Imre, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁴¹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁴² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Mohácsi Gézáné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

augusztus 1. – 1951. november 19. között, Fővárosi VI. ker. Ingatlankezelő Vállalat 1951. december 21. – 1954. június 11. között, Budapesti Keleti Postahivatal 1954. július 16. – 1955. február 2. között, B. V. T. Divatárukészítő Vállalat 1955. február 3. – 1955. március 10. között, Tüzelőanyagkereskedelmi Vállalat 1955. április 12. – 1955. november 9. között, Konzerv és Húsipari Szállítási Vállalat 1955. november 29. – 1957. február 1. között, Modell Női és Gyermekruházati KTSZ 1957. április 2. – 1968. január 31. között, Budapest Főváros Elektromos Művei 1968. február 1. – 1971. január 18. között, mellékfoglalkozása 1971. január 1. – 1974. március 31. között a Népszava Lapkiadó Vállalatnál. 1971. január 19.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Molnár Dániel⁷⁴³ 1951-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó.

Molnár Gusztáv⁷⁴⁴ Szolnokon született 1906. január 14-én. Anyja Zsíros Rozál. Munkahelyei: Bányaalkalmazott 1924. szeptembertől, az MDP Heves Megyei Pártbizottság fizetett pártfunkcionáriusa 1946. január – 1951. június 10. között. 1951. június 11. – 1955. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs Egerben 1951., Székesfehérváron 1952.

Molnár György⁷⁴⁵ Rábaszentmátyiban született 1917. szeptember 21-én. Anyja Szalai Erzsébet háztartásbeli, apja Molnár György földműves. 6 elemi, 2 általánost végzett, gépkocsivezető. Munkahelyei: Fővárosi Villamosvasút 1943. július 2. – 1944. január 3. között, Külügyminisztérium 1944. január 4. – 1953. január 15. között, Általános Gépipari Minisztérium 1953. március 4. – 1954. november 30. között, Minisztertanács 1954. december 1. – 1955. június 30. között, Külügyminisztérium 1955. július 1. – 1956. szeptember 30. között, Kulturális Kapcsolatok Intézete 1956. október 1. – 1957. február 13. között. 1957. április 1. – 1978. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető, az elnök-helyettes, azaz Miklós Imre gépkocsivezetője volt. Amikor Miklós Imre elnök lett, akkor Molnár György maradt a sofőrje. 1978. szeptember 30-ával, mivel elérte az öregségi nyugdíjkorhatárt, nyugdíjazták. 1979. november 8. – december 15. között megbízási szerződéssel foglalkoztatták.

Kitüntetései: Kiváló dolgozó 1958., 1964., Munka Érdemrend bronz fokozata 1968.

⁷⁴³ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁷⁴⁴ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁴⁵ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Molnár György, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt M-lapok 564. d.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Monori Istvánné Rohlik Erzsébet⁷⁴⁶ Menyházán született 1935. február 27-én. Anyja Bauer Ilona, apja Rohlik Lipót szabósegéd. Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi, közgazdasági technikai érettségi, képesített könyvelő, vállalati tervező és statisztikus. Munkahelyei: Demokratikus Ifjúsági Szövetség Békés Megyei Bizottsága politikai munkatárs 1953. október 15. – 1954. október 15. között, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat 1955. január 26. – 1956. december 5. között, Iparművészeti Vállalat bedolgozó 1957. január 23. – 1959. június 15. között. 1959. június 15. – 1965. december 8. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó. Munkaviszonyát megszüntették, mivel a hivatalban történt átszervezés folytán munkaköre megszűnt.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: DISZ, MDP, Szakszervezet.

Nyelvismerete: orosz.

Férje Monori István a Kulturális Kapcsolatok Intézete Szovjet osztályának vezetője, később a Külügyminisztérium munkatársa.

Moravetz Lajos⁷⁴⁷ Ajkasingervölgyön született 1913. december 31-én. Munkahelyei: Műszaki Egyetem Nehézségiipari Kar 1949. szeptember 14. – 1949. június 30. között. 1951. július 1. – 1958. augusztus 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó; főelőadó, vidéki munkatárs Veszprém 1951.

Nacsa Sándor⁷⁴⁸ Szegeden született 1933. szeptember 12-én. Anyja Ábrahám Mária, apja Nacsa Sándor MÁV hivatalsegéd. Iskolai végzettség: Pedagógiai Főiskola általános iskolai tanár 1954. Munkahelyei: MÁV Nevelőintézet Szeged nevelőtanító 1951–1953 között, MÁV Nevelőintézet Békéscsaba nevelőtanár 1953–1956 között, MÁV Nevelőintézet Kőszeg nevelőtanár 1956–1960 között, Felsőfokú Tanítóképző Intézet Szombathely tanár 1960. szeptember 1. – 1961. február 15., MSZMP Vas Megyei Bizottsága politikai munkatárs 1961. február 16. – 1962. november 1., Zrínyi Általános Iskola Szombathely tanár 1962. november 1. – 1966. december 31. Vas megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadó 1967. január 1-től.

1963. január 7-én „szigorú megrovás” pártbüntetést kapott, melyet 1966. júliusában töröltek.

⁷⁴⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Monori Istvánné, valamint valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d., MNL VeML XXIII. 4. III. 14. Moravetz Lajos személyi anyaga.

⁷⁴⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Nacsa Sándor.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: SZIT, DISZ, KISZ, Vasutas és Pedagógus Szakszervezet, MDP, MSZMP.

Katonai rendfokozata: tartalékos hadnagy.

Nagy Árpád⁷⁴⁹ Somogyszobon született 1935-ben. Somogy megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadó 1970. március 16. – 1974. augusztus 31. között. Veszprém megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadó 1974. augusztus 1. – között.

Nagy Bálint⁷⁵⁰ Dunavecén született 1914. április 19-én. Anyja Szalai Eszter. 1952. január 15. – 1953. január 9. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, osztályvezető-helyettes. 1953. január 10-től a Budapesti Fűszer és Édesség Kereskedelmi Vállalat munkatársa.

dr. Nagy Ferenc⁷⁵¹ 1946. december 13-án született. Anyja Péter Julianna. Munkahelyei: Pamuttextil Művek Központi Gyára 1965. július 16. - 1965. július 28.; Állami Pénzverő 1965. október 1. – 1965. október 6. között, Gyógyáruértékesítő Vállalat 1965. október 11. – 1966. július 11. között, Hungária Szálloda és Étterem Vállalat 1967. július 3. – 1967. augusztus 2. között, Finomkerámiaipari Művek 1971. március 1. – 1973. szeptember 29. között, MÁV Járműjavító Üzem 1973. október 1. – 1975. március 31. között, Budapest IV. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1975. április 1. – 1978. szeptember 15. között. 1978. szeptember 16. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervek volt a tagja: Szakszervezet.

Nagy Gyuláné Káposzta Zsuzsanna⁷⁵² Győr-Moson-Sopron megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titár adminisztrátora 1973. február 16-tól.

Nagy Károly⁷⁵³ Csepelen született 1928. május 3-án. Anyja Spuller Karolin. Munkahelyei: Rákosi Mátyás Vas- és Fémművek 1942. június 13. – 1951. december 6., 1951. december 9. – 1954. február 25. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint elnöki titkár, előadó. Később a BM munkatársa volt.

⁷⁴⁹ MNL VeML XXIII. 4. III. 15. Nagy Árpád személyi anyaga.

⁷⁵⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁵¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁵² MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁵³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., MNL OL XIX-A-21-a 156/1952. 2. d., valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 3983. Nagy Károly.

Nagy László⁷⁵⁴ Kaposváron született 1922. szeptember 30-án. Anyja Klein Regina. 1964.

Munkahelyei: Teleki János munkaadónál 1941. október 6. – 28. között, Nagy István munkaadónál 1941. november 10. – 1942. március 14. között, Szabó Adorján munkaadónál 1942. június 30. – július 31., 1942. szeptember 20. – december 11., 1943. február 24. - szeptember 21. között, Bíró Antal munkaadónál 1944. január 1. – 1945. június 15. között, Szociáldemokrata Párt Ifjúsági Mozgalom Somogy Megyei Bizottság függetlenített titkár 1945. június 16. – 1948. július 15. között, Országgyűlési képviselő 1947. augusztustól, Magyar Dolgozók Pártja Somogy Megyei Bizottság függetlenített oktatási felelős 1948. július 16. – 1949. augusztus 31. között, MDP országgyűlési képviselő 1949–1953 között, Somogy Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága tankerületi főigazgató 1949. szeptember 1. – 1951. június 30. között. 1951. július 1. – 1954. február 14. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, főelőadó, osztályvezető-helyettes 1952-től, az egyházpolitikai osztály vezetője 1953-tól. Képzőművészeti Alap munkatársa 1954. február 20. – 1957. január 20. között, Képcsarnok Vállalat igazgatója 1957. január 21. – 1964. április 2. között. 1964. április 3. – 1970. május 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa, a Katolikus Főosztály főosztályvezetője 1969-ig, az Államigazgatási Főcsoport vezetője 1969–1970 között. 1970. május 16-tól a Népművészeti és Háziipari Kisipari Szövetkezeti Vállalat igazgatója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: MSZMP VI. ker. PB társadalmi munkatársa.

Kitüntetés: Munkaéremrend ezüst fokozata 1970. Felszabadulásunk 25. évfordulója alkalmából, Jubileumi Emlékérem.

Nánási Mihály⁷⁵⁵ Miskolcon született 1940. november 28-án. Általános iskoláit Tiszaszőlősön végezte, középiskolai tanulmányait pedig a karcagi gimnáziumban. 1959-től Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-földrajz szakán folytatta tanulmányait. Első évfolyamon harmadik szakként felvette a népművelést, így 1964-ben történelem-földrajz szakos tanárként és népművelési előadóként fejezte be az egyetemet.

1964–1967 között Karcagon a Déryné Művelődési Ház igazgatója. 1967-ben kérte áthelyezését a helyi gimnáziumba, ahol tanárként végezte munkáját 1980-ig. 1973-tól egészen 1980-ig középiskolai szakfelügyelőként is tevékenykedett. Szolnok megyei Tanács Művelődési Osztály helyettes vezetője 1980. augusztustól, a közművelődés feladatait látta el. Szolnok megyei

⁷⁵⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Nagy László, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Munkalapok 564. d. illetve MNL OL XIX-A-21-e 2. d. ÁEH belső rendeletek 1962-1988 35-1/1964. sz. elnöki utasítás a hivatali munka részleges átszervezésével kapcsolatban.

⁷⁵⁵ A Jász-Nagykun-Szolnok megye köztisztviselői címtára 1876-1990. DVD munkanyaga, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára munkatársai készítenek. Nánási Mihályra vonatkozó részt Szikszai Mihály főlevéltáros készítette.

Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára 1986. május – 1989. június. 1989. december 16-tól a Művelődési, Ifjúsági és Sport Osztályhoz került.

1991. április 16-tól a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárba helyezték át, de az egyházügyi feladatok megoldásában továbbra is segítséget nyújtott az új önkormányzatnak. 2003. július 28-án vonult nyugállományba. Tanulmányai a Zounuk-ban a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Évkönyvében jelentek meg.

Nánási Mihály 1986-ig titkára volt a Megyei Tudománypolitikai Munkaközösségnek. 1987-ben a Magyar Történelmi Társulat megyei csoportjának titkárává választották. 1990-ig részt vett a TIT megyei elnökségének munkájában.

Kitüntetései:

Miniszteri Dicséret 1975., az Oktatásügy Kiváló Dolgozója 1977., a Szocialista Kultúráért kitüntetés 1985.

Szolnokon hunyt el 2007. augusztus 27-én.

Nemes Jánosné Bergmann Márta⁷⁵⁶ Budapesten született 1923. május 28-án. Anyja Preisz Olga. Munkahelyei: Népművelési Minisztérium Központi Iskola 1953. július 15. – 1954. április 30. között. 1954. május 1. – 1957. január 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Nemes Jenőné Szilágyi Mária⁷⁵⁷ Gyulán született 1937-ben. Anyja Berbekucz Mária. Munkahelyei: Belügyminisztérium 1958. január 1. – 1968. november 15. között, rendőr hadnagy. A BM III/7-d. alosztályon dolgozott 1967. március 15-től. 1968. november 16. – 1973. szeptember 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, főelőadó 1969. szeptember 1-től. A Hazafias Népfrent Országos Tanácsa Mozgalmi és Tömegpolitikai Osztály munkatársa 1973. október 1-től, mint egyházi referens, politikai főelőadó.

Németh Jánosné Szarvas Margit⁷⁵⁸ Jászberényben született 1910. december 17-én. Anyja Beszteri Mária. Munkahelyei: Bányászati Aknamélyítő Tröszt 1963. szeptember 1. – 1964. április 20. között. 1964. április 21. – 1968. június 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi

⁷⁵⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁵⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szilágyi Mária, MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Nemes Jenőné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d. illetve ÁBTL 2.8.1. BM Központi Fogyték 4057 Nemes Jenőné, Horváth Zoltánné (Szilágyi Mária)

⁷⁵⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Németh Jánosné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Hivatalban, mint takarítónő. Munkaviszonya felmondással szűnt meg. Út-, Vasúttervező Vállalat munkatársa 1968. augusztus 1-től.

özv. Olasz Józsefné⁷⁵⁹ Pátyon született 1905. május 7-én. Munkahelyei: Vallás- és Köznevelési Minisztérium 1949. április 15. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Oldalné Dvorák Márta⁷⁶⁰ Budapesten született 1955. június 7-én. Anyja Varga Irén főelőadó, apja Dr. Dvorák Géza tanácsvezető bíró. Szakképzettsége: gépkezelő. Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi 1973. Munkahelyei: Kertészeti Kutató Intézet 1973. szeptember 1. – 1974. január 31. között, Pénzügyminisztérium Számító Központ MDS adatrögzítő 1974. február 1. – 1976. december 31. között. 1977. január 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó. 1989. július 1-től a Pénzügyminisztérium munkatársa. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervek volt a tagja: KISZ csoportbizalmi, Szakszervezet

Olt Károly⁷⁶¹ Zágrábban született 1904. május 14. Anyja Gulovits Malvin. 1929–1944 között magagántisztviselő. 1932-1933-ban kommunista diákszervezkedésért elítélték. 1949-ben az MDP Káderosztályát vezette. 1945. június 24-én a Dunántúli választásokon az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagjáváválasztották. 1945. november 4-től az MKP országos listájáról szerzett mandátumot a Nemzetgyűlésbe. 1945–1946 a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnöke. 1945. október 7-én a budapesti községi választásokon mandátumot szerzett a fővárosi törvényhatósági bizottságba, ennek elnöke volt 1947-ig. 1947. május 24. – 1949. június 11. között népjóléti miniszter. 1947. szeptemberében az MKP jelöltjeként parlamenti mandátumot szerzett. 1949. június – 1953. március között az MDP képviselője a fejér-komárom-esztergomi választókerületben. 1949. június 8. – 1949. augusztus 23. között az Országgyűlés elnöke. 1949. augusztus 23. – 1950 február 25. között az Elnöki Tanács titkára. 1950. február 25. – 1956. október 24. között Pénzügyminiszter, 1951–1956 között az Országos Létszámbizottság elnöke. 1956. november 12. – 1959. június 2. között a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány titkárságának vezetője, a Munkásörség alapítója. 1957. május 9. – 1961. október 7. között az Elnöki Tanács tagja. 1959. június 2. – 1961. október 20. között az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: KMP 1930-tól, Magánalkalmazottak Országos Szövetsége kommunista frakciójában és az Egyesült Szakszervezeti Ellenzékben

⁷⁵⁹ MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁶⁰ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Nemes Jenőné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁶¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Olt Károly, VIDA, 1994., VIDA, 1999.

vállalt szerepet. KMP feloszlata után az SZDP tagja, részt vett a KMP újjászervezésben, ellenállási mozgalom, Vörös Segély szervezet aktivistája. 1945 elején az MKP belvárosi pártbizottságának titkára, a Magánalkalmazottak Szakszervezetének alelnöke. 1946–1956 között az MKP, majd MDP Központi Vezetőségének tagja. 1956 novemberétől az MSZMP tagja.

Kitüntetései: Magyar Szabadság Érdemrend ezüst fokozat 1947., Kossuth Érdemrend II. osztály 1948., Magyar Köztársaság Érdemrend I. fokozat 1949., III. fokozat 1950., Munka Vörös Zászló Érdemrend 1954., Magyar Partizán Emlékérem 1955., Munkásör Emlékérem 1962. Munka Érdemrend arany fokozata 1967., Szocialista Hazáért Érdemrend 1967., Felszabadulási Jubileumi Emlékérem 1970., Szocialista Magyarorszáért Érdemrend 1979., Szakszervezeti Munkáért arany fokozat 1985.

Budapesten hunyt el 1985. március 22-én.

Orosz Csordás József⁷⁶² Maconkán született 1928. július 1-én. Anyja Oláh Piroska, apja Orosz Béla bányász. Közgazdaságtudományi Egyetem iparszakát 1953-ban végezte el, okleveles közgazda. Munkahelyei: Újlaki Egyesült Iparművek RT 1945. március 7. – 1945. március 30. között, Nógrádi Szénbányák Salgótarján 1947. augusztus 14. – 1947. november 30. között, Csille Bányászellátó Vállalat Népbolt 1947. december 1. – 1949. szeptember 30. között. A Belügyminisztérium munkatársa 1953. január – 1957. november 29. között gazdasági, pénzügyi területen. A belügyminiszter első helyettese – Tömpe István – 0082. számú parancsával 1956. szeptember 15-vel Orosz Józsefet a BM Országos Rendőrfőkapitányság II. főosztály III. osztályára főoperatív beosztottá, nyomozó hadnaggyá nevezte ki. Fekete Károly belügyminiszter-helyettes 1957. június 1-vel Orosz József nyomozó főhadnagyot felmentette a BM Tájékoztatási Osztályon levő beosztásából és áthelyezte a vizsgálati feladatokat ellátó BM II/8. osztályra fővizsgálónak. Az Országos Tervhivatal Nehézipari Főosztályán, majd a Közgazdasági Főosztályon főelőadó 1957. december – 1968. március 1. között. 1968. március 1. – 1972. november 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint csoportvezető, főosztályvezető 1969. március 1. – 1972. február 15. között a Katolikus Főosztályon. 1972. február 16-tól a Vatikánnal kapcsolatos ügyek szakértői teendőivel bízták meg. Az 1968. december 6-i ÁEH Országos értekezleten Miklós Imre úgy mutatta be a megyei főelőadóknak Horváth Sándorral együtt, mint: „a hivatal központi apparátusának új munkatársa”. Orosz József rendőr őrnagy a „VILÁGOSSÁG” rezidentúra rezidense „Vági” fedőnévvel, aki az Állami Egyházügyi Hivatalban az Elvi-, Nemzetközi Főosztály vezetőjeként, később a Katolikus Főosztály vezetőjeként dolgozott. Felelős volt a legális és titkos úton

⁷⁶² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Orosz József, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásuk, Megszűnt Mil-lapok 564. d. illetve MNL OL XIX-A-21-d 0010-4-a-1968. Lásd még: ÁBTL 2. 8. 2. 0082/1956. 113. doboz, ÁBTL 2. 8. 1. 01694/1957., ÁBTL 2. 8. 2. 009/33/1979.

szerzett információk elemzéséért, feldolgozásáért, a rezidentúra közvetlen irányításáért. 1972. november 16. – 1981. július 31. között a Külügyminisztérium munkatársa, 1973–1977 között a római nagykövetségen teljesített külszolgálatot I. osztályú titkár rangban. Külszolgálat után a Konzuli Főosztályon dolgozott. 1979. júliustól a római nagykövetségen konzuli feladatot látott el. Munkaviszonya 1981. július 31-ével szűnt meg. Az Országos Tervhivatal Tervgazdálkodási Intézetébe helyezték át.

Benkei András belügyminiszter 1979. március 31-i hatállyal Orosz József „szigorúan titkos állományú” rendőr alezredest saját kérelmére a BM III/I–4. osztály állományából nyugállományba helyezte.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MDP, MSZMP, OT pártbizottság tagja és az alapszervezet titkára, 1960–1965 között a Munkásőrség 5. zászlóalj tagja.

Katonai rendfokozata: tartalékos hadnagy.

Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója 1958., Kiváló Dolgozó 1962., Munka Érdemrend bronz fokozata 1965., Munkásőr Emlékérem 1965., Kiváló dolgozó 1967.

Osváth Pálné Segesdy Ágnes⁷⁶³ Budapesten született 1952. február 12-én. Anyja Iharos Ágnes óvónő. Iskolai végzettsége: általános iskola elvégzése után gyors- és gépíró tanfolyamot végzett. Munkahelyei: Egyesült Izzólámpa és Villamossági RT. 1969–1971 között, Állattenyésztési Kutatóintézet 1971., Szövetkezetek Országos Szövetsége 1971–1977 között, Fővárosi Kéményseprő és Tüzeléstechnikai Szolgáltató Vállalat 1977–1983 között, a Népművészeti és Háziipari Vállalat 1986. augusztus 4. – 1987. június 14. között. 1987. június 15. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Protestáns Főosztály titkárnője. Népművészeti és Háziipari Vállalat titkárnője 1989. július 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Öelschleger Antal⁷⁶⁴ Rákosszentmihályon született 1902. június 13-án. Anyja Lippert Franciska. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1949. december 31. – 1952. október 15. között. 1952. október 16-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd, létszámelőadó.

Pálfi Ernő⁷⁶⁵ Budapesten született 1907. augusztus 29-én. Anyja Pálfi Mária. 1952-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, vidéki, tanácsai beosztott Győrben 1952.

⁷⁶³ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁶⁴ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁶⁵ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

Pálinkás Endre András⁷⁶⁶ Bernecebarátiban született 1924. október 12. Anyja Kaliska Margit háztartásbeli, apja Pálinkás András géplakatos. Iskolai végzettsége 8 általános, sütősegéd, gépjármű forgalmi tiszt. Munkahelyei: II/8. sz. Fővárosi Sütőüzem gépkocsivezető 1949. augusztus 17. – 1951. március 31. között, II. sz. Budapesti Teherfuvarozási Vállalat gépkocsivezető 1951. április 6. – 1954. április 7. között, Országos Cirkusz és Varieté Vállalat gépkocsivezető 1954. április 15. – 1954. október 25. között; Állami Falu Színház 1954. október 26. – 1955. július 29. között, II. sz. Autóközlekedési Vállalat gépkocsivezető 1955. augusztus 12. – 1958. március 10. között, II. sz. Autóközlekedési Vállalat segédmunkás, gépkocsivezető 1958. április 11. – 1961. december 31. között, I. sz. Autóközlekedési Vállalat területi előadó, gépkocsivezető 1962. január 1. – 1966. október 31. között, Magyar Forradalmi Munkás Paraszt Kormány Titkársága gépkocsivezető 1966. november 1. – 1967. március 31. között, Autóközlekedési Vállalat 1967. április 1. – 1971. november 13. között. 1971. november 16. – 1980. október 21. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Szakszervezet 1950-től, Forgalmi Bizottság titkára 1965–1971 között. Kitüntetései: Kiváló dolgozó 1961., 1965., 1969., 1970., Árvízvédelemért érem 1970. 500.000 kilométeres balesetmentes közlekedésért jelvény 1971.

Papp János⁷⁶⁷ Újfazekasvarsándon született 1894. november 4-én. Anyja Takács Mária. Munkahelyei: fizikai munkás 1945-ig, Építőmunkás Szakszervezet függetlenített politikai munkatársa 1945. augusztus 1. – 1951. június 30. között. 1951. július 1. – 1956. október 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó vidéki beosztott Kecskeméten.

Payer Ferencné⁷⁶⁸ Nyírbátorban született 1932. június 10-én. Anyja Kovács Etel. 1952. november 27. – 1953. január 28. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő.

Péli Rozália⁷⁶⁹ Tiszapalkonyán született 1932-ben. Anyja Farkas Margit. Munkahelyei: Április 4. Gépgyár 1953. november 2. – 1957. január 31. között, Tiszapalkonyai Erőmű 1957. február 1. – 1962. szeptember 22. között, Villamosenergiái Tatarozó és Építő Vállalat 1962. szeptember

⁷⁶⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pálinkás Endre, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁶⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d., valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁷⁶⁸ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁶⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Péli Rozália, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

27. – 1964. január 16. között. 1964. január 17. – 1965. szeptember 9. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Péter Sándor⁷⁷⁰ Budapesten született 1947. június 20-án. Anyja Farkas Erzsébet. 1978. július 10. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető. Minisztertanács Hivatala munkatársa 1989. július 1-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Pintér Istvánné Majzik Mária⁷⁷¹ Budapesten született 1946. december 30-án. Anyja Majzik Mária titkárnő, apja Pintér István BM dolgozó. Iskolai végzettsége gimnáziumi érettségi, gyors- és gépíró 1983. Munkahelyei: Épületkarbantartó Vállalat 1963–1965 között, MAHART RT 1965–1971 között, Honvédelmi Minisztérium 1971–1975 között, Chemolimpex Külkereskedelmi Vállalat 1975–1979 között, Budapest IV. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottság 1979–1984 között. 1984-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint titkárnő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1963-tól.

Férje Pintér István a Belügyminisztérium munkatársa.

Pintér Jánosné Prahoda Ilona⁷⁷² Bugyi községben született 1921. december 16-án. Anyja Drozd Ilona. Munkahelyei: Magyar Hírdető 1958. szeptember 15. – 1962. január 31. között. 1962. február 1. – 1962. március 19. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint adminisztrátor. 1962. március 20-tól a X-XVI-XVII. Kerület Vendéglátóipari Vállalat munkatársa.

Pintér Lajos⁷⁷³ Lajtaújfaluban született 1911. augusztus 10-én. Anyja Horváth Ágnes. Munkahelyei: A Magyar Vagon és Gépgyár Győr 1952. július 5-ig. 1952. július 6. – 1954. április 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, a Győri püspökség egyházügyi megbízottja. 1954. április 15-től a Magyar Dolgozók Pártja Győr Megyei Bizottsága munkatársa.

Pintér Zsigmond⁷⁷⁴ Dömösön született 1947. december 18-án. Anyja Pintér Mária háztartásbeli, apja Pintér Zsigmond hajókormányos. Iskolai végzettsége érettségi 1966., Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem általános tagozat, esztétika szakosító, idegenvezetői

⁷⁷⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁷¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pintér Istvánné.

⁷⁷² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pintér Jánosné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁷³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

⁷⁷⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

szakképzettség 1976. Munkahelyei: Mechanikai Laboratórium Híradástechnikai Kísérleti Vállalat Alagi telepe segéd munkás 1966. szeptember 26. – 1967. június 30. között, Madách Színház díszítő 1970. január 20. – 1970. március 6. között, MÁV Állomásfőnökség Budapest, Keleti Pályaudvar 1970. szeptember 12. – 1973. szeptember 23. között, Vízkutató és Fűró Vállalat segéd munkás 1974. január 28. – 1974. július 29. között, Gamma Művek fűtő 1974. október 2. – 1974. december 17. között, Marx Károly Közgazdasági Tudományegyetem Könyvtára raktáros 1974. december 20. – 1975. június 30. között, IBUSZ RT. diszpécser 1975. július 1. – 1977. január 31. között. 1977. február 1. – 1988. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, utazási ügyeket intézte, mint főelőadó a Nemzetközi és Szervezési Főosztályon. 1988. szeptember 1-től a Budapesti Honvéd Sport Egyesület munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: KISZ 1962-től, Szakszervezet 1975-től, MSZMP 1979-től.

Nyelvismeret: francia középfok, angol felsőfok.

Polgár István⁷⁷⁵ 1932-ben született. 1982. december 1. – 1989. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Bács-Kiskun megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Polonkai Imre⁷⁷⁶ Taktakenézen született 1923. március 18-án. Anyja Szabó Jolán, apja Polonkai Lőrinc üzemi gépész-kovács segéd. Iskolai végzettség Pedagógiai Főiskola általános iskolai matematika-fizika tanár. Munkahely: általános iskolai tanár Olaszliszka 1945–1950 között, Járási Oktatási Osztály Sárospatak osztályvezető 1950–1951 között, Borsod megyei Tanács Oktatási Osztály Miskolc tanulmányi felügyelő 1951–1964, 1964. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Borsod megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Közalkalmazottak Szakszervezete, MSZMP.

Kitüntetés: Az oktatásügy kiváló dolgozója.

Polyák István⁷⁷⁷ Csongrádon született 1897. augusztus 12-én. Anyja Kaciba Júlia. Munkahelyei: Újpesti Asztalosárugyár munkatársa 1951. május 1. – 1951. augusztus 30. között. 1951. szeptember 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó.

⁷⁷⁵ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁷⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Polonkai Imre.

⁷⁷⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d.

Pós Mihály⁷⁷⁸ 1958. augusztus 24-én született. Anyja Kaskötő Julianna. 1981. augusztus 16. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint fűtő, házfelügyelő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Pós Mihályné Jacsó Margit⁷⁷⁹ Budapesten született 1959. január 15-én született. Anyja Burka Margit takarítónő, apja Jacsó István. Iskolai végzettsége Vámos Ilona Szakmunkásképző Intézet 1976., szakképzettsége fehérneműkészítő. Munkahelyei: Budapesti Népruházati Szövetkezet varrónő 1976. július 25. – 1978. október 21. között, Fővárosi Ruházati Bolt Vállalat előadó-pénztáros 1978. október 23. – 1984. február 20. között. 1984. február 21. – 1986. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint kézbesítő, portás, telefonkezelő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1978-tól.

Férje Pós Mihály az ÁEH alkalmazottja.

Potoczky József⁷⁸⁰ Erzsébetfalván született 1911. október 18-án. Anyja Tóth Teréz. 1945–1952 között függetlenített pártmunkás, MDP Tolna Megyei Bizottság Pártgazdasági Osztálya 1947. december 1. – 1952. május 31. között. 1952. június 1. – 1956. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint Tolna megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadó 1952. június 1. – 1953. augusztus 22. között, az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa 1953. augusztus 23. – 1957. május 31. között, Bács-Kiskun megye egyházügyi előadó 1953. MSZMP Budapesti Intézőbizottság munkatársa 1957. augusztus 5. – 1957. december 31. között. Csepeli Ellátó Üzemek személyzeti osztályvezetője 1956. december 16. – 1962. január 31. között. 1962. február 1. – 1969. december 31. között ismét az Állami Egyházügyi Hivatalban dolgozott, mint személyzeti vezető.

Kitüntetései: Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemrend 1957., Munkaérdemrend ezüst fokozat 1965., Szocialista Hazáért Érdemérem 1968.

dr. Pozsonyi László József⁷⁸¹ Sátoraljaújhelyen született 1940. december 24-én. Anyja Teszenyi Erzsébet. A Pécsi Állam- és Jogtudományi Egyetemen szerzett jogász diplomát 1964-

⁷⁷⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁷⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pós Mihályné.

⁷⁸⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Potoczky József, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁸¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Pozsonyi László, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

ben. A MALÉV jogügyi előadója 1964. július 1. – 1968. február 29. között, a Külügyminisztérium Nemzetközi Jogi Osztály előadó 1968. március 1. – 1969. február 28. között. 1969. március 1. – 1989. június 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Főelőadó Protestáns Főosztály 1969. március 1. – 1972. február 15.; elnöki referens Tájékoztatói és Dokumentációs Osztály 1972. február 16. – ; Protestáns és más felekezetek Főosztálya főosztályvezető 19 – 1980. szeptember 30.; Nemzetközi és Koordinációs Főosztály főosztályvezetője 1980. október 1. – 1983. december 31.; Nemzetközi Titkárság vezetője 1984. január 1. – 1989. június 15. Igazságügyi Minisztérium munkatársa 1989. június 16-tól.

A „VILÁGOSSÁG” rezidentúra tagjaként, rendőr hadnagy beosztásban, „Vértesi” fedőnéven a Protestáns Főosztály nemzetközi kérdésekkel foglalkozó előadója. A protestáns világszervezetek vonalán végzendő hírszerző munkáért volt felelős. Minden bizonnyal a jogi egyetemen „szervezték be”, mert 1964. július 1-jei hatállyal került próbaidőre a BM állományába rendőr alhadnagyként a hírszerző csoportfőnökséghez, egyben a próbaidő tartamára a III/III. Csoportfőnökség 2. osztályára, amelyik az ifjúság körében (egyetemek, főiskolák, ifjúsági klubok, galerik stb.) végzett elhárítást. Az eredményes munka hatására 1965. július 1-vel véglegesítették a III/I. Csoportfőnökségen, egyben meghosszabbították vezényleését a III/III. Csoportfőnökségen egy évvel. Valóban egy év múlva, 1966. július 1-vel megszüntették vezényleését a III/III. Csoportfőnökségen, és ugyanezzel a hatállyal sorosan hadnaggyá léptették elő. A Belügyminisztérium állományában végzett eredményes munkájáért 1973-ban a Nagy Októberi szocialista Forradalom 56. évfordulója alkalmából dr. Pozsonyi László szigorúan titkos állományú rendőr főhadnagyot a Közbiztonsági Érem ezüst fokozatával tüntették ki.

Nyelvismerete: francia felsőfok.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Prantner József⁷⁸² Szekszárdon született 1911. június 1-én. Anyja Klézli Rozália. Munkahelyei: 1945 előtt a vasútnál, építkezéseken és földmunkásként dolgozott. 1933-tól munkásmozgalmi tevékenységéért többször letartóztatták és elítélték. MKP, MDP Megyei Pártbizottság munkatársa 1945. június 1. – 1951. július 10. között. 1951. július 11. – 1955. szeptember 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, vidéki munkatárs Vácott 1951., alosztályvezető 1955-ig. Közben az Eötvös Loránd Tudományegyetem levelező tagozatának történelem szakos hallgatója volt 1952–1957 között. Országos Béketanács munkatársa 1955. szeptember 1. – 1956. november 30. között, az MSZMP Tolna Megyei Bizottság első titkára 1956. december 1. – 1961. október 31. 1961. november 1. – 1971. május 11. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint elnök.

⁷⁸² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Prantner József valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Budapesten hunyt el 1975. szeptember 21-én.

Prazsák Mihály⁷⁸³ Tápiószentmártonban született 1928. május 15-én. Anyja Németh Erzsébet. Iskolai végzettsége 4 középiskola, Tanács Akadémia, végzettsége: kereskedősegéd. Munkahely: MÁVAG irodaszolga 1943–1944 között, Hangyaszövetkezet inas 1944–1947 között, Községháza Albertirsa közellátási előadó, felvásárló 1947–1949 között, ÁVH Határőrség sorkatona 1949–1952 között. 1952. április 18. – 1957. február 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, annak vidéki munkatársa volt Győrben 1952. április 18. – 1952. június 24. között, 1952. június 24. – 1953. március 31. között Szegeden, 1953. március 6-án Szegedről Szombathelyre költözött, majd Veszprémben egyházügyi előadó 1953. április 1. – 1956. között, Vas megyei Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkár 1957. április – 1961. szeptember között, ismét Veszprémben a veszprém megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára 1961. szeptember – 1974. augusztus 31. között. A Veszprém megyei Vendéglátóipari Vállalat munkatársa.

„Könyves Dániel” fedőnevű informátor, rezidens az a Prazsák Mihály volt, aki 1956 előtt T-lakás tulajdonosként került kapcsolatba a BM-mel, majd az ÁEH Veszprém, illetve Vas megyei egyházügyi előadója volt.

Teljesen véletlenül találtam rá az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában egy „B”, azaz szervezési dossziéra, mely „Könyves Dániel” fedőnevű (informátor) rezidensről szól. A dosszié B-80150 számon került az ÁBTL-be. „Könyves Dániel” megegyezik Prazsák Mihály államvédelmi határőrrel, aki 1949. november 17-én vonult be katonának és 1950. szeptemberében a szombathelyi Államvédelmi Határőr század állományába tartozott. Beszervezésére 1950. szeptember 12-én tett javaslatot Elischer Dezső államvédelmi őrmester. A szervezésének indoka: „A szombathelyi századnál az eredményesebb elhárító munka elérésének érdeke.” A szervezési nyilatkozatot 1950. szeptember 29-én írta alá Prazsák Mihály. Megbízójával hetente a hétfői napon találkozott, ekkor adta le írásban jelentését. Sajnos ezen jelentések nyomára nem bukkantam az ÁBTL-ben. Prazsák Mihály 1952. márciusában leszerelt a szombathelyi határőr zászlóaljtól, majd lakhelyére Albertirsára távozott. 1956 februárjában, mint „megbízható elvtársat találkozási lakásgazdának” minősítették át. Az 1956-os forradalom után a rendőrségnél jelentkezett szolgálat tételre, majd visszahelyezték az Állami Egyházügyi Hivatalhoz és Szombathelyen kapott beosztást. „Várlak” „T” lakásgazdát 1957 végén zárták ki a hálózathoz. Szombathelyről Veszprémbe 1961 szeptemberében került Prazsák Mihály, ahol ugyancsak az ÁEH megyei megbízottja volt.

⁷⁸³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Prazsák Mihály, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások M-P 561. d. és MNL OL XIX-A-21-a 226/1953. 2. d. és MNL VeML XXIII. 4. III. 14. Prazsák Mihály személyi anyaga, illetve ÁBTL 3.1.1. B-80150 „Könyves Dániel”.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MKP, MDP, MSZMP, Közalkalmazottak Szakszervezete.

Kitüntetés: Szocialista munkáért érdemérem.

Puskás Jánosné Janó Julianna⁷⁸⁴ Kisújszálláson született 1909. március 30-án. Anyja Veres Róza. 1962. szeptember 3. 1963. szeptember 15. között megbízási szerződéssel dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő. 1962. szeptember 3-15. között Fülöp Sándorné munkaterületén, 1962. november 30. – 1962. december 31. között Vígh Jánosné betegségének időtartamára, 1963. szeptember 2-16. között Vígh Jánosné betegségének időtartamára.

Radics Erzsébet⁷⁸⁵ Kartalon született 1905. március 16-án. Anyja Boldis Mária. Iskolai végzettsége: 6 elemi, varrónő. Munkahelyei: Metaloglobus 1958. november 17. – 1963. május 5. között, Elektromos Művek 1963. május 8. – 1964. május 31. között. 1964. június 1. – 1970. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Rapi Dénesné Jeszenszky Mária⁷⁸⁶ Budapesten született 1943. július 28-án. Anyja Pataki Mária. Munkahelyei: Express Ifjúsági Utazási és Szolgáltató Vállalat 1960. március 1. – 1960. június 15. között. 1960. július 16-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd; gyors- és gépiró.

Rátkai (Reimann) János⁷⁸⁷ Szegeden született 1918. szeptember 17-én. Anyja Ábrahám Veron, apja Reimann Kálmán téglagyári munkás. Foglalkozása kereskedő segéd. A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karon Középiskolai tanári oklevelet szerzett 1963-ban. Munkahelyei: Kurucsev Sándor rőfös mellett kereskedő tanonc 1931–1934 között, Szántó és Megyeri kereskedelmi eladó segéd 1934–1940 között, Szeged V. híradó zászlóaljnál töltötte katonai szolgálatát 1940. december 2. – 1945. január között, Szántó és Megyeri kereskedelmi eladó segéd 1945, Kiskundorozsma Rendőrkapitányság polgári alkalmazott 1945–1946 között, alkalmi munkás 1946–1948 között, Haás Fülöp és fiai eladó segéd 1948–1952 között, Csongrád megyei Tanács Népművelési Osztály előadó 1952–1957 között, Csongrád megyei Tanács

⁷⁸⁴ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Puskás Jánosné.

⁷⁸⁵ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Radics Erzsébet, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁸⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Rapi Dénesné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁷⁸⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok M-R 670. d. Rátkai János.

Művelődési Osztály előadó 1957–1959 között, Csongrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadó 1959. január 1. – 1978. között

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MDP, MSZMP, Közalkalmazottak szakszervezete, TIT, MSZBT.

Kitüntetés: Szocialista kultúráért miniszteri kitüntetés.

Rémi (Rusznay) János⁷⁸⁸ Kerepesen született 1923. szeptember 8-án. Anyja Brancs Mária, Rémi János földműves. Iskolai végzettsége: 4 polgári, fémöntő segéd 1944., mérlegképes könyvelő 1961., felsőfokú államháztartási könyvelő 1967., SZTK ögyintéző szaktanfolyam 1975., Marxista Leninista Esti Középiskola 1968/69., Marxista Leninista Esti Egyetem 1971–1974. Munkahelyei: Fésüsfonógyár Kistarcsa napszámos 1940, Krolupper Gyár (Fémtömegcikk Művek) Budapest napszámos, fémöntő tanonc, fémöntő segéd 1941. június – 1945. szeptember között, MÁVAG fémöntő segéd 1945. szeptember – 1946. február között, Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium hivatalsegéd, szakmunkás 1946–1952 között. 1952. június 23. – 1983. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő, pénzügyi előadó, főelőadó, osztályvezető, főosztályvezető-helyettes a Gazdasági Hivatalban, főelőadó, főosztályvezető-helyettes a Gazdasági és Pénzügyi Főosztályon. 1984. január 1-el elérve az öregségi nyugdíj korhatárt, nyugdíjazására került sor. Megbízási szerződéssel 1984. január 1. – 1989. június 30. között tovább foglalkoztatták.

1989. június 22-én 50 éves jubileumi jutalmat javasoltak neki.

Kitüntetései: Munkaérem 1961., ÁEH Kiváló dolgozó 1965., Munka érdemrend ezüst fokozat 1973.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Szakszervezet 1945-től, Kisgazdapárt 1945–1948 között, MSZMP 1957-től, Hazafias Népfront.

Nyelvismeret: szlovák.

Rigó Pál⁷⁸⁹ Komárom-Esztergom megye Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Roósz Edit⁷⁹⁰ Pétervásáran született 1907. szeptember 28-án. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1939. június 12. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

⁷⁸⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Rémi János, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásuk, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁷⁸⁹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásuk, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

Rosenberg Györgyné König Blanka⁷⁹¹ Újpesten született 1930. november 5-én. Anyja Fehér Margit. 1956. október 1. – 1956. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépíró.

Rösler János⁷⁹² 1951–1959 között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Hajdú-Bihar megye Végrehajtó Bizottság vidéki munkatársa Debrecenben, egyházügyi főelőadó.

Rózsavölgyi Józsefné Szabó Mária⁷⁹³ Pesterzsébeten született 1929. május 26-án. Anyja Klein Katalin. 1953. augusztus 17. – 1958. augusztus 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó.

Rudas Ede⁷⁹⁴ Kispesten született 1913. április 11-én. Anyja Recsi Erzsébet. Munkahelyei: MDP Vas Megyei Bizottsága 1946. szeptember 27. – 1951. június 25. között. 1951. június 26. – 1953. június 3. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, csoportvezető. Klement Gottwald Villamossági Gyár munkatársa 1953. június 4-től.

Rudas László⁷⁹⁵ Makón született 1945. október 1-én. Anyja Révai Margit, apja Rudas Ede. 1970. január 1. – 1972. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyakornok, előadó.

Samu Benő⁷⁹⁶ Budapesten született 1911. október 12-én. Anyja Bali Erzsébet. Munkahelyei: Országos Munkabér Bizottság Titkársága 1950. március 1. – 1951. november 4. között. 1951. november 5. – 1952. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó; főelőadó.

Sári Pál⁷⁹⁷ Szihalomban született 1904. január 25-én. Anyja Ossó Karolin. Munkahelyei: Minisztertanács Elnöki Hivatal 1926. február 23. – 1952. október 23. között. 1952. október 24. – 1957. március 10. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető, elnöki gépkocsi vezetője.

⁷⁹¹ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁷⁹²

⁷⁹³ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁷⁹⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Rudas Ede, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁷⁹⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok M-R 670. d. Rudas Ede, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d., és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Munkalapok 564. d.

⁷⁹⁶ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁷⁹⁷ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

Sarkadi Nagy Barna⁷⁹⁸ Nagyváradon született 1944. augusztus 30-án. Anyja Ambrus Magdolna, apja Sarkadi Nagy Barna kereskedősegéd. Tanulmányai: Moszkvai Lomonoszov Finomkémiai Technológiai Egyetem vegyészmérnök diploma 1968., Marxista-Leninista Esti Egyetem Szakosító tagozat 1974., Zrínyi Miklós Katonai Akadémia tartalékos tiszti kiképző tanfolyam 1976. A Mecseki Ércbányászati Vállalatnál dolgozott 1968–1972 között kutatómérnökként, majd a KISZ Baranya megyei Bizottságának titkára 1972–1975, megyei első titkára 1975–1977 között. Az MSZMP Központi Bizottság Külügyi Osztály tömegszervezeti alosztályának munkatársa 1977–1982 között. Az Országos Béketanács főtitkára 1982. március 1. – 1983. december 31. között. 1984. január 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint elnökhelyettese. 1990-től a Horizont Rt. vezérigazgatója, a Dollar Land Fejlesztési Kft., majd a Microsystem Karrier Tanácsadó Kft. ügyvezető igazgatója. 2002–2007 között az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Zrt. humánpolitikai és igazgatási vezérigazgató-helyettese, 2008-tól az Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. humánpolitikai és koordinációs igazgatója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MSZMP 1965-től, Szakszervezet 1968-tól.

Katonai rendfokozat: százados.

Kitüntetései: Magyar-Szovjet Baráti Társaság Aranykoszorús jelvény 1968., Kiváló dolgozó 1972., Kiváló Ifjúsági vezető 1974., KISZ Érdemérem 1977., Munka Érdemrend ezüst fokozata 1982., Április Negyedike Érdemrend 1987.

Nyelvismeret orosz felsőfok, angol középfok.

Sárosdi Tibor⁷⁹⁹ Budapesten született 1918. február 20-án. Anyja Sárosdi Borbála. 1953. augusztus 1. – 1956. szeptember 30. között és 1956. október 16. – 1975. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint egyházügyi előadó Tolna megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára. 1975. június 30-án nyugdíjazták.

Sarus Sándor⁸⁰⁰ Végegyházán született 1926. október 20-án. Anyja Kaskötő Erzsébet. Foglalkozása földmunkás. 1952. július 19. – 1961. augusztus 15. között dolgozott a BM állományában. 1961. augusztus 16. – 1961. november 30. között a Közgazdasági- és Jogi Kiadó

⁷⁹⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Sarkadi Nagy Barna, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁷⁹⁹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Sárosdi Tibor és MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸⁰⁰ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Sarus Sándor, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatékos 4790. Sarus Sándor.

munkatársa volt. 1961. december 1. – 1962. március 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. „Személyi és családi körülményei miatt felelősségteljes munkát nem tudta elvégezni.” – így felmondott a Hivatalban.

Schillinger István⁸⁰¹ Pécsen született 1908. szeptember 9-én. Anyja Griffing Margit. Munkahelyei: Pannónia Sörgyár 1935. szeptember 1. – 1949. december 27. között, XIV. sz. autójavító Vállalat Pécs telepvezető 1949. december 28. – 1950. február 28. között, MDP Baranya Megyei Bizottság munkatársa 1950. február 1. – 1951. október 6. között, Baranyai Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Népművelési Osztály 1951. október 8. – 1953. április 15. között. 1953. április 16. – 1955. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint egyházügyi előadó a Baranya megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkáráként.

dr. Simon Sándor⁸⁰² Székesfehérváron született 1909. május 15-én. Anyja Kubik Jozefa. A székesfehérvári főgimnáziumban érettségizett, majd a budapesti Tudományegyetem jogi karát végezte el. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1934. november 27. – 1951. május 31. között, ideiglenes minőségű tanügyi előadó a nem katolikus ügyek osztályán, 1945-től osztályvezető, 1948. februárjától helyettes vezető. 1951. június 1. – 1951. szeptember 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó. 1951. november 11-től a budapesti Műszaki Egyetemen főelőadóként foglalkoztatták. Az ÁVH személyi dossziét nyitott 1950. július 8-án Simon Sándorra, mert a vádpontok szerint „demokrácia ellenes agitációt fejtett ki”, rémhíreket terjesztett, az egyházi iskolákat előnyben részesítette az államiakkal szemben”. 1947–1949 közötti tevékenységét figyelték meg Simon Sándornak, de találhatunk a dossziében egy szál jelentést 1951. június 7-i keltezéssel, amikor az ÁEH-ba került. Simon Sándor személyi dossziéját 1956. július 24-én zárták le, ügyében nem született semmilyen terhelő fellépés. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Nemzeti Parasztpárt 1945-től.

Somogyi Árpádné Marinova Bojka⁸⁰³ Budapesten született 1923. november 8-án. Anyja Sallai Julianna. Szerződéses tolmács bolgár nyelvből, megbízási szerződéssel foglalkoztatta az Állami Egyházügyi Hivatal 1973. április 20. – április 25. között, tolmácsolás dr. Atanaszova és Kljucsukov bolgár vendégeknek, 1975. október 20–25., 1979. június 11–14. között.

⁸⁰¹ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Schillinger István, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸⁰² MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Műl-lapok 564. d. és ÁBTL 3. 1. 5. O–8456 dr. Simon Sándor.

⁸⁰³ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

dr. Somos Ferenc⁸⁰⁴ Peszéradacson született 1921. szeptember 26-án. Anyja Dorner Karolin, apja Stángli Ferenc kovács. Szakmája: lakatos. Iskolai végzettsége: Hároméves Pártfőiskola 1956. szeptember 1-től, Pécsi Jogtudományi Egyetem 1969. Politikai Főiskola 1956., Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem 2 éves szakosító 1971., MSZMP Politikai Főiskola vezető továbbképző tanfolyam 1980. Munkahelyei: Magyar Vagon és Gépgyár lakatos 1937. május 10. – 1947. március 5. között, MKP, MDP pártmunkás 1947. március 6. – 1951. április 9. között, a Népművelési Minisztérium osztályvezető Filmfőosztály 1951. április 10. – 1953. szeptember 15. között, Móricz Zsigmond Népművelési Iskola 1952. szeptember 21. – 1953. augusztus 8. között, Országos Moziüzemi Igazgatóság 1953. szeptember 16. – 1955. december 31. között, Népművelési Minisztérium 1956. január 1. – 1957. március 15. között, Szakszervezetek Országos Tanácsa Gadasági Osztály igazgató 1957. március 16. – 1958. október 6. között, Szakszervezeti Mozi és Filmközpont igazgató 1958. október 8. – 1959. március 14. között. 1959. március 15. – 1983. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Katolikus Főosztályon, tanácsos 1974. július 1-től, osztályvezető 1981. november 1-től, 1982. április 1-től az Elnöki Titkárság munkatársa személyzeti feladatokat látott el. 1983. július 1-től, mivel elérte az öregségi korhatárt, nyugdíjazták. ÁEH pártalapszervezet titkára.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Vasas Szakszervezet, Pedagógus Szakszervezet, Közalkalmazott Szakszervezet, MKP, MDP, MSZMP.

Katonai rendfokozata szakszvezető.

Kitüntetései: Szocialista Munkáért érdemérem 1954., Munkaérdemérem ezüst fokozat 1971., Vöröskereszt érdemérem ezüst fokozat, 1973., Munkaérdemrend arany fokozat 1975., Államtitkári Dicséret november 7. alkalmából 1980.

Soós Sándor⁸⁰⁵ Gönyűn született 1905. augusztus 5-én. Munkahelyei: 1950. november 1. – 1951. június 15. között a Földművelési Minisztérium munkatársa. 1951. június 15-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

Spáczel István⁸⁰⁶ Nagymagyarón született 1911. augusztus 8-án. Munkahelyei: Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 1950. október 1. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

⁸⁰⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Somos Ferenc, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁰⁵ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Stökl József⁸⁰⁷ Budapesten született 1936. március 10-én. Anyja Graf Anna, apja Stökl Tamás szerszámkészítő. Tanulmányai: egyetem tanári szak 1967. Munkahelyei: 1953. október 13. – 1954. december 24. között a Budapesti Városi Tanács Porcelángyár, 1954. december 27. – 1956. január 10. között a Budapesti Útfenntartó Vállalat, 1956. január 12. – 1967. augusztus 15. között a Goldberger II. számú telep, 1967. augusztus 16. – 1967. december 15. között az IBUSZ, 1967. december 16. – 1969. március 31. között a Technika Külkereskedelmi Vállalatnál dolgozott. 1969. április 1. – 1970. szeptember 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa. Rendőr főhadnagy „Zentai” fedőnévvel, a „VILÁGOSSÁG” rezidentúra tagjaként az Állami Egyházügyi Hivatal Elvi-, Nemzetközi Főosztály előadója volt felelős a legális és titkos úton szerzett információk elemzéséért, feldolgozásáért, elsősorban a Vatikán és a nemzeti hierarchiák viszonylatában. 1970. szeptember 16-ával távozott a Technika Külkereskedelmi Vállalathoz áruosztály vezetői beosztásba. 1978. május 23-tól dolgozott a Külügyminisztériumban a XI. Területi Főosztályon, majd a római külképviseleten I. osztályú titkári rangban, 1979. március 13. – 1983. szeptember 11. között főkonzul San marino Köztársaság területére. Visszatért a Technika Külkereskedelmi Vállalathoz. 1988. március 1-től felvették a Külügyminisztérium VII. Területi Főosztályára a madridi külképviseleten teljesített külszolgálatot.

Stökl József állambiztonsági karrierje: A BM Idegen Nyelvi Főiskola hallgatóját 1965. január 1-jei hatállyal rendőr hadnaggyá léptették elő. Miután elvégezte a főiskolát, 1967. július 15-i hatállyal a III/I. Csoportfőnökség állományába került operatív beosztottnak, ahol 1968. január 1-vel rendőr főhadnaggyá léptették elő. 1971. szeptember 1-jei hatállyal az MSZMP Politikai Főiskola Nappali tagozatára vezényelték hallgatónak. Hat évvel később, 1977-ben már mint a III/I-4. osztály alosztályvezetőjét, dr. Stökl József rendőr századost a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatával tüntették ki.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: DISZ, KISZ, Munkásörség, MSZMP. Kitüntetései: Munkás Paraszt Hatalomért kitüntetés, A Nép Szolgálatában munkásör kitüntetés, A Nép Hű Szolgálatáért munkásör kitüntetés.

Nyelvismerete: olasz felsőfok.

⁸⁰⁶ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁰⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Stökl József., valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d., illetve ÁBTL 2. 8. 1. 00246/1964., ÁBTL 2. 8. 1. 00133/1967., ÁBTL 2. 8. 1. 00331/1967., ÁBTL 2. 8. 2. 2. 0070/1971., ÁBTL 2. 8. 2. 2. 008/129/1977.

Straub István⁸⁰⁸ Budapesten született 1926. április 29-én. Anyja Seiler Jolán háztartásbeli, apja napszámosként, 1945 után fűtőként dolgozott. A középiskola elvégzése után a Magyar Optikai Műveknél dolgozott 1941. május 12. – 1944. május 12. között, ahol 1944-ben műszerész segédlevelet szerzett. 1945-től a Ganz Villamossági Gyárban dolgozott, 1947-ben az üzem függetlenített DISZ titkára lett. 1949-ben a MADISZ budapesti Bizottságába került politikai munkatársként. 1952. május 5. – 1956. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, főelőadói, majd osztályvezetői beosztásban. 1957-től az Országos Béketanács keretén belül a papi békemozgalom munkájával foglalkozott. Az Országos Béketanács szervezeti átalakulása után a Magyarok Világszövetségénél, mint főtitkár-helyettes dolgozott 1961. október 23-ig, majd a Külügyminisztérium Külföldi Magyarok Referatúrájának vezetőjeként dolgozott 1961. október 23. – 1962. június 30. között. 1962-ben súlyos betegsége miatt, saját kérésére visszakérült az Állami Egyházügyi Hivatalhoz, ahol 1962. július 1. – 1983. november 30. között dolgozott, politikai munkatársként, 1964. március 25-től a Protestáns Főosztály egyik csoportvezetője, osztályvezető 1964. április 1-től, főosztályvezető-helyettes Protestáns Főosztály 1967. augusztus 1. – 1972. február 15. között. 1969-ban elvégezte a Marxista-Leninista Esti Egyetemet. 1972. február 16-i hatállyal Miklós Imre kinevezte a Katolikus Főosztály vezetőjévé. 1975. július 1. – 1983. május 31. között elnökhelyettes. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: 1945-től párttag, előbb a Szociáldemokrata Pártnak volt a tagja, majd 1957-től az MSZMP-nek. 1946-tól volt tagja a szakszervezetnek. Kitüntetései: Népköztársaság Érdemérem bronz fokozata 1951., ezüst fokozata 1954., a Szocialista Munkáért Érdemérem ezüst fokozata 1958., a Munka érdemrend arany fokozata 1974.

Dr. Surányi Sándor⁸⁰⁹ 1953. november 9-én született. Anyja Ugrai Julianna. Munkahelyei: Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség 1975. október 1. – 1985. szeptember 30. között. 1985. október 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó Katolikus Ügyek Főosztályán; csoportvezető 1989. május 15-től. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Svec Vencel⁸¹⁰ Felsőgallán született 1919. július 13-án. Anyja Vidics Mária, apja Svec Vencel bányász. Szakképzettsége: Gazdasági és Műszaki Akadémia aknász 1954., tanult mestersége cipész. Három hónapos pártiskola 1946. Munkahelyei: Tatabánya MÁK RT Külszíni Üzem

⁸⁰⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Straub István, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX-A-21-e ÁEH belső rendeletek 1962-1988 35-1/1964. sz. elnöki utasítás a hivatali munka részleges átszervezésével kapcsolatban. 2. doboz.

⁸⁰⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁸¹⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Svec Vencel.

kifut 1936–1937 között, Tatabánya XIV-es akna csillás 1937–1945 között, Mór Járási Pártbizottság szervező titkár 1945–1946 között, Tatabánya Sikkölgyi akna segédvájár 1946–1948, Tatabánya Szénbányászati Tröszt bér- és normaosztály vezetője 1948–1953 között, Tatabánya Városi Pártbizottság Ipari Osztály vezetője 1953–1954 között, Tatabánya X-es akna körletfelelős 1954–1959 között, Oroszlányi Tröszt körletfelelős 1959–1960, Komárom megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi előadó 1960. december – 1964. szeptember 30. között. Katonai rendfokozat: őrvezető.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: Szakszervezet MKP, MDP, MSZMP, Munkásőrség.

Kitüntetései: Sztahanovista oklevél, Műszaki kiváló oklevél és érem, Öt és Tíz éves szolgálati érdemérem.

Szabó Árpád⁸¹¹ Baranya megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Szabó Piroska⁸¹² Kőröstarcsán született 1929. május 1-én. Anyja Raffai Piroska. Munkahelyei: Budapest Főváros Tanácsa 1950. július 1. – 1952. május 4. között, Magyar Néphadsereg 1952. május 5. – 1955. január 15. között, Gyár és Gépszerelő Vállalat 1955. augusztus 15. – 1959. szeptember 14. között, Rézhengerművek 1959. szeptember 15. – 1965. június 30. között. 1965. július 1. – 1968. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró. Hazafias Népfront munkatársa 1968. december 16-tól.

Szakács Gyula⁸¹³ Miskolcon született 1930. február 5-én. Anyja Szakács Erzsébet. 1953 – 1957. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint egyházügyi főelőadó Kalocsán, majd 1958 – 1969 között a Bács-Kiskun megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Szadmári Mária Czagányi Zoltánné⁸¹⁴ Budapesten született 1933. november 4-én. Anyja Capek Amália. Munkahelyei: Kohó és Gépipari Minisztérium 1952. május 20. – 1952. november 21. között. 1952. november 4. – 1955. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró.

⁸¹¹ Sajnos semmilyen személyzeti anyag nem maradt fenn róla, így bővebb életrajzot nem sikerült róla összeállítanom.

⁸¹² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szabó Piroska, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸¹³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szakács Gyula, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸¹⁴ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

Szalkai József⁸¹⁵ 1974. augusztus 1. – 1989. december 30. között a Veszprém megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Szaló Sándor⁸¹⁶ Győrben született 1914. október 30-án. Anyja Farkas Katalin, apja Szaló Sándor kőműves segéd. Végzettsége géplakatos, Műszaki Főiskola általános államigazgatási ismeretek. Munkahelyei: Vagon és Gépgyár Győr géplakatos 1938–1945 között, 15. sz. autójavító Vállalat hegesztő lakatos 1946–1949 között, Vasas Szakszervezet Győr politikai munkatárs 1949–1959 között, Győri Kecs és Ostyagyár személyzeti osztályvezető 1960. január – 1962. január 31. között. 1962. február 1. – 1966. március 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Győr-Moson-Sopron megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadója.

Katonai rendfokozat őrzető.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MKP, MDP, MSZMP, Vasas Szakszervezet, Közalkalmazottak Szakszervezete, Munkásőrség 1957–1963 között.

Szalva János⁸¹⁷ Szentesen született 1948. július 26-án. Anyja Kiss Ilona, apja Szalva János. Fonóipari technikus, 1973-ban a Rendőrtiszti Főiskolán szerzett diplomát. Technikus a Pamuttextil Műveknél 1967. szeptember 6. – 1968. január 28. között. Ügykezelő a Polgári Védelemnél 1968. január 29. – 1970. augusztus 24. között. Előadó a Belügyminisztériumban 1970. szeptember 1. – 1975. október 31. között. 1975. november 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó; főosztályvezető-helyettes Katolikus Főosztályon 1984. január 1-től. 1984-ben 1 hónapos olaszországi ösztöndíjat nyert el.

Nyelvismerete olasz felsőfok.

Katonai rendfokozat alhadnagy.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: KISZ 1963-tól, MSZMP 1970-től, Szakszervezet.

Szantorisz Vera⁸¹⁸ Tópatakon született 1897. május 3. Anyja Vicián Mária. 1955. augusztus 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd.

⁸¹⁵ MNL VeML XXIII. 4. III. 16. Szalkai József személyi anyaga.

⁸¹⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szaló Sándor.

⁸¹⁷ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szalva János, valamint MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d. és ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 7087. Szalva János.

⁸¹⁸ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

Szarvas Istvánné Mádi Margit⁸¹⁹ Nagykállón született 1929. november 14-én. Anyja Ordas Mária, apja Mádi György. Iskolai végzettsége 5 általános iskolai osztály. Munkahelyei: Farkaslyuki Szénbánya 1952. június 3. – 1952. szeptember 15. között, Árvízvédelmi és Folyamszabályozási Hivatal Gyula 1953. április 28. – 1953. május 16. és 1953. július 16. – 1953. augusztus 29. között, Körösi Állami Gazdaság Gyoma 1954. augusztus 3. – 1954. november 15. között, Állami Mezőgazdasági Gépállomás Gyoma 1955. július 26. – 1955. augusztus 23. és 1956. július 26. – 1956. augusztus 25. valamint 1957. július 23. – 1957. augusztus 29. között, Állami Építőipari Vállalat Szolnok megye 1958. május 29. – 1964. október 17. között, Élelmiszer- és Vegyipari Csomagoló Vállalat 1968. február 26. – 1968. március 9. között. 1965. február 2. – 1968. február 20. között szerződéssel, 1968. március 11. – 1984. december 31. között, majd megbízási szerződéssel 1986. október 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő 1965. február 2. – 1968. február 20. között, 1968. március 11-től hivatalsegéd, telefonközpont kezelő, porta szolgálat, kézbesítés megbízási szerződéssel.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezet 1972. szeptember 1-től, szakszervezeti bizalmi.

Kitüntetései: Államtitkári dicséret a Nemzetközi Nőnap alkalmából 1979.

Szeghő Gyuláné Szűcs Éva⁸²⁰ Budapesten született 1924. december 18-án. Anyja Herceg Józsa. Munkahelyei: Magyar Divatcsarnok Állami Áruház 1951. március 6. – 1952. január 20. között. 1952. január 20. – 1956. március 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő, előadó.

Szeifert Györgyné Dvorski Alujzia⁸²¹ Budapesten született 1941. október 16-án. Anyja Birnbauer Mária, apja Dvorszky Aladár. Iskolai végzettsége Marxista-Leninista Esti Egyetem Szakosító. Munkahelyei: Budapesti Szerszámgépgyár 1956. október 9. – 1957. március 26. között, XIII. ker. Tanács Szakorvosi Rendelő Intézet 1957. szeptember 25. – 1957. december 31. között, Egyesült Izzó 1958. április 18. – 1960. július 16. között, Soroksári Vasöntöde 1962. február 19. – 1962. március 24. között, Budapest KISZ Bizottság KISZ Iskola titkárnő 1968–1972 között, KISZ Központi Bizottság KISZ Iskolája titkárnő 1972–1978 között. Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége 1978. – 1982. november 15. között. 1982.

⁸¹⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szarvas Istvánné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸²⁰ MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸²¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szeifert Györgyné, MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

november 16. – 1989. június 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró, előadó. 1989. június 16-tól az Igazságügyi Minisztérium munkatársa. Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1961-től.

Szeifert József⁸²² Budapesten született 1928. augusztus 15-én. Anyja Hegedűs Katalin, apja Szeifert Mihály. Munkahelyei: Buzás György (Csemege Üzlet) 1942. július 7. – 1942. július 20. között, Fővárosi Segítő Alap 1942. július 22. – 1944. december 31. között, Posner Nyomda 1945. január 29. – február 10. és február 21. – június 4.; június 18. – augusztus 11. között Pénzjegy Nyomda 1945. augusztus 14. – 1946. március 9. között, Márkus Lajos mellett 1946. május 5. – 1945. augusztus 15. között Márkus László Vasszerkezeti Gyár 1946. augusztus 15. – 1946. november 15. között, Sepsiszentgyörgyi Textilművek 1946. november 18. – 1948. január 22. között, Faktor Textilművek 1948. február 12. – 1948. október 11. között, Belügyminisztérium 1948. október 15. – 1962. augusztus 15. között a BM munkatársa, a II/8. osztály vizsgáló tisztjeként, mint koncepciók ügyekben szereplőt a BM 962/1962. sz. parancsa alapján leszerelték, Budapesti Tejipari Vállalat a Rendészeti Osztály vezetője 1962. augusztus 27. – 1963. május 14. között.

1963. május 15. – 1975. február 28. között az ÁEH munkatársa. Főelőadó, csoportvezető, a Katolikus Főosztály vezetője 1964. április 1-től. 1974. január 1-től a TESCO áthelyezését kérte a Személyzeti Osztály vezetésére, amihez az ÁEH hozzájárult. Azonban gégemetszést hajtottak rajta végre, ezért betegállományba került, így nem került át a TESCO állományába. Miklós Imre személyes kérése alapján kivételesen korkedvezményes nyugdíjba helyezték 1975. március 1-től.

Kitüntetései: Magyar Partizán Emlékérem, Munkás Paraszt Hatalomért Kitüntetés, Szolgálati Érdemérem, Kiváló dolgozó, Felszabadulási Emlékérem.

Székely Ernő⁸²³ Újpesten született 1893. augusztus 29-én. Anyja Krauszhuber Mária. Országos Létszámbizottság Titkársága 1951. május 16. – 1951. október 15. között. 1951. október 16-tól dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

⁸²² MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szeifert József, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d. és ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogyatéék 5354. Szeifert József.

⁸²³ MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

Szekeres Jánosné Papp Rozália⁸²⁴ Dévaványán született 1919. január 27-én. Anyja Csillag Terézia. Iskolai végzettsége: 6 elemi, takarítónő. Munkahelyei: Grill Tamás töltőtoll üzem 1942. június 17. – 1943. április 14. között, Finommechanikai és Műanyagfeldolgozó Kft. 1943. október 4. – 1944. április 29. között, Riesz Oszkár töltőtoll üzem 1946. január 10. – 1947. augusztus 21. között, Bein János töltőtoll üzem 1947. október 1. – 1948. május 13. között, B. Riesz Zoltán üvegcsiszoló 1948. október 8. – 1950. szeptember 31. között, Szemüveglencsegyár 1950. október 1. – 1954. január 2. között, Magyar Optikai Művek 1954. január 3. – 1954. október 29. között, Minőségi Gyermekekré Üzem 1956. július 1. – 1956. augusztus 6. között, Vendéglátóipari Vállalat 1956. szeptember 13. – 1956. október 1. között, Cipő- és Parkettpasztagyár 1957. július 18. – 1957. július 25. között, Cukrászatigyár 1957. augusztus 1. – 1961. november 15. között, Kávész- és Édesipari Termékek Gyára 1961. november 16. – 1963. március 2. között, Magyar Édesipar 1963. március 3. – 1963. augusztus 24. között, Elektromos Művek 1963. szeptember 4. – 1968. június 30. között. 1968. július 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Szerényi Sándor⁸²⁵ Berzéken született 1904. október 26-án. Anyja Korencsik Etel, apja Stenczel Sándor uradalmi gépész. Szakképzettsége géplakatos. Iskolai végzettsége: ELTE középiskolai tanár 1959. Munkahelyei: Budapest Székesfőváros Közlekedési Részvénytársaság 1931–1950 között. Budapesti Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottság főelőadó, egyházügyi megbízott 1951. szeptember – 1957. március között. Fővárosi Autótaxi 1957–1960 között, Állami Fuvarozási és Kordélyozási Vállalat 1961. november 22. – 1961. november 30. között. 1961. december 1. – 1965. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint egyházügyi főelőadó, osztályvezető 1964. április 1-től.

Kitüntetései: Kiváló Munkáért Érdemérem 1949., Köztársasági Érdemérem ezüst fokozata 1950., Szocialista munkáért érem.

dr. Szilágyi István⁸²⁶ 1949. május 28-án született. Anyja Tóth Ilona. 1981. augusztus 1. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó Katolikus Főosztályon 1981. augusztus 1-től, tanácsos 1987. december 1-től, osztályvezető 1989. május 15-től.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

⁸²⁴ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szekeres Jánosné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d. és MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁸²⁵ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szerényi Sándor, valamint MNL OL XIX–A–21–b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸²⁶ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

Szlávik Józsefné⁸²⁷ Csákon született 1917. április 20-án. Munkahelyei: Vallás- és Köznevelési Minisztérium 1939. augusztus 1. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

Szombati András⁸²⁸ a Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadója.

Szvitács Jánosné Béki Ilona⁸²⁹ Lajosmizsén született 1946. február 4-én. Anyja Poczik Ilona, apja Béki András. Iskolai végzettsége pénzügyi technikum, gyors- és gépíró. Munkahelyei: Csepeli Transzformátorgyár 1960. szeptember 9. – 1962. október 31. között, Csepeli Egyedi Gépgyár 1962. november 1. – 1963. május 16. között, Országos Takarékpénztár 1963. május 17. – 1978. szeptember 14. között. 1978. szeptember 15. – 1989. február 14. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint ügyviteli alkalmazott. 1989. február 15-től az Országos Takarékpénztár munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: KISZ, Szakszervezet 1960-tól.

Tálos Gáborné Márkus Klára⁸³⁰ Debrecenben született 1919. január. Anyja Weisz Júlia. Munkahelyei: Dolgozó Ifjúság Szövetsége 1952. november 22. – 1954. május 11. 1954. május 12. – 1955. november 20. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépíró. Országos Béketanács munkatársa 1955. november 21-től.

Tálos Ferenc⁸³¹ Somogy megyei Tanács főelőadó, vidéki tanácsi beosztottja 1952. július 6-tól.

Tamás Ferenc⁸³² Budapesten született 1924. május 13-án. Anyja Szalai Eszter. 1952. június 1. – 1953. április 6. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó.

⁸²⁷ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸²⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szombati András.

⁸²⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Szvitács Jánosné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Megszűnt személyi nyilvántartások R-Z 562. d.

⁸³⁰ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸³¹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸³² MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Tari Józsefné Horváth Teréz⁸³³ Perkátán született 1931. október 15-én. Anyja Csere Mária, apja Horváth István. Iskolai végzettsége: Közgazdasági technikum érettségi 1963., könyvelő 1966. Munkahelyei: Fővárosi Szállítási Vállalat bérszámfejtő 1950. március 1. – 1961. december 15. 1961. december 16. – 1986. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, csoportvezető 1982. január 1-től, a Pénzügyi Főosztály osztályvezető-helyettese 1984. január 1-től. Megbízási szerződéssel foglalkoztatva 1989. január 1–31. között, az 1988. évi szintetikus könyvelés, zárás és beszámoló munka segítése volt a feladata.

Férje Tari József BM alkalmazott.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1950-től, MSZMP 1960-tól.

Kitüntetés: Munka Érdemrend bronz fokozat 1979.

Tatai István⁸³⁴ Heréden született 1923. augusztus 23-án. Anyja Rozsnaki Viktória, apja Tatai Gábor bányász. Iskolai végzettsége: általános iskolai pedagógus 1944., orosz nyelv tanító 1961., Marxista Leninista Esti Egyetem szakosító 1967. Munkahelyei: Általános Iskola Heréd tanító 1948–1950 között, Általános Iskola Pély tanító 1950–1951 között, Általános Iskola Rózsaszentmárton tanító 1951, Heves megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Oktatási osztály tanulmányi felügyelő 1951–1954 között, Heves megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Titkárság főelőadó 1954–1969 között. 1969. május 1. – 1978. március között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, a Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Szakszervezet 1948-tól, MDP 1954-től, MSZMP, Munkásőrség.

Kitüntetései: Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozat 1967., Szolgálati Érdemérem 1968.

Tátrai János⁸³⁵ Szepsiben született 1912. február 4-én. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1949. január 31. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban.

⁸³³ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Tari Józsefné, valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸³⁴ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Tatai István.

⁸³⁵ MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Telepó Sándor⁸³⁶ Veresegyházán született 1929. július 25-én. Anyja Hörömpő Mária. Munkahelyei: 21/7, sz. Szakipari Építő Vállalat 1954. március 8. – 1954. május 31.; Magyar Dolgozók Pártja Egy éves pártiskola 1955. szeptember 6. – 1956. július 12. között. 1954. június 1. – 1955. szeptember 5. között, majd 1957. április 1. – 1968. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, 1964. március 25-től csoportvezetői minőségben az Elnöki csoport munkatársa, a nemzetközi ügyek, valamint a katolikus sajtó és kiadványok lektorálási munkájának előadója. 1968. február 2-i hatállyal áthelyezték a Budapesti Közlekedési Vállalathoz.

Temesvári János⁸³⁷ Szőregen született 1909. június 16-án. Anyja Furák Rozália. Munkahelyei: 4. sz. Építőipari Technikum hivatalsegéd 1950. október 26. – 1951. június 30. között, Építésügyi Minisztérium 4. sz. Magasépítőipari Technikum hivatalsegéd 1951. július 1. – 1952. október 15. között, fűtő 1952. október 16. – 1962. július 31. között. 1962. augusztus 1. – 1971. május 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint fűtő. Nyugdíjazták 1971-ben 1971–1981 között az ÁEH a téli időszakban alkalmazta, mint fűtőt. A Hazafias Népfront Országos Tanácsa udvaros 1971. június 1. – 1971. augusztus 15. között.

Temesvári Mária⁸³⁸ Vecsésen született 1944. október 2-án. Anyja Pelikán Mária. Munkahelyei: Ligninmex Külkereskedelmi Vállalat 1963. július 1. – október 16. között, Művelődésügyi Minisztérium 1963. október 17. – 1968. május 15. között, Építésügyi Minisztérium 23. sz. Állami Építési Vállalat 1968. május 16. – augusztus 31. között, Palace Szálló 1968. szeptember 14. – október 4. között, Hungarocamion 1968. október 7. – 1970. szeptember 30. között. 1970. október 1. - 1972. június 14. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gyors- és gépiró. Technoimpex Magyar Gépipari Külkereskedelmi Vállalat 1972. június 15-től.

Tomcsik Vilmos⁸³⁹ Budapesten született 1915. július 11-én. Anyja Tomcsik Anna. Munkahelyei: Magyar Dolgozók Pártja 1951. június 30-ig. 1951. július 1. – 1952. december 12.

⁸³⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Telepó Sándor, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d., és MNL OL XIX-A-21-e ÁEH belső rendeletek 1962-1988 35-1/1964. sz. elnöki utasítás a hivatali munka részleges átszervezésével kapcsolatban. 2. doboz és

⁸³⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Temesvári János valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸³⁸ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸³⁹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, vidéki munkatárs Szegeden 1951.

Torma Mihály⁸⁴⁰ Kisvárdán született 1908. október 7-én. Anyja Varga Eszter. Munkahelyei: Stephaneum Nyomda Pénzintézeti Központ 1950. április 1. – 1952. május 15. között. 1952. május 16. – 1952. november 26. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő. Budapesti Városi Tanács Mértékutáni Cipőkészítő Vállalat 1952. november 27-től.

Torzsás Erzsébet⁸⁴¹ 1952. december 16. – 1961. december 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó. Férje Völgyesi Mátyás az ÁEH Gazdasági Főosztály, Hivatal vezetője.

Tóth Ferencné Hadnagy Gizella⁸⁴² 1962. március 15-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban megbízási szerződéssel, mint takarítónő, Fülöp Sándorné betegsége időtartamára.

Tóth László⁸⁴³ 1980. június 26. – 1989. április 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint a Zala megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Tuba Mihály⁸⁴⁴ Bölcskén született 1942. március 2-án. Anyja Marosi Erzsébet, apja Tuba Mihály TSZ tag. Iskolai végzettsége 8 általános. Szakképzettsége autólakatos. Munkahelyei: Ikarus Karosszéria és Járműgyár 1959–1961 között, AKÖV gépkocsivezető 1961–1969 között. 1969. december 6. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető, az elnökhelyettes gépkocsivezetője volt.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Tujner Ferenc⁸⁴⁵ Budapesten született 1911. január 26-án. Anyja Gombocz Anna. 1951 - 1953. december 29. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főkönyvelő.

⁸⁴⁰ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁴¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Völgyesi Mátyás személyi anyaga alapján.

⁸⁴² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Tóth Ferencné.

⁸⁴³ MOLNÁR, 2000. 361., 490.

⁸⁴⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Tuba Mihály, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d., valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁴⁵ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Turai István⁸⁴⁶ Debrecenben született 1922. június 9-én. Anyja: Lindenfeld Sarolta, apja Turai Miklós MÁV tisztviselő. Iskolai végzettsége reálgymnázium érettségi 1940., Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem 1958., 1963-ban ennek Filozófiai Szakosított Tagozatát végezte el. Végzettsége vasesztergályos.

1940. október-november folyamán segéd munkás a debreceni Kefegyárban. 1940 novembere és 1941 decembere között vasesztergályos tanuló a Debrecen-Nyírbátori HÉV-nél, ugyanitt 1941 decembere és 1945 decembere között vasesztergályos segéd. 1946 májusa és júliusa között tisztviselő a debreceni Kefegyárban.

1943 októbere és 1944 októbere között katonai szolgálatot teljesített. 1944. október 27. – 1945. október 18. között szovjet hadifogságban volt. 1946. július – 1950. január 31. között a HM Katonai Elhárító Csoportfőnökség politikai munkatársa. Átszervezés után 1953. áprilisig a BM Katonai Elhárító Főosztály munkatársa. Legmagasabb katonai fokozata főhadnagy.

Munkahelyei: Debreceni Kefegyár segéd munkás 1940. október – november, Debrecen-Nyírbátori HÉV vasesztergályos tanuló 1940. november – 1941. december között, Debrecen-Nyírbátori HÉV vasesztergályos segéd 1941. december – 1945. december között, DEebreceni Kefegyár tisztviselő 1946. május – július, Katonapolitikai Osztály hivatásos tiszt 1946. július – 1953 április, a Szegedi Állami Erdőgazdaság agitációs előadója 1953. április és szeptember között. 1953. szeptember 7. – 1957. január 15. között az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársa, mint megbízott, előadó, főelőadó Szeged 1953. szeptember 7. – 1957. január 15. között. 1957. február – április között Szeged Megye Jogú Város Tanácsa egyházügyi főelőadó, 1957. április – 1958. november között Csongrád Megye egyházügyi főelőadója. 1958. november – 1973. között Budapest Fővárosi Tanács egyházügyi főelőadója.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Vas és Fémmunkások Szakszervezete, Közalkalmazottak Szakszervezete, MKP 1945-től, MDP, MSZMP.

Kitüntetés: Munka Érdemrend ezüst fokozata 1966.

Turcsik Mihályné Pelikán Erzsébet⁸⁴⁷ Dánszentmiklóson született 1929. január 2-án. Anyja Jarábik Mária, apja Pelikán István portás. Iskolai végzettsége 6 elemi. Takarítónő. Munkahely MÁV Kórház és Központi Rendelőintézet 1962. február 23. – augusztus 31. között.

1974. február 6. – 1984. január 2. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő. 1984. január 2-án nyugdíjazták.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

⁸⁴⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Turai István, valamint ÁBTL 2.8.1. BM Központi fogvaték 5904. Turai István.

⁸⁴⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Turcsik Mihályné.

Udvardy János⁸⁴⁸ Budapesten született 1917. június 20-án. Anyja Bors Izabella, apja Udvardy Lajos MÁV fűtő. Szakképzettsége: könyvkötő. Iskolai végzettsége 2 éves Pártfőiskola 1962. Munkahelyei: Pest megyei Alispáni Hivatal segédfogalmazó 1945. október – 1949 között, Budai Járási főjegyzői hivatal helyettes járási főjegyző 1949–1950 között, Budai Járási Tanács Végrehajtó Bizottság VB titkár 1951 – 1953. június, Monori Járási Tanács Végrehajtó Bizottság elnök 1953–1954 között, Pest megyei Tanács Végrehajtó Bizottság ellenőrzési előadó 1954 – 1957. május 31. között, Pest megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadója 1957. június 1-től. A váci római katolikus egyházmegyei hatóság mellé rendelt miniszteri biztos 1957. november 13-tól.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MKP 1945-től, MDP, MSZMP, Közalkalmazottak Szakszervezete.

Udvarias Pálné Nagy Erzsébet⁸⁴⁹ Újpesten született 1905. február 19-én. Anyja Zvaló Mária. 1964. január 4–17.; február 1–15.; március 1–15.; április 16–30.; május 16–30.; 1967. április 1–12. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Ungár Imre⁸⁵⁰ Besenőteleken született 1921. szeptember 27-én. Anyja Weisz Ilona. Munkahelyei: MDP; MSZMP Tolna Megyei Bizottság 1950. július 2. – 1961. október 31. között. 1961. november 1. – 1964. április 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető.

Ungár Imréné Szél Teréz⁸⁵¹ Tolnán született 1925. október 14-én. Anyja Tóth Terézia varrónő, apja Szél Sándor hajós. Iskolai végzettsége 6 elemi, 5 hónapos pártiskola 1951. április – augusztus.. Munkahelyei: Selyemfonó Nemzeti Vállalat gombolyító 1939. – 1950. február 28. között, Magyar Dolgozók Pártja Tolna Megyei Bizottsága 1950. március 1. – 1954. március 1. között, Szekszárdi Patyolat vasalónő 1954. június 13. – 1954. július 5. között, valamint 1956. május 23. – 1956. június 4. között. Szekszárdi Kézműipari Vállalat bedolgozó varrónő 1959. április 7. – 1960. július 31. között. Tolna megyei Állami Gazdaságok Igazgatósága adminisztrátor 1960. augusztus 1. – 1962. június 1. között. 1962. szeptember 16. – 1980. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint hivatalsegéd a Pénzügyi Főosztályon, házfelügyelő, portaszolgálat, és a telefonközpont kezelése..

⁸⁴⁸ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Udvardy János.

⁸⁴⁹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Udvarias Pálné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁵⁰ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Ungár Imre.

⁸⁵¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Ungár Imréné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: MDP, MNDSZ, DISZ, Közalkalmazottak Szakszervezete 1960-tól.

Kitüntetés: Nőnap alkalmából Dicséret 1976.

Vágó Ervin⁸⁵² Tamásiban született 1923. április 6-án. Anyja Schwarch Ilona. 1953. január 1. – 1953. május 11. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó, osztályvezető-helyettes.

Vákár Arthur⁸⁵³ Gyergyószentmiklóson született 1909. november 27-én. Anyja Vákár Mária. Munkahelyei: 1951. június 1. – 1955. április 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint pénzügyi előadó, főkönyvelő, a Könyvelési csoport munkatársa, revideáló könyvelő. Közért Zöldség- és Gyümölcselosztó Vállalat 1955. május 1-től.

Varga Dezsőné Kerényi Etelka⁸⁵⁴ Sásdon született 1920. szeptember 30-án. Anyja Balla Julianna. Munkahelyei: Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1942. november 13. – 1951. május 31. között. 1951. június 1-től dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint könyvelő.

Varga Ferenc⁸⁵⁵ Vépen született 1912. május 21-én. Anyja Pogácsás Anna. Munkahelyei: 1949. augusztus 15. – 1951. szeptember 30. között Vas Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság munkatársa. 1952-től a Vas megyei Tanács Végrehajtó Bizottság előadója, vidéki munkatársa.

Varga Ilona⁸⁵⁶ Székesfehérváron született 1925. január 29-én. Anyja Vinkóczy Irén. Munkahelyei: Budapest Székesfőváros 1942. április 7. – 1942. június 14. között, Külső Kőbányai Egyház 1942. június 15. – 1944. augusztus 31. között, Dunai Repülőgépgyár 1944. szeptember 19. – 1945. április 30. között, Írószergyár 1945. május 3. – 1952. október 4. között. 1952. október 4. – 1987. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, gyors- és gépíró; főelőadó 1964. április 1-től, elnöki referens 1972. február 16-tól, csoportvezető 1975. július 1-től, 1982. január 1-től tanácsos. 1987. november 30-ával nyugdíjazták. 1987. december 1. – 1989. június 30. között megbízási szerződéssel foglalkoztatta az ÁEH.

⁸⁵² MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁵³ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁵⁴ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁵⁵ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁵⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Varga Ilona és MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Nyelvismerete német.

Kitüntetés: Kiváló Munkáért kitüntetés; Törzsgárda jelvény IV. fokozat.

dr. Varga István⁸⁵⁷ Csongrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Varga István⁸⁵⁸ Sárszentlőrincen született 1934. január 31-én. Tanulmányai: gimnáziumi érettségi után műszaki főiskolát végzett, Marxista-Leninista Esti Egyetem szakosítót végzett. 1975. július 1. – között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, Tolna megye Végrehajtó Bizottság egyházügyi titkára.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: MSZMP 1959-től, KISZ KB függetlenített munkatársa.

Varga József⁸⁵⁹ Mezőhegyesen született 1926. március 15-én. Anyja Madai Rozália. 1946-tól a szegedi politikai rendőrség állomány tagja, ahová a Párt ajánlása alapján került. 1949-ben már ugyanott osztályvezető helyettes volt. 1950-ben az egyházi reakció elleni osztályra helyezték. Munkaerőtartalékok Hivatala 1950. december – 1951. június 30. között. 1951. június 1. – 1956. május 21. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó; személyzeti osztály vezetője; elnökhelyettes 1952-től. Az MDP KV Titkársága az 1952. február 6-i ülésen Horváth János javaslatára tárgyalta Varga József elnökhelyettesi kinevezését, azonban a Titkárság Varga József fiatal korára hivatkozva elutasította elnökhelyettesi kinevezésére tett

⁸⁵⁷ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁸⁵⁸ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁸⁵⁹ MNL OL XIX-A-21-a 166/1952. 2. d., MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 179. ő. e. 119. p., MNLOL M-KS 276. f. 54. cs. 179. ő. e. 6. p., MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 278. ő. e. 38. p., MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 278. ő. e. 4. p. A kinevezésről Komócsin Zoltán az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztály vezetője 1953. november 19-én kelt átiratában értesítette Horváth Jánost, az ÁEH elnökét. Vö. MNL OL XIX-A-21-a 495/1953. 3. d., MNL OL XIX-A-21-a 7/1955. 4. d., MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 400. ő. e. 3-4.; 42-44. p. Az előterjesztésben Horváth János ÁEH elnök arról írt, hogy maga Varga József idézte elő munkájával és magatartásával a leváltás szükségességét. Varga József elleni vádként felhozta, hogy Horváth János távollétében nem megfelelően vezette a Hivatalt, megromlott a kapcsolata munkatársaival, nem képezte magát szakmailag. A legérdekesebb vád, amelyet megfogalmazott előterjesztésében Horváth János a következő: „*Felmerült a Belügyminisztérium jelentése alapján, hogy Varga elvtárs állítólag hono-szexuális [sic!]. Erről is beszéltem Varga elvtárssal, ő ezt tagadta, de több jel arra mutat, hogy ez igaz. Ezt pontosan megállapítani nem tudtam.*” Ezek szerint rendszeresen kapott az ÁEH elnöke jelentéseket, háttér információkat a BM-től, még a közvetlen munkatársaival, az elnökhelyettesről is Horváth János. A másik furcsaság, hogy ezt leírta egy előterjesztésben, illetve tudjuk Varga József 1953. november 13-i MDP KV Titkársága ülésére előterjesztett javaslatából, hogy az ÁEH-ba történő munkája előtt 1946. március 1949 között az ÁVH keretein belül, mint beosztott nyomozó dolgozott, majd 1949-50-ben egyéves iskolát végzett a Szovjetunióban, majd onnan hazakerülve egyházi vonalra került, az egyházügyi alosztály helyettes-vezetője volt, innen került az ÁEH-ba. Ilyen előmenetel után elég furcsa, hogy a BM ilyen jelentést küldött róla és ez pont 1955-ben derült ki és az eltávolításához használták fel. vö.: MNL OL M-KS 276. f. 54. cs. 278. ő. e. 40. p., <http://szigoruantitkos.hu/szt-tisztek/varga-jozsef-187.html>, ÁBTL 2.8.2.2. - III/II. sztt. tisztek személyi gyűjtő - 372. Varga József; ÁBTL 2.8.2.2. - illetmény ügyek – „D-180” Varga József.

javaslatot, meghagyva a személyzeti osztály vezetői pozíciójában. Ugyancsak az MDP KV Titkársága – Horváth János ismételt javaslatára – 1953. november 13-i ülésén tárgyalta Varga József kinevezését az elnökhelyettesi pozícióba, amit ekkor már elfogadtak. Varga József személyével, tevékenységével gondok voltak. 1955. január 14-én kelt az MDP Pártfőiskola részéről Komornik Vilmos tanulmányi osztály vezető és Valachi Gyula tanfolyamvezető részéről egy átirat Horváth János részére, melyben felhívták az ÁEH elnökének a figyelmét arra, hogy Varga József a Pártfőiskola Levelező Tanfolyamán nem vette komolyan a tanulmányait, sorozatosan hiányzott és a vizsgáival is elmaradt. Az MDP KV Titkársága 1956. május 21-i ülésén tárgyalta Horváth János 1956. május 15-én kelt előterjesztését a Hivatal elnökhelyettesének Varga Józsefnek a leváltása és helyére Miklós Imre elnökhelyettesé történő kinevezése tárgyában, azzal a megkötéssel, hogy Miklós Imre tovább vezette az egyházpolitikai osztályt. A forradalom alatt a BM épületében tartózkodott, majd a szovjet hadsereg csapatainál rejtőzködött Budakeszi mellett. 1956-tól a III/-2-g osztályon, 1961-től törzs-referens, majd értékelő-elemző tiszt. 1966-tól SZT, 1967-től az Interag igazgatóhelyettese mint SZT tiszt, 1970-től pénzügyminisztériumi csoportvezető. Szolgálati helyei: I. Főosztály, főoperatív tiszt 1956-tól, II/2-g. alosztály, főoperatív tiszt 1957-től, II. Főosztály, törzs referens 1961. április 15-től, III/4. Osztály Értékelő-Elemző Alosztály, alosztály vezető 1962. augusztus 22-től. állományból törölve 1966. szeptember 1-én. III/II-1 osztály főoperatív beosztott „SZT” tiszt 1966. szeptember 1-től „D-180” volt a nyilvántartási száma. III/II. Csoportfőnökség 7. Osztály, főoperatív tiszt 1971-től, III/II-7. Osztály, kiemelt főoperatív tiszt (K-12) 1978-tól. 1978. december 1-től mint rezidenshez hozzá lett csatolva a „D-209” főhadnagy, azaz Medgyessy Péter. Nyugállományban 1980. szeptember 30-tól. Fedőmunkahelye Pénzügyminisztérium, ahol osztályvezető volt.

Varga László⁸⁶⁰ Monoron született 1928-án. Munkahelyei: Országos Munkabér Bizottság munkatársa 1950. október 3. – 1951. június 30. között. 1951. július 1. – 1951. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint előadó.

Dr. Várnai Istvánné Prorok Klára⁸⁶¹ Beregszászon született 1936. december 13-án. Anyja Bajza Klára. 1975. október 20–25. között, 1980. március 4–6. között, 1981. június 23–25. között megbízási szerződéssel foglalkoztatta az Állami Egyházügyi Hivatal tolmácsként cseh nyelvből.

⁸⁶⁰ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁶¹ MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Varsányi Pál⁸⁶² Budapesten született 1909. június 19-én. Anyja Doleviczényi Erzsébet, apja Varsányi K. Árpád pénzügyi számvevőségi főtanácsos. Iskolai végzettség: Felsőkereskedelmi Iskola érettségi 1929, államszámviteltani államvizsga. Munkahelyei: Pénzügyminisztérium pénzügyőr 1931. július 6. – 1939. november 1., számvevőségi tisztviselő 1939. november 2. – 1949. augusztus 31., Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa 1949. szeptember 1. – 1951. május 31. között. 1951. június 1. – 1969. december 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főkönyvelő, pénzügyi csoportvezető. 1970. január 1-től nyugdíjazták.

Katonai rendfokozat: tartalékos hadnagy.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

dr. Vass György⁸⁶³ 1951-ben született. Anyja Szabó Klára. 1987. november 1. - 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó a Protestáns egyházak és más felekezetek Főosztályán, tanácsos 1989. május 15-től 1981. február 1. - 1987. október 31.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

Vass János⁸⁶⁴ Pátkán született 1929. december 14. Anyja Nagy Ilona, apja Vass István köztisztviselési ellenőr. Iskolai végzettsége 8 elemi, 3 ipariiskola. Szakképzettsége autószerelő. Munkahelyei: Honvédelmi Minisztérium polgári alkalmazott 1951-ig, sorkötelesként Szombathelyre az ÁVH, belső karhatalomhoz helyezték, három hónapos kiképzés után Budapestre került motorszerelő, gépkocsivezető, 1953-ban a honvédelmi miniszter parancsára leszerelt és Batta István vezérezredes gépkocsivezetője lett, 1954. november – 1957. december 30. között a Kormányőrség állományába került, saját kérésére leszerelt és a pártgarázsba ment dolgozni, a Szovjet Nagykövetség munkatársa gépkocsivezetőként 1958. június 7. – 1959. június 27. között. 1959. június 27. – 1961. december 5. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint gépkocsivezető, elnöki gépkocsivezető. 1961. december 5-től a Külügyminisztérium munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: MDP, MSZMP

⁸⁶² MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Varsányi Pál, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁸⁶³ MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁸⁶⁴ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Vass János

Veres Mihály⁸⁶⁵ 1932. január 1-én született. Anyja Kis Teréz. 1957. augusztus 1-31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban. Budapest I. kerület Attila úti általános iskola nevelője.

Veres Pál⁸⁶⁶ Budapesten született 1899. február 12-én. Anyja Veres Lídia. Iskolai végzettsége 2 gimnázium. Szakképzettsége asztalos. Munkahelyei: Donner Mór asztalos mester mellett asztalossegéd 1915. – 1916. november 1., Weis Manfréd Művek Csepel gépmunkás 1916. november – 1917. március, asztalossegéd Donner Mór mellett 1919 augusztus – 1920 március, Kántor Tamás asztalos mellett 1920–1923 között, Bíró László bútorgyár 1923–1926 között, Szilágyi József asztalos mester mellett 1926–1932 között, Kun és Holló asztalosmester mellett 1932–1934 között, Széchényi József asztalos mester mellett 1936–1938 között, Tóth József asztalos mester mellett 1938–1940 között, Kun és Holló asztalosmester mellett 1940–1942 között, Széchényi József asztalos mester mellett 1942–1946 között. Az MKP, MDP Központi Vezetőség Agitációs és Propaganda Osztályon főelőadó 1946. szeptember 2. – 1951. május 31. 1951. június 1. – 1966. február 28. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint főelőadó, a Protestáns alosztály vezetője, osztályvezető 1959. július 1-től, főosztályvezető 1964. április 1-től, 1966. május 1. – december 31. között a Fővárosi Tanács VB Titkárság egyházpolitikában kisegítőként alkalmazta, 1975. november 1. – december 31. között megbízási szerződéssel foglalkoztatták.

Katonai szolgálat: 1917. március – 1919. január 1. között géppuskás, 1919. március – augusztus 1. között vörösőr, 1940. – 1944. december 26. között póttartalékos gyalogos, vörösőrségnél osztagparancsnok.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervezeteknek volt a tagja: 1937-től tagja a Pártnak, 1919-től vett részt a munkásmozgalomban.

Kitüntetései: Szocialista Munkáért Érdemérem 1953., 1961., Munka Érdemrend arany fokozat 1966.

Viczián Pálné Derzbach Etelka⁸⁶⁷ Rákoskeresztúron született 1934. augusztus 28-án. Anyja Ollé Mária, apja Derzbach Pál kovács. Iskolai végzettsége 8 általános, gyors- és gépíró 1966. Munkahelyei: Vegyész ipari tanuló Vegyiművek 1949–1950 között, Honvédelmi Minisztérium 1952. január 1. – 1953. november 30. között, Budapesti Rendőrkapitányság 1953. december 16.

⁸⁶⁵ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Veres Mihály.

⁸⁶⁶ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Veres Pál, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

⁸⁶⁷ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Viczián Pálné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

– 1958. január 26. között, Autóalkatrészgyártó és Felújító Vállalat 1959. április 12. - 1964. március 20. között. 1964. március 21. – 1977. január 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint ügyviteli alkalmazott, a Katolikus Főosztályon, 1965 *májustól* a Protestáns Főosztályon titkárnő. 1966. január 22-én fegyelmi vizsgálatot folytattak le ellene, mert visszaélt a gyors- és gépíró tanfolyam munkaidő kedvezményével, szigorú megrovásban részesítették. 1970. szeptember 16-tól fizetés nélküli szabadságon férje külszolgálati idejére. 1977. február 1-től a Lignimpex Fa-Papír és Tüzelőanyag Külkereskedelmi Vállalat munkatársa.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: DISZ, KISZ, Szakszervezet, MDP 1951-től, MSZMP 1956-tól.

Férje: Viczián Pál a Belügyminisztérium, majd a Külügyminisztérium munkatársa.

Vigh Jánosné Trencsik Margit⁸⁶⁸ Dunaalmáson született 1906. szeptember 19-én. Anyja Dulai Julianna. Munkahelyei: Akadémiai Kiadó 1958. augusztus 1. – 1959. november 5. között. 1959. november 6. – 1964. április 1. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint takarítónő.

Vnoucek Attiláné Ungurian Magdolna⁸⁶⁹ 1962. március 8-án született. Anyja Sipos Magdolna. Munkahelyei: KISZ KB 1980. augusztus 1. – 1987. augusztus 14. között. 1987. augusztus 15. – 1989. június 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint elnökhelyettesi titkárnő.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet.

dr. Völgyesi Mátyás⁸⁷⁰ Budapesten született 1926. február 21-én. Anyja Richter Erzsébet, Völgyesi Mátyás pincemunkás. Iskolai végzettsége: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar 1967., MSZMP Pártfőiskola 1980. Munkahelyei: Budafok Rendőrkapitányság 1945. február – május 1. között, Budapest Főváros XXII. kerületi Tanács előadó 1945–1953 között, Pénzügyminisztérium 1953. július 21. – 1954. április 30. között. 1954. május 1. – 1987. november 30. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, mint osztályvezető-helyettes 1954. május 1-től, főosztályvezető 1964. április 1-től, a Gazdasági Hivatal vezetője 1972. február 16-tól. 1987. december 1. – 1989. június 30. között megbízási szerződéssel foglalkoztatták.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szerveknek volt a tagja: Közalkalmazottak Szakszervezete 1945., MKP, MDP, MSZMP, 1955–1974 között a szakszervezeti bizottság tagja.

⁸⁶⁸ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Vigh Jánosné.

⁸⁶⁹ MNL OL XIX–A–21–b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁸⁷⁰ MNL OL XIX–A–21–b Személyzeti iratok S-V 671. d. Völgyesi Mátyás, valamint MNL OL XIX–A–21–b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Mil-lapok 564. d.

Kitüntetései: Munka Érdemrend ezüst fokozat 1964., Jubileumi Emlékérem 1970., Munka Érdemrend arany fokozat 1975., Április 4-e Érdemrend 1987. november 30.

Katonai rendfokozata hadnagy.

Felesége Torzsás Erzsébet az ÁEH, majd a Külügyminisztérium Gazdasági Főosztály főelőadója.

Wágner Béláné Jakab Éva⁸⁷¹ Nagyenyeden született 1940. május 12-én. Anyja Szakács Rozália, apja Jakab Dénes. Iskolai végzettség: gimnáziumi érettségi 1958., gyors- és gépiró 1960. Munkahelyei: PRTMIG Diósdí rádióállomás adminisztrátor 1959. február 3. – 1979. május 19. között, PRTMIG Belső Ellenőrzési osztály 1979. május 20. – 1983. január 14. között, TRANSINNOV Közlekedési Műszaki Fejlesztő Leányvállalat 1983. január 15. – 1985. április 22. között, MÁV Idegenforgalmi és Szállítmányozási Igazgatóság 1985. április 22. – 1986. május 31. között. 1986. június 1. – 1989. május 31. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, titkárnő a Katolikus Főosztályon.

Az alábbi párt és tömegmozgalmi szervnek volt a tagja: Szakszervezet 1959-től.

Wermer Tamásné⁸⁷² anyja Miffek Anna. 1973. május 3-6. között foglalkoztatta megbízási szerződéssel az Állami Egyházügyi Hivatal, mint tolmács cseh nyelvből.

Werstroh János⁸⁷³ 1961-ben vette át Czár Lajostól a Somogy megyei Tanács Végrehajtó Bizottság egyházügyi főelőadó tisztségét, Werstroh János tisztségéről önként lemondott, amikor Czár Lajos visszahelyezését kérte.

Zákányi József Babocsán született 1909. március 12-én. Anyja Plander Katalin. 1951. augusztus 17. – 1952. február 15. között dolgozott az Állami Egyházügyi Hivatalban, főelőadó, vidéki munkatárs Pécsen 1951.

⁸⁷¹ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Wágner Béláné, valamint MNL OL XIX-A-21-b Személyi (megszűnt) nyilvántartás M-Z 566. d.

⁸⁷² MNL OL XIX-A-21-b Szerződéses munkavállalók, Nyugdíjas nyilvántartólapok, Munkaviszony nyilvántartólapok, Mellékfoglalkozásúak, Megszűnt Ml-lapok 564. d.

⁸⁷³ MNL OL XIX-A-21-b Személyzeti iratok S-V 671. d. Werstroh János.

9. Szakirodalom

- ACZÉL, 1976a. A szocialista állam és egyház Magyarországon. In: *Vigilia*, 1976. 10. sz. Közölve: ACZÉL György: *A szabadság jelene, jövője a szocializmusban*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1977.
- ACZÉL, 1976b. Aczél György válaszol Jacques de Bonis (France Nouvelle) kérdéseire. Egy elmaradt vita helyett. Magvető Kiadó, Budapest, 1976.
- ACZÉL, 1982. Aczél György válaszol Francis Cohen kérdéseire. Beszélgetések Magyarországról, szocializmusról. Kossuth – Magvető Kiadó, Budapest, 1982.
- BALOGH, 1991. BALOGH Margit: Egyházügyi Hivatalok. In: *História*, 1991. 5–6. sz.
- BALOGH, 1994. BALOGH Margit: Egyházpolitika az 1960-as években. In: *História*, 1994. 9–10. sz.
- BALOGH, 1995. BALOGH Margit: Egyházak és politikai visszarendeződés, 1957-61. In: *História*, 1995. 9–10. sz.
- BALOGH, 2008. A Magyar Katolikus Püspöki Kar tanácskozásai 1949–1965 között I-II. kötet, szerk. BALOGH Margit, METEM, Budapest, 2008.
- BALOGH–SZABÓ, 2002. BALOGH Margit – SZABÓ Csaba: *A Grósz-per*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 2002.
- BEKE, 2010. BEKE Péter: *Szolnok megye egyházpolitikai helyzete az 1970-es években*. OTDK dolgozat, 2010.
- BERTALAN, 1998. BERTALAN Péter: A Kádár-rendszer egyházpolitikája Somogy megyében a levéltári források tükrében (1957–1959) In: Somogy megye múltjából 29. kötet (1998). 229–248.

- BERTALAN, 2006. BERTALAN Péter: *Árny-játék a vasfüggöny mögött*. Kaposvár, 2006.
- BINDES-NÉMETH, 1991. BINDES Ferenc – NÉMETH László: „*Ha engem üldöztek...*” *Válogatott dokumentumok a Győri Egyházmegye életéből 1945–1966*. Mécs László Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1991.
- BOYENS, 1997. Boyens, Armin: Das Staatssekretariat für Kirchenfragen. In: *Die Kirchenpolitik von SED und Staatssicherheit*. Clemens Vollnhans (Hrsg.) Berlin, 1997.
- EMBER, 1940. EMBER Győző: A Magyar Királyi Helytartótanács ügyintézésének története 1724–1848., Budapest, 1940.
- ENGEL, 1996. ENGEL Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II*. MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1996. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 5.)
- ENGEL, 1998. ENGEL Pál: Archontológia. In: *A történelem segédtudományai*. Szerk.: BERTÉNYI Iván, Pannonica Kiadó–Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 29–36.
- FALLENBÜCHL, 1986. FALLENBÜCHL Zoltán: Archontológia. In: *A történelem segédtudományai*. Szerk. KÁLLAY István. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest, 1986. (2. kiad.)
- FALLENBÜCHL, 1988. FALLENBÜCHL Zoltán: *Magyarország főméltóságai*. Maecenas Kiadó, Budapest, 1988.
- FAZEKAS, 2000. FAZEKAS Csaba: Egy „janicsár” különleges rekordja 1961-ből. In: *Egyháztörténeti Szemle*, 2000. 1. évf. 2. sz.
- FAZEKAS, 2002. FAZEKAS Csaba: Borsod-Abaúj-Zemplén megyei adalékok a „kádári konszolidáció” egyházpolitikájához. In: *Levéltári évkönyv XI*. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2002. 301–319.

- FAZEKAS, 2003. FAZEKAS Csaba: Kultúrbéke, 1987. „Vita” a Kádár-kormány egyházpolitikájáról a parlamentben. *ArchivNet*, 2003. 1. sz.
- FAZEKAS, 2004. FAZEKAS Csaba: Dokumentumok Miklós Imre lemondásának történetéhez (1989–1990) In: *Egyháztörténeti Szemle* 2004/2. szám.
- FAZEKAS, 2006. FAZEKAS Csaba: Borsod-Abaúj-Zemplén megyei adalékok a „kádári konszolidáció” egyházpolitikájához. In: Levéltári évkönyv XI. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2002. 301–319.
- FAZEKAS, 2011. FAZEKAS Csaba: *Az Országos Vallásügyi Tanács 1989–1990*. METEM, Budapest, 2011.
- FEJÉRDY, 2010. FEJÉRDY András: Titkos püspökszentelés(ek) Magyarországon 1960 őszén. Az első Regnum-per helye a magyar egyházpolitikában és a szentszéki Ostpolitikban. In: *Csapdában. Tanulmányok a katolikus egyház történetéből, 1945–1989*.
- FEJÉRDY, 2011. FEJÉRDY András: *Magyarország és a II. Vatikáni Zsinat 1959–1965*. MTA Történettudományi Intézet, Budapest 2011. (Társadalom és Művelődéstörténeti Tanulmányok 43.)
- GRÓSZ, 2004. GRÓSZ András: A klerikális reakció és az ÁEH. In: *Archivnet* 4. évfolyam (2004) 3. szám
- GYÖRGYI, 2012. GYÖRGYI Csaba: Az 1954-es Mária-év a Pest megyei egyházügyi előadó jelentéseiben. In: *Tanulmányok Pest megye múltjából* IV. Szerk.: Tóth Judit. Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára, Budapest, 2012. 147–159.
- HUSZÁR, 2007. HUSZÁR Tibor: Az elittől a nómenklatúráig. Az intézményesített káderpolitika kialakulása Magyarországon (1945–1989). Corvina Kiadó, Budapest, 2007.

- IVÁNYI, 1989. IVÁNYI Gábor: Nekrológ a „megszűnő” Állami Egyházügyi Hivatal felett In: *Beszélő* 27. szám (1989/2.).
- JÁROLI, 2006. JÁROLI József: A Békés Megyei Tanács, Végrehajtó Bizottsága és szakigazgatási szervei iratai 1950–1990 . Gyula, 2006.
- KÁLMÁN, 2010. KÁLMÁN Peregrin OFM: Visszatekintés? Önigazolás? Kiútkeresés? Kiss István Nógrád megyei ÁEH-megbízott visszaemlékezései. In: *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Szerk.: Soós Viktor Attila – Szabó Csaba – Szigeti László. Szent István Társulat – Luther Kiadó, Budapest, 2010. 242–250.
- KISASSZONDY, 2005. KISASSZONDY Éva (Szerk.): *Az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyagának jegyzékei. I. kötet Adattár*. A Magyar Országos Levéltár segédletei 17. Magyar Országos Levéltár, Budapest, 2005.
- KÖBEL, 2000. KÖBEL Szilvia: Az Állami Egyházügyi Hivatal működése az ötvenes években 1951–1959. *Magyar Közigazgatás*, 2000. augusztus (50. évf.), 8. sz., 504–512.
- KÖBEL, 2001. KÖBEL Szilvia: Az Állami Egyházügyi Hivatal működése az újjászervezéstől a megszűnésig 1959–1989. *Magyar Közigazgatás*, 2001. október (51. évf.), 10. sz. 608–618
- KÖBEL, 2002. Három pohár misebor: Horváth István volt egyházügyi titkárral Köbel Szilvia beszélget. *Beszélő* 7: (9–10) pp. 75–78. (2002)
- KÖBEL, 2005a. KÖBEL Szilvia: „Oszd meg és uralkodj!” Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945–1989 között. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2005.

- KÖBEL, 2005b. KÖBEL Szilvia: A lelkiismereti vallásszabadság jogi szabályozása néhány volt szocialista országban 1945–1989 között. In: Levéltári Szemle 2005. 2. sz. 53–61.
- KÖBEL, 2010. KÖBEL Szilvia: A pártállami egyházpolitika végrehajtásában közreműködő szervek, különös tekintettel az Állami Egyházügyi Hivatal és a párt (MDP, MSZMP) közötti kapcsolatra. In: *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Szerk.: Soós Viktor Attila – Szabó Csaba – Szigeti László. Szent István Társulat – Luther Kiadó, Budapest, 2010. 195–219.
- KÖPECZI, 2004. KÖPECZI Bócz Edit: *Az Állami Egyházügyi Hivatal tevékenysége*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004.
- KÖVÉR, 2002a. Egyházügyi jelentések Vas megyéből. 1952-1959. 1. Közreadja: KÖVÉR István. In: Vasi szemle. 56. évf. 2002. 5. 618–641.
- KÖVÉR, 2002b. Egyházügyi jelentések Vas megyéből. 1952-1959. 2. Közreadja: KÖVÉR István. In: Vasi szemle. 56. évf. 2002. 6. 763–788.
- KULCSÁR, 1994. KULCSÁR Kálmán: Két világ között. Rendszerváltás Magyarországon 1988–1990. Budapest, 1994.
- LÉNÁRD–TÍMÁR–SZABÓ–SOÓS, 2006. LÉNÁRD Ödön, TÍMÁR Ágnes, SZABÓ Gyula, SOÓS Viktor Attila: *Utak és útvesztők*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2006.
- LUKÁCS, 2006. LUKÁCS Miklós: Az Állami Egyházügyi Hivatal működéséhez. Virág János Borsod-Abaúj-Zemplén megyei egyházügyi megbízott tevékenysége (1952–1955). In: *Kommentár*, 2006/6. 19–29.
- LUKÁCS, 2013. LUKÁCS Miklós: Az Állami Egyházügyi Hivatal szervezeti változásai 1951-1989 között. In:

- Vallástudományi Szemle, 2013. IX. évfolyam, 3. sz. 141 – 171.
- MÉSZÁROS, 1995. Prazsák Mihály: A szegedi „bajszos püspök” jelentései 1952-ben. Közread. és bev.: Mészáros István. In: Magyar egyháztörténeti vázlatok. 7. 1995. 1–2. 233–246.
- MESZLENY, 1992. MESZLENY László: Volt egyszer egy ÁEH... Interjú Sarkadi Nagy Barnával. In: *Igen*, 1992. augusztus 14.
- MEZEY, 2010. MEZEY András: Az egyházkorlátozás néhány nem állambiztonsági színtere és eszköze Csongrád megyében az 1960-as években. In: *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Szerk.: Soós Viktor Attila – Szabó Csaba – Szigeti László. Szent István Társulat – Luther Kiadó, Budapest, 2010. 329–360.
- MEZEY, 2013. MEZEY András: Katolikus kisközösségek és bázisközösségek Csongrád megyében 1946 és 1980 közt, a pártállam és a hivatalos egyház vonatkozási keretében. Doktori (PhD) értekezés. PPKE BTK, Piliscsaba-Budapest, 2013.
- MÓZESSY, 2010. MÓZESSY Gergely: „Az Állami Egyházügyi Hivatal előterjesztésére és hozzájárulásával...” Egyházi kitüntetések és a pártállam. In: *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Szerk.: Soós Viktor Attila – Szabó Csaba – Szigeti László. Szent István Társulat – Luther Kiadó, Budapest, 2010. 251–269.
- MOLNÁR, 2000. *Zala megye archontológiája 1338–2000*. Szerk.: MOLNÁR András. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2000. (Zalai Gyűjtemény, 50.)
- NAGY, 2007. NAGY Mihály Zoltán: A román Egyházügyi Hivatal Irattárának hasznosíthatósága az egyháztörténeti kutatásokban. In: Az 1945 utáni magyar katolikus

- egyháztörténet új megközelítései. Szerk.: Varga Szabolcs – Vértesi Lázár, Pécsi Hittudományi Főiskola, Pécs, 2007. 197–207.
- ÓLMOSI, 1991. ÓLMOSI Zoltán: Proletárdiktatúra és egyház, 1951. In: *História*, 1991. 5–6. sz.
- PEŠEK–BARNOVSKÝ, 1997, Pešek, Ján – Barnovský, Michal: *Štátná moc a cirkvi na Slovensku 1948-1953.*, Veda, 1997
- RAJKI, 2002. RAJKI Zoltán: Az állam és az egyház kapcsolatának jellemző vonásai a Kádár-korszakban. *Egyháztörténeti Szemle* 2002. 3. évfolyam 2. szám
- RÉVÉSZ, 1997. RÉVÉSZ Sándor: *Aczél és korunk*. Sík Kiadó, Budapest, 1997.
- SÁGI, 2013. SÁGI György: Egy katolikus fopap vívódásai. Hamvas Endre csanádi püspök és az államhatalom, 1961–1964. In: *Egyháztörténeti Szemle*, 2013. 2. sz. 63–82.
- SHVOY, 2002. SHVOY Lajos: Önéletrajz. Források a Székesfehérvári Egyházmegye történetéből I. Szerkesztette, a bevezetőt írta, jegyzetekkel ellátta és a mutatókat összeállította: Mózessy Gergely. Székesfehérvár, Székesfehérvári Püspöki és Székeskáptalani Levéltár, 2002.
- SOÓS, 2010a. SOÓS Viktor Attila: Az Állami Egyházügyi Hivatal megalakulása, létrejötte és működésének első időszaka 1951–1956. *Politika – egyház – mindennapok*. Szerk.: LÉNÁR Andor–LŐRINCZNÉ BENCZE Edit. Heraldika Kiadó, Budapest, 2010. (Modern Minerva Könyvek 2.) 117–160.
- SOÓS, 2010b. SOÓS Viktor Attila: Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Belügyminisztérium kapcsolatrendszere 1956 után, a hatvanas évek végéig. In: *Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban*. Szerk.: Soós Viktor Attila – Szabó Csaba – Szigeti László. Szent

- István Társulat – Luther Kiadó, Budapest, 2010. 220–241.
- SOÓS, 2010c. SOÓS Viktor Attila: Kísérlet az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársai életútjának rekonstruálására. In: *„Alattad a föld, fölötted az ég...” Források, módszerek és útkeresések a történetírásban.* Szerk.: Balogh Margit. ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola, Budapest, 2010. 67–78.
- SOÓS, 2011a. SOÓS Viktor Attila: Az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetése. Az állampárt egyházpolitikájának végnapjai. In: Archivnet 11. évfolyam (2011) 3. szám
- SOÓS, 2011b. SOÓS Viktor Attila: Hivatalból Titkárság. Az egyházak feletti állami ellenőrzés átalakítása 1988–1990 között. In: Levéltári Közlemények. 82. évf. 1. sz. Magyar Országos Levéltár, Budapest, 2011. 101–118.
- SOÓS, 2012. SOÓS Viktor Attila: A nyomozati eljárás a Brenner-papgyilkosság ügyében. In: Vasi Szemle 2012. 1. sz. 77–97.
- Statisztikai évkönyv 1959. Központi Statisztikai Hivatal
- Statisztikai évkönyv 1959.* Statisztikai Kiadó Vállalat, Budapest, 1960.
- SZABÓ, 2000. SZABÓ Csaba: *Egyházügyi Hangulat – Jelentések 1951, 1953.* Osiris Kiadó–Budapest Főváros Levéltára, Budapest, 2000.
- SZABÓ, 2001. *A Grósz-per előkészítése 1951.* Szerk.: SZABÓ Csaba. Párhuzamos Archívum sorozat, Osiris Kiadó – Budapest Főváros Levéltára, Budapest, 2001.
- SZABÓ, 2002. SZABÓ Csaba: A katolikus egyház állami ellenőrzése és korlátozása az ötvenes években. In: *Valóság* 2002/1.
- SZABÓ, 2005. SZABÓ Csaba: *A Szentszék és a Magyar Népköztársaság kapcsolatai a hatvanas években.* Budapest 2005.

- SZABÓ, 2006a. SZABÓ Csaba: Az Állami Egyházügyi Hivatal értékelése az 1956 után kialakult egyházpolitikai helyzetről. In: *Archivnet* 6. évfolyam (2006) 5. szám
- SZABÓ, 2006b. SZABÓ Csaba: A múltó idő, a távlat és az empátia. A fiatal Miklós Imre interjúk és dokumentumok tükrében. In: *Személyes idő – történelmi idő. A Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület konferenciája Kőszeg, 2003. augusztus 29–30.* Rendi társadalom – Polgári társadalom 17. Szerk.: MAYER László, TILCSIK György. Separatum, Szombathely, 2006.
- SZABÓ–SOÓS, 2006. SZABÓ Csaba – SOÓS Viktor Attila: „Világosság” – Az Állami Egyházügyi Hivatal és a hírszerzés tevékenysége a katolikus egyház ellen. Új Ember Kiadó, Budapest, 2006.
- SZÁNTÓ, 1990. SZÁNTÓ Konrád OFM: *Az Egyházügyi Hivatal titkai*. Mécses Kiadó, Budapest, 1990.
- TABAJDI–UNGVÁRY, 2008. TABAJDI GÁBOR–UNGVÁRY KRISZTIÁN: Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990. Corvina Kiadó–1956-os Intézet, 2008.
- URBÁN, 2005. URBÁN Miklósné: *Fekete János élete és munkássága*. Kiskunfélegyháza 2005.
- VALUCH, 2001. VALUCH Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- VIDA, 1994. *Az Ideiglenes Nemzetgyűlés almanachja 1944-1945.* Szerk.: Vida István, Magyar Országgyűlés, Budapest, 1994.
- VIDA, 1999. Az 1945. évi november 29-re Budapestre összehívott Nemzetgyűlés almanachja 1945. november 29. – 1947. július 25. Szerk: Vida István, Magyar Országgyűlés, Budapest, 1999.

- VIGH, 2006. VIGH Szabolcs: Az Állami Egyházügyi Hivatal elfoglalása 1956. november 3-án – Személyes visszaemlékezés dokumentumokkal. In: *Magyar Katolikus Egyház 1956. A Lénárd Ödön Közhasnú Alapítvány évkönyve 2007*. Szerk.: SZABÓ Csaba. Új Ember Kiadó, Budapest, 2006. 235–242.
- WALLMANN, 2003. WALLMANN, Johannes: *Kirchengeschichte Deutschlands seit der Reformation*. Tübingen, 2006.
- ZÁBORI, 2004. ZÁBORI László: Egyházpolitika Pest megyében, 1950–1989. *Egyháztörténelmi Szemle*, 2004. 5. évfolyam, 2. sz.

10. Köszönetnyilvánítás

Köszönöm családom, elsősorban feleségem Soósné Dr. Dezső Zsuzsanna, és gyermekeim – Virág, Viktor, Veronika, Villó – kitartó türelmét, és hogy munkámhoz biztosítják a szerető családi háttérrel. Köszönöm szüleimnek a támogató, nyugodt körülményeket, a jó feltételeket, amit felcseperedésem során biztosítottak. Köszönöm feleségem szüleinek a segítségét is.

Külön köszönöm témavezetőimnek, Föglein Gizellának és Gergely Jenőnek szakmai segítségét és támogatását. Köszönöm a levéltáros, történész kollégáknak a kutatáshoz, feltáráshoz nyújtott szakmai segítséget, különösen is Balogh Margitnak, Bank Barbarának, Baucsek Csabának, Bertalan Péternek, Bubik Gyöngyinek, Csóti Csabának, Csönge Attilának, Cúthné Gyóni Eszternek, Csuka Bélának, Czene-Polgár Viktóriának, Czetz Baláznak, Erdész Ádámnak, Fazekas Csabának, Feiszt Györgynek, Gyarmati Györgynek, Györgyi Csabának, Haász Rékának, Hornyák Máténak, Izsák Lajosnak, Káli Csabának, Kenedi Jánosnak, Keresztes Csabának, Kisasszony Évának, Kiss Ágnes Lillának, Kiss Andrásnak, Kiss Máriának, Kiss Rékának, Köbel Szilviának, Koltai Gábornak, Kovács Gergelynek, Kurecskó Mihálynak, Lakos Jánosnak, Márkusné Vörös Hajnalkának, Mihalecz Györgynének, Mikó Zsuzsannának, M. Kiss Sándornak, Rajcsányiné Kovács Emőkének, Lukács Miklósnak, Máthé Áronnak, Mózessy Gergelynek, Müller Gabriellának, Nagy József Zsigmondnak, Ólmosi Zoltánnak, Ötvös Istvánnak, Pucilowski Józsefnek, Regicz Évának, Reisz T. Csabának, Rétfalvi Baláznak, Ring Orsolyának, Sarnyai Évának, Sarusi-Kiss Bélának, Siklósné Kosztricz Annának, Simon Istvánnak, Szabados Ildikónak, Szabó Csabának, Szatmári Sándornak, Szemerédi Erikának, Szikszai Mihálynak, Sz. Kovács Évának, Tabajdi Gábornak, Ungváry Krisztiánnak, Varga Zsuzsannának, Várszegi Asztriknak, Vincze Gábornak, Vörös Gézának, Wierthné Diera Bernadettnek.

Köszönöm Gyürki Lászlónak és Császár Istvánnak, hogy Brenner János életútjával megismertettek, és elindítottak szakmai pályámon.

Köszönöm Lénárd Ödönnek és Tímár Ágnesnek, hogy együtt dolgozhatunk és, hogy életükkel, hűségükkel példát adtak.

Köszönöm barátaimnak és a Schönstatt családnak, hogy nem engedték, hogy csak az ÁEH-val foglalkozzam!